Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	udgivet af J. Davidsen.
Titel | Title:	Bibliothek for Ungdommen
Bindbetegnelse | Volume Statement:	1872; Vol. 4
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kiøbenhavn : Pios Forlag, 1872-1873
Fysiske størrelse | Physical extent:	8 bd.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

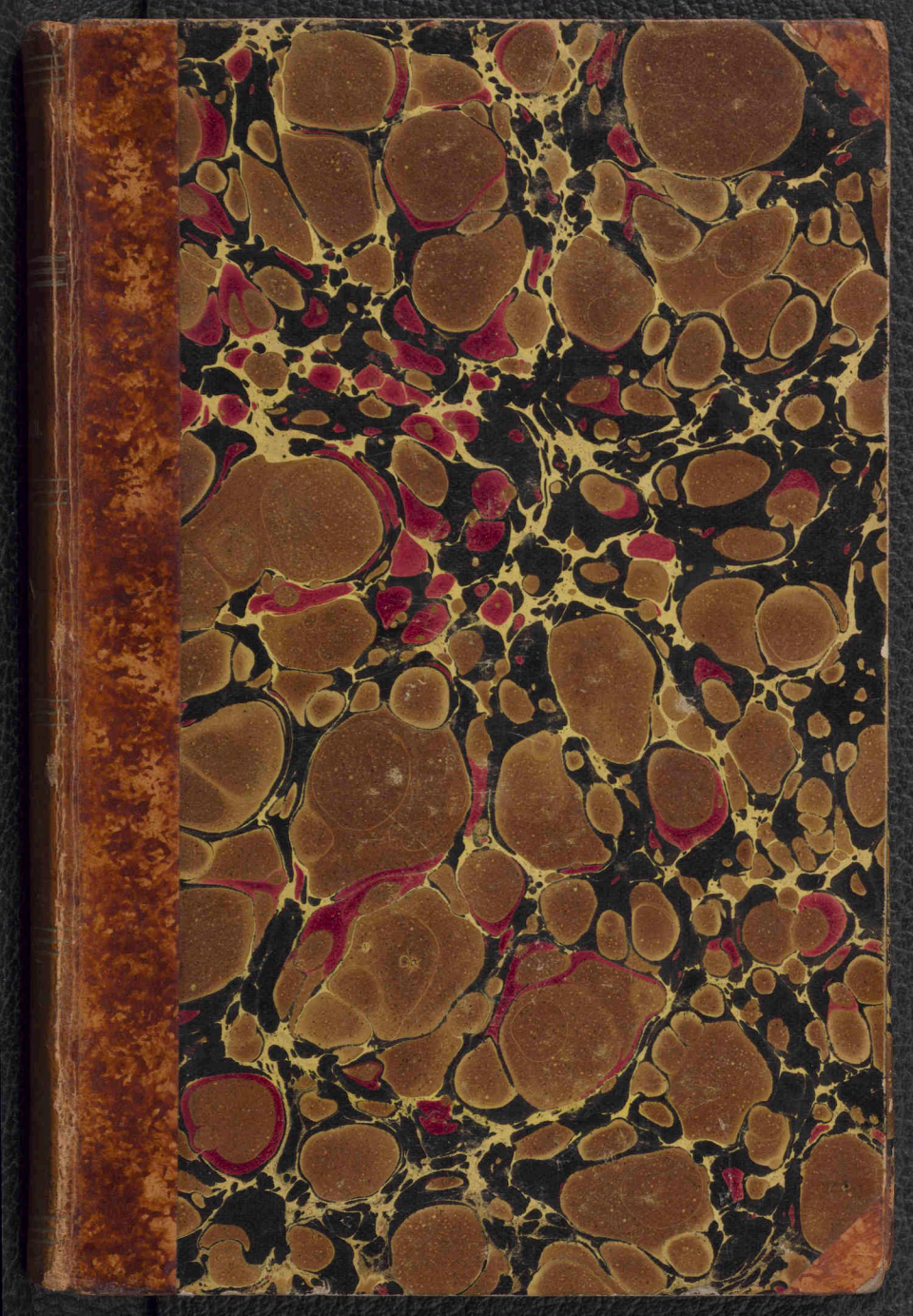

15.-222.-8°

Det Kgl. Bibliotek

130025478488

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Bibliothek for Ungdommen.

Udgivet af

J. Davidsen.

Aargang 1872.
Fjerde Bind.

Kjøbenhavn.

Boghandler V. Pio's Forlag.

Sally B. Salomons Trykk.

BIBLIOTHECA PECH. HAFNIENSIS

Indhold.

	Side
Et Jagteventyr i Auvergne	1.
Af Biernes Liv og Virksomhed, af Emil Sommer	13.
Løvfaldet, efter Paul Kummer	23.
En Robinsonade fra Aaret 1870	29.
Hvorledes Børn lære Sprog, af D. F. Eschricht	34.
Forbryderøen, af en Sømands Erindringer	62.
Kurdernes Nomadestammer, af M. Wagner	78.
Vildfarende paa Pampassletterne	85.
Jagter i det Indre af Afrika	93.
Den lille franske Fange, efter det Engelske af Viggo Holm	104.
Wahhabiterne, af A. G. Palgrave	144.
En Stormagt af Klude, efter J. v. Maskow	155.
Efteraarets Dronning, efter Paul Kummer	170.
En Feiltagelse, dramatisk Situation af Moise Hornung	178.
En Skyppompe i det indiske Ocean	202.
Et Udfald fra Metz	207.
Den hellige Markus' Duer	218.
Hesten, efter A. E. Brehm	225.
Menageri-Studier. I. Elefanten Hyronimus; II. De fjendtlige Kammerater	246.
Urskovene under Ækvator, efter Chambers Journal	260.
Blandt Gedehyrderne paa Monte Rotondo, af Fr. Gregorovius	269.
Fjenderne, af Ernest Legouvé	285.
Ned Sprusingtons Paraply	296.
Et Eventyr paa Store Belt i Vinteren 1684	304.

Naar Trækfuglene drage bort, efter W. Baer . . . . 316.
Mellem Pirater, af en Sømands Erindringer . . . . 326.
En Valplads, af All the Year round . . . . . 345.
Münchhauseniader . . . . . 355.
Bambusrøret og dets Anvendelse . . . . . 361.
Vandringer gjennem Yeddo . . . . . 368.
Hvirvelvind-Dalen . . . . . 391.
En Jagt i Ostindien . . . . . 399.
En brav Mand . . . . . 405.
Sikkringsmidler mod Lynild . . . . . 409.

Et Jagteventyr i Auvergne.

(Efter det Engelske.)

Paa en Vandring gjennem Frankrigs sydlige Provindser tog jeg Ophold i en lille Landsby, omtrent to Miil fra den venlige Kjøbstad Riom. Omgivelserne her ere bekjendte for deres vilde Skjønhed. Et Par Bøger, mine Tegneapparater, en dobbeltløbet Bøsse, et Kobbel engelske Hønsehunde og min Fiskerstang forskaffede mig tilstrækkelig Adspredelse i min romantiske Ensomhed. De nærliggende Bjerge ere rige paa Vildt og i Skovbækkene, der strømme ned fra Skraaningerne eller snoe sig mellem Kløfterne, vrimler det af rødsprængte Foreller, der give Fiskeren god Beskjæftigelse.

En raa og mørk Oktoberdag, som jeg havde tilbragt med at opsøge den smukke røde Agerhøne, der har sin Rede paa Puy de Domes' med Hedeurter beklædte Skrænter, var næsten til Ende. Træt, sulten og tørstig gjorde jeg Holdt i Nærheden af et lille ældgammelt Kapel, hvortil Bjergbeboerne hvert Aar gjøre Valfarter. Mariabilledet med Christusbarnet paa Armen, hugget i Steen, staaer over den gothiske Dør, som fører til det Indre af Bygningen. Den graa, mosbevoxede Granitsokkel til et stort Steenkors, som nu laae omstyrtet udenfor Indgangen og tildeels var begravet i Grønsværet, bød mig en velkommen Hvile for mine trætte Lemmer. En klar, gjennemsigtig Kilde sprang ud af en af Spalterne paa en Klippe, paa hvis ene Side Kapellet var bygget, udgjød sig i et af Naturen dannet Bækken og rislede da hen til en Skovstrøm, hvis bedøvende Larmen alene afbrød den

trindtom herskende Stilhed. Et lille Drikkekar af Jern hang ved en Kjæde ved Siden af Kilden, og sandsynligviis hidrørte de Ord: „For den trætte Vandringsmand", der med røde Bogstaver vare indgraverede i Klippen over det Sted, hvor Karret hang, fra den samme fromme Haand, der havde anbragt det. Takkende i mit Hjerte den venlige Velgjører stillede jeg i lange Drag min Tørst.

Jeg følte mig nu meget forfrisket og fortsatte min Vandring videre gjennem Bjerglandskabet, hvis Karakteer er yderst imponerende. Paa alle Sider hævede Bjergene sig i de mangfoldigste og sælsomste Skikkelser, Skyerne havde spredt sig lidt og den nedgaaende Sols sidste Straaler forgyldte Bjergtinderne, kastende sin Glands paa de mægtige Skovtræers forskjelligt farvede Løv. Scenen skiftede. Jeg steg ned i en dyb Slugt, hvor mægtige Granitblokke, der ved en eller anden voldsom Naturbegivenhed vare blevne revne løs fra de overhængende Fjelde, hist og her spærrede Veien eller laae i de underligste Former taarnede ovenpaa hinanden. Med Rødderne fæstede i Skrænterne af gabende Kløfter skjøde nogle enkelte ældgamle Fyrretræer som uhyre Kæmper op imod den mørke Himmel og bevægede de lange Grene som Arme i Vinden.

Stedets vilde Ensomhed fristede mig ikke til at dvæle her og rettende mig efter Solen iilte jeg saa hurtig afsted som den smalle Bjergsti tillod. Men pludselig deelte den sig i to til tre Arme, og medens jeg stod og betænkte mig paa, hvilken Vei jeg skulde tage, blev min Opmærksomhed vakt ved et Skrig, et Hviin som af et Dyr, der var stedt i Fare. Paa denne Lyd fulgte strax et gjennemtrængende og vildt Hyl, som i Forbindelse med Skriget af talrige Fugle, der i sorte Sværme stege op fra Træerne, den hvinende Piben af

Falkene, der fløi rundt om deres Klippereder, og mine Hundes angstfulde Hyl dannede en uhyggelig Koncert og gav mig Vished om, at Ulvene, hvoraf denne Deel af Frankrig er slemt hjemsøgt, havde begyndt deres natlige Rovtog. Jeg stod stille, tog min Jagtflint fra Skulderen, lænede mig med Ryggen mod et Træ og ventede med Fingeren paa Laasen ængstelig paa hvad der vilde komme. Denne Ventetid var kort. En stærk Knagen i Grenene bag ved mig fik mig til at vende mig hurtigt om og strax derpaa brød en Raabuk, forfulgt af en mager Ulvinde og dens to Unger, gjennem Krattet. Det stakkels Dyr syntes allerede meget udmattet af Anstrængelsen, thi efter et Væddeløb af omtrent 30 Skridt op ad Slugten, sprang dets ubarmhjertige Forfølger op ved dets Strube og rev det til Jorden, som blev rød af dets Blod. Ungerne, næsten ligesaa raske og ikke mindre vilde end Moderen, kom nu hid, og Alle i Forening gave sig til at sønderrive og sluge deres Bytte. Skjøndt det hele Optrin kun medtog nogle Sekunder, fik jeg dog Tid og Aandsnærværelse nok til at komme en Kugle i Løbet foruden dets sædvanlige Ladning, og da jeg følte en uimodstaaelig Lyst til selv at spille en Hovedrolle i det Drama, hvortil jeg hidtil kun havde afgivet Tilskueren, bøiede jeg forsigtigt det ene Knæ, tog nøiagtigt Sigte og fyrede. Mit Skud traf, men ikke saaledes som jeg havde ønsket; den større af de to Unger faldt dødelig saaret, den Anden flygtede ind i Skoven, fulgt af mine Hunde, som jeg ikke længere kunde holde tilbage.

Alene og uden nogen Ladning i det andet Gevœrløb skulde jeg i dette Øieblik lære hele Faren ved min Stilling at kjende; thi med et forfœrdeligt Hyl forlod den gamle Ulvinde sit Bytte og med sine Nakkebørster strittende i Raseri, med en næsten unaturlig Ild i de røde blinkende Øine,

styrtede den i hurtige Spring hen til det Sted, hvor jeg endnu bestandig laae paa Knæ. Ikke et Sekund var at tabe. I et Nu var jeg oppe. Med Hælene fast mod Jorden greb jeg om Geværløbet med begge Hænder, svang Kolben om mit Hoved, og ventede saaledes Uhyrets Komme. Ulvinden var nu kun tre Alen fra det Sted, hvor jeg stod, alt troede jeg at føle dens Tænder ved min Strube. Kold Sved pibled frem paa mit Ansigt, da jeg, samlende mine Kræfter til at føre et vældigt Slag, pludselig seer Dyret gjøre et krampagtigt Spring i Veiret og falde død for mine Fødder. I samme Nu hørte jeg et Skud og en dyb Stemme, der ansporede Hunde til Løb. Et Øieblik derefter kom to Ulvehunde farende og kastede sig over min fældede Fjende.

Denne Overgang fra den meest truende Fare til uventet Frelse var saa lynsnar, at jeg ikke strax ret kunde komme til Besindelse. Da jeg hurtig vendte mig om i den Retning, hvorfra Skuddet var kommet, saae jeg en høi aldrende Mand i Jagtdragt træde frem fra de Træer, der i enkelte Grupper stode ved Indgangen til Skoven. Da han kom nærmere, tog han høfligt sin Hue af og bemærkede, idet han til samme Tid vendte Ulvens Kæmpelegeme om med Geværløbet, at „Monsieur" uden Tvivl var en Fremmed, da det ikke kunde falde nogen Jæger i Auvergne ind, alene, kun med Ladning i det ene Løb og uden at være fulgt af idetmindste et Par Ulvehunde, at opholde sig mellem Bjergene paa denne Tid af Aaret. I hjertelige Ord udtalte jeg min Taknemmelighed for hans Bistand, der var kommen i saa rette Tid, og fortalte ham da, at jeg var Englænder, havde været der i Egnen paa Jagt efter Agerhøns, og tilvisse ikke havde ventet at træffe paa et Vildt, som det, der laae for mine Fødder.

Til min Ærgrelse maatte jeg erfare, at jeg var endnu temmelig langt fra mit Bestemmelsessted. „Landsbyen St. Amande er to gode Mile herfra; den ligger histovre bag Bjerget," sagde min Frelser og pegede hen paa en Bjergtinde, der neppe endnu var synlig i det aftagende Dagslys. „Den lille Tjeneste, jeg har vist Dem," vedblev han, „vilde være ufuldstændig, hvis jeg lod Dem gaae ene det Stykke Vei, der maaskee er det farligste og vildeste her i Egnen. Holder Veiret sig," tilføiede han og saae op mod Himlen, hvor mørke Skyer samlede sig, „naae vi vel betids nok Dalen til at kunne komme over Badestedet, og saa har De en let og kort Vei. Jeg vil dog først trække Huden af disse Kadavere, det Eneste, som man kan bruge af dem." — Dermed gav han sig hurtigt til at flaae de døde Ulve.

Medens Jægeren var beskjæftiget paa denne Maade, havde jeg Leilighed til at tage ham nærmere i Øiesyn. Paa Jorden laae hans mægtige Bøsse, hvis Skjæft var rigt indlagt med Sølv og prydet med udskaaret Arbeide, forestillende Jagtgjenstande. Hans store Hue af Ulveskind beskyggede et brunt, veirslagent Ansigt, hvis Udtryk var godmodigt og skjælmsk. Han var iført en kort Jagtfrakke af grønt Fløil med Sølvknapper og et Par Hjortelæders Halvstøvler. Han havde et lille, siirligt, med Sølv beslaaet Jagthorn hængende paa den ene Side i en Rem, medens en Hirschfænger hang ned fra Skulderen paa den anden Side i et bredt Bælte af Bøffelskind med en Sølvplade, hvorpaa læstes paa Fransk de Ord: „Baron de St. Genestes Skovfoged". Da han var færdig med Flaaeningen, som han udførte med stor Færdighed, og efter Jægerskik havde afskaaret Forpoterne som Seirstegn, kastede han Resten af den dræbte Raabuk over Skulderen, blæste en langtrukken Tone paa sit Horn som Signal til

Hundene om at komme tilbage, og gav sig nu med lange Skridt paa Veien i den betegnede Retning.

Vi havde gaaet en Miilsvei, da det begyndte at regne stærkt. Blæsten tudede i vilde Stød mellem Klipperne paa begge Sider af Stien og hvirvlede Grene og Blade op i Luften. Tillige blev Natten saa mørk og taaget, at vi neppe kunde see hvor vi gik. Pludselig standsede min Ledsager som om han lyttede efter Noget. „Jeg er bange for, at vi ikke kunne komme over," sagde han; „jeg hører Skovbækken bruse i det Fjerne; vi komme for seent til Badestedet." Vi paaskyndede vor Gang og kom omtrent efter en halv Times Forløb til Bjergstrømmen, men fandt til vor Sorg at min Veivisers Bekymring var fuldt berettiget. Ved det uklare Lysskjær fra Himlen kunde jeg tydeligt see det hvide Skum af den opsvulmede og mørkfarvede Strøm, hvorledes den med en larmende Brusen styrtede afsted mellem de Klipper, der søgte at standse dens Løb.

„Det er Stedet," sagde min Ledsager, idet han nærmede sig en lille Fordybning ved Bredden, „ved Hjælp af mit Bøsseløb er jeg kommen over i værre Veir end inat; men Monsieur," tilføiede han og saae tvivlende paa mig, „har neppe Lyst til at forsøge dette Vovestykke?" — Skjøndt jeg nu hverken var ængstelig eller svagelig, følte jeg — jeg tilstaaer det — stor Betænkelighed ved at gaae ind paa det Forslag, i Storm, Regn og Mørke at sætte over en rivende Skovstrøm, ikke at tale om det Vanskelige i, at faae mine Hunde over, da de sikkert vilde blive revne bort af Strømmen. Faren var for stor, og jeg spurgte derfor min Ledsager, om der ikke i Nærheden var et Sted, hvor vi kunde finde Ly indtil Stormen havde lagt sig. „Jo, der er," svarede min Fører, „fem Minutters Gang herfra er der en

Hule, der ofte i Nødsfald som ved denne Leilighed har tjent mig til Opholdssted. Der er et rigeligt Forraad af Kviste, vi have Steen og Staal og takket være Ulvene en god Mundfuld Vildt — hvad siger De, Monsieur, til at spise til Aften paa Jægermaneer?"

Rystende af Kulde og vaad til Skindet modtog jeg Tilbudet med Tak. Forsigtigt skrede vi frem i det dybe Mørke langs Bredden af Bjergstrømmen, hvis Brusen tjente os som Veiviser. Da vi vare komne til Hulen bød min Ledsager mig vente et Øieblik. Snart havde han samlet tørt Løv og Kviste i anseelig Mængde, som han antændte med sin Geværlaas, og hurtigt flammede en lystig Ild op i Midten af Hulen. Skovfogden trak nu sin blinkende Jagtkniv, skar endeel gode Stykker af Raadyrets Sider, og det varede ikke længe, førend vore Lugteorganer vederkvægedes af Vildtstegens Duft. Henstrakte i vor fulde Længde ved Siden af det flammende Baal, hvilede vi vore trætte Lemmer og viste den fortræffelige Kjødret fuld Ære. Heller ikke en god Slurk manglede der; den gamle Jæger fortyndede Indholdet af vore Feltflasker med Vand, og Blandingen smagte ypperlig.

Efterat Naturens Krav vare fuldt tilfredsstillede og der tillige var sørget for vore flirbenede Følgesvende, saae jeg mig nøiere omkring. Hulen var rummelig og høi; dens Vægge og Loft, hvis af Naturen mørke Farve var bleven endnu mørkere af Røgen fra de her hyppigt tændte Baal, lyste nu i Skinnet af den røde Flamme fra de fede Grankviste og gjenlød af min Ledsagers muntre Stemme, idet han med den for hans Landsmænd eiendommelige Lystighed sang en Jægervise. De majestætiske Ulvehundes Halsbaand blinkede i Ildens Skin, idet de mætte laae henstrakte ved Siden af os og fik sig et Blund, hvoraf de undertiden pludselig

fore op, som om de endnu i Drømme beskjæftigede sig med Dagens Begivenheder. Bøsser, Jagttasker, Jægerhorn, Krudthorn vare i malerisk Uorden henkastede op til Væggen, og det Romantiske ved den hele Scene blev ikke lidet forhøiet ved Regnens Pladsken, ved Bjergstrømmens vilde Brusen og ved Træernes Knagen under Stormens Favntag.

Skovfogden vedblev trods Elementernes Kamp udenfor at give sin Munterhed frit Løb i lystige Sange, da han pludselig afbrødes af den ene Hunds undertrykte Knurren. Den reiste sig halvt fra sin liggende Stilling og saae opmærksomt hen til Hulens Indgang.

„Ved den hellige Hubertus!" raabte Jægeren, idet han sprang op og med den ene Haand greb sin Bøsse, medens han med den anden holdt Hunden, der alt med eet Spring vilde ud af Hulen, fast ved Halsbaandet; „Lugten af Vildtet har bragt flere af det Pak paa Halsen af os. Jo, en Ulvesnude tager aldrig feil, naar den faaer Lugten af Vildt! Hold Deres Hunde tilbage, Herre," vedblev han, „de ere ikke vante til et saadant Arbeide; jeg skal snart faae Krabaterne bort." Derpaa slap han Hundens Halsbaand, og ikke saasnart gjenlød Hulen af hans Raab: „Paa dem, Polidor! paa dem, Belmont!" førend Hundene med et stærkt og skingrende Glam, som kunde høres gjennem Stormens Susen og Bjergstrømmens Larm, styrtede ud af Hulen. Snart hendøde deres Gjøen i det Fjerne. „Disse Ulve," bemærkede han, idet han, lænende sig paa Albuen, igjen lagde sig ned ved Ilden, „ere endnu en skrækkelig Svøbe for vore Bjergegne, men dog langtfra i den Grad som i min Ungdom." Den gamle Mand udtalte disse Ord med et alvorligt Ansigt, der stod i en saa stor Modsætning til hans hidtilværende lystige Væsen, at min Nysgjerrighed blev vakt, og jeg spurgte

ham, om han i Udøvelsen af sit Kald i de mange Aar oftere havde været Vidne til slige farlige Eventyr, som det, hvori jeg nylig havde spillet en Rolle.

„Vi have endnu en fuld halv Time indtil Maanen gaaer op," sagde han, „og da Regnen er ophørt, kan Vadestedet vel til den Tid passeres; thi Bjergbækkene løbe ligesaa hurtigt af som de svulme op. Jeg har altsaa Tid til at fortælle Dem en sørgelig Begivenhed, som tildrog sig i mine Drengeaar, og hvortil jeg næsten var det eneste Vidne. Der lever endnu kun faa Folk, der mindes den skrækkelige Vinter dengang, hvortil der neppe har været Magen her i Auvergne. Veiret, der til Slutningen af November var smukt og klart, skjøndt ualmindeligt koldt, forandrede sig pludselig, og Natten til den 24de indtraadte der et frygteligt Sneefog, som varede uafbrudt næsten i fire Dage. Om Aftenen den 29de reiste der sig en stærk Storm, Sneen føg sammen, Veiene bleve ufremkommelige og al Samfærsel mellem Byerne var standset. Indvaanerne holdt sig indelukkede saameget som muligt, thi selv om høilys Dag saae man en eller anden hungrig Ulv liste sig om Forpagtergaardene, medens de i hele Skarer om Natten streifede gjennem Egnen og rasende af Sult anfaldt ethvert levende Væsen, som de traf paa. Medens de saaledes beleirede Faarefoldene og andre Udhuse, hvor Kvæget var anbragt, kunde man tydelig i Nattens Stilhed høre deres vilde Hyl, der fyldte Hjertet med Angst og forjog Søvnen. En Nat, da de gruelige Hyl holdt mig vaagen, hørte jeg paa eengang en galopperende Hest nærme sig Landsbyen og Raab som af et Menneske i Nød. Jeg var alene i mit Kammer, temmelig langt borte fra de andre Folk. Min Moder sov i Stueetagen og Fader var borte paa Slottet St. Geneste, for den næste Morgen

at være med paa en Klapjagt. Nogle Øieblikke laae jeg i min Seng med bankende Hjerte, men da Hovslagene kom nærmere, vandt Nysgjærrigheden Magten over min Angst. Jeg stod op og listede mig, rystende af Kulde, hen til Vinduet, som jeg aabnede. Himlen var fuld af Stjerner og Maanen skinnede klart paa den hvide Sneeflade. Ligeoverfor Døren til vort Huus og omtrent 20 Skridt fra Landeveien laae Kroen. Da jeg nu saae hen i den Retning, hvorfra jeg hørte Hovslagene og Raabet, kom strax efter en Rytter galopperende som rasende henimod Kroen, hvis Skilt, der bevægedes af Stormen, havde tildraget sig hans Opmærksomhed. Holdende sin Hest an bankede han paa og raabte med en Stemme, der gik til Marv og Been, at man skulde lukke op og komme ham til Hjælp. Men der kom intet Svar, ingen Lyd røbede, at hans Raab om Hjælp var blevet hørt — Alle syntes at hvile i en dyb Søvn, eller hvad der er mere sandsynligt, Ingen dristede sig af Angst til at staae op og lukke Manden ind. Men i samme Øieblik hørtes bagved et gjennemtrængende og afskyeligt Hyl; Hesten steilede og slog vildt ud, og atter sporede dens ulykkelige Rytter med et fortvivlet Skrig, som endnu lyder i mit Øre, den fremad. Jeg var, som jeg forhen bemærkede, kun endnu en Dreng, neppe elleve Aar gammel, og mit Hjerte var nærved at sprænges af Rædsel, da jeg, strækkende mig ud af Vinduet, tydelig saae den hele Skare af Ulve bøie om Hjørnet af Kirken, og med høie Hyl komme hen til det Sted, over hvilket jeg stod. For et Øieblik syntes de at have tabt Færten eller de standsede maaskee i det Haab, at kunne faae et andet Slagtoffer, thi medens nogle af dem med lydløse Trin og med Snuderne mod Jorden løb frem og tilbage foran Døren til Kroen, forsamlede de fleste sig udenfor

Vinduet, reiste sig paa Bagbenene, snøftede i Luften og gjøede og hylte efter det Bytte, de ikke kunde naae. Endelig fandt de igjen Færten og med en ulykkevarslende Nøiagtighed satte de afsted i den Retning, som den fremmede Rytter havde taget. Jeg blev lyttende staaende, indtil Hylet havde tabt sig i det Fjerne, og krøb derpaa skjælvende i Seng, men det var mig umuligt at falde i Søvn."

„Og den Fremmede? Han omkom ikke — han blev vel frelst ved sin Hests Hurtighed?" raabte jeg, yderst spændt paa Fortællingens Slutning.

„Nei, kjære Herre, nei! Dertil var der altfor ringe Udsigt, thi Ulven har Næse som en Sporhund, og skjøndt noget langsommere forstaaer den dog altid at indhente sit Bytte. — Den næste Morgen herskede der den største Bestyrtelse i Landsbyen, thi Mange havde hørt den Fremmedes Angstskrig. De forsamlede sig i Grupper udenfor Kroen eller gik i ivrig Samtale op og ned ad Gaden. Min Moder, hvem jeg havde fortalt hvad jeg havde været Vidne til, blandede sig nu med mig ved Haanden blandt vore Naboer, og snart var jeg den udelukkende Gjenstand for deres Opmærksomhed, idet de med tilbagetrængt Aandedræt og i dyb Taushed hørte paa min Beretning. Da jeg havde endt, og da jeg tillige pegede paa de friske Fodspor af Hesten og af Ulvene, udbrød de Alle i Udraab af Forfærdelse og Medlidenhed. Medens vi endnu vare samlede kom min Fader med sin Dobbeltflint under Armen og fulgt af sine Hunde. Hans Ansigt var blegt som Døden. Han bar en Pistol, Resten af en Rytterkappe og en sønderreven, med Blod besudlet Sadel. Paa hans Vei over Heden, som fra Herskabets Slot fører ned til Landeveien, vare Hundene pludselig løbne ned i en Fordybning, der laae omtrent et Bøssefkud fra Landeveien. Dreven af Nysgjerrighed

gik min Fader hen til Stedet og saae med Forfærdelse den lemlæstede og endnu ganske friske Beenrad af en Hest, paa hvilken Saddelen endnu sad fastspændt, medens det omtalte Stykke af Kappen og den affkudte Pistol laae ikke langt derfra paa Jorden. Nu kunde der ikke mere være Tvivl om den Fremmedes Skjæbne. Nogle Papirer og nogle faa Klædningsstykker fandtes senere spredte under Tornebuskene; men ellers erfaredes det ikke hvem den Fremmede var eller hvorfra han var kommen. Der blev heller ikke anstillet Efterspørgsler om ham. Men mangen Messe blev læst for hans Sjæls Frelse," tilføiede Skovfogden, idet han andægtig slog et Kors.

I dette Øieblik traadte Maanen frem i al sin Pragt af de bristede Skyer og en klar Lysglands trængte ind i Hulen. Hurtig samlede vi vore Ting og begave os, fulgte af Hundene, der imidlertid vare vendte tilbage fra deres Jagt, paa Veien til Badestedet. De sorte Blokke, der tjente til at træde paa og benyttedes som en Bro, vare nu synlige over Vandet, hvis Strømning var aftaget. Min Fører gik foran; lykkelig naaede vi Bredden paa den modsatte Side og vare efter faa Minutters Forløb paa Landeveien.

„Veien til St. Amande gaaer lige ud, om ti Minutter er De der, jeg skal til Venstre." Jeg tog min Pung op, men den gamle Jæger vægrede sig med Bestemthed ved at modtage en eneste Skilling. „Jeg har kun gjort hvad det ene Christenmenneske bør gjøre mod det andet, naar han er i Nød," sagde han. „Tog jeg Deres Penge, vilde min Fornøielse derved være spildt; men kunde De" — tilføiede han, idet han klappede den største af mine Hunde (en smuk stor Hønsehund af ægte irlandsk Race) — „kunde De engang

skaffe mig en Hvalp af det Slags, vilde jeg være Dem meget forbunden."

„Min kjære Kammerat," sagde jeg, idet jeg gav ham mit Kort og rystede hans Haand hjertelig, „det skal være mig en Fornøielse at opfylde Deres Ønske som et ringe Tegn paa min Erkjendtlighed." — Derpaa skiltes vi.

Dagen efter skrev jeg til England, og omtrent en Maaned efter indfandt sig hos mig et Bud, førende ved en Snor en Kobbel smukke unge Hønsehunde, som havde gjort Reisen fra Calais, og hvormed jeg kortefter glædede min Ven den gamle Skovfoged til Tak for, at han havde frelst mig for at blive Føde for Ulvene mellem Puy de Domes Fjelde.

Af Biernes Liv og Virksomhed.

(Af Emil Sommer.)

Intet i den rige og mangfoldige Dyreverden har i den Grad været omgivet af et Trylleri af Sandhed og Digt som Bierne og deres stille, flittige Virken. Uagtet Biernes Liv gjennem Aarhundreder var Gjenstand for Jagttagelse og Granskning, holdt sig dog længe det eventyrlige Skjær, som alt i den klassiske Oldtid var udbredt over det, og det var først den nyere Naturforsknings alvorlige Bestræbelser forbeholdt at løfte Sløret og at trænge ind i Bistatens Hemmeligheder.

Men det Mærkværdigste derved er dog, at en blind Naturforsker egentlig var den Første, der med sit skarpe

aandelige Syn opdagede disse Hemmeligheder og idetmindste i Hovedtrækkene bestemte Biernes Naturhistorie. Franz Huber hedder denne mærkværdige Mand, der alt i sin Ungdom mistede sit Syn, men til Gjengjæld var klartseende som Faa med Aandens Øine. Født den 2den Juli 1750 i Genf under meget gunstige ydre Livsforhold, fik han en omhyggelig Opdragelse. Alt tidlig helligede han sig til Studiet af Naturvidenskaberne, han syslede med kemiske og fysiske Experimenter, og det var under Udøvelsen af disse at Skjæbnen ramte ham saa haardt. Men det afholdt ham ikke fra fremdeles at hellige sig til Videnskaben, især da hans Lykkestjerne bragte ham i Forbindelse med en høisindet ung Pige, Aimée Lullin, som blev hans Hustru. Det var hende, som stod ham bi ved hans Undersøgelser, laante ham saa at sige sine Øine, og meddeelte ham nøiagtig Besked om hvad han trængte til at vide. Men ogsaa hans Tjener Franz Burnens gik ham trofast tilhaande, og da denne paa Grund af sine hos Huber erhvervede Kundskaber fik en offentlig Ansættelse, traadte hans Søn og nogle Venner, blandt hvilke især Sennebier udmærkede sig, i Franz Burnens' Sted.

Det Eiendommeligste og Mærkværdigste ved Hubers Arbeider bestaaer deri, at han næsten udelukkende valgte et Omraade for sine Jagttagelser, der frembød for ham personlig de største Vanskeligheder. Det var næsten, som om disse særligt ansporede hans Videbegjærlighed og hans Anstrængelser. Saaledes beskjæftigede han sig ivrigt med forskjellige anatomiske Spørgsmaal, lod under sin Veiledning foretage Disektioner og anstillede desuden mærkelige Undersøgelser af Sædkornenes Spireevne, hvilke han offentliggjorde i et eget Skrift, der endnu betragtes som værdifuldt. Men hans meest fremtrædende Arbeider ere dog hans omtalte Forskninger af

Biernes Liv. I sindrigt byggede Bistader af Glas blev med utrættelig Taalmodighed de travle Biers lille Verden iagttaget, og hvad Andre havde seet og opdaget før ham, det forarbeidede og kombinerede hans livlige Aand med de deraf fremgaaende Slutninger til et sammenhængende System og anskueligt Naturmaleri. Disse Undersøgelser offentliggjorde han i 1792 i et Skrift med Titlen „Nye Jagttagelser om Bierne" i Form af Breve til den bekjendte Naturforsker Charles Bonnet, der ligeledes meget beskjæftigede sig med denne Deel af Naturforskningen.

Hvad Huber har opdaget og sat i System er senere blevet mere udviklet ved nyere Forskeres, navnlig Siebolds, Leuckarts og Dzierzons Jagttagelser, og ved disses forenede Anstrængelser foreligger der nu saa at sige et fuldstændigt Billede af Biernes Liv. Mærkelige Træk og Egendommeligheder træde os her imøde og vore Læsere ville sikkert gjerne med os kaste et Blik ind i den snævre Kube for at iagttage den travle Verden. Hvad der foregaaer der er i Sandhed værd nok at betragtes og at faae nøiere Kjendskab til.

Medrette har man ofte og alt i Oldtiden sammenlignet de enkelte store Bifamilier, saaledes som disse leve i vore Bikuber, med en Stat, og opstillet den deri herskende Orden og Lovmæssighed som et Mønster for den politiske Statshuusholdning. Men hvorvidt disse kunde betragtes som Monarkier eller Republiker, derom vare Anskuelserne længe deelte. Den gamle traditionelle Mening, at Bistaten er et Monarki, beroede især derpaa, at man ifølge en poetisk Opfattelse betragtede den eneste Hun, der befandt sig i Bistaden, og om hvem man saae alle Bier flokke sig og vise en stor Opmærksomhed, som en Dronning, der alene førte Herredømmet over det hele Bifolk. Nu ere vi derimod paa Grund

af de vundne Erfaringer nødsagede til at anſee Biſtaten ſom en fuldkommen Republik, i hvilken Alle enes om at tjene det ſtore Hele og hvor den foregivne Dronning eller „Viſer", ſom hun ogſaa kaldes, ſynker ned til en ſimpel Bimoder, hvis eneſte Kald er at ſkaffe Staten nye Borgere. Den ſtore Opmærkſomhed, Hengivenhed og Pleie, der ſkjænkes Dronningen indtil et viſt Tidspunkt, gjælder ingenlunde hende ſelv, men de forventede Efterkommere, hun bærer i ſit Skjød, thi ſaaſnart hun er færdig med at lægge Æg, vende Underſaatterne hende Ryggen, for at overføre hele deres Omhu og Kjærlighed paa Ynglens Opdragelſe og Pleie.

Dog er det ikke her, ſom almindeligt, den mandlige Deel af Befolkningen, der overtager Arbeidet og Omhuen for at ernære den opvoxende Slægt, men en ganſke ſæregen Klaſſe, der betegnes ſom „Arbeidsbier" og hvilke, ſom Navnet alt antyder, egentlig ere dem, der udføre alt Arbeidet i Biſtaten; de ere ſaa at ſige en Art Arbeiderbefolkning. I Modſætning til næſten hele den øvrige Dyreverden finde vi nemlig hos Bierne ikke blot Hankjøn og Hunkjøn, men ligeſom hos Myrerne endnu en tredie kjønløs Art, de omtalte Arbeidsbier, der endog udgjøre den talrigſte Deel af den hele Sværm og ſom udføre den vigtigſte Gjerning, nemlig at bygge Voxceller og at berede Honning til Føde for Gamle og Unge.

Diſſe ere dog ikke, ſom man tidligere almindeligt antog, i Virkeligheden kjønsløſe, men kun et Slags ikke fuldt udviklede Hunner, hvorved, ſom Frøken Jurine i Genf har paaviiſt, Æggeſtokkene endnu beſtandig ere tilſtede og ſom kun adſkille ſig fra Dronningerne, d. v. ſ. Hunnerne, derved, at de mangle de øvrige Forplantningsorganer. Ifølge de nyeſte Jagttagelſer forekommer det ikkedeſtomindre hyppigt, at diſſe ufuldkomne Hunner henimod Efteraaret uden al Be-

frugtning, altsaa i jomfruelig Tilstand, lægge Æg, af hvilke der dog kun kan udvikle sig mandlige Bier. Noget ganske Lignende findes ogsaa hos Silkeormene, hvis Hun ligeledes uden al Medvirkning fra Hannens Side kan lægge Æg, af hvilke der dog her fremkommer ikke blot mandlige, men ogsaa kvindelige Larver. Denne eiendommelige Maade at yngle paa kaldes med det betegnende Navn Parthenogenesis (Jomfrufødsel).

Som vi længere nede ville see, er den omtalte Mangel paa fuld Udvikling af Kjønsorganerne en Følge af mindre kraftig Føde i den første Alder, hvoraf da ogsaa forklares, at Arbeidsbierne ere mindre end de andre. De ere ligesom Dronningerne væbnede med den bekjendte Giftbraad, der tjener dem til Forsvar saavelsom til at dræbe de overflødige Droner, d. v. s. Bihannerne. Den giftige eller rettere ætsende Vædske, der ved Stikket udgaaer fra Braaden i Saaret, er ifølge de nyeste Undersøgelser koncentreret Myresyre, hvorfor Anvendelsen af Ammoniak, der neutraliserer Syren, er det bedste Middel mod Stik af Bier. Undertiden maa Bien betale Stikket med sit Liv, idet Braaden paa Grund af dens Modhager bliver tilbage i Saaret, hvilket da ikke sjeldent har Dyrets Død tilfølge. Høist mærkværdig er ogsaa Bygningen af Bagfødderne hos Arbeidsbierne, idet deres nederste Deel eller Skinnebeen ere bredere nedtil, og derved faae en langagtig, trekantet Form. Herved dannes den paa den indre Flade værende Fordybning, der tjener til at indsamle Blomsterstøvet og kaldes Kurven, hvortil da den egentlige Fod slutter sig; denne, der er besat med børstede Haar, fremstiller en Art Børste, som i høi Grad letter Afstrygningen af Støvet fra Blomsterne.

Af de talrige forskjellige Arter Bier opdrætter man nu

i Europa saa godt som alene to Arter, nemlig den almindelige Honningbi med graabrun Bagkrop, og den først af den berømte Biavler Dzierzon i Tydskland indførte italienske Bi (Apis ligustica) med guul Bagkrop, som vel er mere tam og arbeidsom end den første, men ogsaa mere rovbegjærlig. I Landene udenfor Europa og navnlig i de tropiske Egne findes der endnu forskjellige andre Arter Honningbier, blandt hvilke vi navnlig fremhæve den fra Sydamerika stammende Mellipona, der vel ikke er nogen egentlig Bi, men et Insekt, der har stor Ligheb med den, og efter de gjorte Forsøg kunne akklimatiseres i Europa. Den har det Fortrin, at den ikke er bevæbnet med den frygtede Giftbraad, foruden at dens Cellebolig er endnu kunstigere end de europæiske Biers.

Hos vore indenlandske Bier er Antallet af Arbeidsbierne i en Kube fra 15,000 til 30,000 med en eneste Dronning og med fra 600 til 1000 Droner. De Sidstnævnte findes i Kuben kun fra Begyndelsen af Mai til Slutningen af Juli, og deres eneste Bestemmelse er at parre sig med Dronningen. De have hverken Braad eller Kurv, kunne derfor ikke anvendes til Forsvar og Arbeide, hvorfor de ogsaa, naar de have opfyldt deres Livsbestemmelse, Parringen med Dronningen, planmæssigt blive udryddede af Arbeidsbierne og derved under heftige Stik og Bid drives ud af Kuben, hvor de da omkomme af Sult og Kulde.

Heller ikke Bidronningen udfører noget simpelt Arbeide, den forlader næsten aldrig Kuben og har udelukkende det Hverv at forøge Befolkningen. Det er den Deel af Biernes Naturhistorie, som længst har været uklar og indhyllet i Uvidenhedens og Fabelens Slør. Først ved de nævnte Forskeres Arbeider, hvorved Mikroskopet har ydet sin vigtige Bistand, er det lykkedes at fremdrage interessante Enkeltheder

og give fuldstændig Oplysning om den Rolle, de derved virksomme Organer spille. Hvad de Sidstnævnte angaae, saa bestaae i Hovedsagen hos Dronningen for det Første af to Æggestokke, hvoraf enhver indeholder over hundrede i egne Kamre afsondrede Rør, hvori Æggene udvikle sig, for det Andet af en ved Siden af Æggelederen liggende stor rund Sædblære, som forinden Parringen er tom, men efter denne er fyldt med Sæd, som da befrugter Æggene efterhaanden som de gaae gjennem Æggelederen. Fremdeles vide vi af Professor Siebolds og Pastor Dzierzons Undersøgelser, at alle de Æg, der udvikle sig i Æggestokkene, ikke, som man tidligere antog, ere mandlige eller kvindelige, men af eens Beskaffenhed, og at de kun blive til Hunner eller Dronninger, naar de befrugtes af Sæden, medens der derimod af de Æg, som ikke befrugtes, kun fremkommer Hanner, de saakaldte Droner. Er derfor det tilstedeværende Forraad af Sæd udtømt, saa kan der kun af Æggene fremkomme Droner. Af forskjellige uimodsigelige Kjendsgjerninger fremgaaer det tillige, at Dronningens Parring aldrig foregaaer i Kuben, men kun i det Frie, ved den saakaldte Bryllupsudflugt, som Dronningen foretager i de første varme Foraarsdage med Dronerne. Dette skeer kun en eneste Gang, da det i Sædblæren samlede Forraad er tilstrækkeligt for alle de Æg, Dronningen lægger. Alt efter 46 Timers Forløb begynder den dermed, til hvilket Øiemed den gaaer fra Celle til Celle i Kuben og lægger et Æg i enhver. Antallet af de Æg, der daglig lægges, er i Begyndelsen ringere, men bliver langt talrigere i Maanederne Mai, Juni og Juli og naaer i den Tid flere Hundrede om Dagen. Er der Mangel paa tomme Celler, lægger Dronningen flere Æg i een; men Arbeidsbierne, der bestandig følge Dronningen paa dens Vandring, stryger og slikker den

og fodrer den med Honning, tage altid de overflødige Æg ud af Cellerne, saa at kun et eneste bliver tilbage i hver enkelt. Naar Temperaturen er gunstig kryber efter tre Dages Forløb Larven ud af Ægget i Form af en hvid Maddike, med hvis Fodring en særlig Afdeling af Arbeidsbierne, de saakaldte „Ammer", beskjæftige sig.

Her i Larvetilstanden indtræder nu det mærkelige Forhold, hvorved der af de tilstedeværende Larver af Hunkjønnet blive Dronninger eller Arbeidsbier. Medens nemlig Arbeidsbierne indtil den sjette Dag give samtlige Larver uden Forskjel den samme Føde, der alene bestaaer af Honning, som de tilberede i deres egne Fordøielsesredskaber og da gylpe op, bliver fra denne Dag kun de til Dronninger bestemte Larver ernærede med denne ædlere Kost, medens de øvrige til Arbeidsbier bestemte Larver kun faae den almindelige af Blomsterstøv og Honning bestaaende Fodervælling og som en Følge deraf miste Evnen til at blive Dronninger, saa at altsaa Forvandlingen af Maddiker af Hunkjønnet til Arbeidsbier, d. v. s. Bier med en ufuldstændigere Udvikling af Kjønsorganerne, betinges ved en forandret Føde og Pleie. Efter 9 Dage spinde Larverne, ligesom Kaalormene, sig hver ind i en Celle, for alt efter 10 til 11 Dages Forløb at krybe ud som unge Bier, der i Begyndelsen ere hvide af Farve og have meget smaae Vinger, men alt efter et Par Timers Forløb, i hvilke de omhyggeligt slikkes og børstes af Arbeidsbierne, ere fuldkommen udvoxede. For at der ikke skal være Mangel paa Dronninger opdrætte Arbeidsbierne i Reglen et større Antal, hvorfor der i et Bistade næsten altid er en Snees Dronninge- eller Viserceller, der ere flaskeformige og større end de andre og sædvanlig hænge paa Siden af Voxtavlerne med Aabningen nedad, medens de andre Celler have en sexsidet Form.

Paa det her omtalte Tidspunkt forberedes nu en mærkelig Forandring i Kuben. Den unge Generation staaer i Begreb med at træde ind i Livet og det kommer nu an paa at forskaffe den Bolig og Værksted. I næsten hele den øvrige Dyreverden see vi de Gamle give deres Unger, efterat de ere blevne udvoxede, til Priis for deres Skjæbne og at overlade dem hele Omsorgen for Opholdssted og Føde. Dette er derimod ikke Tilfældet med Bierne. Saasnart Arbeidsbierne af den unge Yngel ere krøbne ud og endnu inden de unge Dronninger og Droner have forladt deres Celler, træffer den gamle Dronning under stor Uro blandt den hele Befolkning Anstalter til at drage bort og forlader derpaa med den hele Sværm af de gamle Arbeidsbier Stedet, for andetsteds at søge en ny Bopæl, men forsømmer ikke forinden at fylde Maven med Honning, saa at de ofte medtage flere Pund deraf. Det er, hvad man betegner ved at Bierne „sværme", og de bortdragende Sværme, som fanges eller tages af Biavlerne, bestaae derfor ikke, som man sædvanlig troer, af Yngten, men af de gamle Bier.

Da der ikke blandt den tilbageblevne unge Sværm endnu er nogen Dronning, saa hersker der sædvanlig nogle Dage et Slags Interregnum. Den Dronning, som først kryber ud, iler strax til de Celler, hvor dens endnu i Larvetilstand levende Søstre befinde sig, og søger at dræbe dem ved at stikke sin Braad ind i Aabningen. Krybe flere Dronninger ud paa eengang, saa kommer det til en heftig Kamp imellem dem, hvorved de Kæmpende undertiden saare hverandre dødeligt. Arbeidsbierne blande sig undertiden ogsaa deri og kaste de overflødige Dronninger ud af Stadet, hvorefter de da omkomme, fordi de ikke selv kunne ernære sig. Er derimod den nye Yngel saa talrig, at Kuben ikke er stor nok for

den, saa drager ofte en af disse Dronninger ligeledes ud med en Deel af de unge Arbeidsbier og danner under slige Omstændigheder en ny Sværm. Hænder det, at alle Dronningerne gaae under i disse Kampe eller af andre Aarsager, da bygge Arbeidsbierne saa hurtigt som muligt om nogle Arbeidsceller, der endnu indeholde Æg eller ganske unge Maddiker, saakaldte Supplementsceller, hvori nu Maddikerne opdrættes til Dronninger med passende Føde. Men er den nye Yngel fredet alfor vidt frem i sin Udvikling, saa spredes Sværmen af Mangel paa en Dronning og gaaer til Grunde.

Biernes egentlige Næring er som bekjendt Honning, bestaaende fordetmeste af Druesukker, som de indsamle af Blomsternes Bæger, idet de indsuge Saften med deres Snabel og bære den til Kuben i den Deel af Maven, der kaldes Honningblæren, medens den anden Deel indeholder udelukkende det for Ynglen bestemte Blomsterstøv. I Kuben afgives i enhver Celle to Draaber og der vedblives dermed indtil den er fyldt og lukkes som Forraadskammer for Vinteren med et Laag af Vox. Ogsaa Voxet, som man tidligere antog for et af Blomsterstøvet dannet Produkt, tilberedes ifølge Gundelachs fortræffelige Undersøgelser af Honningen, idet der fra denne, naar den er fortæret i rigelig Mængde af Bierne og optaget af Safterne, udskilles et eiendommeligt Fedt, der afsætter sig paa Bagkroppens Ringe i Form af tynde, gule Voxblade, hvilke efter nogen Tids Forløb løsne sig og da ere det vigtigste Materiale for Bierne ved deres kunstige Cellebygning.

Løvfaldet.

(Efter **Paul Kummer.**)

Naar Vandringsmanden drager gjennem Skoven ved Efteraarstid, kan det vel være, at han gribes af Sørgmodighed ved at see det faldende Løv, der varsler om den sig nærmende Vinter, om Naturens Hendøen. Men den Forandring, der saaledes foregaaer, henvender sig ikke blot til vor Følelse og vor Fantasi, den taler ogsaa til vor Forstand. Med et mere frit og uhildet Blik seer Naturforskeren Løvfaldet og han søger fremfor Alt at forstaae det. Til dette Øiemed vil han iagttage, undersøge og sammenligne, og hvad der stemmer Andre til Vemod bliver for ham et glædeligt Studium af Naturens friske, altid interessante Virken.

Det Første, som i foreliggende Tilfælde paatrænger sig Jagttageren, er at de enkelte Arter Træer regelmæssigt efter hinanden afkaste den grønne Sommerdragt. Det gaaer næsten dem som det gaaer Trækfuglene. De, som vise sig først om Foraaret, forsvinde ogsaa senest om Efteraaret; ligesaa har ethvert Træ sin egen Tid saavel for Løvfaldet som for Frembrudet af Spirerne. Med den første Nattefrost falde fra Lærketræet de indtil Høsten grønne Naale; Bladene paa Ahorn, Bøg og Eg antage tidlig en anden Farve, der dog er forskjellig efter Jordens Beskaffenhed og det solklare eller skyggefulde Sted, hvor Træerne staae; deres Løvfald finder Sted medens endnu forskjellige Frugttræer, Ask, El, Piil og forskjellige Buskvæxter ere grønne. Platanen holder sig længst

grøn lige indtil Bladene falde, og det Samme gjør Hyldetræet. Naar tilsidst Stien i Skoven er bedækket med affaldne gule Blade, og Toppen og Grenene vise sig ganske nøgne, staae Naaletræerne som Naturens altidgrønne Planter uberørte af denne Forandring, deres Naale blive bestandig mørkere og antage om Vinteren en næsten indigoblaa Tone. De kræve længere Perioder til at skille sig ved de gamle Naale. Saaledes bærer Fyrren sine Dobbeltnaale i tre til fire Aar og de falde da efterhaanden af; hos Granen vare de otte til tolv Aar. Ved andre immergrønne Planter, Epheu, Buxbom, Mistelen, Stikpalmen er Varigheden endnu længere.

Men af vore Løvtræer taber det største af dem ikke alle Blade, Egen nemlig, der selv om Vinteren til ind i Foraaret er besat med tørt brunt Løv og først kaster det fra sig, Blad for Blad, naar Aprilsolen skinner mildt og de unge Knopper vise sig. Saaledes maatte ifølge Eventyret Djævlen blive dette vaer til sin egen Skade, da han havde sluttet en Overeenskomst med en Bonde, ifølge hvilken han skulde være Herre over Skoven, saasnart der ikke var et Blad paa Træerne. Høsten gik og alle Træer stode nøgne med Undtagelse af Egen, hvis Blade, skjøndt visne og døde, endnu sadde fast paa deres Stilke. Da nu endelig Vaaren kom, og de enkelte Blade faldt af, jublede Djævlen, thi nu meente han, at Egen snart vilde være nøgen. Men Bonden førte ham hen til en Green paa den og viste ham, at de unge Blade alt begyndte at pippe frem bag de gamle. I sin Vrede derover foer den narrede Djævel løs paa Bladene med sine Klør og sled i dem; derfor ere de nu lidt krusede.

Ved de fleste af vore Løvtræer falder Bladet af tæt ved Stilken, og der bliver paa Grenen et saakaldet Ar tilbage,

der ved hver Træart er af forskjellig Form. Ved Hestekastanien, Akasien og andre lignende Sorter løse Fjerbladene sig enkeltviis af fra den fælles Stilk, først de nederste, derefter de øverste; de have siddet paa Stilken i et Bundt. Tilsidst falder ogsaa selve Stilken, der nogen Tid derefter har siddet nøgen paa Grenen.

Ethvert Træ har en vis Vegetationstid som ogsaa en bestemt Livsvarighed.

Spørge vi nu, hvorledes dette gaaer til, saa svarer os Videnskaben: fordi enhver Træart har sin egen Udviklingsmaade og dermed sin eiendommelige Saftstrømning og Saftmodning. Deraf kommer det, at det ene Træes Løvfald er tidligere og dets Knopning senere end et andet Træes. Men derved hendøer heller ikke Naturen paa een Gang, kun den ene Art af Træer efter den anden, og disse synlige Tegn paa Efteraaret og paa Vinterens Komme indtræde først efterhaanden.

Men at Bladene antage en anden Farve, løsne sig og falde til Jorden, beroer tillige paa en indre Nødvendighed. Ved Fysiologiens Kjendskab til Forandringen af Saften og dens Vandring i Træets Indre ved Høstens Tid, saavelsom ved mikroskopiske Undersøgelser af Efteraarets Løv er det saa temmelig lykkedes, fuldt at forklare Løvfaldet om Efteraaret og at besvare det Spørgsmaal, hvorfor Bladene tabe deres Farve og falde af.

De Safter, som om Sommeren pulsere i Planternes Blade, Rødder og Stilke, skulle ikke gaae tabte for det kommende Aar. Ved Sommerens Slutning føres derfor de flydende Saftstoffer til de perennerende Dele, nemlig Stammen, Grenene, Knopperne og Rødderne. Ja, selv de faste Klorofyllkorn (Bladgrønt) i Cellerne opløses flydende og

gaae saaledes, forandrede til Saft, den samme Vei. Alle disse Saftmængder blive i Rod, Stamme og Knop bundfældede og leirede som faste krystalliserede Stivelsemeelkorn. Fugtede med Jod, der som bekjendt anvendes til at opdage Stivelsemelet, farves da alle Mellemsnit violette og under Mikroskopet see Cellerne ud som en Bonbonæske fuld af æggerunde Korn af Stivelsemeel, hvoraf Intet sees ved Midsommertid. Efteraaret kommer, og Bladene, der saaledes have mistet deres Saft, skrumpe ind i det Indre, tabe i Vægt og falde endelig af ved en eiendommelig Løsrivning fra Leddet. Cellerne ved Bladleddet døe enten pludselig under Nattefrostens Indflydelse, som det f. Ex. er Tilfældet ved Hylden, Platanen og Nøddetræet, og da ere Bladene endnu grønne; eller der danner sig et Lag Kork ved Bladleddet, hvorved Saftcirkulationen mellem Blad og Green mere og mere standses. Det affaldne Blad er nu væsentlig forandret i sit Indre; dets Celler indeholde endnu kun gulglindsende eller røde Smaakorn som Resten af Klorofyllen.

Saaledes er Træet en mærkelig kemisk Fabrik, hvor der desuden om Efteraaret forarbeides ganske andre Fabrikater paa en særegen Maade. Det Stof, hvoraf alle disse Stoffer tilberedes, er oprindelig det samme, nemlig Klorofyllen, denne grønne Bestanddeel, som findes i alle grønne Blades Celler og give dem den grønne Farve.

Det er ogsaa lykkedes Kemikeren i hans Laboratorium ved Anvendelsen af bestemte kunstige Midler at forvandle dette Bladgrønt til gule, gulbrune, røde, blaae, sorte Substantser, som han da kalder Bladrødt, Bladgult o. s. v. Naturen udfører den samme Proces og bereder de samme Stoffer, kun paa en meget simplere Maade, t. Ex. ved en lavere Varmegrad, ligesom ogsaa Bladene paa flere Træer

antage et rødt Farveskjær efter den første Nattefrost. Og den samme ligesaa simple Maade at farve paa anvender den næsten overalt, hvor den har Noget at farve, den behøver kun at foretage en lille Dekomposition af Klorofyllen og enhver forønsket Farvning er udført. De røde Kinder, som det grønne Æble faaer, har derfor samme Aarsag som Høstbladets høirøde Farve; og Stikkelsbærrene og Pærerne blive af samme Grunde gule som Efteraarsbladet bliver det paa Birketræet.

Hvad vilde Naturen, hvad vilde fremfor Alt Høsten være uden dette Maleri! Ja, det er som om Naturen ved denne Farvepragt vil, idet den tager Afsked, endnu engang minde om den sommerlige Blomsterverdens straalende Herlighed, ligesom den ved Georginen og Asters vil erindre om Rosens Pragt og Form. Naar Blomsternes Rige ophører, først da begynder de mørkegrønne Trætoppe at skifte Farve. I Slutningen af September viser der sig først en gulladen Tone, derefter bliver den grellere, og der kommer mørkegule, røde, brune, blaae Tinter. I Skoven antage fremfor Alle Bladene paa Ahorn, Bøg, Eeg, det vilde Æble- og Pæretræ en gul Farve. Men det Gule forvandler sig især hos Ahorn og Bøgen snart til Orange og tilsidst til brunligt Rødt. Skoven pranger med Farvetinter og Skatteringer, som ingen Malers Pensel kan gjengive; især fremtræde de med en forunderlig Virkning fra mørkegrønne Grantræers Baggrund. Bestraalet af Efteraarssolen er Skoven da skjønnere endnu end om Foraaret. Og saaledes Krattet ved Floden med dets Poppelpiil og dets El, saaledes ogsaa Haven med Frugttræernes forskjelligtfarvede Løv! Den gamle Muur, op ad hvilken den vilde Viin snoer sine Ranker, staaer i en usigelig Pragt som i et Eventyr. Enkelte af disse Blade ere faldne af og have

bestrøet Jorden som med Purpur; tage vi et af dem op, saa er det tilsyneladende endnu ganske friskt, og det Røde er ogsaa saa varigt, at naar vi tage Bladet hjem og lægger det i en Bog, bevarer det endnu i flere Aar sin Farve.

Med al denne Skjønhed i vor Skovverden om Høsten for Øie kunne vi neppe troe det muligt, at de forskjellige Farvetoner kunne overgaaes andetsteds i Verden i rig Mangfoldighed og Styrke. Og dog er det Tilfældet med Skovene i Nordamerika, naar Efteraaret indtræder. Saaledes fortæller Kohl fra sine Reiser i Kanada: „Det er aabenbart, at ligesom Solen har en eiendommelig Styrke i sin Straaleglands i dette Himmelstrøg, saaledes har selv den svageste Farvenuance af Løvet om Høsten en Kraft og Glands, som man ikke finder hos os. Skjønnest er Farvepragten paa de Træer, hvor Forgyldningen først nylig er begyndt. Grønt, Gult og Rødt blande sig ofte i de skjønneste Overgange. Det er stundom som om Naturen fornøiede sig med gratieus Flitter. Man seer grønne Træer, der ere omkrandsede med slangeagtige Guirlander af ildrøde Blade som Rosenkjæder. Man seer ogsaa rødbladede Træer, omsnoede af grønne Festons. Men med ikke mindre Henrykkelse følger man alle disse Farvenuancer fra Purpur indtil det mørkeste Ponceaurøde, fra det kraftfuldeste Nøddebrune indtil den sidste forsvindende Farveglands, som endelig gaaer over i Vinterens blakkede Graat."

Naar der tillige fortælles, at Damerne i dette Land samle Sukkerahornens purpurrøde Blade, presse og opbevare dem for at anvende de skjønneste som naturlige Guirlander om deres Baldragter, saa troe vi, at vore Skjønne vist godt kunde smykke deres Klæder med de visne Blade af vore Ahorn, Bøge, Ege saavelsom med de høirøde Blade af vild

Viin og frembringe en ikke ringe Virkning med dem. Det kom jo naturligviis an paa, om Moden vilde tillade Sligt. Jøvrigt bliver jo ogsaa hos os mangt et farvet Høstblad plukket og opbevaret i Bogen eller anvendt smagfuldt til Dekorationsarbeider. Men vi maae rigtignok tilstaae, at de Træer, som frembyde det meest glimrende Høstløv, ikke oprindelig høre hjemme hos os. Idetmindste er netop Blodegen og den vilde Viin af nordamerikansk Oprindelse. Men de ere nu blevne Hjemmefødninge, og bidrage til at give vore Skove og Landskaber den Tiltrækning og Ynde om Efteraaret, som selv det skjønne Syden kan misunde os.

Hvorfor skulle vi saa, naar Skoven pranger med saa glimrende Farver, være vemodige og forsagte? Det er jo kun et smilende Farvel fra Naturen, som gjør Afskeden lettere. Og vi maae ikke forglemme, at saasnart et Blad er faldet af træder en ny Spire istedet, der kun venter paa Foraarssolen, for at udfolde sig frisk og grøn!

En Robinsonade fra Aaret 1870.

Efterat have gjort sin første Tour fra Clyde til Sidney i Australien forlod det smukke Jernklipperskib „Merkurius" i de første Dage af Januar 1870 San Francisco, for at vende tilbage til England. Det førtes af Kapitain Cuthbertson, en erfaren Sømand, og Alt gik godt indtil den 25de Marts. Tidlig om Morgenen den nævnte Dag

— det var endnu mørkt og der faldt en stærk Regn — stødte Skibet paa en farlig Koralø, bekjendt under Navnet Rocasriff, beliggende paa 3° 52′ sydlig Bredde og 33° 22′ vestlig Længde. Ingen ombord havde fem Minutter iforveien anet nogen Fare. Manden i Mersetet raabte: „Brænding forud!" Kapitainen blev kaldt op, Skibets Løb forandret, men det var for seent. Efter nogle Sekunders navnløs Angst, der gjør Menneskene flere Aar ældre, var enhver Tvivl svunden. „Merkurius" skurede først med sin Side under Vandet mod Koralklippens skarpe Rand, og stødte derpaa to Gange voldsomt derpaa. Øieblikkelig fyldtes Skibet og da det saa at sige hang over Klipperevet, gaves der Befaling til at bemande Storbaaden i det Haab, at hele Mandskabet kunde frelses. Men medens dette skete lagde Skibet sig pludselig paa Siden og sank som en Steen paa otte Favne Vand. Det maa bemærkes, at der ved Koralklipperne er den Særegenhed, at de ofte lige tæt op til have dybt Vand. Saaledes ere Klippeøerne i det røde Hav, paa Grund af denne Omstændighed og fordi de ligesom Rocasriff ligge lavt og om Natten samt i taaget Veir ikke kunne bemærkes, meget farlige. Af de toogtyve Mænd, hvoraf „Merkurius'" Besætning bestod, vare nu kun sex i Live, og efterat de havde svømmet om næsten i to Timer, lykkedes det dem endelig, da Ebbe indtraadte, at komme op paa Revet.

Det var Matroserne John Coleman, D. M'Call, Middy Baptiste, Joachim King Dilombo, Charles Lance og Edward Gray. Komne op paa Revet var det Første, de havde at gjøre, efterat have udhvilet sig et Øieblik fra deres uhyre Anstrængelse, at see sig omkring. Skuet var trøstesløst. Saae de ud paa Havet, saa bemærkede de kun Mastespidserne af deres gode Skib, der ragede frem over Vandet; kastede

de Blikket paa Øen, der nu skulde være deres Hjem, saa saae de omtrent femten Tønder Land nøgent Klippeland, der hist og her var bedækket med nogle Pletter hvidt Sand og herved en smal Landtunge med en ligeledes nøgen Klippe af samme Størrelse. Et Kokusnøddetræ var det eneste Tegn paa Vegetation. Det var Resten af de Træer, som den engelske Konsul i Pernambuco havde ladet plante nogle Aar iforveien, for at Revet lettere kunde sees af Skibe, der kom denne Vei paa deres Farter til Brasilien eller Kap Horn. Men tidligere var der her skeet nogle Skibbrud, og ved Hjælp af de Gjenstande, som de Overlevende havde efterladt, tænkte nu vore Forulykkede paa at indrette sig efter Omstændighederne. De fandt to Jernbeholdere, der vare fyldte med Vand og anbragte i passende Stillinger, saavelsom en Deel Planker og Brædder, hvoraf de kunde bygge et Blokhuus. Desuden fandt de, hvad der var af stor Værdi for dem, en knækket Kniv, en Hammer, et Blylod og en stor Kobberbolt, og med dette ringe Værktøi byggede de af de paa Øen omstrøede Planker to Baade, som de naglede med Søm, de trak ud af de opskyllede Skibsrester. Det lader dog ikke til, at de stakkels Folk tænkte paa at komme bort i disse skrøbelige Fartøier; men de vare dog istand til at fiske i dem, og om Morgenen og Aftenen, naar Solheden var forbi, at kunne seile ud i Havet, for om muligt at see, om der ikke viste sig noget Skib, der vilde optage dem. Til slige Udflugter havde de forsynet sig med et Signalflag, der kunde sees i det Fjerne.

Da de vare blevne overraskede af Skibbrudet i deres Køier vare de saa godt som ikke forsynede med Klæder, og med Undtagelse af Hytten var der ingen Skygge mod den brændende tropiske Sol. Først da En af dem havde fundet

paa, af det omtalte Kokustræes Trevler at forfærdige Hatte ved Hjælp af en Naal, som var gjort af et paa Øen fundet Stykke Messing, fandt deres Hoveder nogenlunde Beskyttelse mod Solens Glød.

Til Forøgelse af deres Elendighed var Revet omsværmet og bedækket af giftige vingede Myrer, der stak dem ubarmhjertigt og derved frembragte en Piinsel, som kun de have et Begreb om, der kjende Insektlivet i det tropiske Klima. Den Reisende, der har forsynet sig med Moskito-Gardiner, med Insektpulver, der anvender saadanne sindrige Beskyttelsesmidler som flettede Hjelme for Hovedet, Natbeenklæder og Nattrøie, der hermetisk ere lukkede ved Haandled og Fødder, og desuagtet føler sig stukken hele Natten igjennem — han kan tænke sig, hvad de Arme maatte lide, der uden et eneste af deslige Værn vare givne til Priis for Myrer, der i Masser krøbe om paa dem. Men de bleve hærdede med Tiden. Bestandig udsat for den hede Temperatur blev deres Kjød mindre tillokkende for Insekterne, eller de selv bleve mindre modtagelige for Stikkene, og Smerten derved ringere. Spise manglede de ikke, den bestod endog af Sager, som selv de kræsneste Lækkermunde ikke vilde have forsmaaet. De seilede ud i deres Baade og fangede Fisk og Skildpadder; de samlede ogsaa en Mængde Fugleæg og Skaldyr og forfærdigede Fælder for Fuglene, hvori de fangede ikke faa. Deres Føde tilberedte de ved en Ild, som aldrig maatte gaae ud. De havde naturligviis intet Fyrtøi og intet andet Middel til at forskaffe sig Ild end ved det fra Verdenens første Tider bekjendte, at gnide to Stykker tørt Træ saa længe mod hinanden indtil de fængede.

Øen selv frembragte intet Brændsel og Resterne af tidligere strandede Skibe gav det eneste Materiale til det for

dem saa vigtige Baal. Tre Gange under deres Ophold paa Klippen slukkedes Ilden ved et Tilfælde og tre Gange vare de saa heldige at faae den tændt igjen. Saaledes hengik Tiden indtil de havde tilbragt 51 møisommelige Dage paa Klippeøen, Dage, paa hvilke de med den meest spændte Opmærksomhed havde iagttaget Horisonten, medens den Stærke opmuntrede den mere Forknytte, og Ingen opgav Haabet om Frelse. Det er let at skildre det Liv, som disse Folk førte. Deres første Følelse var Taknemmelighed for deres Livs Frelse, derpaa saae de sig ængsteligt om for at erfare, om andre af deres Kammerater vare frelste, men desværre maatte de erkjende, at de vare alene tilbage. Nu bød den strenge Nødvendighed dem at arbeide, at udfinde Hjælpemidler til at friste Livet og Dag for Dag voxede deres Skarpsindighed i denne Retning. De vare forstandige Mænd, som tænkte paa den kommende Tid, da Forsyningen maaskee kunde blive ringere. De havde et ikke ringe Forraad af Levnetsmidler, da de bleve frelste, og deres Helbred var upaaklagelig.

Deres Frelse fandt Sted den 15de Mai. Kapitainen paa Jernklipperbarken „Silver Craig", Mr. Cohn, saae, da han nærmede sig Pernambuco, Noget, der lignede en Hytte, paa det velbekjendte Rocasriff. Ved at seile nærmere opdagede han et Nødsignal, en stribet Matrosskjorte, der flagrede paa halv Stang i Luften. Han lagde bi paa en Fjerdingvei Afstand fra Øen, og ventede indtil sex nøgne Mennesker stødte fra i deres simple Fartøier. De bleve modtagne venligt og med Gjæstfrihed og fik Hyre til Liverpool, hvor de fortalte deres sælsomme Historie og viste deres Venner Hattene af Kokusnøddetræets Trevler, hvilke de havde opbevaret som Minde om de Farer, de havde udstaaet.

Hvad disse sex Matroser havde gjennemgaaet under deres Ophold paa den øde Klippeø er i Henseende til Romantik, Opfindsomhed og Eventyr tilvisse værdigt at skildres af en Defoe (Robinsons oprindelige Forfatter); thi i Sammenligning dermed ere de fleste af de opdigtede Skibbruds-Historier matte og farveløse.

Hvorledes Børn lære Sprog.

(Et Foredrag af afd. Etatsraad Eschricht, holdt i Industriforeningen og aftrykt i „Folkel. Foredrag".)

For nogle Aar siden levede her i Kjøbenhavn en Mand, som havde en besynderlig Forkjærlighed for Alt hvad der var fransk, og navnlig for det franske Sprog. Hans Børn maatte istedetfor „god Morgen" eller „god Dag" sige: „bon jour papa" til ham, og istedetfor „luk Døren" sagde han selv altid: „fermez la porte". Stort mere Fransk hørtes rigtignok ikke i Familien, især da hans Kone slet ikke deelte hans franske Sympathier; men desto ivrigere studerede han for sig selv i de nyeste franske Journaler saavelsom i de gamle Klassikere fra Ludvig den Fjortendes Tid. Hans kjæreste Ønske havde altid været, engang at kunne gjøre en Reise til Paris, og dette Ønske saae han sig omsider ved en Arv istand til at opfylde. Han var dengang mellem 30 og 40 Aar gammel. I Paris vilde han blive 1 eller 2 Aar for ret at perfektionere sig i Sproget. Konen og begge

Børnene, to Drenge paa 7 og 9 Aar, skulde med. „Maaskee kunde ogsaa de profitere lidt derved i Fransken."

De kom da til Paris. Han fik strax kjøbt det Nyeste og Bedste i Literaturen; en gammel fransk Professor blev engageret til at give ham een Times privat Underviisning om Dagen. Alt gik efter Ønske. Neppe var $^1/_2$ Aar gaaet, før Professoren forsikkrede ham, at han talte Fransk „som en Engel". Kun med Drengene var Faderen i alle Henseender høist misfornøiet. Hans Bestemmelse var, at de skulde være tilstede i Underviisningstimerne og kjønt høre efter hvad Professoren sagde; men det var ikke muligt at holde dem opmærksomme. Medens Professoren gav Faderen de fortræffeligste Regler for Ordenes rette Betydning og Brug, vare Børnenes Tanker ganske andetsteds henne, og tilsidst faldt de enten i Søvn, eller de bad om at gaae lidt ud, og kom da ikke igjen, før Professoren var lige ved at gaae. Viste Professoren Faderen, hvorledes han skulde stille Tungen og Læberne for at udtale alle Bogstaverne paa rette Maade, saa søgte de at overbyde hinanden i at gjøre Grimasser, aabenbart kun for at see, hvem der først kunde faae den Anden til at bryde ud i Latter. Lige uartige og overgivne vare de den øvrige Deel af Dagen. Medens Faderen sad dybt begravet mellem sine franske Grammatiker og Diktionnairer, vare Drengene enten nede i Gaarden og Haven for at lege eller slaaes med Værtens Børn — ret et Par Vildkatte, der ikke syntes at have Andet i Hovedet end Spilopper — eller ude paa Gaden for at høre paa en Lirekassemand eller en Markskriger. „Med at lære Noget", tænkte Faderen, „faaer det vel at vente til vi komme hjem igjen; men saa skal de sandelig ogsaa tage fat for Alvor."

Imidlertid havde Moderen allerede, da de havde været

et Par Maaneder paa Stedet, gjort en ganske besynderlig Bemærkning. Hun forstod sig ikke paa det Franske; men saavidt hun kunde skjønne, begyndte Børnene da allerede at tale det fremmede Sprog ganske nydeligt, ja — hvad hun dog neppe vovede at sige til noget Menneske — det forekom hende, at de talte det baade mere flydende og mere smukt end hendes egen Mand. Da det halve Aar var gaaet, blev hun, trods alle Professorens Komplimenter til Faderen, endnu mere vis i sin Sag; thi det var ikke alene med de franske Børn at hendes Børn færdedes uden mindste Vanskelighed fra Sprogets Side; men det var ogsaa Tilfældet med Opvarteren i Hotellet. Om denne paastod hendes Mand, at det var den dummeste Karl i hele Paris, der neppe forstod sit eget Modersmaal; og sandt var det, at da hendes Mand engang vilde have et Stykke Brød, havde han først svaret, at af varme Bade fandtes de allerbedste lige ved Siden af, dernæst, da Begjæringen var bleven gjentaget, havde han endog forsikret, at saadant Noget fandtes ikke i Paris! Men denne samme Opvarter, som saaledes svarede i Øster, naar Faderen spurgte i Vester, — forstod dog altid strax, hvad Drengene sagde. Moderen kunde ikke lade være, engang imellem at gjøre sin Mand opmærksom paa Børnenes Færdighed i at tale Sproget, men denne svarede da altid: „Ja Noget maae de dumme Drenge naturligviis snappe op hist og her. Tænk Dig, hvad de maatte kunne lære, naar de bare vilde passe lidt bedre paa i Timerne." Moderen havde imidlertid sine egne Tanker derom. Et Par Gange, da hendes Mand slet ikke kunde komme ud af det deels med samme Opvarter, deels med nogle andre Franskmænd, vinkede hun sin lille Vilhelm op fra Gaarden, og — som hun havde formodet — han bragte strax Alting paa det Klare. „Det

maa dog være et reent Sproggenie, den Vilhelm," bemærkede hun da. „Ja," svarede Faderen, „et godt Hoved sidder der paa Drengen. Det er i det Hele mærkeligt, hvor han ligner sin Fader. Vilde han bare være en lille Smule flittig, saa kunde der nok blive Noget af ham endnu."

Moderen mærkede nok, at hun ikke kunde faae sin Mand til at gaae ind paa hendes Tanker. Hun beholdt dem da for sig selv. „Det er saamæn ikke af Professoren," tænkte hun, „at mine Drenge have lært deres Fransk; nei, det er af de andre Drenge, det er jeg vis paa." Naar hun saae, hvor hendes Mand plagede sig, saa sukkede hun undertiden, og tænkte da i sit stille Sind: „Gud give, min Mand vilde bære sig ad som Drengene, give Lexikon og Grammatik en god Dag, og Professoren ovenikjøbet! Han koster os endda ikke saa lidt mellem Aar og Dag!"

De spørger, hvoraf jeg nu kan vide, hvad Konen tænkte i sit stille Sind; De begynder at troe, at den hele Historie er en reen Opdigtelse. Men, mine Herrer, er der da det allerringeste Usandsynlige i den? Er det ikke tvertimod en Historie, som tildrager sig Aar for Aar omtrent paa samme Maade baade hertillands og i alle andre Lande? Intet er jo almindeligere, end at fremmede Familier komme hertil paa længere Tid. Har De kjendt en saadan Familie, hvor Faderen var mellem 30 og 40 og har villet studere Landets Sprog alene ved Hjælp af Læsning og privat Underviisning, saa vil De ogsaa have erfaret, at, hvor godt han end lærte Sproget at kjende, han dog ingenlunde kom til at tale det saa reent eller tydeligt, at han jo engang imellem skulde have havt ondt nok med at gjøre sig forstaaelig. Ikke bedre gaaer det de Danske i Udlandet. De Fleste af Dem, mine Herrer, have vistnok lært Tydsk, Mange af dem tale det maaskee ret

flydende; men kommer De engang til Tydskland, maa De heller ikke blive altfor vred paa en Opvarter, om han, naar De spørger efter en Barbeer, bringer Dem et Ark Papir, eller naar De har bedet om Papir, sender Dem en Barbeer. Jeg vover endog at paastaae, at naar en Mand først er over 20 Aar, saa lærer han aldrig at udtale et fremmed Sprog saa fuldkomment, at han i Landet selv vil blive holdt for en Indfødt. En stor Deel af vore Medborgere ere jo komne hertil fra Udlandet som yngre Mænd. De tale maaskee Dansk meget flydende og temmelig reent, især om de have gjort sig lidt Uleilighed med at studere Sproget; men er der vel Nogen iblandt dem, paa hvem man ikke strax skulde kunne høre, at han er en Udlænding af Fødsel? Naturligviis gaaer det ogsaa i denne Henseende ligedan med os i Udlandet. Man fortæller om en dansk Mand, der allerede herhjemme havde lært det franske Sprog fra Grunden, at han ved et mangeaarigt Ophold i Paris ganske paafaldende havde tilegnet sig hele de Indfødtes Væsen og Maade at udtrykke sig paa, saa at han ikke blot i sine egne, men ogsaa i sine Landsmænds Øine gjaldt for en perfekt Pariser, men at en Dag hele Skuffelsen forsvandt, da en Franskmand af bare Høflighed kom til at røbe sin oprigtige Mening. Han havde ført endeel andre Danske til et Museum, hvortil Adgangen for alle Udlændinge var fri, for Franskmændene derimod kun mod Erlæggelse af en Frank. Den franske Dansker præsenterer sine Landsmænd som Udlændinge og rækker idetsamme Frankstykket frem for sin egen Person; men Opsynsmanden skynder sig med at bukke dybt og erklære paa den høfligste Maade af Verden: „ingen Udlænding har her Noget at betale." Maaskee er De af samme Mening som jeg, naar jeg troer, at enhver Voxen gjør klogest i at opgive den for-

fængelige Plan, at ville lære at tale et fremmed Sprog saa godt som sit Modersmaal.

Men nu Børnene! Ja, mine Herrer, med Børn er det en anden Sag! Giv dem bare Lov at tumle sig mellem andre Børn i det fremmede Land, og paa mindre end et Par Maaneder ville de med megen Lethed tale de fremmede Børns Sprog, paa et Aars Tid maaskee tale det ligesaa godt som de indfødte Børn selv. Hvad der skete med Drengene i min Historie var ikke Andet, end hvad der vil skee med alle andre Børn i lignende Tilfælde. Har nogen af de fremmede Familier, De har kjendt her i Landet, havt Børn, som fik Lov at færdes som Drengene i Historien, saa vil De ogsaa have havt Leilighed til at kunne sande mine Ord. Ja, jeg kunde give Dem endnu langt mere slaaende Beviser paa Børns Sprognemme. Naar f. Ex. en Familie, hvori Faderen er tydsk, Moderen fransk af Fødsel, lever endeel Aar først i Rusland, derpaa i Danmark, saa ville Børnene let vænnes til at tale Tydsk og Fransk med Forældrene, men med Tjenestetyendet og deres Legekammerater først Russisk, saa Dansk, og det uden at glemme det ene Sprog for det andet, naar kun Øvelsen holdes vedlige i dem alle, — thi ellers glemme de dem rigtignok ligesaa hurtigt som de have lært dem.

Det er altsaa aabenbart nok, at Børn i Almindelighed have et ganske paafaldende Talent til at lære at tale Sprog, og De seer, at Drengene i min Historie, hvor hurtigt de end opfattede det fremmede Sprog, dog paa ingen Maade røbede noget Usædvanligt i denne Henseende.

„Men hvorfor gik det da saa slet med Drengene i de private Timer hos den franske Professor?" Fordi denne lagde an paa, at lære Faderen Sproget og dets Udtale efter

forud givne Regler, og dette kunde være rigtigt valgt for Faderen, men ingenlunde for Børnene; thi at lære Noget ad denne Vei have Børn altid kun ringe Evne og endnu langt mindre Lyst til. De Allerfleste af os have jo vel ogsaa lært Grammatik som Børn i Skolen, — er der maaskee Nogen iblandt Dem, mine Herrer, der havde let med at lære den, ikke fandt den umaadelig tør og kjedsommelig? Og dog var Undervisningen i Skolen sikkerlig idetmindste tildeels lempet efter Barnets Fatteevne; i min Historie var den derimod beregnet paa den sproglystne 30—40-aarige Mands eiendommelige Smag. Det skulde Børnene sandelig ikke kunne have nogensomhelst Nytte af, og det var ganske i sin Orden, at de enten faldt i Søvn derover eller søgte at slippe ud.

„Men Professoren viste jo ogsaa, hvorledes man skulde stille Tungen og Læberne for rigtigt at udtale de franske Bogstaver; og Børn mangle jo ellers hverken Lyst eller Evne til at efterligne alle Slags Stillinger af Legemets Dele." Nei, dertil have de i Sandhed baade Lyst og Evne, og netop maaskee allermeest med Hensyn til de forskjellige Stillinger af Mundens Dele, hvorved Bogstaverne dannes. Thi hos Barnet ere disse Dele, maaskee endog fremfor de andre Dele af Legemet, endnu smidige og glatte, hvorimod de hos den Ældre ikke let bringes i uvante Stillinger, altid gjerne komme tilbage i de gamle Folder. Men eiheller Udtalen af et Sprog er Barnet skikket til at lære ad den theoretiske Vei. Lad det kun faae at høre Bogstaverne, eller rettere hele Ordene, udtale som de bør udtales, — Barnet gjør det da efter uden at vide eller uden at bryde sig om, hvorledes de Andre eller hvorledes det selv har baaret sig ad dermed. Thi Barnet lærer at udtale Ordene, ligesom enhver Anden

lærer at synge Melodier. Det opfatter skarpt hvad det hører, og saafremt det har Interesse for hvad det har hørt, og vil gjøre det efter, saa skeer det ved de dertil hørende Organer rask og sikkert eller — som man pleier at kalde det — af sig selv. Idet den franske Professor spilede Munden høit op og smækkede Læberne op og i, var han for Børnene kun en komisk Figur, og deres Efterligninger kunde aldrig blive Andet end komiske Grimasser.

Moderen havde altsaa Ret, da hun meente, hendes Drenge havde ikke lært deres Fransk af Professoren, men af de andre Drenge. Hun havde ogsaa fuldkommen Ret, da hun ansaae denne Maade at lære det fremmede Sprog under lutter Spøg og Leg for uendelig meget bedre end den paa Skolebænken, — at sige: for Børnene; men naar hun derhos troede, at den ogsaa vilde være bedre for hendes Mand, saa var den gode Huusmoder rigtignok lidt for rask i sine Slutninger. Hvis hun havde holdt sig til at formene, at hendes Mand burde tilbringe nogen mindre Tid paa sit Studereværelse, og offre nogen mere Tid til, lig Børnene, at skaffe sig praktisk Øvelse i Samtale med Indfødte, saa vilde hun endnu have havt Ret; men naar hun vilde have Lexikon og Grammatik kastet heelt bort og Læreren afskaffet, saa gjorde hun en aldeles feil Slutning fra Børnene til den Voxne. At ikke den Voxne, endsige den ældre Mand, kan lære at tale et fremmed Sprog paa samme lette Maade som Børn, derfor haves tilstrækkelig mange Erfaringer. Tydske Haandværkere kunne vel ved nogle Aars Ophold her i Landet, selv uden nogetsomhelst Studium af Sproget, lære at tale det, som man siger, til Huusbehov, og ligedan gaaer det den danske Haandværker i Tydskland. Men i andre Lande med mindre nær beslægtede Sprog gaaer det ikke saa godt. Naar f. Ex.

en Embedsmand kommer til Grønland, hvor han er nødt til at hjælpe sig frem saa godt han kan med de Indfødtes aldeles eiendommelige Sprog, saa vil det selv efter et mangeaarigt Ophold kun gaae ham temmelig maadeligt dermed. Har han taget et Par Børn med til Landet, ja saa kunne disse maaskee i mindre end et Aar tjene ham som Tolk; thi for mindre Børn er endog det grønlandske Sprog ikke stort sværere end ethvert andet, skjøndt dets Grammatik selv for den Lærde er et herkuliſk Arbeide at gjennemgaae. Børnene lære Sproget ogsaa her paa samme lette Maade, som hine to Drenge lærte Fransk i Paris; — men de Voxne gjøre klogt i at tage en grønlandsk Grammatik og Ordbog med til Haande.

Det er unegtelig paafaldende, at Børn have et saa langt bedre Nemme til at lære fremmede Sprog; men det Besynderligste derved er dog, at det kun gjælder, forsaavidt de kunne komme til at lære Sproget paa den dem egne Maade under Samfærdsel med Indfødte, og især med deres Jevnaldrende blandt disse. Hvorpaa beroer dette egentlig?

Da hiin danske Familie omsider forlod Paris efter et Ophold af $1^1/_2$ Aar, var det tydeligt nok for Hvermand, at Børnene talte meget bedre Fransk end Faderen. De vare blevne saa fortrolige med dette fremmede Sprog, at de allerede begyndte at tale det mellem sig selv indbyrdes. Ja, de vilde maaskee allerede have glemt deres Modersmaal, hvis ikke Øvelsen deri var bleven holdt vedlige ved deres Samliv med Moderen. Naar denne saae, hvormeget de havde lært i Forhold til hendes Mand, der dog i hendes Øine var saa klog og forstandig og havde været saa flittig, saa kunde hun ikke afholde sig fra den for Moderhjertet saa liflige Tanke, at hendes Børn maatte være ganske særegent begavede. Men

engang opstod der en anden Tanke hos hende, som vistnok var den allerbedst skikkede til at lede hende paa det rigtige Spor.

Sandt er det, tænkte hun, alle de smaae Børn i Frankrig lære jo egentlig ogsaa Fransk lige hurtigt og lige nemt. Naar de ere eet Aar gamle, tale de jo ikke endnu det Franske bedre, end mine Drenge talte det, før de kom til Paris; thi „Mama" og „Papa" kunde de dengang, veed jeg, da ogsaa nok forstaae, ja endnu en heel Deel Ord foruden (hun tænkte ventelig paa „fermez la porte"), — og naar disse franske Glutter ere blevne to—tre Aar gamle, saa gaaer jo Munden allerede paa dem, saa det er en Lyst, just som naar mine Drenge talte Dansk, da de vare paa den Alder. — Nu gik der et Lys op for hende. „Hendes Børn havde lært Fransk paa samme Maade, som de tidligere havde lært Dansk, uden Grammatik eller Lexikon, reent af sig selv." Men hvorledes lære da egentlig Børn at tale deres Modersmaal? Dette maatte hendes Mand forklare hende, og hun henvendte sig altsaa til ham derom. Men denne gode Mand, vil De vel allerede for længe siden have forstaaet, var just ikke synderlig skarpsindig. Hans første Svar var: „jo, seer Du, smaae Børn ere ligesom smaae Abekatte. De gjøre altid efter hvad de see eller høre fornuftige Folk gjøre og lade." Dette Svar saarede den gode Moder. „Ja," skyndte hun sig at sige, „men jeg mener, hvorledes lære de, hvad hvert Ord betyder? Det er jo næsten som om de forstode det fra Fødslen af. Jeg veed bestemt, at ligesom mine Børn begyndte at skjønne, saa forstode de Alt, hvad jeg sagde til dem. Sagde jeg: „Du er en sød Dreng," saa smilede de; sagde jeg: „nu er han uartig," saa bleve de ganske alvorlige; lidt efter, naar jeg sagde: „hvor stor er Drengen?"

rækkede de Armen i Veiret, og sagde jeg: „hvor staaer Fader?" saa saae de hen paa ham og loe."

Saaledes blev Moderen ved at fortælle, og Manden gav sine Forklaringer, saa godt han kunde. Men jeg tænker, De vil hellere høre, hvorledes jeg troer, at Moderens Spørgsmaal maa besvares. Jeg har passet nøie paa, hvorledes Børn bære sig ad med at lære Sprog, og skal nu fortælle Dem, hvad jeg troer at have faaet ud deraf.

Børn lære virkelig deres Modersmaal som og de fremmede Sprog, de høre tale, paa en ganske særegen Maade, ja paa en saa særegen Maade, at den i Grunden er lige den omvendte af den, man i en ældre Alder pleier at anvende. Vi Ældre begynde jo sædvanlig med at kjende det fremmede Sprogs Bogstaver og disses Udtale, lære derpaa endeel Gloser og Grammatik, og komme saaledes lidt efter lidt til at tyde Meningen, først af ganske korte, lette Sætninger, dernæst af længere og vanskeligere, indtil vi omsider formaae at læse og oversætte en heel Bog, ialtfald ved af og til at slaae et og andet Ord efter i Diktionnairen. Samtidig begynde vi da ogsaa lidt efter lidt at forstaae dem, der tale Sproget, kun at de i Begyndelsen tale det ret tydeligt, saa at de enkelte Bogstaver høres, og noget langsommere end sædvanligt. Omsider vove vi da, i Forventning af skyldig Overbærelse, selv at udtrykke os i Sproget.

Med Børnene gaaer det heelt anderledes til, ja, som sagt, lige ad den modsatte Vei. Det Første, de fatte, er Meningen af Talen i dens Heelhed, og ganske almindelig forstaae de denne strax fra først af. Langt senere begynde de af Talens Mening at slutte sig til Betydningen af dens enkelte Ord, saavelsom af Ordenes forskjellige Stillinger og

Bøininger, men hvad de slet ikke agte paa, er Ordenes enkelte Bogstaver.

At dette gjælder med Opfattelsen af Modersmaalet, vil neppe falde mig svært at vise Dem. Moderen i hiin Historie sagde, at det var forekommet hende, som om hendes Børn havde forstaaet hende, ligesaa snart de havde begyndt „at skjønne". Deri ville alle Mødre, troer jeg, være enige. „At Barnet skjønner" vil ikke sige Andet, end at det bliver sig de Indtryk bevidst, som det modtager gjennem Øie og Øre. At det bliver sig disse Indtryk bevidst, faaer man først derved Sikkerhed for, at det smiler, naar det seer eller hører noget Behageligt, bliver alvorligt, angst eller bedrøvet, naar det seer eller hører noget Ubehageligt. Lægger man Mærke til, hvad der først faaer det spæde Barn til at smile, saa vil man finde, at det maaskee i enkelte Tilfælde kan være det Glindsende eller Lysende, men at det i Reglen er Moderens eller Barnepigens kjærligtspøgende Tiltale. Dette er saa vist, at man neppe erklærer Barnet for at kunne skjønne, før man seer dets inderlige Glæde og Tilfredshed derover i dets Smiil. Saasandt Barnet kan see og høre, maa det ogsaa strax kunne fatte det Kjærlige og Spøgende i Tiltalen. Saaledes dømmer man, og saaledes dømmer man med Rette. Og dog er der Ingen, der vil troe, at Barnet fra samme Øieblik, at det kan see og høre, skulde forstaae de enkelte Ord af Sproget. Det veed naturligviis ligesaalidt Betydningen af „sød" og „rar" og „kjær", som af noget andet Ord, det være nu et dansk, et tydsk eller et fransk; men Moderens: „Du søde, rare, kjære Pige," det forstaaer det grant, saa grant, at derved dets Bevidsthed vækkes om Livets Glæder.

De har allerede indrømmet mig, at det spæde Barn alt-

saa fatter Tiltalens Mening, længe førend det endnu har kunnet fatte et eneste Ord deraf. De indseer strax, at det har fattet det igjennem Ordenes Betoning og gjennem Moderens Blik og Miner; De veed, at deri lader sig læse Meget. „Men," vil De maaskee indvende, „ret bestemt og sikkert er man jo dog aldrig istand til at fatte Tiltalens Mening deraf alene, — hvorledes skulde da det spæde Barn være istand dertil, som endnu mangler al Erfaring, i denne Retning saavelsom i alle andre?"

Jeg maa da gjøre Dem opmærksom paa, at den Tolkning af de indre Følelser, som kan skee gjennem Stemmens Klang, Øiets Blik, Ansigtets Minespil, Hovedets, Lemmernes og hele Legemets Stillinger og Bevægelser, ikke er et saadant Meddelelsesmiddel, som tillæres eller erhverves ved Erfaring og Øvelse, men et os fra Fødslen medgivet og reent uvilkaarligt. Thi denne Tolkning af Sindets Bevægelser beroer paa en naturlig og oprindelig Harmoni mellem Sjælen og Legemet, hvorved hver Sindsbevægelse, ja hver allermindste Afændring i hver enkelt Sindsbevægelse har sin tilsvarende Bevægelse i visse ydre Legemsdele, stærkere i een, svagere i en anden, stærkest altid i Øiet og i alle til dette Organ hørende Biorganer. De vil erindre, at jeg allerede har berørt dette, da jeg i mit Foredrag over Øiet opkastede det Spørgsmaal, hvorfor vi græde, naar vi betages af Veemod.

En saadan naturlig og ufrivillig medfødt Tolkning af Sindets Bevægelser i Blik og Miner og Stemmens Klang, senere ogsaa i Legemets Holdning, Stillinger og Bevægelser, og en lige naturlig og medfødt tilsvarende Evne til at fatte Betydningen deraf, gaaer igjennem hele Naturen, forsaavidt den er begavet med Bevidsthed, det vil sige: den gjælder for Dyrene saavelsom for Mennesket. Ogsaa Dyrene have en

medfødt Evne til ganske paa samme Maade at forstaae hinanden indbyrdes, ogsaa Dyrene have et saadant Instinktsprog eller Natursprog; thi saaledes fortjener denne gjensidige Tolkning af Sindsstemningen at kaldes, ja gjennem dette fælleds Natursprog forstaaer Mennesket Dyret, og Dyret Mennesket. Hvor let seer man ikke paa Hunden, at den er glad eller bedrøvet, glubsk eller forsagt, at den ønsker at komme ud, eller skammer sig, eller beder om Naade o. s. v. o. s. v.? Og hvor tydeligt læser ikke Hunden i Herrens Blik og Stemme og Legemsbevægelser, hvorledes han i samme Øieblik er stemt imod den, eller hvad han vil have den til at gjøre? Dyret læser rimeligviis endog mere i Menneskets Blik, end man sædvanligviis antager. Det læser deri ikke blot, at man byder det Lydighed, men tillige, hvorvidt dette Bud gives ubetinget og med det Forsæt, i Nødsfald at skaffe sig Lydighed ved Magt, eller om der tvertimod bag Trudslen ligger Mangel paa Selvtillid, maaskee endog Angst.

Det kan da ikke undre, om ogsaa Barnet forstaaer dette Natur- og Instinktsprog, og navnlig ikke undre, om det forstaaer det fra Fødslen af, saasnart det bliver sig bevidst de Indtryk, det modtager gjennem Øie og Øre. Og i Sandhed, Barnet forstaaer heelt vel hvad derigjennem lader sig tolke. Det fatter ei alene, at man kjæler for det, at man truer, skjænder, byder; det veed endog at skjelne de hjertelige Kjærtegn fra de paatagne. Det mærker selv i Moderens Kjærtegn, hvorvidt Moderglæden deri tolker sig reen og ublandet, eller hvorvidt den er omtaaget af andre Følelser og Tanker, maaskee af Sorger; thi alt derefter er det Smiil, hvormed Barnet besvarer dem, livligt og inderligt, eller roligere, maaskee veemodigt.

Det første Meddelelsesmiddel mellem Barnet og dets

nærmeste Omgivelser eller, om man vil, dets første Sprog er altsaa kun et saadant, som Mennesket har fælles med Dyrene. Det er et Sprog, saa ufuldkomment efter den Maalestok, hvormed vi pleie at bestemme et Sprogs Udvikling, at vi maaskee ikke ville værdige det Navn af et Sprog; men det er tilstrækkeligt for Barnet og dets Nærmeste til gjensidigen at tolke sin Trang, sin Glæde og Sorg, Kjærlighed og Mishag, Tillid og Frygt, sine Følelser overhovedet, — og dette er Alt, hvad Barnet føler Trang til at tolke eller faae tolket. Det tolkes derigjennem, ei blot nok saa godt, som skee kan med Ord, nei langt sikkrere og nøiere, hurtigt som selve Sindsbevægelsen, umiddelbart, uvilkaarligt og uimodstaaeligt.

Fra først af henfører Barnet Alt, hvad det læser i den Tiltalendes Blik og Miner, paa sig selv alene; men snart begynder det ogsaa at henføre det til andre Gjenstande, navnlig paa den Gjenstand, hvorpaa man ved at tiltale det kaster sit Blik. Det Samme gjøre Dyrene. Blikket tjener for dem, ligesom for Barnet, istedetfor Paapegning med Fingeren. Der er hændet mig flere Gange, at En har forsikret mig, hans Hund maatte forstaae hvad f. Ex. Ordet „Hat" betyder, thi hvergang det hed: „bring mig min Hat", saa lystrede Hunden. Men jeg troer, det beroer paa en Feiltagelse. Idet Herren giver sin Befaling, fatter Hunden netop kun, at der gives den en Befaling, i det Høieste maaskee endnu, at Befalingen gaaer ud paa at hente Noget — hvad den overhovedet er bleven afrettet til at gjøre. At Herren mener Hatten, fatter Hunden derimod efter al Sandsynlighed kun derved, at Herren samtidig kaster sit Blik hen paa den. Samme Feiltagelse begik rimeligviis Moderen, da hun meente, hendes Smaabørn havde forstaaet Ordet „Fader", eftersom

de altid saae hen paa ham, naar hun spurgte: „hvor staaer Fader?" Høist sandsynligt er det ogsaa her, at deres Blik kun lod sig lede af Moderens. Neppe behøver jeg vel heller at sige Dem, at naar et Firemaaneders Barn paa Spørgsmaalet: „hvor stor er Du?" løfter sin lille Arm smilende i Veiret, hverken veed endnu hvad „stor" eller „Du" betyder, men kun gjør et lille Kunststykke, hvortil det er blevet afrettet, uden at have anden Forestilling om dets Betydning, end at det er en Spøg, der volder Moderen eller Ammen Glæde, Ved andre Leiligheder fatter Barnet ogsaa Meningen tildeels af de medfølgende Omstændigheder. Det mærker let, naar Talen er om, at det nu skal hen at sove eller ud at spadsere med Ammen, som overhovedet selv det spæde Barn er kløgtigt nok til at forstaae Alt, hvad det har Interesse for — Altsammen dog kun ved Hjælp af det medfødte Natursprog eller Instinktsprog, som er fælles for Dyret og Mennesket.

Men efterat Barnet saaledes allerede længe har fattet Talens Mening, begynder det i det andet Halvaar at fatte dens enkelte Ord.

Hvergang Moderen eller Barnepigen har talt til Barnet om Faderen, har det ret godt forstaaet, hvad der blev sagt om ham, f. Ex.: „der kommer den rare Fader"; „nu gaaer søde Fader bort"; „nu vil Fader tage Barnet" eller desl. Det har ogsaa fattet, at Talen var om Faderen, deels nemlig ved at lade sit Blik følge med den Talendes, deels ogsaa ved at lægge Mærke til, at Faderen netop kom eller gik eller gjorde en og anden Bevægelse, der svarede til den Tone, hvori det blev tiltalt. Omsider bliver det vaer, at hvergang Talen er om Faderen, forekommer altid een og samme Lyd deri, — og slutter nu, at denne Lyd betyder Faderen. Dette

er en Fornuftslutning, en saadan, som er forbeholdt Mennesket, Jordens eneste Fornuftvæsen. Barnet overbeviises meer og meer om denne Lyds Betydning, og snart opstaaer Lysten hos det, at anvende sin Opdagelse. Det seer Faderen komme, glæder sig, udtrykker sin Glæde i Miner og Bevægelser, kaster sit Blik først paa Faderen, saa paa Modereu, og udstøder det første „Ba". Det har fattet det første enkelte Ord, skjøndt endnu ikke Ordets rette Udtale; dets „Ba" bliver maaskee først et halvt Aar senere til et „Fa'er". Det bruger Ordet, hvergang det vil udtrykke Noget om Faderen, men længe kun ganske enkelt, indflettet i det vante Natursprog, hvorigjennem det endnu vedbliver at tolke sine Følelser og saaledes ogsaa Alt, hvad det egentlig vil sige om Faderen. Neppe har Barnet udtalt det første Ord, førend det mærker, hvilket Bifald det finder, hvilken Glæde det vækker i Familien. Derved opmuntres det, derved faaer det Lyst at finde Navnene ogsaa paa Moderen, paa Barnepigen, paa Alt, hvad det har kjært, Alt, hvad det interesserer sig for. Paa det første Ord følger altsaa en Mængde andre, fra først af alle lige ufuldkomne og utydelige, alle anvendte paa samme Maade.

Længe er det kun Navne paa enkelte Gjenstande, altsaa Hovedord (Substantiver), det veed at falte og anvende; en Tid lang bruges de ogsaa kun ganske enkelte. Men i Løbet af det andet Aar begynder det at bruge to eller tre samlede, saasom „Fa An bæ" istedetfor: „Fader gav Anna (mig) Pæren"; dernæst fatter det Betydningen af Gjerningsord (Verber), som det længe bruger uden nogensomhelst Bøining, af Egenskabsord (Adjektiver), senere af Forholdsord (Adverbier) og Stedord (Pronominer). De brugte Ord stiller Barnet gjerne fra først af i rette Orden; Betegnelsen af Eiendoms-

forholdet (Genitivet) lærer det meget tidligt at benyttte. Ved Enden af det tredie Aar taler Barnet meget almindeligen Modersmaalet saagodtsom fuldkomment reent og har i Løbet af de to Aar samlet sig et saa stort Ordforraad, at det ikke let kommer i Forlegenhed med at finde det rette Udtryk for Alt, hvad det har at sige.

Mangt et Ord har det unegtelig faaet ved sine idelige Spørgsmaal: „hvad hedder det?" og „hvad kaldes det?" men for allerstørste Delen har det dog lært Ordene paa lignende Maade, som den, hvorpaa det lærte det allerførste. Ikke nokſom kan man beundre den sunde og skarpe Dømmekraft, den raske Opfattelse og den overordentlige Hukommelse, som hvert Barn derved lægger for Dagen, og det er ganske naturligt, om næsten enhver Fader troer i sit Barn at see noget ganske Overordentligt — og saa ofte bliver skuffet i sine Forventninger.

Barnet har altsaa, ligesom Dyret, den medfødte Evne, at kunne fatte hvad Andre føle og mene, deels af deres Stemme, deres Blik, Miner, Holdning og Bevægelser, deels af Alt, hvad enten samtidig gaaer for sig eller strax følger efter; men i Modsætning til Dyrene lader det sig ikke nøie hermed, veed det tillige at bruge alt dette som Tolk for de samtidig udtalte Ord, endog for Ordenes forskjellige Bøininger og gjensidige Stillinger, altsaa paa en Maade at benytte det baade som Lexikon og Grammatik. Har Barnet saaledes lært et vist Antal Ords og Ordbøiningers Betydning, saa faaer det Andres Følelser og Meninger samtidig tolkede ad en dobbelt Vei, nemlig baade gjennem Naturſproget og gjennem Fornuftſproget, forlanger dem tolkede ad begge Veie, men holder sig dog fortrinsviis endnu til det kjære Naturſprog. Betones de udtalte Ord ikke paa rette Maade, led-

sages de ikke af et tilsvarende Blik, af tilsvarende Miner og Bevægelser, saa troer det dem ikke, om det end forstaaer dem; staaer Natursproget i Strid med Ordene, saa troer det kun hiint, ikke disse. Man kan sige til et Barn de kjærligste Ord i en barsk Tone og med vrede Øjer, det vil skynde sig bort; man sige det de ukjærligste i en mild Tone og med venligt Blik, det vil smile og nærme sig.

Det oprindelige Natursprog, Barnets naturlige Lexikon og Grammatik, kan det spæde Barn slet ikke, det ældre Barn neppe undvære. Det spæde Barn vilde aldrig kunne lære sit Modersmaal, hvis Moderen og alle Andre talte til det „som en Bog", jeg mener: tørt og uden alt Udtryk — thi man vilde jo derved tage Lexikonet fra det; det ældre Barn vil aldrig troe eller kunne lide Den, der siger det Eet og udtrykker et Andet, eller maaskee slet Intet, i Betoningen, Blikket, i Miner og Øjer. Det lille Barn holder mere af Hedebokonen end af den mere forfinede Barnepige fra Hovedstaden; Skoledrengen søger at smutte bort fra den gamle tørre Skolemester for at færdes blandt sine Kammerater, Tyendet, Folkene paa Gaden. Dem forstaaer han, dem kan han lide, dem lærer han ofte mere af end af Skolemesteren. Saaledes idetmindste med Hensyn til Sproget, og navnlig i det fremmede Land.

Børn lære nemlig fremmede Sprog — som hiin Moder saa rigtigt fandt ud — paa samme Maade, som de tidligere have lært Modersmaalet. Gjennem Natursproget og gjennem Alt, hvad der skeer samtidigt eller følger strax efter, lære de ogsaa i de fremmede Sprog først hele Talens Mening, senere de enkelte Ords Betydning. Dette var, hvad jeg nu skulde vise Dem.

Jeg har tre Gange havt engelske Drenge i mit Huus og

derved faaet Leilighed til at iagttage, hvorledes hver af dem lærte det danske Sprog. Især blev det mig tydeligt paa den yngste af dem, der ved Ankomsten var 9 Aar gammel. Han kunde dengang ikke endnu det allermindste Dansk, men begyndte at tale det saa at sige den første Dag. Da han nemlig havde taget imod den Berlingske Tidende og hørt Konen sige sit „Værsaagod", bragte han den ind til mig og sagde med et spøgefuldt Buk: „pasco". Han havde strax fattet Betydningen af den Sætning: „vær saa god", uden i mindste Maade at kjende de enkelte Ord deri, og uden at have fattet deres enkelte Bogstaver bedre, end Pattebarnet havde fattet dem i Ordet „Fader", da det sagde sit første: „Ba". — Blandt andre Drenge var han strax som hjemme, tog Deel i deres Leg, og brugte sit: „Hellemei" og „han—er—'en" og „Saltebrø' for mei", saa at Ingen skulde have mærket, at han ikke alene ikke havde mindste Forestilling om Betydningen af de enkelte Ord deri, men end ikke havde faaet nogen Forklaring af Udtrykkene eller af Legen.

Saadanne Udtryk, som f. Ex. „nu skal vi spise; vil Du have et Æble? vær saa god at lade det være! nu skal Du komme op; nu gaae i Seng" — forstod han og de to andre smaae Englændere ogsaa saagodtsom strax, og Ordene: „spise, Æble, lade være, komme op, gaae i Seng" vare lærte med det Samme. Kort sagt: det gik med disse engelske Drenge her i Kjøbenhavn, netop som det gik med hine danske Drenge i Paris. Efter et Par Maaneder færdedes de med de danske Legekammerater og med Tyendet uden synderlig Vanskelighed fra Sprogets Side; og da det halve Aar var gaaet, talte jeg selv ogsaa allerede meest Dansk med dem. De havde virkelig lært at tale Dansk paa samme Maade, som spæde danskfødte Børn lære det, nemlig ved først at opfatte hele

Talens Indhold og Mening, senere de enkelte Ords og Ordbøiningers Betydning; de havde lært det endnu langt hurgere, og de havde fornemmelig lært det af deres danske Legekammerater. Forklaringen heraf er let at give.

Den ene Dreng forstaaer nemlig den anden, ligesom Pattebarnet forstaaer sin Moder og Barnepigen, selv uden at forstaae eller høre et eneste Ord af det, der siges. „Lysten driver Værket", hedder det, og sandelig med Rette. Men ligesom Pattebarnet har den inderligste Lyst og Trang til at forstaae Moderens hele Indre, hvad hun føler, hvad hun mener, saaledes have ældre Børn den meest levende Begjærlighed efter at sætte sig ind i andre Børns, navnlig i deres Legekammeraters Sindsstemning, tage Deel i deres Leg, tage Parti i deres Strid og Slagsmaal. Med det kvikkeste Øie fatte de hvad Kammeraten fører i sit Skjold, med skarp og sund Dømmekraft fatte de hvad der er paa Færde; de nemme det strax, glemme det aldrig. De ere øieblikkelig Venner eller Uvenner, inde i deres Leg, inde i deres Strid. Hvad der tales, maa være Udtrykket af hvad der bevæger sig i Sindet, af hvad der er paa Færde. Saaledes forstaae de fra første Øieblik af de korte Sætningers Betydning, ligesom Pattebarnet forstod dem i Moderens Mund; men derhos have de allerede opnaaet en større Dristighed og Færdighed i at bruge deres Taleredskaber, og vide strax at bringe de opfattede korte Sætninger i Anvendelse. For Pattebarnet varede det over et halvt Aar, inden en særlig Betydning kunde fattes af Ordene i de allerede forstaaelige Sætninger; for det ældre Barn er det allerede en indhøstet Erfaring, at hvert enkelt Ord svarer til en enkelt Gjenstand eller et bestemt Begreb. Allerede den første Dag vil det have fattet Betydningen af en stor Mængde Ord, og Dag for Dag vorer Forraadet af

„Gloser", voxer maaskee tifold eller hundredefold stærkere, end det kan voxe ved den tvungne Udenadslæren.

Saaledes især under Samfærsel med andre Børn. Men næst disse staaer Tyendet og de i Folkelivet optrædende Personligheder høist i Barnets Gunst. Det var vist ingen Tilfældighed, at hiin Opvarter og den lille Vilhelm saa godt forstode hinanden. Opvarteren var ikke i Drengens Øine hvad han var i Faderens, og selv lyttede han ganske anderledes til den muntre fremmede Drengs Tale end til den vrantne fremmede Mands. Saa ganske spildt var vel heller ikke Tiden, naar hine Drenge i Paris's Gader med spændt Opmærksomhed stode for Lirekassemænd og Markskrigere. Her lærtes mangt et Udtryk — maaskee ei altid just det bedste — som ikke let kom for i Legekammeraternes og Tyendets Mund, og Betydningen deraf fremgik af den Virkning, de gjorde paa Tilhørerne.

Saaledes lære Børn Sprog let og fornøieligt ad den reent praktiske Vei. Først forstaae de hele Talens Indhold, saa Ordenes Betydning, eller idetmindste deres Anvendelighed, og samtidig med Betydningen læres ogsaa Udtalen; thi det er jo kun ved Udtalen, at selve Ordene bibringes dem.

„Men naar endog ældre Børn have saa let med at lære Sprog ad denne lette Vei, hvorfor skulde da de Voxne ikke være istand dertil?" Ja, mine Herrer, tildeels kunne vi det jo ogsaa nok. Ved mange Leiligheder forstaaer man jo dog ret godt Meningen af hvad der siges i et os aldeles fremmed Sprog, deels af de ydre Omstændigheder, hvorunder det siges, deels ved Betoningen og Instinktsproget i det Hele. Naar f. Ex. to Udlændinge, ved at møde hinanden eller ved at forlade hinanden, hvergang udtale et Par Ord og altid de samme, saa kunne vi med temmelig Sikkerhed slutte, at disse

Ord betyde saameget som „God Dag" og „Farvel". Rækker En Noget høfligt til en Anden, og denne tager imod det med et lille Buk, saa kunne vi med samme Sikkerhed antage, at det Par Ord, de ved denne Leilighed bruge, betyde det Samme som vort „Vær saa god" og „Mange Tak".

Eller sæt, at et Par Feemmede blive landsatte her ved Toldboden. Færgemanden rækker Haanden ud og beder om Drikkepenge; de Fremmede ryste med Hovedet og udtale et eller to Ord. De have godt forstaaet hvad Færgemanden har sagt, og han hvad de have svaret. — Tætved staaer en Skildvagt. Den ene Fremmede betragter ham og siger derpaa med en spodsk Mine et Par Ord til sin Reisefælle, som denne optager med Latter. Skildvagten har ganske godt forstaaet Meningen af den Førstes Bemærkning, om han end ikke tør blande sig ind i deres Samtale, som han havde Lyst til. Noget derfra staaer en ung Pige med et Par Børn. Den ene Fremmede bliver hende vaer og siger et Par Ord til den Anden. Pigen har øieblikkelig forstaaet hvad han sagde; de Fremmede nærme sig og tiltale hende, klappe Børnene, synes at gjøre hende et Spørgsmaal, og Pigen svarer maaskee hvergang saa rask og saa træffende, at man næsten skulde troe, hun kjendte deres Sprog fuldkomment vel.

Saaledes kan nu virkelig ogsaa den Voxne endnu ret godt lære et fremmed Sprog — „til Huusbehov", som jeg før kaldte det, men heller ikke meer. Vil han lære det nogenlunde tilgavns, saa maa han tage Lexikon og Grammatik, og desuden helst en Sproglærer med til Hjælp. Hvorfor da egentlig? For det Første fordi den Voxne ikke maa vente, at man vil være ligesaa opmærksom mod ham, som man er mod Barnet. Naar En siger til et Barn, at han holder meget af det, saa skeer det altid med en Betoning og med

et Blik, hvoraf Barnet strax fatter Tiltalens Mening; noget Lignende var maaskee Grunden til, at den unge Pige paa Toldboden strax forstod de to Fremmede. Men naar En forsikkrer os, mine Herrer, om sin uskrømtede Hengivenhed, skeer det da ikke ofte saa tørt og koldt, at man aldrig vilde falde paa Meningen af Ordene, naar man ikke forud kjendte deres Betydning? Til Barnet siger man heller ikke let Andet, end hvad der tillige kan udtrykkes eller nærmere oplyses ved Hjælp af Natursproget; men hvad en Fremmed har at sige os Voxne, egner sig jo almindeligviis ikke dertil. Desuden lader det sig ikke negte, at man, ved at blive ældre, ikke blot taber Barnets Lethed med at styre sine Taleredskaber i nye Retninger, men ogsaa taber dets raske Blik og dets hurtige Nemme. Endelig er der endnu en Omstændighed at lægge Mærke til, som nu maa omtales, for at jeg ikke skal synes ubillig mod den Ældre. At lære et Sprog betyder for den Voxne noget mere end for det lille Barn. Det betyder for ham ikke blot at lære at tale det, men ogsaa at lære at læse og skrive det, — og dette kan ikke læres paa Børnenes lette og fornøielige Maade; det maa læres ad hiin modsatte Vei. Hvad Børnene slet ikke agte paa, hed det ovenfor, er Ordenes enkelte Bogstaver; men disse er det uundgaaelig nødvendigt at kjende, for at lære at læse og skrive et Sprog.

Naar altsaa Barnet, efter Forløbet af det fjerde Aar, allerede forstaaer og taler sit Modersmaal med større Færdighed, end nogen Udlænding i en senere Alder lettelig vil kunne erhverve, maa det begynde at studere det forfra ad den reent modsatte Vei, hvor tornet den end er, hvor mangen bitter Taare den end koster. Paa Grund af sit lette Nemme lærer Barnet imidlertid snart at kjende Bogstaverne, at stave, at

læse reent. Men Bogen taler til Barnet uden Betoning, uden Blik og Miner. Det skrevne Modersmaal staaer for det som et uvant, fremmed, dødt Sprog. Under Oplæsningen veed det heller ikke selv at føie Instinktsproget til, det Natursprog, hvorved selve Fornuftsproget først faaer Liv. Uden al Betoning, uden alt Udtryk fremstammer det Ordene, de bekjendte saavelsom de ubekjendte; ja, om det end har lært Noget udenad, ramser det det dog kun op som noget Fremmed, Noget, det i Grunden ikke forstaaer. De det aldeles ubekjendte Ord gaae med imellem dem, det kjender allerbedst, Alt efter samme eensformige Melodi. Det kjender mange bekjendte Ord slet ikke igjen af den simple Grund, at de, udtalte efter Bogstaveringen, lyde ganske anderledes, end i Talen. Meget længe varer det ogsaa, inden Barnet formaaer at gjengive, hvad det har læst, med sine egne Ord, — og forinden har det dog neppe ret forstaaet det. Allikevel er det vist ganske rigtigt, at lade Barnet lære at læse i sit 5te—6te Aar. Lære det maa det dog; og i denne Alder begynder Barnet allerede at være tilbøieligt til at lære endog hvad det ikke forstaaer, som et Slags Kunststykke. Kun at man ikke paabyrder det grammatikalske Regler; dem kan Barnet ikke alene slet ikke forstaae, dem mangler det baade al Sands for at anvende og al Lyst til at lære.

Hvad der gjælder for Modersmaalet, gjælder naturligviis nok saa meget for de fremmede Sprog. Havde hiin danske Familiefader betænkt sine Børn saa vel som sig selv, saa havde han, efter nogle Maaneders Ophold i Paris, sat dem i en fransk Skole, hvor de havde kunnet lære — ikke Professorens lærde Sprogregler — men at læse og skrive det fremmede Sprog. Der vilde have været Tid og Leilighed nok for dem endda, til at øve sig i at tale Sproget med Kammeraterne

og med Tyendet, saavelsom at høre paa Markskrigere og Lirekassemænd. Mine engelske Drenge bleve, den ene endog efter kun en Maaneds Ophold i Kjøbenhavn, satte i en af Byens Skoler. Jeg stolede paa, at de ret snart vilde kunne følge Lærernes Foredrag. I Begyndelsen havde de unegtelig mangen Vanskelighed at bekæmpe, navnlig i de skriftlige Udarbeidelser; ogsaa havde de, som „Engelskmænd", mangen Dyst at bestaae med Kammeraterne. Men de holdt sig tappert i Timerne saavelsom paa Kampladsen. Et halvt Aar efter var den Ene allerede Dux i sin Klasse og almindelig yndet, ikke blot af Lærerne, men ogsaa af Skolens Disciple.

Hver Alder har sine Fortrin, sine Mangler. Mennesket kan lære hele Livet igjennem; men i den yngre Alder egner han sig bedst til at lære Et, i den ældre et Andet, — i hiin bedst til at lære paa een, i denne bedre paa en anden Maade. I det Hele taget har Barnet kun Sands og Lyst for det reent Praktiske, og uden Sands og Lyst gaaer det trangt med Lærdommen; det Theoretiske hører hjemme i en modnere Alder. Dette gjælder ikke saa udelukkende, at jo ogsaa Barnet i en vis Alder tildeels maa føres ind paa den theoretiske Vei, den modne Mand endnu tildeels maa forblive paa den praktiske; men Hovedreglen maa ikke tabes af Sigte. At handle imod den, navnlig at tvinge Barnet ind paa den strengt theoretiske Vei, eller at lade den modne Mand ene og alene holde sig til den reent praktiske, er et Feilgreb, det Ene saavelsom det Andet, og de ugunstige Følger deraf ville ikke udeblive i noget af Tilfældene.

Sørgelige Exempler paa det første Feilgreb ere kun altfor hyppige. De har hørt, hvilket mærkeligt Sprogtalent, der stikker i alle Børn i Almindelighed. Hvorledes benyttede man det i gamle Dage? Jeg mener i hele forrige og næst-

forrige Aarhundrede. Der var kun eet Sprog, man vilde have de Børn til at lære, som vare bestemte til at erholde en høiere Dannelse. Det var Latin. I Latinskolerne holdtes Drengene meget længe, ofte udover deres 20de Aar, og Undervisningen i Latin dreves under hele denne lange Skolegang med en — jeg troer at kunne sige det — barbarisk Strenghed. I Lærernes Nærværelse turde de arme Drenge ikke tale Andet end Latin; talte de engang et dansk Ord sammen, saa straffedes de med Riset eller maaskee med Ferlen. Intet Under, at man om Løverdagen havde nok at bestille med at uddele Pryglene til de arme Syndere fra den forløbne Uge; thi lettere er det at lænke Mandens Arm og Been end Barnets Tunge. Og naar nu de saaledes optugtede Mesterlektianere havde fuldendt deres lange, strenge, latinske Skolegang, mon de da talte Latinen bedre end det saa strengt forbudte Modersmaal? Tvertimod! Dansk talte de fortræffeligt. For Latinen medbragte de maaskee et glimrende Vidnesbyrd med sig fra deres lærde Rektor; men, havde de i det Samme kunnet møde en lille Dreng fra det gamle Rom, saa frygter jeg for, at de vilde være komne slemt tilkort. I selve det gamle Rom var det nemlig anderledes. Der lærte de smaae Børn ligesaa let og ligesaa hurtigt at tale Latin, som Børnene her i Byen lære at tale Dansk. Latin er altsaa ikke et vanskeligere Sprog end ethvert andet; men Latin er nu et „dødt" Sprog, et Sprog altsaa, som netop ikke kan læres paa den Maade, Børn alene ere skikkede til at lære et Sprog paa. Det var godt nok, at den lærde Rektor og alle hans Adjunkter kun talte Latin til Eleverne; men hvor var det Blik, de Miner, den Betoning, der navnlig for Børn er Sprogets bedste Tolk? Hver af de lærde Herrer talte vistnok „som en Bog"; men jeg har allerede

gjort Dem opmærksom paa, hvor daarligt Barnet forstaaer at oplæse, hvor ufuldkomment det fatter hvad det læser i en Bog.

Men har man begaaet store Feilgreb i Benyttelsen af Børns lette Sprognemme, saa begaaer man unegtelig ofte endnu et stort Feilgreb, ved ikke som Ældre at benytte sin Evne til at opfatte Reglerne for Retskrivning og Grammatik, deels for Modersmaalet, deels for de fremmede Sprog, som man allerede har erhvervet nogen Færdighed i at tale. Grammatiken staaer endnu som et Skræmmebillede for os fra Skolegangen af; vi have maaskee ikke seet en eneste Gang ind i den siden den Tid, uagtet vi nu vilde finde det Meste deri, som dengang klingede forfærdelig vanskeligt, ganske simpelt, let forstaaeligt og anvendeligt.

Jeg har idag kun villet tale om den forskjellige Maade, hvorpaa man bedst lærer Sprog i den forskjellige Alder; men det følger næsten af sig selv, at hvad der gjælder for at lære Sprog, gjælder meer eller mindre ogsaa for at lære alt Andet. Børn maa lære Alt ad den reent praktiske Vei, og hvad der skal læres ad denne, kan man aldrig for tidligt begynde paa at lære. Det være en Videnskab, en Kunst eller et Haandværk, lad Drengen strax tage fat selv, saasnart han har seet, hvorledes man bærer sig ad. Forklaringen deraf kan man gjemme til senere hen. Men naar ogsaa den Ældre vil holde sig til det reent Praktiske, uden at lægge Vind paa det Theoretiske, saa begaaer han et Feilgreb, som han rimeligviis vil komme til at angre, naar det omsider er for silde.

Hver Alder, sagde jeg før, har sine Fortrin, sine Mangler. Man være ikke for streng i sin gjensidige Dom, i de gjensidige Fordringer. Vi trænge alle til hinanden. Barnet

og den yngre Mand trænge til den ældre; den ældre Mand trænger til den yngre, kan komme til at trænge til dem, der nu ere Børn. Man være mod Børnene, hvad vi som Børn saa gjerne saae den Ældre være imod os. Man huske, at Barnet skuer dybt ind i den Ældres hele Sjæl, og lægger mindre Vægt paa Ordet, end paa Tonen, hvori Ordet siges, paa Blikket, Minerne, paa Alt, hvad der er givet os fra Fødslen for at tolke hvad vi føle, hvad vi mene.

Forbryderøen.

(Af en Sømands Erindringer.)

Den 22de Juni 18— havde jeg ombord paa Barkskibet „Louise" af Bremen, Kapitain Cl. Wittmann, forladt Havnen ved Honolulu paa Sandvichsøerne og befandt mig paa Farten til Sidney. Denne Gang var jeg Passageer. Jeg var ked af at krydse efter Hvalfisk, jeg vilde gjerne efter tolv Aars Fraværelse gjensee mit Hjem og min Familie, og det var ikke lykkedes mig at finde Ansættelse i mit Fag som Styrmand. I Sidney haabede jeg at kunne opnaae dette, fik billig Overfart med det nævnte Skib og nød nu efter lang Tids travle Liv den Behagelighed at være ledig en kort Tid. Reisen trak længe ud paa Grund af Modvind og Stille, den havde varet paa niende Uge og var tilsidst meget eensformig. Vi saae i det Fjerne Toppen af Witi-Levu, de blaae Omrids af flere Øer af Ny-Hebriderne og derefter Venskabsøerne. Jeg var den eneste Passageer ombord og

trods Kapitainens Forekommenhed og Mandskabets Venlighed kedede jeg mig grundigt, især naar det var Blikstille. Jeg førte en Dagbog, studerede det spanske Sprog, men tog dog ikke ordentlig fat paa noget Arbeide, uagtet jeg havde de bedste Forsætter. Det er næsten, som om Lediggang er en Sygdom, der klæber ved Passageerlivet paa et Skib; jeg har ikke ret villet troe derpaa, men nu fandt jeg det stadfæstet ved egen Erfaring. Hver Morgen springer man ud af sin Hængemaatte med den bestemte Beslutning: Nu vil jeg være flittig, og om Aftenen binder man den op, mumlende: „Jeg fik dog ikke Noget gjort idag." Om Skibets Rysten, Søluften, Veiret er Skylden, skal jeg ikke kunne sige; men det veed jeg, at denne legemlige og aandelige Sløvhed har jeg aldrig mærket under mit mangeaarige Sømandsliv. En bestemt Virksomhed og Tanken „Du skal!" er et godt Middel derimod.

Den 24de August befandt vi os under 190de Grad vestlig Længde og 28de Grad sydlig Bredde. Vi havde i flere Dage havt en saa gunstig Vind, at vi turde haabe inden kort Tid at anløbe Port Jackson; men den nævnte Dag stillede Vinden af, og tilsidst blev det Blikstille. Vi havde Land i Sigte; til Luvart saae vi omtrent i fire Miles Afstand en mørk Klipperække, det var Norfolkøernes Gruppe. Stor Opmærksomhed skjænkede vi dem ikke, vi vare altfor fortrædelige dertil ligefra Kapitainen ned til Kahytsdrengen. Vi befandt os jo endnu omtrent 500 Sømiil fra vort Bestemmelsessted. Jeg lagde mig i min Køie og faldt snart i Søvn, thi en nok saa stor Ærgrelse betager ikke Sømanden Lysten til at sove, da han ikke saa sjeldent maa savne denne Nydelse. Medens jeg sov havde jeg en ubestemt Følelse af Støi og Larm oppe over mig, men det forstyrrede mig ikke

Ved høilys Dag foer jeg pludselig op. Der lød et Kanonskud. Jeg kunde ikke tage Feil og med eet Spring var jeg paa Dækket. Her fandt jeg ogsaa Aarsag til Overraskelse.

„Louise" havde faaet Gjæster. Ved Stormasten sadde tre Fremmede, Europæere, men vilde Skikkelser, brunede af Solen og med veirslagne Ansigter, kortskaaret Haar, skummelt Udseende og især de Tvende med raae, dyriske Træk. Den Ene af dem var næsten nøgen paa et pjaltet Klæde nær om Lænderne, den Anden bar en graa, sortstribet Straffange-Dragt, den Tredie kun Beenklæder, men tillige en Jernring med en Ende Jernlænke om Foden. Deres Arme vare fastsnørede med Strikker om Albuerne paa Ryggen, saa at de kun kunde bevæge Hænderne frit og føre dem til Munden. Vore Matroser omringede den uhyggelige Gruppe tause og med mørke Blikke. Kapitainen var gaaet ned i Kahytten. „Giv mig Noget at drikke," sagde den Nøgne med hæs, skrattende Stemme; „men lad det være noget Stærkt, jeg har faaet nok af raaddent Vand." Paa hans Udtale mærkede jeg strax, at han var Irlænder. Baadsmanden fyldte et Tinbæger med Rom og gav ham det i de skjælvende Hænder. Jeg skal aldrig glemme det graadige, funklende Blik, hvormed den Ulykkelige drak den længe savnede Spiritus, og den dyriske Vellyst, hvormed han svælgede Drikken ned. Med et dybt Suk lod han Bægeret falde fra Læberne. „Og nu, Manne, har Ingen af Jer en Pibe Tobak?" — Matroserne rakte ham en stoppet Kridtpibe, tændte den, og nu indsugede han Røgen i fulde Drag. Imidlertid havde hans Kammerat ogsaa faaet et Bæger Rom; denne bad om en Ende Skraa, og hans Begjæring blev strax opfyldt af de medlidende Søfolk. Den Tredie derimod afslog Brændevinen og bad med sagte Stemme om lidt Vand. Jeg saae nu lidt nøiere paa

denne Mand; han syntes at være af et andet Slags end hans to Kammerater. Skjøndt solbrændt som disse forraadte Formen af hans Hænder saavelsom hele hans Ydre, at han hørte til de saakaldte bedre Klasser. Ikke en eneste Gang løftede han Øinene, men stirrede grublende paa Dækket. En Matros bragte ham en stor Skaal med Vand, en Anden trykkede Saften af en Orange deri og Baadsmanden satte nogle Draaber Rom til, thi vort Vand var næsten blevet udrikkeligt. Med et sagte udtalt Tak tømte Manden Skaalen. Jeg gav ham derefter en Manillaserut, som han røg i Stilhed, medens hans Kammerater med uhyggelig forstilt Lystighed og med den raaeste Spøg søgte at bedøve Angsten for hvad der kunde komme. Nu først førte jeg Baadsmanden til Side og bad ham om en Oplysning. De tre Mennesker vare undvegne Straffanger fra Øen Norfolk. De vare om Natten ankomne til Skibet paa en med Lianer sammenbundet, af nogle Træstammer forfærdiget Flaade, vare krøbne ombord og troede saaledes at være blevne frie. De havde nemlig antaget Barken for et fra Kalifornien hjemseilende Skib og haabet at finde Sympathi hos Mandskabet; men de havde meget forregnet sig. „Louise" seilede under engelsk Flag og Kapitain Wittmann kjendte altfor godt sin Pligt saavelsom den Fare, han udsatte sig for ved ikke at opfylde den. Han lod derfor — da han alt ved Flaadens Nærmelse var bleven hentet op paa Dækket — strax Flygtningene binde og bevogte, for at udlevere dem den næste Dag. Matroserne følte vistnok Medlidenhed med dem, men de indsaae ogsaa den Nødvendighed, under hvis Tvang deres Foresatte handlede. De kunde heller ikke undertrykke en vis Afsky; hvem vidste, hvilke Forbrydelser disse Mennesker havde begaaet. Til

Norfolk-Island deporteres kun de allerfarligste, dødsdømte Forbrydere, der ere benaadede med Livet.

Ti Minutter vare imidlertid ikke forløbne førend alt et andet Kanonskud lød over fra den skumle Ø. Paa samme Tid kom Kapitainen op paa Dækket med den af ham skrevne Beretning, og det engelske Flag fløi op paa Gaffelen. Strax blev Baaden sat i Vandet og bemandet med tre Matroser. Kapitainen, som ikke vilde forlade Skibet, bad mig nu om at paatage mig at bringe Forbrydere i Land og at overgive den Kommanderende hans Beretning. Jeg var gjerne villig dertil. Medens jeg hurtig klædte mig paa, rettede Kapitain Wittmann sin Kikkert mod Land, og han sendte Bud om at skynde mig. Da jeg kom, skulde Flygtningene skaffes ned i Baaden. „Endnu en Slurk!" bad Irlænderen; han fik endnu et Bæger Rom og tømte det med funklende Øine. De to Andre lode jeg heise ned uden at sige et Ord. Alle tre sattes i Midten, jeg satte mig ved Roret, og vi fløi saa afsted over den speilglatte Sø saa hurtigt som sex Aarer kunde drive en let Baad. Flygtningene sadde med Ryggen mod deres Fængsel, Irlænderen indhyllet i en Sky af Tobaksrøg, hans Kammerat rullende Skraaen i Munden fra den ene Side til den anden; den Tredie, „Gentleman'en", som vore Matroser alt havde døbt ham, holdt Hovedet bøiet i Hænderne. Hvad tænkte han vel paa i dette frygtelige Øieblik?

Vi vare endnu ikke en Miil fra „Louise" førend vi saae en stor Baad komme roende fra Land. Det var en attenaarers Barkasse, Folkene vare Marinesoldater i engelsk Uniform og foruden den Kommanderende var der en Underintendant og fire bevæbnede Opsynsmænd. En af de Sidstnævnte skreg og skjældte alt i det Fjerne, som om han ikke

kunde vente indtil de Flygtede atter vare i hans Vold; de havde været under hans Bevogtning og han vidste, at han under det jernhaarde Regimente, der herskede paa Norfolk, vilde komme til at bøde strengt for sin Forsømmelighed. Det var ogsaa ham, der, da vi lagde bi, strax sprang over i min Baad og med et vældigt Slag slog Tobakspiben ud af Munden paa Irlænderen, saa at Ilden sprudede om, idet han udgjød de græseligste Forbandelser over de Ulykkelige. Jeg troede, at mit Hverv var til Ende og vilde overgive Officeren i Barkassen Rapporten fra Kapitainen; men efterat have hilst artigt paa mig, vinkede han afværgende med Haanden; tillige saae jeg, at hans Folk vare ifærd med at fastgjøre et Slæb ved min Baad. Vare vi Fanger? Jalfald maatte vi finde os i det Uundgaaelige og saa fløi vi da i Barkassens Kjølvand hen mod Land, der bestandig tydeligere hævede sig af de solbeskinnede Bølger.

Norfolk-Gruppen bestaaer af tre Øer, hvis største har givet den Navn. Den alene er beboet. Den er mellem 4 og 5 engelske Kvadratmile stor. Øiensynlig af vulkansk Oprindelse danner hele Norfolkøen kun et eneste Bjerg, hvis øverste Top, kaldet Pittspidsen, er bevoxet med en Skov af Norfolkgraner, som bekjendt de skjønneste af alle Naaletræer. Næsten overalt stiger Kysten steilt ned til den med Brændinger opfyldte Sø, saa at der kun er faa sikkre Landingspladse. Straffekolonien ligger ved Øens sydvestlige Bred, det eneste Sted, hvor Kysten danner et skraanende Bælte. Vi roede gjennem den smalle Kanal, der er imellem Norfolk og den mindre Ø Nepean. Idet vi bøiede om Kap Howe, maatte jeg tilstaae, at det vilde have været vanskeligt for mig at finde Vei til Land, saa smalt og fuldt af Krumninger snoede Farvandet sig mellem Klipper og Brændinger. Omsider

naaede vi en lille Bugt, hvor vi landede. Her laae en lille Postkutter for Anker og hist og her nogle Lægtere og Baade. Paa Dæmningen stod der et Skilderhuus. En Deling Marinesoldater modtog os her. Da vi vare i Land, gjorde Officeren mig en høflig Undskyldning og bad mig følge med til Intendanten, for at jeg personlig kunde aflægge Beretning. Mine Folk skulde blive ved Baaden, men der blev lovet dem Forfriskninger. Imidlertid havde Opsynsmanden med stor Hurtighed lænket Flygtningene paa Hænder og Fødder. Soldaterne toge dem i Midten og førte dem bort.

I Selskab med Underintendanten og efter os fem til sex Marinesoldater — om det var i en bestemt Hensigt skal jeg ikke kunne sige — steg jeg over en med utallige Rullestene bedækket Flade hen til Kolonien, der saae temmelig afskrækkende ud. En høi, med Zink eller Skifer tækket uendelig lang Muur omslutter alle Bygninger, af hvilke kun et Par med smaae, tæt tilgittrede Vinduer see ud derover i det Frie. Vi kom til en stor Jernport med et Glughul i, som gik op, for at Vagten kunde inspicere os, forinden vi indlodes. Først traadte vi mellem forskjellige Bænke med Rækker af Soldater ind i en stor Gaard; paa venstre Side var der et Vagthuus, hvor mit Navn og Navnet paa Skibet og Kapitainen samt Hensigten med min Ankomst indførtes i en Bog. Angaaende det Sidstnævnte skrev jeg: „Ubekjendt, ankommen paa Slæb af Hds. Majestæts Barkasse." Min Fører smilte og skrev nogle Ord nedenunder, som jeg ikke fik at see.

Til Høire befandt sig Intendanturens store to Etages Huus, der var bygget meget massivt, for i fornødent Tilfælde at kunne tjene som Kastel. Her stod to Skildvagter ved Døren. Jeg følte en vis Gysen, da jeg traadte ind i den mørke Forsluе, over hvis Indgang Digterens Ord syntes

skrevet: „I, som gaae herind, lader alt Haab blive tilbage.“ I et rummeligt Kontor, hvor der sad flere Skrivere, traf vi Intendanten, Norfolks Kommandant, dengang Oberst af Linien, en høi, anseelig Mand i de Halvtreds. Denne Post, der medfører stor Ansvarlighed og hvis Indehaver er Herre over alle frie og ufrie Beboeres Liv og Død paa Øen, overdrages kun til prøvede Mænd, men disse blive, hvad der ogsaa er Tilfældet med alle andre høiere Embedsmænd her, kun faa Aar paa deres Post, der kun antages, fordi den ved at være meget høit lønnet og udelukker enhver Mulighed at give Noget ud, giver dem Leilighed til at samle en Formue. Intendanten modtog mig med en vis afmaalt Høflighed, tog mit Brev, men lukkede det ikke op førend jeg mundtlig havde berettet, hvad der var passeret. Strax efter bleve de tre Fanger bragte ind. Intendanten saae ikke hen til det Sted, hvor de befandt sig, men vendte sig om og gik ind i sit Kabinet. Underopsynsmanden henvendte sig til en af Skriverne og meddeelte ham Noget, hvoraf jeg kun hørte enkelte Ord, fordi min Ledsager imidlertid forestillede mig for en kraftig Marinelieutenant med et venligt Ansigt, der udbad sig den Ære at maatte dele sin Frokost med mig, hvilket Tilbud jeg naturligviis gjerne modtog. Men Samtalen standsede, da pludselig den ene af Flygtningene, Irlænderen, begyndte at tale. „Deres Naade,“ sagde han i en halv bedende, halv fortrolig Tone; „det er vel ikke saa slemt denne Gang — vilde blot hente lidt Tobak.“ — Men han fik intet Svar, kunde heller ikke opdage Noget i sin Dommers iiskolde Miner. Han brummede ved sig selv; men saa betoges han ligesom af en bedre Følelse. „Deres Naade,“ raabte han igjen, „hvis Deres Naade ikke vil see igjennem Fingrene med os — saa — saa gjør det idetmindste med

ham der!" Og han viste paa sin tredie Kammerat, „Gentleman'en", der stod som sønderknust. „Jeg og Ben der," vedblev han, „hvis Slaaf (Sovekammerat) han er, have tvunget ham til at følge os og truet ham med at slaae ham ihjel, hvis han ikke gjorde det eller forraadte os. Lad ham slippe, og jeg vil ikke beklage mig — gjør med mig hvad I vil og vær ford—!" tilføiede han mumlende. Med Forundring saae jeg Underintendanten vende sig bort, medens dette Vidnesbyrd blev afgivet, Skriverne bøie sig dybere over deres Papirer og Marinelieutenanten blegne. Men i samme Øieblik traadte ogsaa Oberſten ind i den aabne Dør, vinkede alvorligt og Fangerne førtes bort. Derpaa gik han hen til en af Skriverne, læste det Blad, der raktes ham, underskrev det og gav det til den ventende Ordonnants, der gik ud med det. Derefter gav han mig et Brev til Kapitainen paa „Louise" og tog meget høfligt Afsked med mig.

Nu tog Lieutenant Maclean mig under sin Varetægt og bugserede mig opad en Trappe til en lang Korridor, hvor hans Ungkarleværelse var. Her saae det ud som i en Kahyt efter en overstaaet Storm, men midt i alle disse Ruiner og Snurrepiberier ragede et rundt veldækket Bord op. Der var en Kaninpostei, Køllen af en vild Ged og Maageæg, Vandmeloner, Oranger, Bananer og Vindruer, lutter indenlandske Produkter. Men der manglede heller ikke god Sherry og der var desuden en Flaske peruansk Sekt, den saakaldte Eliasviin. Et sligt lukullisk Maaltid havde jeg ikke nydt i lang Tid og aldrig havde jeg ventet at faae det paa Øen Norfolk. Dette sagde jeg til min joviale Vært; men han sukkede til Svar og klagede over, at Smalhans undertiden var Kjøkkenmester, naar Proviantskibene fra Hobarttown og Sidney udeblev for længe. Thi saa fortrinlig Klimatet paa Norfolk

end er skikket for Frembringelsen af Frugt og Korn fra næsten alle Verdensdele, saa ringe er den Jordbund i Omfang, der frembringer dem. Der dyrkes meest Mais og Batater foruden ypperlige Frugter i Haverne. Med Hensyn til frisk Kjød er man henviist til en lille Stamme af Sviin og Faar, der iøvrigt fodres saa slet, at de neppe ere tilstrækkelige til Bespiisning af Befolkningen og Fangerne. Officererne holde sig meest til henkogte Sager. Den Philips leverer undertiden efter en meget møisommelig Jagt en vild Gedesteg, men Kaniner i Overflod; imidlertid giver Havet en Masse fortræffelige Fisk. „For Resten," vedblev Lieutenanten, „er det et affkyeligt Opholdssted, kedeligt og trættende. Den eneste Fornøielse, man her har, og den er tarvelig nok, er at spise og drikke, og pleie sit Legeme for en kommende bedre Tid. Man bliver ligegyldig for Alt, og med den største Sindsro sender man en Ladning Kardætsker midt ind i en oprørsk Hob Fanger. De kan ikke gjøre Dem noget Begreb om, med hvilken Tilfredshed jeg daglig overstreger en Dag i Kalenderen." Og med melankolsk Mine blandede han to Glas Grog, et for mig og et for ham.

Vor Samtale, som tidligere havde en vis tilbageholdende Karakteer, var nu under Indflydelsen af Maaltidet og Drikkevarerne bleven lidt varmere og fortroligere, og jeg bragte nu som i Forbigaaende Talen hen paa de tre Flygtninge. Jeg spurgte min Vært, hvorledes det egentlig forholdt sig med den Fange, vi havde betegnet som „Gentleman'en", og som havde vakt min Interesse. Øieblikkelig saae jeg, at der foregik en Forandring med Lieutenanten; han paatog sig en ligegyldig Mine og idet han tændte en javanesisk Palmebladcigar, henkastede han let: „Det veed jeg ikke! Han hedder, som jeg idag har hørt, 316. Hvem kan bekymre sig om

alle de Karle. Hvis De synes om det, ville vi gjøre en Tour, for at De kan blive lidt bekjendt med Indretningen her." — Jeg vovede endnu at spørge, hvilken Skjæbne der ventede Deserteurerne, men Mr. Maclean syntes at overhøre det, og jeg maatte følge ham. Men jeg gjorde den Bemærkning, at han paa hele vor Tour paa en fiin og forsigtig Maade søgte at faae at vide af mig, om den Flygtning, for hvem jeg interesserede mig, havde fortalt mig Et og Andet om sig selv. Jeg kunde Intet sige, thi jeg vidste Intet, og dermed syntes Lieutenanten at være saa tilfreds, at han paanødte mig et Bundt af sine Cigarer.

Øen Norfolk har siden Aaret 1810 været en britisk Straffekoloni, tillige den strengeste, hvorfra Ingen løslades. Som alt omtalt blive sædvanligt de for Livsstraf benaadede Forbrydere deporterede hertil, desuden saadanne Straffefanger, der have begaaet nye Forbrydelser i de mildere Kolonier, i Hobarttown paa Vandiemensland og i Sidney; de Sidstnævnte kaldes Oldhands, de Første Newhands. Af begge Klasser befandt sig dengang omtrent 1200 paa Norfolk, der maatte holdes i Tømme af en Besætning af 300 Mand, deri medindbefattet Embedsmænd og Vogtere. At dette ved et sligt Misforhold kun er muligt ved den yderste Strenghed, er indlysende. Jeg fik Exempler at see derpaa, skjøndt man ikke viste mig Alting, blandt Andet ikke de bestandig med Kardætsker ladte, skjulte Kanoner, som bestryge Korridorerne. Straffefangerne boe i tre store, fra hinanden adskilte Bygninger paa to Etager. Vi befandt os i Hovedbygningen, Intendanturen er i dens høire Pavillon, nedenunder er der Kjøkkener, Forraadskamre og Arbeidslokaler; i de andre Etager ere Sovestuerne for Fangerne. Disse holdes rene af Fangerne, ere luftige og hensigtsmæssigt indrettede. Hver Mand

har sin egen mellem Væggen og en Række Piller ophængt stærk Hængemaatte med Uldtæppe. Størrelsen af Sovesalene er forskjellig, de større rumme hver fra 80 til 100 Mand. Dette Samliv har sine store Mislighedeer, men man synes at mene, at disse Mennesker ere alt saa fordærvede, at de ikke kunne blive det mere — en grusom Grundsætning. Udenfor den faste, med et Gittervindue forsynede Dør staaer paa en Forhøining en Soldat hver Nat med et skarpladt, dobbeltløbet Gevær, hvoraf der utallige Gange maa gjøres Brug.

Vi gik ned i Gaarden; en her staaende isoleret Bygning paa een Etage tjener som Skole; Skolemesteren er en gammel Deporteret, en efter min Ledsagers Forsikkring meget lærd og dygtig Mand; 300 Fanger nøde her Undervisning, der især bestod i Læsning, Hovedregning, Geografi og Religion. Paa begge Sider var der to Kapeller, et katholsk og et anglikansk; ved begge er der ansat egne Geistlige. Skildvagter stode foran de aabne Døre, og vi kunde ikke komme ind, som Lieutenanten ligegyldigt bemærkede; da jeg kastede et Blik ind i det skumle Indre af det ene Kapel, forekom det mig, at den ene af Flygtningene laae knælende for Altaret, men vi gik hurtigt forbi. Gjennem en anden bevogtet Port kom vi til Arbeidsgaarden. Her var et Par Hundrede Fanger beskjæftigede med forskjellige Arbeider. Værkstederne staae frit i Midten af Firkanten. Vi saae Maatteflettere, Kurvemagere, Snedkere, Seilmagere, Smede, Kobbersmede, Vævere, Bødkere, alle under den strengeste Opsigt. Det er iøvrigt en Begunstigelse at arbeide her, de Andre anvendes til Markarbeide, ved Haverne, til Veiarbeide o. s. v., og Alle bevogtes af Soldater, der have den strengeste Ordre til at fyre ved den mindste Opsætsighed. Kosten er ret god, men Vandet, der samles ved Regnen i Cisterner — paa

Den findes ingen Kilder eller Brønde — er meget slet, og een Gang om Maaneden faae de kun frisk Kjød, i Reglen kun Svinekjød, da Faarene meest ere bestemte for Embedsmændene og Soldaterne. Men frisk Kjød er det, som Fangerne ere meest gridske efter, og de agte ikke Livet for at kunne forskaffe sig det. Derfor maae ogsaa Dyrene bevogtes Dag og Nat, og desuagtet kan det ikke forhindres, at der stadigt stjæles et stort Antal deraf, slagtes hemmeligt og fortæres. Det hænder ogsaa undertiden, at Vogteren overfaldes og myrdes, naar han ikke er paa sin Post. Da Tobak er strengt forbudt, saa ryge de af alle mulige Piber og Rør forskjellige Blade, helst af Kartoflen. Brændeviin faae de kun, naar Vandet er altfor slet; men de forskaffe sig en berusende Drik i den væmmelige Chicha maschada, der er af peruansk Oprindelse og tilberedes af smaatyggede Maiskorn, hvis Vælling gaaer i Gjæring.

Alle disse Overtrædelser straffes strengt; jeg saae i Politilokalet en heel Række „Katte med ni Haler" hænge paa Væggen. Men Sammenholdet er saa stort blandt Forbryderne, at den sande Skyldige aldrig bliver opdaget, naar han ikke gribes paa frisk Gjerning. Den Ene røber ikke den Anden, hellere døe. Men Valget er ikke stort; den, der viser sig som Forræder, bliver ufeilbarlig slaaet ihjel eller kvalt af sine Medskyldige, seent eller tidlig. De farligste og mistænkeligste Forbrydere bære Lænker om Fødderne med et saakaldet Spring, hvorved de kun kunne gjøre korte Skridt. De Fanger, der arbeide i det Frie, ere i Almindelighed lænkede To og To; daglig undersøges Lænkerne. Jeg har aldrig i mit Liv seet saadanne Galgefysiognomier som her. Ikke en eneste af disse Forbrydere saae jeg lee eller blot smile. Der var næsten alle Aldersklasser, fra det skjægløse unge Menneske

til den iisgraae, bukkede Olding. Dog høre disse to Yderligheder til Undtagelserne; de fleste Fanger ere midaldrende; længere end ti Aar leve de sjeldent her paa Øen.

Jeg veed ikke om jeg tog Feil, men det forekom mig, som om der i Alles Blikke, der fæstede sig paa mig, kunde læses et dødeligt Had, en indtændt Harme. De vidste sikkert, hvorfor jeg var kommen, og det forekom mig overhovedet, at der herskede en mørk Stemning hos dem. Da jeg troede at burde gjøre min Ledsager opmærksom derpaa, opslog han en høi Latter, hvilket vistnok ikke har gjort ham mere yndet. Men vi vare tilstrækkeligt sikkrede; rundtom paa forhøiede Pladse stode der Soldater med ladte Geværer, ikke at tale om Opsynsmændenes Blykkokke. Opsynsmændene udtages blandt selve de Deporterede; deres Stilling er forfærdelig, thi de ere stadig Gjenstand for deres Kammeraters Misundelse, der tillige i dem nu see frafaldne Spioner. Det er ikke sjeldent, at de myrdes. Ikke destomindre er Posten søgt, om den end ikke indbringer Andet end bedre Kost og Klæder og Befrielse for Lænker og Haandarbeide.

Man skulde troe, at paa Grund af Stationens eensomme Beliggenhed midt i Sydhavet og det overordentligt strenge Tilsyn maa ethvert Forsøg paa Flugt ansees som umuligt; desuagtet hengaaer der ikke noget Aar, uden at der udføres flere slige Forsøg. Sædvanlig skjule Deserteurerne sig i en eller anden Slugt paa selve Øen, for at vente paa et forbiseilende Skib, men Hungeren driver dem som oftest frem af deres Smuthuller inden et saadant viser sig, og derfor søges der slet ikke efter dem, naar man veed, at Intet er i Sigte. Det er iøvrigt en aldeles falsk Medlidenhed, der bevæger Kapitainerne til at optage slige Forbrydere og igjen at føre dem ind i det borgerlige Samfund, hvis Skræk de vare og

bestandig ville vedblive at være. Andre naae i bedste Tilfælde paa nogle sammenbundne Træstammer til Øen Philips, men omkomme som oftest af Mangel paa Vand, naar man ikke gjør sig den Ulejlighed at hente dem tilbage. Dog høres der ogsaa Fortællinger om, at Flygtninge paa disse usle Flaader have naaet Australiens Fastland; jeg troer ikke derpaa, men Fangerne anse det naturligviis for muligt at Sligt kan lade sig gjøre, og ere til enhver Tid rede til at anstille en Prøve. De Tre, som vare komne til „Louise", havde længe aftalt og forberedt Planen, og sandsynligviis ved Skovhugsten bragt de Stammer til Side, hvoraf de havde gjort Flaaden. To af dem vare berygtede „Oldhands"; men om den Tredie erfarede jeg aldeles Intet; mine Matroser fortalte ogsaa, at det ikke var lykkedes dem at erfare Noget om ham.

Jeg maatte nu tilbage til Skibet, thi vi havde et godt Stykke at roe, og det var gaaet temmelig langt op ad Dagen. Lieutenant Maclean misundte mig min Hjemreise og klagede bitterligt over den sørgelige Norfolk-Station. „Havde jeg kunnet ane, hvorledes man har det her, vilde jeg ikke have modtaget Posten, om den saa havde indbragt mig det Tredobbelte. Men det gjælder nu om at holde ud. Heldigviis ere mine sex Aar forbi om elleve Maaneder — og da," tilføiede han begeistret, idet han slog mig paa Skulderen, „da vil jeg gifte mig og plante min Kaal!" Og den gode Mand fordybede sig i de saligste Drømme, saae sig som Landeiendomsbesidder, Ægtemand, Fader, i Besiddelse af al den Lykke, som han havde erhvervet sig ved Anstrængelse og Savn i sin Ungdom. — Faa Maaneder efter læste jeg i Naval and Shipping Gazette, at ved en Opstand af Straffefangerne paa Øen Norfolk var Lieutenant Maclean af det

64de faldet! Hvilket Indtryk denne Efterretning gjorde paa mig kan man tænke sig.

Da vi gik over Gaarden, hørte jeg pludselig i ikke ringe Afstand en Geværsalve; jeg foer sammen. „Hvad var det?" spurgte jeg min Ledsager. „Ingenting," svarede han ligegyldigt og blæste en Røgsky ud i Luften; „det er kun tre Numre, der ere blevne vakante!" — „Det er forfærdeligt!" udraabte jeg. — „Men nødvendigt!" svarede han kort.

Ved Ankomsten til Baaden fandt jeg mine Matroser i den bedste Stemning. Man havde vel ikke tilladt dem at komme i Land, men forsynet dem rundeligt med Mad og Drikkevarer, og de havde faaet sig en lystig Passiar med Vagtmandskabet paa Kysten. Intendanten havde viist sig saa opmærksom at medgive Baaden en god Deel Frugter og Grøntsager som en Foræring til Kapt. Wittmann, for hvilken vi vare ham meget forbundne.

Lige da jeg stod med den ene Fod i Baaden og for sidste Gang rystede Haanden paa den forekommende Lieutenant Maclean, holdt han mig et Øieblik tilbage, nærmede sig mit Øre og hviskede til mig: „De har viist en særegen Interesse for en af de Karle" — han viste med Tommelfingeren bag sig — „jeg kan kun sige Dem, at det Knald, De hørte, vil ryste et af Gammelenglands stolteste Slotte i sine Grundpiller. Og nn good bye!"

Vi laae endnu til den næste Dags Aften ubevægelig paa den samme Plet. Jeg sad hele den lange Tid paa Dækket og mit Blik hang som magnetisk fængslet ved Forbryderøens mørke Omrids.

Kurdernes Nomadestamme.

(Af M. Wagner.)

Efter al Sandsynlighed ere de nuværende Kurder i det østlige Taurus et Blandingsfolk, ligesom Atlasbjergets Kabylere, hos hvilke der ligesaa lidt ved Legeme- og Ansigtsdannelse kan angives bestemte Kjendemærker paa en eiendommelig Race. Jeg har fundet de forskjelligste Ansigter og Skikkelser blandt Kurderne, navnlig i det persiske Kurdistan ligesaa høie og veldannede Figurer som blandt Perserne i Aserbeidschan og blandt Nordafrikas Beduiner, undertiden ligesaa smukke, slanke og ædle Legemsformer som hos Tscherkesserne ved Kuban, med udmærket skjønne, ægte østerlandske Ansigter; men ogsaa plumpe, vanskabte, groteske Individer med grove Ansigtstræk, store Hoveder og store Næser.

Kurderne ere udbredte over en meget stor Deel af Vestasien. Det af dem beboede Areal anslaaes til idetmindste totusind Kvadratmile.

Folket hos Kurderne deles i to Stænder eller Kaster: i Krigerstanden, kaldet Asireta, der kun har Hjorder og sædvanlig ogsaa driver Røverhaandværket, og Bondestanden, Guran kaldet, som i det sydlige Kurdistan skal være fire til fem Gange saa talrig som Førstnævnte. Guran'erne adskille sig saavel ved Udseende som ved deres Dialekt fra Krigerkasten. Deres Ansigtsdannelse har et langt mildere Præg, er mere regelmæssig og nærmer sig som oftest Grækernes. Krigerkastens ægte Kurder ere et kraftigt, sundt Folkefærd,

og mange af Mændene og Kvinderne holde sig endnu godt i en høi Alder. Men de have grove Ansigtstræk, et tykt Forhoved, dybtliggende, stirrende Øine fordetmeste af blaa eller graa Farve. Som Børn ere Kurderne klare i Huden, rødkindede, ualmindeligt behændige, godt byggede og hærdede fra den tidligste Alder.

Rov og Tyveri ansees som bekjendt ikke som nogen vanærende Forbrydelse hos de fleste vilde Folkeslag, men ere efter deres Begreber aldeles passende for Manden, for den Tappre. Men saa dybt indgroet i Karakteer, Levemaade og Vaner som hos Kurderne er Rovlysten ikke hos noget andet af de barbariske Folkeslag, som jeg har havt Leilighed til at lære at kjende paa mine Reiser i Afrika og Asien, ikke hos Tatarerne og Tscherkesserne ved Kuban, ikke engang hos Beduinerne og Kabylerne i Berberiet. Efter Kurdernes Anskuelser hører Rov og Vold til de ægte Heltegjerninger og enhver berømt Høvding, hvis Minde feires i deres Sange, har ikke blot kæmpet mod de tyrkiske Paschaer og mod de vantroe Russer, men ogsaa plyndret Karavaner og overfaldet de kjætterske Perseres Landsbyer. Imidlertid er den Mening almindelig i Orienten, at Kurden paa sine Røvertog dog viser sig mere skikkelig og menneskelig end Tataren, Turkomanen og Beduinen. Naar ikke Blodhævnens Pligt byder det, myrder han aldrig den Plyndrede og afholder sig endog fra enhver Mishandling, naar han ikke støder paa Modværge. I Provindsen Erivan er det oftere hændet, at Kurderne have frataget Folkene i de overfaldne Landsbyer alt Godt og Brugbart, ja endog Skjorten fra Kroppen, men efterladt dem deres egne daarligere Klæder som Gave. Det er heller ikke sjeldent, at de give de Fattigste i de plyndrede Landsbyer nogle Levnetsmidler tilbage, for at de ikke skulle omkomm

af Hunger. Paa deres Taknemmelighed kan der jo rigtignok ikke gjøres synderlig Regning. Ogsaa deres Velgjørere og Venner, hos hvem de tidligere have nydt Gjæstfrihed, udplyndre de jævnlig uden at gjøre sig en Samvittighed deraf, og for at besmykke deres Gjerning sige de da: „Hvis de ikke havde taget fra dem hvad de kunde finde, var der vel kommen en Anden, som havde gjort det.“ Som Gjæster iagttage de den underlige Skik, at de bryde Brødet og spise fra Midten, ikke fra Randen. Men have deres Læber tilfældigviis berørt Brødets Rand, anse de sig efter deres Begreber forpligtede til at vise deres Vært Taknemmelighed og tør heller ikke senere forgribe sig paa hans Eiendom. Som dristige Type ere Kurderne vist uovertræffelige. Derimod ville Kurderne ikke befatte sig med Kontrabande, uagtet Smuglervæsenet gaaer overordentlig i Svang paa den russiske Grændse mod Persien og Tyrkiet og er meget indbringende. Da Ingen kjender bedre Bjergveiene end Kurden, Ingen overgaaer ham i at klattre og liste sig frem, saa vilde han kunne opnaae et let og sikkert Erhverv ved at smugle. Men denne Art Bedrageri og List finder han ikke ganske værdig eller maaskee smagende altfor meget af den nyere Tid. Selv for en god Betaling kan han ikke af de armeniske Kjøbmænd vindes for Smuglerhaandværket, da dette ikke hører til hans Stammes gamle Vaner.

Kurdernes Dragt er efter de Egne, som de beboe, næsten ligesaa forskjellig som deres Udseende. Den høie, gule Hue af Filt bæres ikke af alle Kurder. I det tyrkiske og russiske Armenien er Turbanen hyppigt deres Hovedbedækning. Alle, Mænd som Kvinder, holde meget af livlige, brogede, skrigende Farver. I de sydlige Egne af det egentlige Kurdistan bærer Menigmand en viid Kaftan, kaldet Antari, sædvanlig brun

og hvid, derunder en snæver Kjortel efter tyrkisk Snit med et Læderbælte, der er besat med Metalplader. I de nordvestlige Egne nærmer Dragten sig den tatariske, i Bjerglandskaberne ved Nedre-Tigris den arabiske. Meget forskjellig er ogsaa Bevæbningen. De Geværer, som jeg har seet hos Kurderne i Persien og i Tyrkiet, ere meget slette, fordetmeste Luntebøssser. Selv hos mægtige og velhavende Stammer kommer der sjeldent mere end eet Ildgevær paa ti Mand. Derimod fører i det tyrkiske Armenien og i det persiske Kurdistan den kurdiske Rytter en meget lang Bambuslandse, sædvanlig oppe ved Spidsen prydet med en Dusk sorte Hestehaar eller Uld. Mange bære ogsaa krumme Sabler og lange, brede tveæggede Dolke, der kaldes Handschar. Høvdingen er tillige væbnet med Pistoler. Krudtet kaldes hos Kurderne Durman, der betyder „virksom Medicin".

Salg af Børn, der er saa almindeligt i Kaukasus, er ubekjendt i Kurdistan. Ligesom de tscherkessiske Usder boe ogsaa de kurdiske Høvdinge i gamle Fæstninger, der som de tydske Ridderborge trone som Gribbereder paa de steileste Fjelde, i de meest utilgængelige Slugter. Herfra hævdede de deres Herredømme, gjorde Razziaer mod de fredelige Armeniere, plyndrede Karavanerne og Reisende. Imidlertid vare selv i de værste Tider ikke alle Kurdestammer virkelige Røverhorder, skjøndt Ingen af dem forsømte en velkommen Leilighed til at røve og plyndre.

De Ældste i Stammerne ere, selv om de ikke ere af fyrstelig Blod, altid meget ansete hos Kurderne. I Høvdingens eller de Ældstes Huse eller Telte komme hver Dag de meest ansete Mænd sammen, sidde i en Halvkreds paa Tæpper og dampe af lange Piber. De Yngre, hvoriblandt Høvdingens Sønner, ere tilstede derved, men tør ikke sætte

sig i de Gamles Nærværelse, maae opvarte dem staaende og række dem Kaffe og Pibe. Træder en ung Mand ind i Teltet, kysser han den hele Række En for En paa Haanden og bliver af disse kysset paa Panden. Er den Indtrædende en ældre Mand, saa griber han kun Høvdingens Haand og Enhver berører Panden med Haanden som et Tegn paa Agtelse. Ved Høvdingens Indtræden staae alle Tilstedeværende op indtil han har sat sig. I de store Kurdestammer er det Skik, at Høvdingen bestandig holder aabent Taffel. Alle de Foræringer af Kvæg og Markfrugter, som de forskjellige Medlemmer af Stammen bringe deres Chan eller Bey, komme de selv ved denne Leilighed til at nyde Godt af. Overhovedet ere Sæder og Indretninger i Orienten godt skikkede til at modvirke, at Rigdomme samle sig paa enkelt Haand. En persisk, kurdisk eller tyrkisk Stormand er ifølge nedarvet Skik tvungen til at have mange Tjenere, at holde aabent Taffel, og i det Hele til at sætte sig i store Udgifter. Alle de Gaver, han har modtaget, eller de Penge, han har udpresset, gaae paa denne Maade igjen tilbage til Folket. I Persien og i Tyrkiet have Schah og Sultan ved at konfiskere rige Yndlinges Formue forhindret, at store Skatte samledes af Enkeltmand. Der gives kurdiske Høvdinge, som for at tilfredsstille Gjæstfrihedens Krav daglig maae lade slagte tredive til fyrgetyve Faar, tilberede fire til fem Pund Riis som Pilav og uddele nogle Pund Kaffe og Tobak til sine Gjæster.

De sædvanlige Spiser i en fornem Kurders Huus ere Kufda og Pilav, nemlig sønderskaaret og i Klumper rullet Kjød med Løg, Mælk og Peber i et Fad kogt Riis, Lammesteg, Ost og Suurmælk. Sædvanlig blive alle disse Spiser serverede paa een Gang i et stort Kobberfad, der er stillet i Bordgjæsternes Midte. Fire til fem Personer spise af samme

Fad. Efterat have vasket Hænderne griber Enhver med Fingrene i Fadet og tager den Deel deraf, som han helst vil have. Ere de Ældre og Fornemmere færdige med at spise, trække de sig tilbage og gjøre Plads for Gjæsterne af anden Rang. Efterat ogsaa disse ere mætte, komme Tjenerne og de Fattige, der maae tage tiltakke med Levningerne. Efter Maaltidet vaskes Hænderne igjen og man nyder en Kop Kaffe. En fremmed Gjæst, især en Europæer, forlader sjeldent en kurdisk Stamme, uden at have modtaget af Høvdingen en Hest, et Faar eller et Stykke broget Tøi. Dog hidrører dette hos Kurderne mere fra Havesyge og Spekulation end fra oprigtig meent Gavmildhed. Thi han haaber i Reglen, at Gjæsten ikke skal modtage Gaven eller at han ialtfald skal give ham en mere værdifuld Foræring til Gjengjæld. De ydmyge Høflighedsfraser, hvoraf Perserne og Tatarerne betjene sig, naar de byde en fornem Gjæst Velkommen eller tage Afskeb med ham, f. Ex. „Jeg er Støvet for dine Fødder" o. desl., forsmaae Kurderne at anvende, men de betjene sig dog af venlige Talemaader: „Du er vor Broder, vort Øie . . . Gid vort Venskab være af Varighed!"

Alle europæiske Reisende, der længere eller kortere Tid have opholdt sig hos Kurderne og have havt Leilighed til at lære deres Skikke og Sædvaner at kjende, stemme overeens i den Dom, at de kurdiske Kvinder ere mere frie, agtede og i de velhavende Huse ogsaa lykkeligere end Tyrkinderne og de persiske Fruentimmer. Kun de fornemme Kvinder gaae tilslørede, den simple Krigers og Bondens Hustru have altid Ansigtet blottet. De kurdiske Kvinder ere ikke indskrænkede til Opholdet i Haremet, men gaae frit omkring i og udenfor Huset, og omgaaes uden Sky med andre Mænd. Kun rige

og fornemme Kurder tage flere Hustruer; de simple Krigere og Guraner ere glade, naar de kunne kjøbe og ernære een Hustru.

Blodhævnen hersker hos Kurderne i samme Styrke som hos Bjergnationerne i Kaukasus. De blodigste Feider og hele Stammers Udryddelse ere som oftest Følgen af en eneste Forbrydelse. Dog er der hos Kurderne, foruden at et Mord i nogle Tilfælde kan afsones med en Bøde, endnu nogle Midler til at frelse den til Undergang indviede Udaadsmand og til at udvirke Forsoning. Naar den Skyldige med Sablen i Skeden hængende over Ryggen og med et Stykke Bomuldstøi i Haanden, der kaldes Dødsskjorten og betragtes som Tegn paa fuldstændig Underkastelse, styrter ind i sin Fjendes, Høvdingens eller en Mollahs Hytte og derved giver tilkjende, at han uden Modstand stiller sit Liv til sin Modstanders Raadighed og Høimod, saa byder vel ingen Lov, men Skik og Brug, at hans Brøde tilgives ham. Skam og Skjændsel vilde ramme den, som krænkede Odschlag'en, d. e. Huusretten, og tilføiede den vægelse, angrende Fjende nogen Ulempe. Gjennem disse Bjergbeboeres Barbari skimter der saaledes en og anden formildende Lysstraale. Ikke alene af den Enkeltes Karakteer spruder slige Gnister af Høisindethed, nei, hos Folket i Almindelighed viser der sig ogsaa mangt et Træk, som vidner om ædle Følelser, og man mærker altid, at man hos disse Vilde har at gjøre med Sønner af Morgenlandet, hvorfra Kulturens første Morgenrøde og mildere Sæder udbredte sig mod Vesten.

Vildfarende paa Pampassletterne.

Den tydske Reisende Kahl, som for nogle Aar siden besøgte Republiken Chili paa Vestkysten af Sydamerika, havde nær, da han paa sin Tour til Vilgo lod sig friste af sin Jagtlyst til at skille sig fra sit Reiseselskab, sat Livet til. Han fortæller derom Følgende:

De fladere Egne, der strække sig fra Salines til Vilgo, de Indsnit, som Pampas (saaledes kaldes Græssletterne i Sydamerika) gjøre i Bjerglandet, ere meget smukke Strækninger. Overalt er Jorden bedækket med et høit saftigt Græs, blandet med Blomster som et broget virket Tæppe.

Denne eensomme Egn oplives af utallige Dyr. Strudser staae, nysgjærrigt stirrende paa de Reisende, i en kort Afstand fra Veien, Agerhøns flyve op næsten ved hvert Skridt Mulæslet gjør, og i længere Afstand viser der sig Flokke af lette, siirlige Antiloper. Fristelsen til at foretage en Udflugt, for at tilfredsstille min Jagtlyst, var mere end jeg kunde modstaae. Forsynet med tilstrækkelig Ammunition og en Feltflaske med Viin troede jeg at have Nok med mig, og opfordrede mine Reisekammerater til at ride videre, idet jeg forsikkrede, at jeg snart skulde komme efter dem. Jeg kunde jo tydeligt see det eiendommeligt takkede Fjeld, der laae bag Vilgo og fra ethvert Punkt kunde være mig et Mærke. Den smukke grønne Pampassslette lokkede mig med en Jagt, som ingen Konge kunde træffe bedre. Den Fare, som lurede bagved den, saae jeg ikke førend jeg fik den at føle.

Det tætte Græs, der overalt dækkede Jordbunden, gjorde Gangen besværligere end jeg havde troet; men det lader sig ikke ret vel gjøre, at ride paa et Mulæsel, naar man skal jage. Jeg bandt derfor Dyret ved en Busk i Nærheden af Veien, og bevæbnet med min Bøsse, den altid nødvendige Revolver og Jagtkniven, trængte jeg tilfods ind i Vildnisset. En Flok Raadyr, som pludselig viste sig ved Randen af et i nogen Afstand beliggende, med Krat bevoxet Terrain, var mit Ønskes Maal. Jeg maatte omgaae Vildtet, for at komme det paa Skud. Jeg listede mig fra Træ til Træ og sigtede paa en Raabuk, et stort og statligt Dyr. Da Skuddet faldt, vaklede Dyret, men kun et Øieblik, i det næste satte det afsted i fortvivlede Spring efter Flokken, der som ved en Hvirvelvind spredtes til alle Sider. Desuagtet maatte Bukken være godt truffet, et bredt Blodspor betegnede den Vei, som den havde taget, og efter hurtigt at have ladet Bøssen igjen fulgte jeg Sporet uden et Øieblik at tænke paa, at jeg kunde fare vild. Bestandig dybere trængte jeg ind i Krattet. Trods mine Anstrængelser tabte jeg snart Vildtets Spor og maatte opgive Jagten. Vinen fra min Feltflaske vederkvægede mig, mine Aandsevner styrkedes, men tillige satte jeg al Forsigtighed tilside, idet jeg, plaget af Tørst, tømte over Halvdelen af min Feltflaske. Imidlertid fulgte jeg den Retning, der skulde føre mig tilbage til det Sted, hvor jeg havde forladt Sletten. Jeg følte ikke Spor af Frygt; men da det endelig begyndte at skumre mod Aftenen og der endnu ikke viste sig nogen Udgang fra Skoven, veg mit Mod for den ubehagelige Overbeviisning, at jeg havde taget Feil af Retningen. Denne Tanke drev mig til større Hurtighed, jeg løb mere end gik, men til ingen Nytte; da jeg endelig efter flere Timers Forløb standsede udmattet, og det var dyb Nat

trindt om mig, var der ikke Andet at gjøre, end at søge Natteleie i Skoven I det Fjerne lød dumpe Dyrstemmer, og i den Knagen, som fremkom ved at Træerne bøiede sig for Vestenvinden, troede jeg at høre den skrækkelige Lyd af Klapperslangen eller den brummende Jaguar, der faldt over sit Bytte. Flere Gange rettede jeg min Bøsse paa en mistænkelig Skikkelse, men bestandig viste denne sig som en uskyldig, i Nattens usikkre Lys fantastisk formet Træstamme. Men den vedvarende Spænding udøvede en velgjørende Virkning paa mig, den trættede mere end den stærkeste Legemsbevægelse og forskaffede mig, skjøndt først henimod Morgenstunden, den længselsfuldt ønskede Søvn. Solen stod høit paa Himlen, da jeg vaagnede; jeg følte ingen Sult, men en brændende Tørst. Dog vovede jeg ikke at nyde mere end en Slurk Viin af mit ringe Forraad.

Jeg gik nu i østlig Retning og ubeskrivelig var min Glæde, da jeg alt efter en halv Times Forløb saae den frie Pampasslette ligge foran mig, og idet jeg kom hen til den banede Vei tydelig kunde see Sporene fra den foregaaende Dag af vor Trop. Men jeg bemærkede, at jeg vistnok befandt mig et Par gode Miil fra det Sted, hvor jeg havde bundet mit Mulæsel. Hvis jeg nu ikke fandt det! Dog, efter tre Timers Forløb fik jeg Øie paa det. Hvor fornøiet var jeg ikke! Det vrinskede, da det saae mig i Frastand, og da jeg løsnede det, bleve dets Bevægelser saa livlige, at jeg neppe var istand til at bestige det. Men jeg betænkte mig. Jeg følte mig altfor mat til strax at fortsætte Reisen. Jeg tog Bidslet af Dyret, for at lade det mætte sig med det yppige Pampasgræs, og jeg selv lagde mig ned deri. Forvisset om, at jeg nu var i fuld Sikkerhed, drak jeg Resten af Vinen. Sulten blev nu heftigere, men da jeg var vis

paa, at kunne stille den om et Par Timer, vandt Trætheden Overhaand og indsvøbt i min Kappe søgte jeg at bøde paa den foregaaende Nats Søvnløshed.

Jeg hvilede kun altfor godt; først vaagnende da det begyndte at blive mørkt ansaae jeg det dog for en Umulighed at kunne fare vild for anden Gang, idet jeg betænkte, at Mulæslet ved sit Instinkt sikkert vilde bringe mig efter vore Kammerater. Ikke uden Besværlighed svang jeg mig op paa Ryggen af det urolige Dyr, der strax satte afsted i Galop, uden at jeg søgte at give det en bestemt Retning. Jeg troede at kjende det omtalte Instinkt hos Mulæslet altfor godt til at jeg kunde formode, at det vilde tage en feil Vei. Men snart blev jeg ilde tilmode; jeg steg af og fandt, som jeg frygtede, ikke noget Spor af en Vei.

Førende det nu meget stædige Dyr efter mig ved Tømmen søgte jeg nu igjen at finde Veien, men forgjæves; jeg ledte og ledte, og tilsidst besluttede jeg at lade Mulæslet faae sin Villie. Det var jo muligt, at det, ansporet af Tørsten, havde faaet Færten af den nærmeste Kilde eller af en menneskelig Bolig. Jeg anstillede disse Betragtninger, idet jeg igjen sad i Saddelen og Mulæslet, som nu ikke blev standset af det mindste Tryk af Tøilen, lystigt travede afsted med spidsede Ører. Efter en halv Times hurtigt Ridt kom jeg til en Huulvei, og skjøndt der herskede dybt Mørke kunde jeg dog see, at det i nogen Afstand blev lysere og at vi nærmede os en friere Egn. En glad Vrinsken af mit Mulæsel blev besvaret af en Vrinsken i kort Fraskand. I min Utaalmodighed raabte jeg, men der blev ikke svaret; den histhenne vrinskende Hoppe syntes kun at forstaae min Ledsagers Sprog. Intet vidnede om, at der i Nærheden var nogen menneskelig Bopæl. Jeg skreg, jeg affyrede min Re-

volver; men Alt blev ved at være stille og eensomt. Pludselig kom flere vilde Heste jagende hen ad Veien, men saasnart de bleve mig vaer, vendte de om i rask Galop. Paa de Anstrængelser, som mit Mulæsel gjorde, for at slippe fri og følge efter Hopperne, kunde jeg nu see, hvad der havde ledet dets Instinkt. Hungrig og tørstig, udmattet paa Sjæl og Legeme bandt jeg nu Dyret til en Busk og kastede mig paa Jorden. Den iiskolde, stærke Dug tillod mig ikke at sove; Sult og Tørst plagede mig mere end nogensinde.

Efterhaanden blev det levende om mig i Nattens Mørke. Den græsrige Slette er rigere paa dyrisk Liv end de nærliggende Algaroba-Skove. Forskjelligartede Stemmer, der først sagte naaede mit Øre, men derpaa bleve tydeligere og skrækkeligere, vakte mig af min halvdrømmende Tilstand og fik mig til at tænke paa min Sikkerhed. Den, som ikke har taget Nattekvarteer i et Vildnis, der som dette indeholder en saa stor Mangfoldighed af Dyr, kan kun gjøre sig en svag Forestilling om den Støi og Larm, der om Natten høres i den vidtstrakte Pampasslette, der forhen laae saa stille og ligesom uddød. Modsætningen mellem den stille Dag og den støiende Nat forøger den Reisendes Forbauselse. I denne Koncert af hundrede og atter hundrede Stemmer repræsenteres alle Tonarter, der brøles, pibes, hyles, gjøes, hvisles, kvidres, der høres Stemmer, snart klagende, snart ligesom leende. Min stærke Indbildningskraft lod mig troe, at jeg var som i et Helvede. Forgjæves anstrængte jeg mine Øine, for at gjennemtrænge Mørket; jeg saae Intet, men hørte kun.

Den forsultne Rævs Glam, Viscachaens sagte, hæse Tone, Vildkattens Hyl blev for et Øieblik bragt til Taushed af Jaguarens Brøl, for strax efter at begynde desto stærkere.

Skriget af de af Rovdyrene opjagede Strudser, ledsaget af Agerhønsenes kaglende Chor, foruden af mange hundrede andre Stemmer, som jeg ikke var istand til at skjælne, gjorde denne djævelske Koncert fuldstændig.

Atter fandt jeg henimod Morgenstunden en tvivlsom Vederkvægelse i lidt Søvn. Min Opvaagnen efter faa Timers Forløb bragte ingen Trøst.

Solen hævede sig høiere og høiere, men desuagtet kunde jeg i Bjergenes Former foran mig ikke opdage Noget af det, jeg havde mærket mig som Kjendetegn paa Vilgos Nærhed. Ifald jeg, som jeg fristedes til at troe, forrige Nat var gaaet saa langt mod Øst, at jeg alt var kommet vidt ud over min Vei, saa vidste jeg, at jeg nu befandt mig i den saakaldte Saltørken, en Strækning, der i to hundrede Miles Bredde fører fra Bjerget til Rio Dulce, og hvor der ikke findes en Draabe Vand, ikke en menneskelig Bolig. Forfærdet over denne Tanke vendte jeg strax mit Dyr om mod Vest, for ad denne Kant at finde Veien til Vilgo, men det var forgjæves. Den ene Time hengik efter den anden, den ene Miil blev tilbagelagt efter den anden, uden at jeg fandt hvad jeg søgte efter, uden at der viste sig Noget, der lignede den Egn, jeg var kommen igjennem den foregaaende Dag. Blandt disse øde Sand- og Steenhøie speidede jeg forgjæves efter et Dyr, efter en eneste spiselig Plante. Egnen blev bestandig mere raa og gold alt efterhvert som jeg drog videre i vestlig Retning; kun mødsommeligt kunde jeg holde mig paa mit Mulæsel, der ogsaa var meget udmattet. Det var ikke umuligt, at jeg havde passeret Veien uden at bemærke den; disse lidet betraadte Stier tabe sig ofte i Sandet eller paa den haarde Klippegrund, uden at efterlade noget Spor.

Solen var nær sin Nedgang; med den sank mit Haab

med hvert Minut. De matte Hænder kunde neppe holde Tømmen, jeg følte en frygtelig Mathed, kun Fortvivlelsen holdt mig opreist. Mit arme Dyr skred, skjøndt udmattet og snublende ved hvert Trin, ufortrødent videre, det mærkede Faren, men forgjæves snøftede det i Luften for at spore Vand. Ikke engang en Kaktusplante, hvis vandrige Marv er istand til at skaffe den Smægtende nogen Lindring, var at see. Jeg forsøgte at spise Græs, men ikke saasnart havde jeg faaet det i Munden førend jeg maatte kaste det op. — Det var næsten mørkt, da jeg for sidste Gang styrede mit Dyr opad en Høi, for derfra at overseе Egnen, maaskee kunde jeg faae Øie paa en Hytte, en Bæk eller en Reisende; det var mit sidste Haab, og da jeg, ved at komme op paa Bakken, ikke øinede Andet end den trøstesløse Ørken, overmandede Smerten mig. Næsten grædende kastede jeg mig paa den haarde Jord, der maaskee skulde være mit Dødsleie; forgjæves anstrængte jeg mig for at raabe, Tungen klæbede til Ganen og kunde ikke give Lyd. Skrækkelige Billeder dandsede for Øinene af mig. Hvorledes skulde det ende? Ogsaa Muldyret havde kastet sig til Jorden og slikkede med sin hede Tunge Duggen af Græsset. Stakkels Skabning! Alt spændte jeg Pistolen, for at sønderknuse dets Hoved, thi jeg maatte drikke, om det saa kun var Dyrets Blod, men dog vovede jeg ikke at trykke af. Dets Død kunde vel bringe mig en Vederkvægelse for Øieblikket, men jeg mistede den sidste Mulighed til Frelse. Den Skibbrudne, der seer den sidste Baad synke i Havet, kan ikke være mere hjælpeløs end den i Pampas Vildfarne uden Hest.

Saaledes laae jeg en lang, lang Tid paa Jorden, jeg veed ikke mere om det var Minutter eller Timer. Jeg betoges af en vis sælsom Følelse, en saadan, som den, der

siges at gaae forud for en Dødskamp. Den feberagtige Spænding fremkaldte de underligste Fantasibilleder. Med halvtillukkede Øienlaag betragtede jeg det sydlige Kors, mit Blik gled henad den lange Række Stjerner, og dybt paa Horisonten viste sig en, der var rødere end alle de andre. Det foer igjennem mig som en elektrisk Strøm. Er det en Stjerne? Nei, udbrød jeg ved mig selv, det er Ild, et Baal! Glæden og Haabet fortrængte Angsten og Fortvivlelsen. Med usigelig Møie, med rystende Knær og skjælvende Hænder reiste jeg mig, fik fat paa Mulæslet og kom op i Sadlen. Jeg var overtydet om, at det maatte være et i Sletten antændt Baal. Men endnu havde jeg meget at overvinde førend det kunde naaes. Her paa Bakken viste sig tydelig det fjerne Lysskin, men paa Sletten skjulte det sig ofte, og en næste Bakke maatte bestiges for at det igjen kunde sees. Hvem kan skildre den frygtelige Spænding, da jeg maatte søge efter det — den Glæde, da jeg atter gjensaae det. Dette skrækkelige Skifte af Fortvivlelse og Haab, af Liv og Død maatte jeg hiin Nat lide flere Gange.

Efter flere ængstelige Timer naaede jeg endelig Ilden. Da pludselig Skyggen af menneskelige Figurer aftegnede sig ved den, udstødte jeg et Glædesraab. En Æselsdriver havde her leiret sig affides fra Veien for det gode Foders og en tilstedeværende Brønds Skyld. Jeg fik nok at drikke og at spise, men en heftig Feber piinte mig den hele Nat. Da vi den næste Morgen rede mod Øst i Retning mod Vilgo, der kun laae et Par Miil fra Bedestedet, indsaae jeg, at jeg paa min Omflakken havde været kun en halv Miil fra Vilgo i nordlig Retning, og altsaa havde omgaaet den i en Bue.

Jagter i det Indre af Afrika.

Blandt de Reisende, som i de senere Aar have besøgt det Indre af Afrika og navnlig Nillandene, indtager Englænderen Samuel Baker en fremragende Plads. I flere Værker har han nedlagt sine Erfaringer om disse hidtil kun lidet bekjendte Egne og hans Skildringer frembyde en stor og fleersidig Interesse. Han erhvervede sig ved sine Reiser en saa stor Anseelse, at Vicekongen af Ægypten i 1870 overdrog ham Overanførselen for en Expedition til det Indre med det Formaal, at tage det hele vidtløftige Gebeet ved den hvide Nilflod og Ækvatorialsøerne i Besiddelse. Udfaldet heraf er endnu ikke bekjendt. Forinden dette skete havde Baker (i 1867) foretaget en Reise paa den hvide Nil til Luta-Nziga, for at undersøge den blaae Nil og dens Tilløb ved den abyssiniske Grændse. Han ledsagedes paa denne Reise af sin Hustru, en smuk Dame, som med et sjeldent Mod deelte alle hans Besværligheder. Ved denne Leilighed foretog han forskjellige Jagtudflugter, som han beskriver paa en meget tiltrækkende Maade. I det Følgende meddele vi nogle Enkeltheder derom, idet vi bemærke, at Egnene om Nilens Bifloder, Atbara og Setit i det østlige Mellemafrika, vare de vigtigste Skuepladse for hans Eventyr og Jagttagelser.

Krokodiler forekomme i stor Mængde i Atbara og Setit og de indfødte Jægere efterstræbe ivrigt disse store Amfibier. Baker fortæller Følgende om deres Fremgangsmaade: En

kæmpeagtig Krokodil laae paa en Sandbanke ved Setitflodens Bred. De to Jægere gik et Stykke op ad Floden og svømmede derpaa over med Harpunen i Haanden. Ved den modsatte Bred vadede de mod Strømmen og naaede Sivet ved Banken, hvor Uhyret sov. Vandet naaede dem næsten op under Armene. Krokodilen bemærkede dem først, da de ikke vare mere end ti Skridt fra den. Øieblikkelig vilde den springe i Vandet, men i det Samme slyngede Jægerne deres Harpuner. Den ene trængte i skraa Retning ind mellem Skjællene, den anden gik dybt ind i Huden. Hagen løsnede sig fra Bambusstangen og sad fast, medens Flydeholtet paa Touget forblev paa Overfladen og angav den Retning, som Dyret tog under Vandet. Jægerne svømmede derpaa tilbage og bekymrede sig ligesaa lidt om de andre Krokodiler som vi ved Badning bryde os om Makreler. De vare sikkre paa at finde Dyret efter nogen Tids Forløb, da Flydeholtet røbede dets Opholdssted.

Krokodilen er ligesaa listig som graadig, og især viser den sin Snedighed, naar den lurer paa Fugle. Disse indfinde sig i stor Mængde paa Flodbredderne, hvor de sætte sig paa Buskenes Grene tæt ved hinanden, for ved deres Tyngde at bøie Grenene ned til Vandspeilet og at komme til at drikke. De maae være meget forsigtige, thi ikke alene Krokodiler, men ogsaa Fisk snappe efter dem, og de kjende meget vel den Fare, de udsætte sig for. Krokodilen anstiller sig som om den ikke bemærker dem, bliver liggende rolig paa Vandet eller svømmer videre. Nu troe Fuglene sig sikkre og give sig til at drikke. De bemærke ikke, at Fjenden er forsvunden fra Overfladen, men pludselig kommer den tilsyne, dens Gab rækker op over Vandet og i et Nu har den bortsnappet en heel med Fugle besat Green.

Naar Baker var ude paa Fiskefangst, maatte han paa Grund af Krokodilernes Nærhed anvende stor Forsigtighed. Helst foretrak han en Dam og udvalgte sig der et temmelig høitliggende Sted. Han fangede her Baggarer, en stor meget velsmagende Fisk, og af og til en Skildpadde, som begjærligt bed paa Maddingen. Engang trak han i kort Tid tre af dem paa 50—90 Pund op af Vandet; de hørte til en Art, som ogsaa forekommer i Nilen (Trionis nilotica), en af dem gav ham henved hundrede Æg. Trioniernes Hoved ligner næsten en Slanges, de have en mørkegrøn Skal med gule Pletter, et fladt Legeme og kunne bevæge sig meget hurtigt paa Landet. Ved Nilen og dens Bifloder finder man Afarter af Krybdyr og Fisk, som ere meget nær beslægtede med hverandre og hos hvilke man er istand til at skjælne Overgangen fra den Ene til den Anden. Der findes en Fisk, som har et beenagtigt Hylster eller Skal, der omslutter Hovedet og strækker sig hen over den halve Krop; under Brystfinnerne har den lange bevægelige Pigge, paa hvilke den, naar den er paa Land, stiller sig op som paa et Par Been. Naar den er fangen, giver den en Lyd fra sig, der ligner en Kats Miauen; den synes at være lidt beslægtet med Skildpadden. En Fisk i den hvide Nil, kaldet Lepidosiren, danner et Mellemled mellem Fisk og Frø. Enkelte Arter Sumpfisk, som i den tørre Aarstid leve i den af Solen udtørrede Jordbund og som atter komme frem i Regntiden, synes at være nærbeslægtede med Krybdyrene.

Baker fortæller med stor Forkjærlighed om sine Løvejagter. Da han havde reist sig en Hytte ved Setit, hørte han hver Nat Brølet af Ørkenens hungrige Konger. Et saa prægtigt Chor af Basstemmer havde han aldrig før hørt i sit Liv. Det bragede i Krattet, da Løverne under uophørlige Brøl

slæbte en Bøffel, som Baker havde skudt Dagen forud, hen til det Sted, hvor de vilde holde deres Maaltid. Om Morgenen drog Baker ud for at finde deres Spor, hvilket han ogsaa snart opdagede. Han fortæller: „Et bredt Spor i den sandede Flodseng førte langs Bredden hen til det Sted, hvor Løverne havde slæbt Bøffelen gjennem Buskene. Syv til otte Skridt foran os laae den afgnavede Knokkel. Vi havde to Mænd med Reservegeværer med os, og jeg var overbeviist om, at Dyrene opholdt sig i det tætte Krat i Nærheden. Da vi havde nærmet os dette indtil paa nogle faa Skridt, hørte vi en stærk Knasen af Been. Der var ingen Tvivl om, at Løverne vare ifærd med at gotte sig med deres Rov, men da de ikke viste sig, kunde vi ikke komme dem paa Skud."

Ved en anden Leilighed blev Baker ligesaa lidt begunstiget af Lykken. „Jeg var med mine Indfødte gaaet over Floden og trængte nu tilfods ind i Krattet ved Bredden, medens Hestene bleve førte efter os. Da jeg paa den anden Side traadte ud paa en med Grupper af Buske bevoxet Slette, saae jeg i en Afstand af omtrent 200 Skridt en stor Løve med en tyk Manke skride majestætisk hen over Sandet. De Indfødte hvidskede: „El Asfut" (Løven) og trak uvilkaarlig deres Sværd. Vi stege hurtigt til Hest og galopperede over Sletten. Da Løven hørte Hovslagene, blev den staaende. Den hævede Hovedet, saae hvad der gik for sig, satte affted i Spring og forfulgtes af de ophidsede Jægere. Disse kom den bestandig nærmere, uagtet den tog godt tilbeens. Det var et smukt Skue. Aggahr, en af mine Heste, var en udmærket Løber; den havde forhen tilhørt en indfødt Jæger og var godt inde i hans Haandværk. Den galopperede udmærket, og dens lange, regelmæssige Fodskifte var

bekvemt baade for Dyr og Rytter. Den forfulgte Løven som en Mynde, snoede sig saa forsigtigt mellem Træerne, at den ikke kom til at streife dem, og bestandig valgte den sin Vei saaledes, at Rytteren kunde komme frem under Grenene. Efter fem Minutters Forløb havde vi jaget Løven over Sletten og gjennem det Krat af Mimoser, som reiste sig paa flere Steder. Nu vare vi den nær paa nogle faa Alen; men i samme Øieblik som to Indfødte vare ifærd med at komme paa Siden af den, sprang den ned i en steil Kløft og forsvandt i Krattet.

De Indfødte vare meget utilfredse over denne Skuffelse; havde Kløften ikke været, vilde Løven ikke have undgaaet dem. Det havde været deres Hensigt at nærme sig den fra begge Sider; naar den angreb den ene Mand, skulde denne have taget Flugten, medens den Anden kløvede dens Ryg med Sværdet. En god Jæger, sagde de, er istand til at fælde en Løve ved et Hug bagfra, naar han under Angrebet kan komme bagved den; men Jagten er meget farlig, naar Løven har et Krat til Dækning. I saa Fald omringe Jægerne Krattet og ride lige løs paa den. Saasnart den da springer løs paa en Mand eller en Hest, søger den nærmeste Jæger at strække den til Jorden med sit Sværd, men da er det ikke saa sjeldent, at den Driftige maa bøde med et vældigt Saar, undertiden med Livet. Dog er ved en saadan Kamp altid Løvens Død Følgen."

„Iøvrigt blev Jagten efter Løver" — vedbliver Baker — „fortsat med stor Iver og lønnede sig rigelig. En Dag skjød jeg en Bøffel, som jeg lod ligge i Mimosekrattet som Lokkemad. I denne Egn ved Setit vrimlede det formelig af Løver, og den næste Morgen fandt jeg, som jeg havde haabet, Sporene af dem, men af Bøffelen var der Intet tilbage,

Løverne havde slæbt den ind i Tykningen. Jeg havde tre Reservekarabiner med mig og forfulgte Sporet, der var kjendeligt nok, idet der var ligesom banet en Vei paa det fortørrede Græs. Jeg krøb langsomt og forsigtigt fremad med mine Ledsagere tæt efter mig. I den høieste Spænding lod jeg Øiet løbe om i Krattet med Fingeren paa Aftrækkeren, for strax at være beredt paa at skyde. Saaledes trængte jeg fremad og bukkede mig flere Gange for at faae Færten af Dyrene; det varede heller ikke længe førend Lugten af raaddent Kjød naaede mig. Da jeg tæt i Nærheden hørte et frygteligt Brøl, gjorde jeg Holdt. Jeg opdagede to Løver kun i en Afstand af nogle Skridt paa den anden Side af det Krat, som jeg var krøbet igjennem. Hovedet kunde jeg ikke see paa Grund af Løvet, men Skulderen kunde jeg næsten berøre med mit Gevær. Jeg skjød og traf lige midt i Skulderen. Paa et andet Brøl fulgte en Bragen i Buskene, thi Dyret gjorde et Spring, og atter lød et Brøl. Den anden Løve indtog nu omtrent den samme Stilling som sin Kammerat; det var et mægtigt Dyr med en stor Manke. Med Øiet stift fæstet paa det strakte jeg min Haand bagved for at man skulde række mig et af Geværerne. Imidlertid blev Løven staaende, trak Veiret med opløftet Hoved og snøftede for at faae Færten af Fjenden. Mine Folk stode omtrent fem Skridt bag mig, jeg skar Tænder og truede dem med knyttet Næve fordi de ikke vobede at række mig et Gevær. Da de omsider gjorde det, var Løven borte. Jeg gjorde den Dag det Løfte, aldrig at føre en enkeltløbet Bøsse med mig, naar jeg gik efter et større Vildt.

Men hvad var der blevet af den første Løve? Efter kort Tids Forløb hørte vi et sagte Hyl i Nærheden. Tahir drog sit Sværd, holdt Skjoldet foran sig og søgte efter Dyret,

som snart røbede sig ved et Brøl, der sedsagedes af en Knagen i Krattet. Løven sprang omtrent en halv Alen, uden at jeg kunde komme til at skyde. Da jeg forsigtigt sneg mig nærmere, saae jeg en prægtig Løvinde ligge mellem det fortørrede og nedtraadte Græs, kæmpende med Døden; men i sit Raseri bed den sig selv flere Gange i Labberne og kradsede i Jorden; ved Siden af den var der en stor Blodpøl. Medens mine Folk kastede Klumper Jord paa den, for at see, om den endnu kunde reise sig, stod jeg med Bøssen færdig til at skyde. Men den var kun istand til at brøle; et Skud gjennem Hovedet gjorde Ende paa dens Lidelser.

Flere Gange har jeg fulgt efter Løverne ind i de Huler, hvorhen de havde slæbt deres Bytte. Jeg er overtydet om, at de mere frygtede mig, end jeg dem. Det var i Reglen meget vanskeligt at komme dem saaledes paa Skud, at de strax bleve fældede, selv om de vare nok saa nær. Ofte bibragte jeg dem et dødeligt Saar, og alligevel slæbte de sig ind i uigjennemtrængeligt Krat. I maaneklare Nætter lurede jeg paa dem med stor Taalmodighed. Det hændtes undertiden, at en Løve havde den Dristighed at klattre over Tjørnehækken, som omgav Leiren, men den maatte da ogsaa lade sit Liv. Jeg opsporede engang en Løve i en Lysning i Skoven, hvor den laae paa Jorden. Da den saae mig komme frem fra Krattet, sprang den op, men fik strax et sikkert Skud paa ti Skridts Afstand. Den faldt og førend den igjen kunde reise sig, sendte jeg den endnu en Kugle. Rasende reiste den sin tykke Manke, brølede, spærrede Gabet op og vilde til at springe, men den kunde ikke, thi Rygraden var knust og Bagdelen slæbte langs Jorden. Desuagtet gjorde den de største Anstrængelser, styrtede om til Høire og til Venstre og rodede

Jorden op med Labberne. Da det begyndte at skumre, slæbte den sig ind i et Krat, hvor jeg lod den ligge til næste Morgen.

Alt før Solopgang brød jeg op med næsten alle mine Folk og tog en Kameel med, fordi jeg vilde føre mit Bytte med mig uden at sønderlemme det. Jeg red min bedste Hest, som jeg havde givet Navnet Tetel (efter Bubalis-Antilopen, hvilken Araberne betegne med dette Navn), da den var en udmærket Traver. Desuden vilde jeg gjerne prøve dette herlige Dyrs Mod og Forstand.

Araberen Hadsch Ali, der var lidt i Forveien, raabte med Eet: „Her ligger den, den er død!" Men da jeg med de Andre naaede Stedet, udstødte Løven et Brøl, reiste sig paa Forbenene med strittende Manke og lynende Øine og syntes at ville udfordre til Kamp. Det var et gribende Syn. Skjøndt Dyret var fuldstændigt lammet, havde det ikke tabt Modet. Da det udstødte sit første Brøl slog Kamelen bagud med sin Rytter og min Hest gjorde et Spring til Siden. Nu samlede jeg Tøilerne og red hen til Løven i tyve Skridts Afstand. Den udstødte et nyt Brøl og fæstede sit Blik paa Hesten, som jeg klappede paa Hals og Nakke, idet jeg tiltalte den venligt. Den reiste Manken, snøftede, men blev modigt staaende, og da jeg let berørte dens Sider med Fødderne, gik den henimod Løven, som blev ved at brøle. Kun sex Skridt fra Løven holdt jeg min Hest an; den stansede med beundringsværdigt Mod. Begge Dyrene holdt Øinene fæstede paa hinanden, det Ene stummende af Raseri, det Andet roligt og bestemt. Nu lod jeg Tøilerne falde og Tetel vidste hvad det havde at betyde; den vidste, at jeg nu vilde skyde. Jeg sigtede efter Løvens Hoved, strakte den død ned, steg af, klappede Hesten og roste den. Derpaa

førte jeg den tæt hen til Løven, som jeg ligeledes klappede og lod derefter Tetel lugte til min Haand. Den snøftede et Par Gange, men da jeg slap Tømmen og gav den sin fuldstændige Frihed, bøiede den langsomt Hovedet og lugtede til Løvens Manke. Strax efter gik den nogle Skridt bort og gav sig til at græsse. Araberne vare henrykte over Hestens Mod. Jeg vidste jo nok, at Løven var uskadelig, men Tetel, som ikke vidste dette, var kjæk gaaet mod en Løve, der brølede, spærrede Gabet op og syntes rede til Spring. Nu lode vi Kamelen komme, bandt den for Øinene, lod den knæle ned, og kun ved otte Mænds forenede Anstrængelser fik vi Løven læsset paa. En slig fuldt udvoxet Løve kan veie sine femhundrede Pund. Ankomne til Leiren lagde vi den ned foran min Hustru; Poterne bleve skaarne af, dem skulde hun bære om Halsen som en Talisman. Araberne tillægge ikke blot Kløerne hemmelige Kræfter, men de opbevare ogsaa Løvens Knurhaar omhyggeligt; de blive indsyede i en Læderpose og bæres som en Amulet, der sikrer mod Angreb af vilde Dyr.

Man har ofte opkastet det Spørgsmaal, om Gribben opdager sit Bytte ved sit Syn eller sin Lugt. Jeg har ofte og opmærksomt iagttaget disse Fugle, og er af den Mening, at skjøndt alle Rovfugles Lugt vistnok er meget skarp, finde de dog deres Næring ved Hjælp af deres ualmindelig skarpe Syn. En blind Grib maatte sulte ihjel, men en Grib, der seer, vilde finde sin Næring, om man ogsaa tilstoppede dens Næsebor. Lugten er bestandig stærkest lige ved Jordens Overflade; derfor lugte Hyæner, Løver og andre Rovdyr et Aadsel i stor Afstand, naar de ere for Vinden, men kunne i modsat Fald ikke lugte det, selv om det er i Nærheden. Aadselkragen holder sig derfor saa nær Jorden som muligt,

men den er ogsaa en Undtagelse blandt Rovfuglene. Man forbauses, naar man seer, hvor pludselig Gribbene vise sig efter et Dyrs Død, uagtet der kort forinden ikke var en eneste Fugl at see i den klare, skyefrie Luft. Mangen Gang, naar jeg havde skudt et Dyr, lagde jeg mig under en Busk for at iagttage, efter hvilken Orden de forskjellige Fugle indfandt sig.

Først indfinder sig den sorte og hvide Krage, den opsøger sin Næring med stor Flid og man seer mange af dem paa Træer og Klipper. Den stoler utvivlsomt paa sin Lugt, men seer sig tillige opmærksomt om med sine skarpe Øine. Derefter indfinder sig Slangehøgen, efter den den lille Grib med det røde Hoved, den store Grib med den nøgne Hals, og Marabuten, der undertiden ledsages af Adjutanten. Jeg skjulte undertiden et dødt Dyr under en tæt Busk, og Gribbene fandt det aldrig, naar de ikke havde været Vidne til dets Død. I sidste Tilfælde kom de med stærke Vingeslag ned fra den høie Luft, medens man endnu var ifærd med at skjule det fældede Dyr, som de da ogsaa opdagede ved Hjælp af Lugten. Et Stykke Vildt, som bliver fældet i det otte til ti Fod høie Græs, finde de sjeldent, ikke engang Bøfler og Elefanter. Gribbe og Marabuter stige op til en uhyre Høide. Jeg antager, at enhver af de forskjellige Rovfuglearter, som usynlige for det menneskelige Øie bestandig svæve omkring med udbredte Vinger og overskue Verden under sig som med en Kikkert, have deres egne Luftregioner. I saa store Høider befinde de sig i kold Luft og trænge ikke til Vand, men enkelte Fugle, som f. Ex. Marabutstorken og Slangehøgen, der i længere Tid flyve hen over golde Ørkener, have Vandposer som Beholdere. Den Førstnævnte har udvendig under Struben en lille Pung, hos den Sidste sidder

Pungen indvendig og hos begge er den fyldt med Vand. Da de her omtalte Rovfugle vise sig i regelmæssig Orden, er man vel berettiget til at slutte, at de komme ned fra forskjellige Regioner.

Fra disse Regioner overskue de store Strækninger. For Menneskene ere de usynlige, men selv see de hverandre under deres bestandige Omkredsen. En Fugl opdager en Gjenstand nede paa Jorden, den skyder pludselig ned fra den høie Luft og øieblikkelig følge de Andre Exemplet. Saasnart en Jæger har flaaet Skindet af et fældet Dyr, lokker det blodige Kjød øieblikkelig Gribben. For at iagttage Rovfuglene lagde jeg mig flere Gange paa Ryggen og saae op i den blaae, skyfrie Luft. I Begyndelsen var ingen Fugl at øine, men naar Skindet halvt var flaaet af et Dyr, viste der sig strax Prikker paa Himlen, tiltagende hurtig i Størrelse. Fra Træer og Buske hørte jeg Kragernes Skrig og derpaa kom ogsaa Høgene, for at gotte sig med Klumper af levret Blod. Imidlertid vorede de omtalte Prikker til vingede Skabninger og snart hørte jeg bagved mig en Lyd som af en Hvirvelvind. En rødhovedet Grib fløi hurtig ned til det blodige Maaltid og en heel Sværm fulgte strax efter. Nu saae jeg atter sorte Punkter i Luften indtil det dybeste Blaa. De kom fra alle Kompassets Streger. Tilsidst danner der sig en Kreds af Gribbe, som svæve omkring i vide Kredse og endnu synes at betænke sig inden de dale ned. Da vover endelig den store Grib med den nøgne Hals at gjøre det. Jægerne have imidlertid flaaet Dyret og taget det Bedste af Kjødet med sig; paa en Afstand af hundrede Skridt iagttage de, hvad der nu vil komme. Nu kaste Fuglene sig over Resterne af Dyret. Den store Grib spiller herved en Hovedrolle, og alle Andre vige for den indtil Abu Sin

d. e. Gnavernes Fader (saaledes kaldes Marabuten af de Indfødte) viser sig. Dens lange hæslige Been hænge ned under de uhyre Vinger og berøre Jorden. Den trænger sig rastt gjennem Hoben, baner sig med Næbet Vei mellem de graadige Gribbe og tager Løvens Part ved Maaltidet, uagtet den er kommen sidst."

Den lille franske Fange.

(Efter det Engelske af **Viggo Holm.**)

I.

„Hvilke forskjellige Mennesker man dog møder her!" tænkte Rebekka stolt, da hun en kold og taaget Eftermiddag sad i Indskrivningskontoiret ved Greystone-Stationen. Det Tog, hun skulde med, var afgaaet, og det vilde vare en Time endnu, inden det næste skulde gaae, hvorfor hun satte sig hen til den hyggelige Ild, som blussede paa Ildstedet — Indskrivningskontoiret i Greystone tjener nemlig ogsaa som Ventesal — og morede sig med at betragte de forskjellige Mennesker, som kom og gik.

Greystone er en Forstad til London, dersom det ellers kan kaldes en Forstad, hvor Husrækken fortsættes uafbrudt lige til Hovedstadens Indre, og Mængden af Reisende forekommer Enhver, som ikke før har været der, forbausende stor, — en umaadelig Menneskemasse, Høie og Lave, Fattige og Rige, strømmer uafladelig fra og til.

Men her viser sig noget aldeles Nyt: To Drenge, den Ene en stor Knøs paa henved tretten Aar, den Anden en lille Fyr paa omtrent otte, klædt i Bomuldsfløils Beenklæder, en Frakke med afskaarne Skjøder og med en besynderlig spidspullet Hat paa Hovedet; den Ældre bar en Harpe og den Yngste en Violin. De gave sig til at spille et muntert Stykke, og Rebekka blev ikke lidet forundret ved at høre, hvor godt de smaae Fyre spillede, og i Virkeligheden vilde en bedre Musikkjender end hun blive overrasket ved de Toner, Drengene forstode at lokke ud af deres gamle Instrumenter. En gammel Herre, som stod i Nærheden, raabte „Bravo", da de vare færdige, og da nu den Yngste tog sin sælsomme Hovedbeklædning af og gik rundt for at indsamle Smaaskillinger, gav den gamle Mand ham en heel Sexpence. Barnets Øine straalede af Glæde og udtalte hans Taknemmelighed ligesaa tydelig som Ord vilde have gjort. Efter en hvidskende Raadslagning toge de to Kammerater Billetter til en eller anden Station og løb ned ad Trappen, som førte ud til Perronen.

„De smaae Stakler! det lader til, at de ikke ofte faae saa Meget," sagde Rebekka.

„Nu ja, man vilde snart blive forarmet, dersom man gav en Sexpence til hver en lille Dreng, der gik om med en Violin," svarede den gamle Herre; „disse To spillede imidlertid saa kjønt, at de fortjente Opmuntring. Jeg antager, at de ikke fortjene saa Lidt paa de forskjellige Stationer; — men der hørte jeg mit Signal!" udbrød han, da Telegrafklokken over Døren lød to Gange, og afsted foer han, medens Rebekka endnu en halv Time maatte vente paa Toget.

To Sæt Musikanter kom endnu ind kort efter hinanden.

De Første havde foruden Harpe og Violin en Triangel, de Sidste spillede paa Harpe og Fløite. Alle spillede de godt og gave til Afvexling en Sang eller Dands tilbedste. De toge Billetter, saasnart de havde samlet Penge nok og løb derpaa ud paa Perronen, hvor Rebekka hørte dem lege, indtil deres Tog kom. „Den lille mørke Fyr med Violinen, som jeg først saae, lod til at savne Kjærlighed og Ømhed; jeg vilde ønske, jeg havde udspurgt ham om hans Liv. Gud veed, om jeg nogensinde seer ham igjen!" sagde hun ved sig selv.

Hendes Opmærksomhed henvendtes paa en fattig Kone af et fremmed Udseende, som var kommen ind og stod ved Ilden.

„Her, tag min Plads!" sagde Rebekka og reiste sig fra sin Stol, „De er vist gjennemvaad."

„Ja, det regner stærkt, og det er saa koldt hos Eder her i England," svarede hun paa gebrokkent Engelsk.

„Er De da fra et varmt Land?" spurgte Rebekka.

„Ja, jeg kom for kort Tid siden fra Frankrig, — Kulden her er næsten ikke til at holde ud."

„Stakkel! jeg forstaaer saa godt, at De døier Ondt; jeg har hørt, at der i Frankrig er meget varmere end hos os, det er derfor, at alle Frugter og Planter komme saa meget tidligere der. — Men seer De, at Billetkassen er aaben? Skal De ikke have Billet?"

„Jeg skal ikke med Toget, jeg er her for at lede efter min Dreng. Jeg kommer her den ene Dag efter den anden og søger og søger, men han kommer ikke."

„Venter De ham med Toget?"

„Maaskee — jeg veed det ikke — han er en af dem,

som gaae omkring og spiller, og man siger, at Mange af dem komme her; men han — aldrig — aldrig!"

„Men er der ingen af Drengene, som kjender ham?"

„Jeg spørger dem ofte, men de ryste blot paa Hovedet og sige: „Nei, — nei!" og undertiden lee de og sige: „Hun er gal!"

„Hvor længe er det siden, De sidst saae ham?"

„Det er halvandet Aar siden. Han var sex Aar, da min Mand, hans Stedfader, solgte ham, fordi vi vare fattige; men det tilgav jeg ham aldrig, og skal heller aldrig tilgive ham," sagde hun, og hendes Ansigt udtrykte den heftigste Vrede, „nu er jeg glad over, at han er død, og at jeg kan søge efter mit Barn."

„Tys!" sagde Rebekka, „tilgive vi ikke Andre, saa ville vi ikke heller selv finde Tilgivelse. Veed De, hvem Deres Dreng blev solgt til?"

„Ja, til Louis Arc, min Mands Broder, men jeg veed ikke, hvor han opholder sig."

„En af Drengene vil sikkert kunne sige Dem det. Var jeg i Deres Sted, vilde jeg spørge hver en af dem, som jeg traf. Mens jeg har ventet, har adskillige af disse Drenge været herinde; Gud veed, om Deres har været derimellem. Bi lidt," sagde hun, idet hun syntes at faae en heldig Tanke, „lad os spørge Billet-Manden, hvor de pleie at tage hen."

„Nei, min gode Kone, jeg lægger ikke Mærke til, hvorhen Alle og Enhver tage Billetter," sagde Manden som Svar paa Rebekkas Spørgsmaal. „De tage saa til den ene og saa til den anden Station; men vil De have fat paa Nogen af dem, gjorde De bedst i at vente her. De tage frem og

tilbage paa denne Bane, og nogle Flokke af dem opholde sig her i Nærheden."

„Tak, tusind Tak!" sagde Konen, da Rebekka berettede hende, hvad Manden sagde. „Jeg skal komme her hver Dag, saasnart jeg er bleven færdig med mit Arbeide, og passe paa, om min Dreng skulde komme."

„Hvad er Deres Arbeide?" spurgte Rebekka.

„Jeg broderer. Jeg arbeider for en Boutik, men det koster mig Møie nok at tjene til Føden og Huusleien; i England lever man ikke billigt."

„I London idetmindste ikke," sagde Rebekka, „men jeg haaber, De vil kunne slaae Dem igjennem og med Guds Hjælp finde Deres Dreng. Nu maae jeg nok sige Farvel, da Toget er her paa Minuttet." Hun gav Konen sin Haand, som denne greb og bedækkede med Kys, hvilket gjorde Rebekka baade overrasket og forlegen.

„Gud velsigne Dem! De er den Første, der har talt et venligt Ord til mig, siden jeg forlod mit Fædreland — det er nu tre Maaneder siden."

Nu skiltes de, og i næste Minut førtes Rebekka hurtigt hjemad, medens hun tænkte paa, hvor sønderknust hun vilde være, dersom hun ligesom den franske Kone var bleven berøvet sin eneste Søn. Sandt nok, nu havde han forladt Hjemmet og foer tilsøes, men det var jo ikke nær saa tungt; han var ombord hos en venlig Kapitain, og selv var han en god, trofast Knøs paa atten Aar.

II.

Nu skulle vi nærmere berette om den stakkels franske Kone, som Rebekka havde lært at kjende, og hendes Barn. Marie Arc, saaledes hed hun nu, var i en meget ung Alder

bleven gift med Pierre Le Roi, de vare meget lykkelige og saae tillidsfuldt Fremtiden imøde; thi Marie havde Formue, som hun havde arvet efter sin Fader, hvis eneste Barn hun var, og dette i Forbindelse med det, hendes Mand fortjente ved at forfærdige Bonbon-Æsker til en Fabrikant nærved Havre, satte dem istand til hvert Aar at lægge saa mange Penge op, at de havde Haab om at kunne give deres eneste Barn, en Dreng, der hed Pierre ligesom Faderen, en god Opdragelse. Der var ingen lykkeligere Moder i Frankrig end Marie, og efter hendes Mening gaves der ikke et saa vidunderligt Barn som Pierre. Andre saae kun i ham et lille mørkt, temmelig arrigt Væsen, som der intet Tiltrækkende var ved, havde det ikke været for hans beundringsværdige Talent for Musik, der blev udviklet i en meget tidlig Alder. En lille Harmonika, som hans Fader gav ham, var det eneste Legetøi, han brød sig om, og skjøndt hans spæde Fingre i Begyndelsen ikke formaaede at frembringe en eneste Tone, pleiede dog hans Moder at sige, at det var underligt, hvilken Indsigt han lagde for Dagen. Han plagede ialtfald ikke Folks Øren!

Stakkels lille Pierre! Som Du sad der i din Vugge, saa trofast som Guld og lykkelig som en Konge ved din Musik, og din Moder færdedes om Dig med sit glade Ansigt, — hvor lidt tænkte I da paa, hvilke Ulykker dit Talent skulde bringe Dig! Da Pierre var noget over tre Aar gammel, hjemsøgte Sorgen den lille Familie. Faderen faldt i en Sygdom og døde efter faa Dages Forløb. Et Aar levede Marie som Enke, da anholdt en ung Fyr ved Navn Philippe Arc om hendes Haand; han ventede om ganske kort Tid at blive antagen af sin Onkel som Partner i en Kafee, der var i god Drift. I Begyndelsen afviste Marie ham, men tilsidst

gav hun efter og ægtede ham, nærmest fordi hun derved tænkte lettere at berede en god Løbebane for sin Dreng, hvem han viste den største Ømhed. Stakkels Marie! hun fik snart at vide, hvor stor hendes Feiltagelse var. Istedetfor at bringe Velstand, satte hendes nye Huusbond Alt overstyr, som hun havde sammensparet; han var nemlig Spiller, og inden kort Tid havde han ødt baade hendes og sine egne Penge. Det var unyttigt at gjøre ham Forestillinger; Fattigdom og Mangel begyndte at vise sig. Arc kom først med Hentydninger, og siden sagde han reentud, at Pierre ikke kunde beholdes hjemme, — han maatte foretage sig Noget for at tjene Opholdet.

Marie afslog bestemt at høre Noget herom, han var kun sex Aar og meget for lille til at jages ud i Verden. Nei, man maatte lade ham vente et Aar eller to, til han blev istand til at synge med i Choret i Kirken og ellers tjene Penge ved sin Musik, han gjorde jo allerede god Fremgang i Violinspil. En Trætte opstod, og Arc forlod Huset, idet han sagde: „Det vil blive værst for Dig selv, om Du forsøger at gjøre Modstand!"

Marie forsøgte at overtale sig selv til at troe, at han havde talt i Hidsighed og ikke meent det saa strengt i Virkeligheden; dog kunde hun ikke bortjage en ubestemt Frygt. Hun længtes og lyttede ivrigt efter Pierres Hjemkomst. Han var gaaet til en Gaard i Nærheden for at kjøbe Ost. Hun turde ikke gaae ham imøde, for om hendes Husbond skulde finde hende fraværende, vilde han blive endnu mere ophidset, hvad der i hans nuværende ophidsede Stemning kunde bringe ham til at udføre sin Trusel. En Time gik, og det begyndte at blive mørkt, hvilket var en meget rimelig Grund til at gaae Barnet imøde; desuden, han havde været borte i over to

Timer, og Gaarden laae kun en Fjerdingvei derfra. Derfor gav hun sig paa Veien. Omtrent en Fjerdingvei fra Huset mødte hun, ikke sin Søn, men sin Mand, som i en barsk Tone spurgte hende, hvor hun skulde hen.

„Jeg seer efter Drengen," sagde hun, „det er saa seent for ham at være ude nu. Har Du seet ham?"

„Seet ham! Ja, det har jeg rigtignok, og hvad mere er, jeg har fundet en Levevei for ham."

„Philippe, det er ikke dit Alvor!" sagde hun med bankende Hjerte.

„Naa, saa det er det ikke!" sagde han haanligt, „jo, nu skal han rigtig gjøre sin Musik indbringende."

„Philippe, hvad mener Du dog? Jeg forlanger at vide det!" raabte hun og greb heftigt hans Arm. „Er han langt borte? Siig mig det straxt!"

„Han er udenfor din Rækkevne, skulde jeg mene; — men jeg siger Dig Intet, hvis Du saaledes skaber Dig," sagde han og stødte hende bort. „Jeg har ladet min Broder Louis faae ham for en Sum Penge, der lige kan hjælpe mig ud af den Knibe, jeg er i. Han søgte just efter Drenge til at sende ud i Londons Gader."

„Han skal ikke afsted! Han maa ikke! Eller om det skeer, saa gaaer jeg med ham," udbrød den stakkels Marie og vred sine Hænder.

„Ja, det er nu godt nok at at sige, men ved denne Tid er Skibet gaaet," svarede han i en grusom, triumferende Tone.

Stakkels Marie! dette sidste Slag knuste hende, hun kunde ikke svare. Hun vaklede og vilde være falden, dersom ikke hendes Mand havde grebet hende. Han maatte næsten bære hende hjem, og hele den skrækkelige Nat laae hun i et

Slags Bedøvelse, der dog tilsidst afløstes af en voldsom lidenskabelig Graad. Men Taarer kunde ikke bringe hendes Kjæledægge tilbage eller fri ham fra Savn og Elendighed, som hun vidste vilde blive hans Lod. Hun ønskede næsten hellere, at han var død, end at hun paa den Maade skulde berøves ham. Naar saa de tunge Dage kom, da hun følte sig saa forladt og eensom, voxede Hadet og Forbittrelsen mod hendes Mand mere og mere, indtil omsider enhver god Følelse syntes uddød hos hende og en mørk Sky lagde sig om hendes Hjerte. Bede kunde hun ikke, hun vilde ikke engang gaae i Kirke, for hun var for stolt til at lade sig beklage af Naboerne. Hun lukkede sig inde og vilde ikke see Nogen, men sad Dag ud og Dag ind og grublede over sin tunge Skjæbne, som hun syntes var saa uretfærdig. Hvorfor skulde denne Ulykke ramme hende? Hun havde aldrig gjort Nogen Uret, hun fortjente det ikke. Havde hun ikke ført et mere ulasteligt Liv end hendes Naboersker? regelmæssigt besøgt Kirken, været ærlig og retskaffen i sin Handlemaade? og havde hun ikke ledet sit Barn paa samme Vei? Hun kunde ikke udholde Synet af sin Mand, og godt var det maaskee, at han kun sjelden var hjemme, thi hun følte til sine Tider, at hun kunde udføre enhver, om end nok saa ond og fortvivlet Gjerning. Ligesom hendes første Mand døde Arc pludselig, men Arcs Endeligt fremskyndedes ved hans uordentlige Levnet. Ingen Følelse af Sorg rørte sig i Maries Hjerte, — hun var kun glad over, at hun var fri og kunde opsøge sit Barn. Dog havde hun i ydre Henseende opfyldt sin Pligt mod Manden; de Dage, han laae syg, havde hun omhyggeligt passet og pleiet ham.

III.

De Foreſtillinger, Moderen havde om Pierres Lidelſer, vare fuldſtændig rigtige. De begyndte det Øieblik, da de to Brødre Arc mødte ham hiin ulykkelige Aften, da han kom gaaende og ſang ſaa fornøiet paa Veien hjemad. Han havde altid en ubeſtemt Følelſe af Frygt for Louis Arc og var paa ingen Maade beroliget ved Brødrenes Forſikkring om, at man blot vilde have ham til at ſpille en Duet med en anden lille Dreng, og at han ſkulde komme hjem, ſaaſnart de vare færdige. Der var Noget i den Maade, hvorpaa Arc tog ham ved Haanden, da Faderen havde forladt dem, ſom gjorde ham bange, og hans Frygt blev ikke formindſket, da de efter at have gaaet en lang Vei traadte ind i et ſkummelt Huus nede ved Havnen, hvor de traf en Dreng, noget ældre end Pierre.

Der var ikke Tale om at ſpille Duetter, derimod gav Arc Pierre nogen Viin at drikke, for han maatte være træt af Touren, meente han. Efter faa Øieblikke følte han ſig meget ſøvnig og vidſte Intet af ſig ſelv at ſige, før han vaagnede ſyg og forkommen i den ſnævre, kvalme Kahyt i en Dampbaad paa Veien over Kanalen. Drengen, ſom han havde ſeet i Arcs Huus, ſad ved Siden af ham, og iſtedetfor at trøſte ſin lille Kammerat ſagde han i en ſkarp Tone: „Godt, endelig er Du vaagen — er Du ikke? Nu er Du kanſkee færdig med at græde for din Moder, i Søvne har Du havt nok at gjøre med hende. — Naa, nu begynder han igjen!" Da Moderen blev nævnt gav Pierre ſig nemlig atter til bitterlig at græde.

„De havde ingen Ret til at tage mig fra hende, — det var meget gruſomt — jeg vil løbe min Vei, ſaaſnart jeg blot kan!" udbrød han lidenſkabeligt.

„Oho! naa, saa det vil Du! Det vil nok ikke falde Dig let, — og desuden, hvor kan Du ogsaa være saa taabelig? Tænk paa de store Rigdomme, Du vil faae i London!"

„Jeg bryder mig ikke om Penge, jeg bryder mig kun om Moder. Var jeg blot ikke falden i Søvn, saa havde jeg ikke været paa dette afskyelige Skib. Jeg døer, dersom man ikke lader mig komme hjem igjen."

„Er Du ikke ordentlig, henter jeg Arc. Hvorfor troer Du ellers, han gav Dig Viin, naar det ikke var for at faae Dig til at sove?"

Svag og mat baade paa Sjæl og Legeme lagde det stakkels Barn sig tilbage paa sit ubekvemme Leie og blev snart saa syg, at han Intet vidste af, hvad der foregik omkring ham, før han følte sig baaren iland af en Matros, der kjælede for ham og var ligesaa venlig mod ham som nogen Kvinde. En tredie Klasses Jernbanevogn og en rumlende Hyrevogn, som rystede og irriterede hver en Nerve, førte dem til et Logishuus i Duck-weed-Lane, i hvis øverste Etage Arc havde to Værelser. Det ene var bekvemt nok, men det var hans eget Værelse, og der maatte et saa besværligt og kjedeligt Væsen som et sygt Barn ikke taales. Nei, han skulde ind i det andet, et jammerligt, mørkt og snavset Hummer, og her var der omtrent en Snees Drenge, som spiste, drak og sov til enhver Tid, naar de ikke vandrede om i Gaderne. De vare Alle ude, da Pierre ankom, for det var midt paa Dagen, derfor havde han ogsaa nogle Timers Ro; men Værelsets indelukkede Luft og den snavsede Madrats, hvorpaa han laae — alt dette forekom ham utaaleligt, han, som var vant til Hygge og Reenlighed. Hans Kammerat slængte sig paa en anden Madrats og faldt snart

i dyb Søvn. Han var en fattig Arbeiders Søn og havde ved Arcs Fortællinger om de vidunderlige Rigdomme, der vare at finde i London, let ladet sig bevæge til at løbe bort fra sit triste, uhyggelige Hjem. Hans Navn var Louis St. Clair og Pierre havde hørt hans Familie omtale som en af de meest berygtede i Havre.

Efterhaanden kom Drengene hjem. De foer støiende op ad Trappen imellem hverandre, da lød der en vred Stemme, som befalede dem at være stille, ellers vilde det gaae dem galt.

„Hollo!" udbrød en af dem, „Herren er nok kommen tilbage. Naada! Du kan vente Dig, Pat! Du gjorde bedst i at lade Antony give Dig din Shilling tilbage!"

„Nei, jeg gjør ikke," sagde Drengen, der tiltaltes; det var en tyk, irsk Dreng, hvis Ansigt, saa smudsigt det end var, havde et Udtryk af Venlighed og Godhed, som man ikke bemærkede hos de fleste af hans Kammerater. „Nei, jeg gjør ikke, jeg kan meget bedre udholde en Dragt Prygl end ille Tony. Men — hvem er det?" udbrød han, da han fik Øie paa den Nyankomne. „Ei, jeg skulde mene, at denne her er mindre end Tony, og hvor han seer syg ud, det lille Skrog! Kom her, Du Lille, lad os løfte dit Hoved en Smule," og han gik hen til sin egen Madrats, hvorpaa der laae en gammel, snavset Kappe, der tjente ham selv som Overdyne, og lagde den, tæt sammenrullet, under den Syges Hoved. Pierres taknemmelige Blik udtalte hans Paaskjønnelse tilfredsstillende nok for Pat, som ikke forstod et fransk Ord; han satte sig ned ved Siden af Pierre, med hans Haand indeni sin, da Døren gik op, og Arc viste sig for at kalde Drengene ind, en for en. „Nu gjælder det," sagde Pat, da hans Tour kom, og forlod Værelset med et modfaldent Ansigt.

Dog, efter et Par Minutters Forløb kom han tilbage, synlig oplivet. „Det er aabenbart, at Herren idag er i grumme godt Humeur; jeg faaer ingen Aftensmad, det er det Hele."

„Det er slemt nok, det," sagde den Dreng, som havde raadet ham til at tage sin Shilling tilbage. „Du er en Tosse, Pat, at tage Dig Skylden paa for Andre. Tony, dit Asen! hvor kan Du være saa lav!"

„Han lod mig beholde den," klynkede Tony, „jeg meente ikke noget Ondt dermed, min Ryg er endnu fuld af Saar efter de Prygl, jeg fik forrige Uge."

„Vær rolige, I to!" sagde Pat. „Er jeg en Nar, faaer det at være min Sag. Kom, afsted med Dig ind til Herren, Du er den Sidste."

Da de havde afleveret deres Fortjeneste, kom en gammel Kone, som Pierre antog for en Hex, ind med nogen Vælling. Pat og nogle Andre vare nødte til, sultne som de vare, at sidde og see til, medens de Øvrige spiste sig mætte. Men Pats venlige Handling, at give Tony de tre Fjerdedele af sin Fortjeneste, gjorde ham lykkeligere, end om han havde været til den største Fest. Han satte sig atter ved Pierres Seng og forblev der, indtil Barnet var faldet i Søvn; thi Louis brød sig ikke det mindste om ham, han havde derimod fundet en anden Landsmand i den blandede Hob, som udgjorde Arcs Korps. Deriblandt fandtes en halv Snees Lirekasse-Drenge, men de vare fordetmeste Savoyarder, der dannede en Klynge for sig selv og ikke omgikkes meget med de Andre; de Øvrige vare enten tydske, irske eller engelske foruden de tre franske Drenge. De spillede paa forskjellige Instrumenter: Harper, Violiner, Koncertiner, Triangler og Tambouriner, og alle disse Instrumenter bleve stablede oven-

paa hverandre i den ene Side af Værelset, der, hvor Lirekasserne stode. Om Aftenen, da Instrumenterne skulde sættes tilside, var der altid endeel Kjævleri om den bedste Plads; men naar denne Sag var bragt i Orden, enedes de ellers temmelig godt.

Strax efter Aftensmaaltidet gik de tilsengs; for Lys fik de ikke, uden det, der kom fra Gadelygterne. Til Trods for Snavset og Ubyggeligheden fik Pierre dog en god Søvn og befandt sig meget bedre, da han vaagnede om Morgenen. Drengene, idetmindste de, som skulde langveis, kom paa Benene, saasnart det gryede ad Dag, kastede sig i Klæderne og gik ud. Andre sov, indtil Molly, den gamle Kone, som havde bragt Aftensmaden, vækkede dem. Louis og Pierre skulde den Dag blive hjemme og øve sig sammen. Louis spillede meget godt paa Harpe, og det varede ikke længe, inden han havde lært at akkompagnere til de Stykker, Pierre spillede paa Violin. Snart bleve de sendte ud sammen, og de fik Smaaskillinger i Mængde. Folk syntes, at Pierre spillede vidunderligt, han saae nemlig endnu yngre ud, end han var, og hans blege, forknytte Ansigt tiltrak Folks Opmærksomhed ligesaa meget som hans Spil. Louis fandt sig dog skuffet i Haabet om den Rigdom, han skulde finde i London, da Arc truede dem til at udlevere hver en Halvpennyz, dersom de ikke vilde føle „Remmen", et Torturinstrument, som fik Pierres Blod til at stivne af Skræk, naarsomhelst han fik Øie derpaa, efterat han havde været Vidne til, hvorledes en stakkels ulykkelig Dreng blev afstraffet, som kun havde hjembragt ti Pence istedetfor een Shilling, som var det Mindste, Arc lod sig nøie med. Det varede ikke længe, før Touren kom til ham, stakkels Barn. Louis gav sig til at spille „Plat og Krone" og dovnede Tiden hen,

saa de fik færre og færre Penge hjem til Arc. Tilsidst havde de en Dag kun ni Pence ialt; de havde ingen Undskyldning, da Veiret havde været smukt, og det var gaaet dem særdeles heldigt, indtil en Times Tid før de skulde hjem, saa gav de sig til at spille. I Begyndelsen var han heldig, men ligesom andre Spillere kunde han ikke holde op, og tilsidst tabte han ved et ulykkeligt Kast Alt med Undtagelse af de ni Pence. Det var haardt, at Pierre skulde lide derunder, for han havde en saadan Skræk for Spil, at han neppe vilde være hos, naar Louis spillede; men det hjalp ikke, hvad han saa sagde.

„Er det Alt?" spurgte Arc, da de gave ham de ni Pence. „Godt," vedblev han, da Drengene Intet svarede, „I vide, hvad der paafølger," og den tykke Læderrem blev taget ned af Knagen. Louis tog mod Slagene i mørk Taushed, han var vant til den Slags Tugtelse hjemmefra, derfor følte han den maaskee mindre end de Andre. Pierre stod skjælvende med blege Læber og ventede sin Deel, og han kunde neppe bevæge sig, da han blev kaldt frem. Arc kaldte ham en stridig lille Hund, som han nok skulde lære noget Andet, naar han saaledes holdt sig tilbage. Paa den meest barbariske Maade faldt Pidskeslagene, den grusomme Rem slængede atter og atter Barnets spæde Hud, da syntes Stuen at dreie sig rundt for ham — han besvimede. Da han kom til sig selv, stod Pat og stænkede Vand paa ham af et Tinkruus og gned hans Hænder.

„Det var ret?" sagde han, da Barnet aabnede sine Øine; „men bedst var det, at Du ikke oftere fik Prygl, thi jeg troede sikkert, at det var forbi med Dig."

Pierre var for svag til at svare, han kunde kun smile taknemmelig til sin Ven og byde ham sine Læber til Kys.

Uden at bryde sig om de andre Drenges Spot, gav Pat ham et hjerteligt Kys, vendte sig derpaa om og lod, som om han fik en voldsom Hoste for at skjule de frembrydende Taarer.

Fra den Dag af vare de trofaste Venner, og Pierre ønskede blot, han maatte staae tidlig op om Morgenen for at gaae ud med Pat, før Molly bragte deres klæbrige Vælling ind, som han var nødt til at spise, da Louis aldrig tillod ham at bruge en Halvpenny til Frokost, skjøndt han ofte brugte baade to og tre Halvpence til sig selv. Hvad Under da, at den lille Fyr tidt var baade mut og gnaven! Smudset og Stanken i deres usle Bolig var trykkende nok, naar saa ovenikjøbet Louis Dagen igjennem var raa og drilagtig, var det næsten ikke til at holde ud. Den eneste Glæde, han havde, var at spadsere med Pat om Søndagen. Undertiden gik de i Kirke, men den lange Gudstjeneste forekom Pat kjedelig; før den var halvt forbi, begyndte han allerede at sidde og gabe og være urolig, og han drog et dybt Suk af Lettelse, naar de kom ud. Med Pierre var det heelt anderledes. Sangen var en sand Nydelse for ham, og skjøndt han ikke saa godt kunde følge med i Bønnerne, holdt han dog af at høre dem, han syntes, de tilbagekaldte i hans Erindring, hvad hans Moder havde lært ham for længe siden, og ønskede kun, at han kunde knæle ned og bede om Tilgivelse for sit heftige Sind, og fordi han forsømte at fremsige sin Morgen- og Aftenbøn. Han kunde ikke bekvemme sig til at gjøre det, naar ingen Anden gjorde det, — ikke engang den kjære, rare Pat. I et Par Dage efter var han gjerne mindre pirrelig og fandt sig mere taalmodigt i Louis's Drillerier, men tilsidst kunde han dog ikke holde det ud længer; thi alt som Vinteren nærmede sig og Fortjenesten blev mindre,

vilde Louis dog spille. Undertiden var han heldig, men som oftest havde han Uheld med sig, og da plagede han sin Kammerat saamedet mere. Det kolde Veirlig gjorde Alt værre, det bed i Ansigtet, han fik Smerter i Brystet, og hans stakkels Fingre vare saa kolde, at han neppe kunde spille. Prygl vankede der ofte, neppe en Aften gik over, uden at et Offer maatte bløde. Engang var det Pat, som igjen havde hjulpet Tony, hvis usle Tambourin gjorde, at han næsten altid var uheldig. Blodet kogte i Pierre, da han hørte Pidskeslagene, han tænkte, at han hellere selv vilde have dem. Han var dog ikke saa modig, da han og Louis et Par Par Dage efter igjen skulde have Straf. I flere Dage havde de hjembragt hele to Shillings om Dagen, denne Gang havde de kun fortjent een. Alligevel førte det noget Godt med sig, thi Arc, som saae, hvor spinkel Drengen var, og frygtede for, at han skulde falde til Byrde, hvis han reent mistede sin Helbred, befalede Molly at skaffe ham nogle varmere Klæder. Fra en Marschandiserboutik blev der da anskaffet de gammeldags Bomuldsfløils Beenklæder og Frakken med afskaarne Skjøder, som han havde paa, da Rebekka saae ham paa Banestationen, som allerede er fortalt i første Afsnit af denne Fortælling.

IV.

De triste Vintermaaneder vare gaaede, og den lyse Foraarssol saae ned paa et Væsen i Duck-weed-Lane, som var lykkeligere, end da vi sidst saae ham. Louis's daarlige Opførsel medførte det meest uventede Held. Arc var kommen efter, at han spillede, og da han ansaae det for givet, at Pierre var hans Medskyldige, skilte han dem ad, gav Louis

Koncertine-Drengen, og til Pierres mageløse Glæde sendte han ham ud med Pat istedetfor.

At det var mørkt og koldt, brød han sig ikke om, med Glæde stod han tidlig op for at komme ud med Pat, der var En af dem, som havde en lang Vei til sit Territorium. I nogen Tid havde de Lykken med sig, men saa kom flere af Arcs Drenge paa den samme Strækning og deelte Fortjenesten med dem; derfor begav Pat og hans lille Kammerat sig til Greystone-Stationen, hvor der vel var andre musicerende Drenge, men hvor Publikum vexlede hvert Minut, saa de Alle havde lige gode Udsigter.

Hele Foraaret kom Pat og Pierre til Greystone. Om Sommeren gik de ombord i Dampskibene, men naar det kolde Veirlig begyndte, og Passagerernes Antal tog af, vendte de igjen tilbage til Greystone. De fandt andre Drenge der, og da de gik og pønsede paa en Plan og vare bange for at blive udspionerede, vogtede de sig omhyggeligt for at sige deres Navne eller have Mere at gjøre med de andre Drenge, end de vare nødte til; — derfor var det, at Pierres Moder Ingen kunde finde, som kjendte ham.

Hvor vilde hun ikke være bleven befriet for megen Kummer, dersom hun blot var kommen en halv Time før den Dag, hun traf Rebekka! Og dog var denne Jammerstid til stort Gode for hendes Dreng, ligesom den lange Sorg og Skuffelse ogsaa bevirkede en gjennemgaaende Forandring i hendes eget voldsomme, lidenskabelige Sind; dette tænkte hun dog kun lidt paa den Gang. Planen, som de to Drenge rugede over, var at undfly til Frankrig. Pierres Hjemvee og Længsel efter sin Moder var ikke aftaget det Mindste, skjønt han var bleven mere let i Sindet, siden han gik ud med Pat. Men nu kom hans gamle Misnøie tilbage hver

Gang han syntes, at Pat ikke passede Leiligheden til Flugt; men Pat var for snu til at udsætte sig for unødvendig Fare, og endnu havde ingen sikker Leilighed viist sig. Den værste Hindring var Pengemangel, da de vare nødte til at give Arc det Meste af, hvad de fortjente, og det vilde vare længe, før de Penge, de kunde lægge tilside, vilde være tilstrækkelige.

Men paa denne Novemberdag smilede Lykken til dem. De gik igjennem en snæver Gade, hvor der var Stalde til begge Sider, der fandt de en Pengepung, som ved nærmere Undersøgelse fandtes at indeholde tre Pund Sterling. De saae ikke Nogen, de kunde formode, der havde tabt den, og Pat, som aldrig havde seet saamange Penge paa eengang, sagde, at nogen Staldkarl kunde den ikke tilhøre, thi en Staldkarl, der eiede saamange Penge, vilde være sin egen Herre. „Nei, nei! dette er Nok til at skaffe Dig hjem for og ovenikjøbet til at betale Herrens Reise tilbage igjen, om han skulde ville gjøre Jagt paa Dig."

Pierres Hjerte bankede af Glæde.

„O, Pat!" var det Eneste, han kunde sige i nogle Minutter, men saa kom der en saadan Ordstrøm, der paa eengang udtrykte Haab og Frygt, Henrykkelse og Glæde, at Pat maatte standse ham af Frygt for, at Nogen skulde finde paa at spørge om Anledningen.

„Nu vel, om de gjorde det!" sagde Pierre, „vilde det ikke være en Glæde for dem at høre?"

„Aa jo, maaskee; men hvorledes vilde det gaae, om de fortalte det til Arc?"

Nu kom Pierre i Tanker om Noget, der i nogle Øieblikke nedstemte hans Glæde. Han var bleven opdraget med strengere Begreber om Ærlighed end stakkels Pat, der aldrig havde havt Nogen til at tage sig af ham.

„Pat," begyndte Pierre, „burde vi ikke see at finde Eiermanden til denne Pengepung?"

„Nei, vil man see! Du er dog det meest troskyldige Skrog, der er til! Vilde Du maaskee splitte en Høstak ad for at finde en Naal? Nei, London er skam for stor en Stad til slig en Leg. Eiermanden kan godt være to Mile herfra paa denne Tid. Kom nu, lad os skynde os! Jeg vil see Dig vel ombord; maaskee der kan blive Nok til, at jeg ogsaa kan følge med."

Pierres Skrupler forsvandt, og de begave sig hurtigt tilbage til Greystone, hvorfra de agtede at tage til en eller anden Station ved London Bridge og gaae ombord i det første det bedste Skib til Frankrig.

„Vi maae spille paa Stationen som sædvanlig, maa Du vide," sagde Pat, „og see at faae Penge til Billetter; dersom Nogen seer vor Pengepung, vil man troe, at vi ere Tyve."

De gave sig da til at spille, og den gamle Herres Sixpence hjalp dem hurtigere afsted, end de selv havde ventet; men ak! ved London Bridge fik de at vide, at der ikke gik noget Skib til Frankrig før næste Dag. Dette var en tung Skuffelse, men der var intet Andet at gjøre end at vente og imidlertid faae et Sted at være om Natten. Det var en vanskelig Sag; de turde nemlig ikke gaae til et simpelt Logishuus af Frygt for, at En eller Anden skulde opdage deres hemmelige Rigdom og enten tage Pengene fra dem eller forraade dem til Arc for at faae en Belønning. De vandrede temmelig modfaldne gjennem en snever Gade, da de hørte en Stemme raabe: „Lad os faae lidt Musik, gode Smaadrenge!" De vendte sig om og fik Øie paa en venlig, reenlig klædt Kone, som slet ikke syntes at have hjemme

mellem denne Ureenlighed og Usselhed. Drengene spillede nogle muntre Stykker, og da hun igjen aabnede Døren for at takke dem og give dem en Shilling, saae de en Stue ligesaa proper og ordentlig som hun selv, og derinde sad en gammel Mand i en Lænestol med Puder stoppet rundt om sig.

„Kom igjen med det Første!" sagde hun, da de vilde gaae, „det er en sand Glæde for min Fader at høre en Violin, han var selv engang en dygtig Musikant."

„Vi skulle komme igjen, før vi gaae ombord i Skibet; imorgen skulle vi afsted til Frankrig — saa kommer jeg hjem til Moder."

Pat blinkede til ham, at han skulde være forsigtig, men forgjæves; der var Noget i Konens venlige Ansigt, som gjorde Pierre meddeelsom. Det Svar, han fik, viste, at han havde forløbet sig.

„Til Frankrig, siger Du? veed Du, hvad det vil koste? Jeg tvivler om, at I have Penge nok dertil."

„Jo, det have vi rigtignok!" sagde Pierre, — da standsede han pludselig, han følte, at han havde baaret sig galt ad og blev rød heelt op over Ørene.

Konen vendte sig til Pat. „Jeg haaber, at der ikke er noget Uærligt ved dette, Drenge?"

„Det er Altsammen rigtigt," sagde Pat, „Pengene have vi ikke stjaalet."

„Det vil jeg heller ikke haabe; men hvorledes have I faaet dem? Kunne I med Sandhed sige, at I have fortjent til den dyre Overreise?"

Pat taug, hans Sandhedsfølelse var sløvet, stakkels Fyr, om den ellers nogensinde havde været til, og han vilde ikke bryde sig det Mindste om at bilde Enhver ind, at han havde

fortjent hver en Skilling, men der var Noget i den Spørgendes klare, ærlige Øine, der ligesom saae ham lige ind i Sjælen, som gjorde det umuligt for ham at lyve for hende. Pierre var imidlertid den, som svarede.

„Nei, vi have ikke fortjent Pengene; vi have fundet dem."

Pat kastede et Blik til ham, hvori der tydeligt laae: „Nu er det ude med os!" hvorpaa han vendte sig til Konen og klynkede i en ynkelig Tone: „De vil ikke overgive et Par stakkels fattige Drenge til Politiet, vel? Tilvisse, vi have ikke stjaalet Pengene, det er saa sandt som Guds Ord."

Konen saae fra den Ene til den Anden med et forskende Blik, hvori der dog laae Medlidenhed.

„Stakkels Drenge! jeg vilde inderligt ønske, I kunde betale Eders Overreise; men jeg vilde bære mig daarligt ad, dersom jeg lod Eder bruge de Penge, I tale om. I kunne ikke med Rette sige, at Pengene ere Eders egne, før I idetmindste have forsøgt at finde Eiermanden."

„Men vi saae ikke Nogen i Nærheden, vi kunde antage derfor," sagde Pierre.

„Jeg troer det gjerne; men hvorfor bragte I ikke Pengene til Politistationen?"

„Tro mig," sagde Pat, „jeg holder ikke synderlig af Politiet, og jeg tænkte heller ikke derpaa; men nu vil De da ikke have os til at gjøre det — vil De? Det er nu over et Aar siden, at denne lille Stakkel saae sin Moder, han blev solgt uden hendes Vidende, og den Herre, vi have, er rigtig haard imod os — ja, han er — og nu tænkte vi saa vist, at vi skulde faae vor Frihed."

Mary Burton, saaledes hed hun, var i Uvished om, hvad hun skulde gjøre. Hun kunde ikke bringe det over sit

Hjerte at forlange, at de skulde vende tilbage til deres Herre, desuden var det, at kjøbe og sælge Børn, i hendes Øine et altfor grovt Brud paa engelsk Frihed, som Intet kunde retfærdiggjøre. Med Pengene var det en anden Sag, de skulde udleveres; men hvorledes skulde man bære sig ad dermed uden at forraade Drengene?

„Jeg skal sige Eder Noget," sagde hun tilsidst, „jeg tager Pengene, bringer dem til Politiet og siger blot, at nogle Drenge have fundet dem. Jeg troer ikke, det er nødvendigt at sige Eders Navne; men I maae ærligt og oprigtigt sige mig Alt."

Pat rakte hende nølende Pungen.

„Er det nu vist, at I ikke have taget Noget deraf?"

„Nei, det have vi rigtignok ikke," sagde Pierre, „men jeg vilde ønske, at vi aldrig vare komne her — gid det ikke var skeet, — nu faaer jeg aldrig mere min Moder at see!"

„Stakkels Dreng! Det gjør mig rigtignok ondt for Dig; men jeg er vis paa, at de Penge, vi ikke have paa nogen redelig Maade, aldrig ville bringe os Velsignelse!"

„Men skulle vi saa tilbage til Herren igjen?" spurgte Pierre.

„Nei, det vilde dog være for haardt," sagde Mary, „har jeg faaet Eders Reise til at gaae overstyr, bør jeg vel skaffe Eder et Sted at være. Her er et lille Udhuus bagved, hvor Fader pleiede at arbeide, da han var rask og havde sin Førlighed, men det er længe siden — Stakkel! Der er kun lidt Plads, og I komme til at ligge paa Straa, det kunne I jo nok? I ville snart tjene Nok til at reise til Frankrig for, naar I ikke skulle give det til Eders Herre."

Taknemmelige og glade modtoge de Marys Tilbud, og snart sov de sødt ind paa det bløde Straa, der forekom Pat

langt bedre end den haarde Madrats hos Arc. Før Morgenen gryede, vare de langt borte, da de troede, det var det bedste, for at de ikke skulde blive opdagede. Dagen var heldig for dem, og de kom hjem fulde af Haab og Glæde. Mary fik dem til at spille lidt for hendes Fader, før den gamle Mand blev bragt til Ro, da bad hun dem at sætte sig ned og fik en lang Samtale med dem. Hendes venlige, moderlige Adfærd vandt deres Hjerter, og de fortalte Alt om deres tidligere Liv. Hendes Harme vaktes ved at høre om den grusomme Behandling, de havde lidt, og hun gruede ved at høre Pats Uvidenhed især i hans Christendom. Hans Forældre vare døde, da han var ganske lille, det vidste han; men ellers erindrede han Intet uden sit Liv hos Arc. Han kunde ikke sige, hvorfor han altid tog sig saameget af de mindre Drenge; men han syntes, de fik Knubs og onde Ord nok, uden at ogsaa han behøvede at plage dem, og han vilde rigtignok været glad, dersom en stor Dreng havde været god mod ham, da han var „en Purk". Mary tænkte paa, hvorledes denne raa, uvidende Knøs gjorde Mange tilskamme, som havde kjendt den rette Vei fra Barndommen af, og satte sig for hver Aften at give dem lidt Undervisning, naar hendes Tid tillod det. Pierre var mere lærenem end Pat, og desuden var han bedre underviist, og skjøndt han havde glemt meget, lærte han det dog snart igjen. Mary haabede, at den gode Sæd skulde bære Frugt, thi han begyndte bedre at kunne beherske sit Sind, og naar hun tog ham med i Kirke, fulgte han Tjenesten med Andagt. Pat pleiede endnu bestandig at sidde og gabe og være urolig; men maaskee hendes Belæring dog frugtede paa ham, mere end hun selv troede, for han var meget mere beskeden end den franske Dreng. Hun lagde ogsaa Mærke til, at han vænnede sig

af med mange slemme Ord, og der syntes ogsaa at vise sig mere Tænksomhed i den Venlighed, han viste mod sin lille Kammerat, efterhaanden som den Tanke lidt efter lidt gjennemtrængte ham, at de vare Børn af den samme himmelske Fader.

V.

Saaledes tilbragte de to Vandrere nogle Uger i deres Paradis. De havde Intet hørt om Pengepungen, og de troede næsten, at de kunde fordre den tilbage og reise til Frankrig for Pengene, men de vilde dog hellere vente til Veiret blev mildere. De havde det ogsaa saa godt hos Mary, og da der ingen Efterspørgsler vare komne, frygtede de ikke længere for at blive opsporede. De begyndte igjen at spille ombord i Skibene, thi de lange Marscher ind i Landet faldt Pierre for besværlige, han var aldrig rigtig rask om Vinteren. Omtrent en Uge havde de saaledes spillet ude paa Floden, da Mary en Dag kom dem imøde med den skrækkelige Efterretning, at hun i den nærmeste Gade havde seet en Plakat opslaaet, hvori der udlovedes en Belønning af to Pund til den, som kunde skaffe Underretning om Patrick M'Lellan og Pierre Le Roi, der vare bortrømte den 22de November fra Louis Arc, Duck-weed-Lane. Hvad skulde man nu gjøre? Det var aabenbart, at her kunde de ikke længere blive, thi der fandtes Mange, som vilde angive dem for at faae Belønningen.

„Gid vi blot vare reiste, dengang vi havde fundet Pengene, saa havde vi nu været i Sikkerhed," sagde lille Pierre modløst.

„Det er altid bedst at handle redeligt, mit Barn, Gud kan nok hjælpe."

„Faaer Arc fat i mig, døer jeg," sagde den stakkels lille Fyr og rystede over hele sin Krop. Det syntes virkelig at skulle skee, som han sagde: den sunde Rødme, som den friske Flodluft havde frembragt paa hans Kinder, forsvandt, og i samme Øieblik fik hans Ansigt det samme visne og sygelige Udseende, det havde havt, dengang han kom der i Huset.

Hvad skulde man gribe til? Det Spørgsmaal gjorde man tidt, men Svaret var lige nær. De havde maattet anskaffe sig nye Støvler, da deres gamle paa de lange Toure vare udslidte hurtigere, end de havde gjort Regning paa, og dette havde taget et stort Skaar i deres Fortjeneste. Om de end skrabede hver en Skilling sammen, var der dog ikke Tilstrækkeligt, hverken til deres Overfart eller til at reise saa langt med Aftentoget, at der kunde være Udsigt til at undslippe. Alligevel syntes Flugten med Aftentoget bedst at kunne iværksættes, og de talte just om, hvilken Retning de helst skulde tage, da de hørte en Vogn standse og derpaa en lydelig Banken paa Døren. Drengene flygtede til deres Kammer og søgte, saavidt deres Skjælven tillod det, at lytte efter, hvad der blev sagt inde i Stuen. De kunde ikke skjælne Ordene, men efter Tonefaldet at dømme, forekom det dem, som om den Fremmede forsøgte at overtale Mary til at udlevere dem, og at hun gjorde Indvendinger; — men pludselig forandredes det, og Stemmerne lød svagere.

„De svigte os, Pat," sagde Pierre.

„Nei, nei! det gjør hun ikke, det er hun altfor god til."

„Ja, god er hun, men Penge er en stor Fristor," sagde Pierre med en levende Erindring om en Nat i Frankrig for noget over et Aar siden.

Pat frygtede for, at Pierre havde Ret, da de hørte Marys

Trin nærme sig Døren. Hun løftede Klinken, men Pat vilde ikke tage Slaaen fra, han spurgte først:

„Er Manden gaaet?"

„Nei, men det er en af vore Venner, han kommer for at bringe Findeløn for Pengepungen; nu bliver det nok godt for os — han siger, at han kan hjælpe."

„O, gjør det ikke! nei, gjør det ikke!" skreg Pierre, da Pat vilde tage Slaaen fra, „jeg veed bestemt, at det er Arc."

„Aa Snak!" sagde Pat, „selv om det var saa, vilde vi aldrig være en Smule bedre farne her, der er jo ingen anden Udgang."

Med disse Ord lukkede han Døren op og fulgte Mary ind i Stuen, medens Pierre i største Angst klyngede sig til ham. Lyset blændede deres Øine, og aldrig saasnart skimtede de en Mand med sort Skjæg og mørke Øine, før Pierre foer tilbage, skrigende: „Det er Arc! det er Arc!" og lukkede sig inde i Udhuset.

Pat troede ogsaa i første Øieblik, at det var hans gamle Herre, men ved at see nærmere til, opdagede han sin Feiltagelse. Han saae en Englænders venlige Ansigt, vidt forskjelligt fra Arcs, og hans Ord lød saa opmuntrende: „I behøve ikke at blive bange. Jeg kjender denne gode Kone, hun har fortalt mig Alt om Eder, og det var det Sidste, jeg vilde gjøre, at forraade Eder. See her er nu Findelønnen, jeg skulde bringe," og han lagde en Halvkrone paa Bordet, „Mr. Allison, som Pengepungen tilhører, vilde have sendt Mere, dersom han havde havt Raad dertil; men han har ondt nok ved at undvære dette, det veed jeg, for han boer hos os. Han har været bortreist i nogen Tid, ellers vilde jeg være kommen før."

„Hurra!“ raabte Pat, „dette og det, vi have sammensparet, vil være nok til at betale for den Lilles Overreise, og endda kan han faae et Par Skilling med i Lommen.“

„Nei, holdt lidt! det vilde aldrig gaae an at sende den lille Fyr afsted ganske alene, desuden tænker jeg, at min Kone kan fortælle ham Nyheder, der ganske ville forsone ham med Tanken om at forblive i England.“

Pat stirrede forundret paa ham og sagde: „Nei, det formaaer hun ikke, her i England har han aldrig havt det godt.“

„Nu, vi faae at see; min Plan er imidlertid, at I følge med mig hjem iaften, vi skulle kjøre en lang Vei, saa I komme ialtfald langt nok bort herfra. Jeg tænker ogsaa, at vi nok skulle være istand til at beskytte Eder, selv om Eders Herre skulde finde Eder.“

„Gud velsigne Dem!“ sagde Pat, „nu skal jeg strax være her med den Lille.“

Det var lettere sagt end gjort. Pat og Mary maatte anvende den yderste Møie for at faae Pierre overtalt; han paastod endnu bestandig, at det var Arc. Tilsidst formaaede Pat ham til selv at komme og forvisse sig om, at det ikke var saa. Kort efter toge de grædende Afsked med Mary og stege op i Vognen, som ventede udenfor.

„Gud være med Dig, mit lille Lam!“ sagde Mary og hyllede den lille Fyr ind i et gammelt Shawl, som hun sagde hun havde ikke mere Brug for, skjøndt det var sikkert Tilfældet, at hun siden haardt savnede det. „Gud velsigne ogsaa Dig og gjengjælde Dig din Godhed mod den Lille, — saa vil Du nok bede Rebekka om at lade mig vide, hvorledes det gaaer dem, — vil Du ikke, John?“

VI.

Ja, virkelig! det var ingen Anden end den gode, rare Rebekka Holt, som kom ud for at tage imod sin Mand, da hun hørte Vognen komme. „Jh nei da, John! jeg troede saamæn, Du aldrig kom hjem, og hvem i Alverden er det, Du har med Dig?"

„Ja, det er nu en lang Historie, Rebekka; — men de kunne sove i Johnnys Kammer inat, det kan nok gaae." Johns Forklaring behøvedes heller ikke for at faae hende til at tage vel imod de smaae Reisende. Det var hende nok, at de vare komne med John, at de frøs og vare sultne, og desuden — ja, nu kjendte hun dem jo, det var jo de samme Drenge, hun havde seet i Greystone for tre Maaneder siden!

Da de vare komne tilsengs, og hun havde hørt, hvor forunderligt det var gaaet til, at hendes Mand havde fundet dem hos deres Venner, sagde hun, at det vistnok ikke var værd, at hun fortalte dem om sit Møde med den franske Kone. „Du maa vide, at det slet ikke engang er vist, at det er hans Moder, der er bestemt mange andre Drenge, der ligesom han ere blevne bortrevne fra Hjemmet."

Men John maatte tilstaae, at han havde sagt Noget derom til den største Dreng, som sandsynligviis vilde fortælle det til sin Kammerat, om han ikke allerede havde gjort det. Rebekka bebreidede ham hans Uforsigtighed. „Dersom det var mig, der havde sagt det, John, saa havde Du sagt: „Hm, hm! — de Kvindfolk!"

Nu kunde det ikke gjøres om. Da Drengene næste Morgen saae Rebekka, fortalte de hende, hvad John havde sagt og spurgte hende, hvad han havde meent dermed.

„Tøv lidt," sagde Rebekka, „besvar først et Par af mine

Spørgsmaal! Var det ikke en Mand ved Navn Arc, som tog Dig fra din Moder?" sagde hun til Pierre.

„Jo, det var; men hvor veed De det?"

„Jh, kan Du ikke tænke Dig, at min Mand fik det at vide hos Mary Burton igaar! Men det er nu ikke saaledes, som jeg første Gang hørte det fortælle, medmindre Arc er Broder til din Stedfader."

„Ja, han er; men hvem har kunnet fortalt Dem det?"

„Kan Du ikke gjætte det? — nei, det er nu heller ikke saa let. Jeg seer, at J ikke kjende mig, og jeg husker dog Eder saa godt; jeg var paa Greystone-Stationen den Dag, den gamle Herre gav Eder en Sixpence."

„Ja," sagde Pat, „det var sidste Gang vi vare der."

„Hør nu," sagde Rebekka, „da J vare borte, traf jeg En, som kjender Dig saa godt, Du Lille."

„Kjender mig! Umuligt! Ingen kjender mig uden Arc og Drengene, og Ingen af dem kommer til Greystone."

„Nei, det var heller ikke Nogen af dem; det var En, som Du vilde blive rigtig, rigtig glad ved at see."

„Det kunde da ikke være min Moder? O, det var! det var!" raabte Pierre, som læste Svaret i Rebekkas glade Smiil. „O, De er en Engel! hvorledes skal jeg takke Dem!" og Pierre kunde ikke finde Ord paa Engelsk til at udtrykke sin Glæde, han frempludrede en saadan Ordstrøm paa Fransk, at Rebekka aldrig i sit Liv havde hørt Magen. „O, hvor er hun? — lad mig komme til hende! — nu strax!" raabte han tilsidst.

„Det gjør mig ondt, at jeg maa sige Dig, at jeg ikke veed, hvor hun er, jeg tænkte mindst, at jeg skulde finde hendes lille Søn."

„Men sagde De hende ikke, at De havde seet mig?"

„Nei, stop lidt, Pierre!“ afbrød Pat, „nu bliver Du ligesaa stort et Fæ som jeg af bare Glæde; hvorledes kunde hun sige hende det, naar hun ikke vidste, hvem Du var?“

„Men De vil nok forsøge paa at finde hende?“ bad Pierre.

„Ja, det vil jeg. Gid jeg dog blot havde spurgt hende, hvor hun boede, men det tænkte jeg ikke paa.“

Selvsamme Dag begav Rebekka sig afsted. Mens hun var borte havde Pierre ingen Ro paa sig noget Sted, han gik ud og ind, og stakkels Pat maatte døie mangt et vrantent Ord, som han dog tog imod med største Taalmodighed, godmodig som han var. Tilsidst kom Rebekka hjem, men man kunde see paa hende, at der ikke var noget Haab. Ved utrætteligt at spørge sig for var hun kommen efter, at en Kone fra Frankrig havde arbeidet for en Broderi-Boutik i Greystone, men Folkene vare gaaede fallit, og Ingen vidste, hvor de vare flyttede hen. Den franske Kone havde man ikke seet siden.

Pierres fortvivlede Blik gik Rebekka til Hjerte. Han havde saa vist haabet, at Moderen vilde komme med hende, nu havde han næsten ikke Kraft til at bære denne Skuffelse. Fra den Tid blev han ligegyldig og sløv. Dagene gik uden nogen Efterretning, skjøndt de spurgte sig for hos Alle og Enhver.

Holts besluttede at beholde Drengene hos sig, indtil deres egen Søn kom hjem fra sin Søreise, hvad der dog ikke vilde skee for det Første. Imidlertid raadede de Drengene at opgive Musiken og tage sig noget Andet for. De bleve satte til at luge i den store Have, hvor Holt arbeidede; men Pierre havde ikke Kræfter til haardt Arbeide, og da de lange, travle Foraarsdage kom, blev Rebekka alvorligt bange for

ham. Han syntes at blive svagere og svagere, efterhaanden som Tiden gik, uden at hans Haab blev opfyldt. Mr. Allison, som kun havde været hjemme et Par Dage og var reist igjen, før Holt kom hjem med Drengene, var nu snart i Vente. Rebekka haabede, at det skulde lykkes ved hans Indflydelse hos hans talrige Venner at faae Pierres Moder opsporet; men hun sagde ikke Noget derom til Barnet for ikke atter at fremkalde den urolige spændte Forventning, som han nu næsten syntes at have forvundet. Hans mørke, følesløse Sindstilstand var rigtignok heller ikke stort bedre, og hun forsøgte ethvert Middel, der stod i hendes Magt, for at lægge Beslag paa hans Opmærksomhed.

Hun lærte ham at læse og skrive og lod ham gaae Ærinder, for at han kunde see andre Ansigter og blive oplivet, men det var Alt forgjæves; det Eneste, han havde Lyst til, var at spille dæmpede, melankolske Melodier paa Violinen eller at undervise Pat i det, Rebekka havde lært ham. Pat var meget langsom til at lære, og havde det ikke været for at føie sin lille Kammerat, havde han maaskee aldrig lært noget Stort; men skjøndt han kom træt og dvask hjem fra Arbeidet (han havde nemlig slet ikke Lyst til haardt Arbeide) var han dog altid rede til at gjøre, hvad Pierre vilde have ham til. Holt sagde, at dersom Pat blot vilde gjøre sig saamegen Umage hos ham, vilde han være en flink Dreng; men Dovenskab var nu engang den arme Pats Skjødesynd, og det var aldeles forgjæves at faae ham til at forandre sig, det var kun Følelsen af Taknemmelighed og Frygt for at være til Byrde, der gjorde, at han dog bestilte Lidt. Han vilde meget hellere paany gaae om i Gaderne med sin Harpe, dersom han ikke havde været bange for at blive

anholdt, hvorfor han heller aldrig kunde bevæges til at spille udenfor Huset.

VII.

Omsider kom Mr. Allison hjem. Han var Kunstner, men behøvede ikke at tjene Opholdet ved sin Maling. Dette var heldigt for ham, meente nogle af hans Venner, for hans Malerier kunde ikke indbringe ham Stort. Enten det var saa eller ei, saa var han aldrig mere tilfreds end naar han malede, og aldrig saasnart havde han seet Pierre og hørt, hvor ærlig han havde været, før han tilbød ham tre Pence om Dagen, naar han vilde sidde for ham. Iført sine gamle Klæder tilligemed den spidse Hat og Violinen under Armen begav Pierre sig da ind i Mr. Allisons Værelse.

„Maa jeg være saa fri at spørge, Sir, om De ikke ogsaa vil male Pat med sin Harpe?" spurgte han, før han tog Plads.

„Du siger Noget, min lille Ven, gaae og hent ham!"

Saaledes kom Pat ogsaa ind; han var netop holdt hjemme om Morgenen for at bære Vand til Rebekka, der den Dag skulde vaske. At sidde for Maleren var meget mere efter Pats Smag end Arbeidet i Haven, og Holt havde ikke Noget imod at faae en flittigere Dreng i hans Sted de Dage, Mr. Allison havde Brug for ham. Det var lykkelige Dage for de to Drenge, og Pierre fik et bedre Udseende og et muntrere Sind, end han havde havt i flere Maaneder.

Naar Pierre ikke skulde „males af", som han kaldte det, lød Allison ham blande Farver, støve Bøger af og Lignende, og han studsede tidt over den Tænksomhed, Barnet lagde for Dagen. Engang udspurgte han ham om Moderen, men han fik kun meget korte Svar. I den senere

Tid havde han kun sjeldent nævnet hende, og Rebekka begyndte at haabe, at han tænkte mindre paa hende nu, da det var lykkedes Mr. Allison at sysselsætte hans Tanker med andre Ting; men hun tog Feil, han havde hende aldrig ude af Tankerne.

Tilsidst blev Maleriet færdigt og blev sendt bort for at sættes i Ramme, og Arbeidet hos Mr. Allison ophørte i nogen Tid, da han fik Andet at gjøre. Pierre begyndte igjen at falde sammen og syntes at lide ligesaa meget under det varme Veir som af Kulden. Hvis Maleriet blev solgt til den fastsatte Priis, vilde Mr. Allison reise med ham til Havre for at finde hans Moder; thi Alle troede, at hun var reist tilbage til sit Hjem. Men Tiden gik, og Maleriet blev ikke solgt. Kunstneren var ukjendt, og maaske havde det ikke været meget værd, selv om det havde været en bekjendt Maler. Værdifuldt var det maaskee ikke, og dog — hvoraf kommer det, at hiin fattige, simpelt klædte Kone staaer og stirrer paa det, som om hun ikke kunde vende Øinene fra det? Hvorfor farer hun ind i Boutiken og spørger paa sit daarlige Engelsk: „Hvem har malet det?" og — ikke afskrækket ved Handelsmandens modvillige Svar, hvad det angik hende — holder ved at spørge, indtil hun faaer Mr. Allisons Navn og Adresse at vide?

Det var en lang og trættende Vei at gaae, hun havde været syg og var endnu ikke kommen til Kræfter, men tilsidst naaede hun dog frem. Hendes Hjerte slog voldsomt baade af Frygt og Haab, da hun bankede paa Døren.

„Er det her, Mr. Allison boer?" gispede hun.

Rebekka havde nær antaget hende for en Betlerske, men hendes Ansigt forekom hende bekjendt, hun havde bestemt seet hende før. Alle havde de opgivet Haabet om at finde Pierres

Moder, og kun Drengen selv tænkte endnu bestandig paa hende, derfor kunde Rebekka ikke komme i Tanker om, hvor hun havde seet hende, før hun næsten med kvalt Røst sagde:

„Mr. Allison — han har malet min Dreng — Pierre Le Roi!"

„Er det virkelig hans Moder?" raabte Rebekka glad. „Han er her — her hos os! Gudskeelov, at De tilsidst kom til Deres Dreng, stakkels Barn! Kom ind! — men lad mig forberede ham lidt paa det, at Glæden ikke skal komme for pludselig."

Rebekkas Forsigtighed kom for seent. Pierres skarpe Øre havde kjendt Moderens Stemme, og i næste Øieblik laae han i Moderens Arme.

VIII.

Det var en glad Klynge, som den Aften var samlet i Holts gjæstfrie Stue. Rebekka sagde ofte, at det var den lykkeligste Aften, hun nogensinde havde oplevet. Pat var saa overgiven, at Holt for at dæmpe lidt paa hans stjende Glæde sendte ham til Mr. Allison for at give ham Underretning om, hvad der var skeet. Og hvem kan beskrive Moderens og Sønnens Henrykkelse, som de stode der, holdende hinandens Hænder, medens selv deres franske lidenskabelige Natur intet Udtryk kunde finde for deres overvættes Lykke. Mr. Allison kom nu og da ind for at glæde sig over deres Lykke, og saa gik han igjen for atter at tale med Pat om hvor forunderligt Alt var gaaet til.

„At tænke sig, at mit Maleri kunde udrette det, som vi Alle forgjæves have forsøgt!"

„Aa," sagde Pat, „det bar sig fornuftigere ad end Nogen

af os, — netop fordi det stod der ganske stille og viste Drengen frem."

„I ethvert Tilfælde udrettede det, hvad det skulde," sagde Mr. Allison smilende, „vi kunde da ikke saa godt stille Drengen selv til Skue i et Boutiksvindue. Jeg kan forøvrigt ikke forstaae, at hverken Arc eller Pierres Moder fandt Eder, da I spillede nede paa Floden."

„Ja, Sir, jeg troer, vi kom bort i en heldig Tid; thi et Par Gange, da vi spillede ombord, syntes jeg, at jeg saae Louis, den Dreng, som kom samtidig med Pierre; men jeg sagde det ikke til Pierre, for det vilde blot have gjort ham angst."

Pat havde Ret; Louis havde seet dem og fortalt det til Arc, og Arc fulgte deres Spor lige til Mary Burtons Huus, men lykkeligviis ikke før de havde været borte i nogle Dage, saa at hun med god Samvittighed kunde forsikre, at de havde forladt hende for nogle Aftener siden, og at hun ikke senere havde hørt Noget om dem. Han havde før været paa Jagt efter dem, men saa havde man sagt ham, at de havde spurgt efter Skibe til Frankrig, og derfor troede han, at de vare undslupne. Nogen Tid efter havde Marie faaet at vide, hvor Arc boede, og paa det Heftigste forlangt sit Barn udleveret; men Arc havde haanligt fortalt hende, at Pierre var reist til Frankrig for at finde sin Moder, og Marie lagde da hver en Sixpence tilside for at spare sammen til Hjemreisen, — da saae hun Mr. Allisons Maleri.

Det var en lykkelig Slutning paa al den Elendighed, hun havde gjennemgaaet for at finde sit Barn, og hun fandt ham, ikke gaaende omkring i Gaderne som et Udskud, men vel pleiet og underviist i et hyggeligt Hjem, og denne uventede

Lykke smeltede det bittre og hadefulde Sind, hun saalænge havde næret mod sin afdøde Mand.

Længe efter at Barnet havde lagt sig til at sove med Moderens Hænder tæt indesluttede i sine, sad hun og talte med Rebekka om sit henrundne Liv.

„Det, som De sagde til mig paa Banestationen, bragte først min Samvittighed til at vaagne," sagde hun.

„Hvad var det?" spurgte Rebekka, „jeg husker det ikke længer nu."

„De sagde, at dersom vi ikke tilgive Andre, ville vi heller ikke selv finde Tilgivelse. Jeg har atter og atter tænkt paa disse Ord, de gjorde mig saa nedtrykt, for det forekom mig, at alt dette var en Straf fra Gud. Maaskee jeg aldrig skulde see min Dreng mere, og dog kunde jeg ikke tilgive ham, som havde solgt ham; jo mere jeg tænkte derpaa, jo mere syntes det mig umuligt, indtil jeg faldt i en haard Sygdom og kom paa Hospitalet; der, hvor jeg laae paa Sygeleiet Dag ud og Dag ind og tænkte paa, at jeg maaskee skulde døe, der randt Deres Ord mig bestandig i Hu, og jeg forsøgte ærligt at bortjage enhver hadefuld Tanke. Nu, da Gud har gjengivet mig mit Barn, føler jeg ret, hvor ond jeg har været. Hvor meget bedre er han ikke bleven opdraget, end jeg, hans daarlige, svage Moder vilde have kunnet gjort det? Jeg kan aldrig, aldrig takke Dem og Deres Veninde, Madam Burton, nok for Deres Godhed."

„Tal ikke om det!" sagde Rebekka, „vi gjorde ikke mere end vor Pligt, og jeg synes ikke, at Deres Drengs Helbred giver Dem Grund til at troe, at han har havt det saa godt hos os."

„O, han vil komme sig, nu han har faaet sin Moder igjen."

„Ja, jeg haaber det; men jeg vilde ønske, at De var kommen før," sagde Rebekka og kyssede Drengens blege Kind, „skjøndt Alt er vistnok gaaet paa bedste Maade. Hvad er nu Deres Hensigt? Vil De blive i England eller tage tilbage til Frankrig?"

„Jeg reiser tilbage til mit Fædreland," svarede Marie, „jeg kan meget lettere fortjene Brødet der, hvor jeg er kjendt. Jeg har omtrent sparet nok sammen til Reisen."

„Jeg troer ogsaa, det er det Rette, men det vil gjøre mig meget ondt at skilles fra min lille Pleiesøn, og hvad Pat vil sige, kan jeg slet ikke tænke mig. Han har rigtignok været en Broder imod ham, De kan ikke tænke Dem, hvilken Kjærlighed og Ømhed han har næret for ham."

„Ja, Pierre har fortalt mig meget om ham og jeg vilde ønske jeg kunde gjøre ham Gjengjæld. Min Dreng har i Sandhed havt trofaste Venner. Men hvor har Pat været henne hele Aftenen?"

„Mr. Allison har beholdt ham hos sig paa sit Værelse i den Tro, at De og Pierre hellere vilde være alene — eller at han maaskee vilde føle sig tilsidesat; skjøndt det troer jeg dog ikke, for der findes vistnok ikke Skinsyge hos ham, saavidt jeg har kunnet forstaae. Han er en raa Diamant, men en ægte."

IX.

At Pierre fandt sin Moder igjen viste sig at være det bedste Lægemiddel, han blev snart sund og livsglad som i gamle Dage. Marie var nødt til næste Dag igjen at gaae paa Arbeide for at fortjene lidt Mere til Hjemreisen. Om-

sider slog Afskedstimen. Den indeholdt en forunderlig Blanding af Veemod og Glæde, men meest sorgfuldt stemt var Pat. Han elskede Pierre med hele sin Naturs Varme, og dette var den første virkelige Sorg, der havde ramt ham. Det faldt ogsaa Pierre tungt at forlade sin Ven og Beskytter, og han vilde saa gjerne have, at ogsaa han skulde følge med til Frankrig; men man ansaae det for bedst, at han forblev i England for at blive oplært i et Haandværk. Efterat de mange Gange havde udtalt Haabet og Ønsket om snart engang i Tiden atter at mødes, toge de tilsidst Afsked netop tidsnok til at Pat og Rebekka kunde komme fra Borde, inden Falderebstrappen blev tagen op og Hjulene begyndte at gaae rundt. Dagen før havde de Alle været hos Mary Burton og takket hende for hendes Godhed og moderlige Omsorg for de to Forladte, og Pierre sagde hende, hvor bedrøvet han var over det pirrelige, uartige Sindelag, han havde viist.

„De havde Ret dengang med Pengepungen, naar det kommer til Stykket," sagde han, „skjøndt vi dengang syntes, at det var hjerteløst af Dem, at De ikke vilde lade os reise til Frankrig for Pengene. Deres gode Raad er Skyld i, at jeg fandt min Moder."

„Ja, det er Alt gaaet forunderligt til," sagde Mary tankefuld, „og hvad jeg er allermeest glad over er, at jeg var Aarsag i, at I ikke kom til at reise. Lad det være en Lære for Eder, Eders hele Liv igjennem, at I altid vise den største Ærlighed, selv om I ikke blive belønnede derfor her i denne Verden saaledes som nu. Gud velsigne Dig, mit Barn og lade Dig være din Moders Trøst. Du vil ikke forglemme Mary Burton, vil Du vel? Hun vil altid mindes Dig, det kan Du være forvisset om."

Nei, tilvisse, hverken Mary Burton eller nogen af Vennerne i England bleve glemte af den franske Kvinde og hendes Søn, de tale ofte om dem, naar de efter endt Dagsgjerning sidde sammen om Aftenen. Pierre og Moderen aabnede en Kafee for egen Regning, en Ting, som Marie forstod tilgavns, og fra en meget ringe Begyndelse blev den snart en af de meest besøgte i Havre. De sammenspare hvert Aar en lille Pengesum, hvormed de haabe at kunne gjøre Mary Burton og Holts noget Godt til Gjengjæld for deres Velgjerninger mod dem, skjøndt de føle saa godt, at de aldrig kunne afbetale deres Gjæld med Penge. Pierre mener, at han snart maa have sig en Partner, dersom Forretningen saaledes vedbliver at tage til, og det er hans høieste Ønske, at Pat vil gaae i Kompagni med ham. Imidlertid arbeider Pat særdeles tro hos en Skomager, det Haandværk lader Mr. Allison ham oplære i for endeel af de Penge, han fik for Maleriet, thi en Ven, som havde hørt dets Historie, kjøbte det og gav mere for det, end Mr. Allison nogensinde havde faaet for noget Maleri. Pat boer endnu hos Holts, som snart ere tilaars, og de holde af ham som deres egen Søn. Johnny har tilsat Livet paa Søen. Mary Burton boer ogsaa hos dem, da hendes gamle Fader er død og Pat sætter en Glæde i at være en Støtte for dem Alle paa deres gamle Dage.

Harpen og Violinen sendtes tilbage til Arc, saasnart Pierre var lykkelig borte fra England, tilligemed nogle faa Shillings som Betaling for de Klæder, de havde paa, da de løb bort; og maaskee den samme Harpe og Violin føres om paa den tunge Gang gjennem Londons Gader af et Par stakkels forkomne Drenge, der ikke ere saa lykkelige at finde en Mary Burton eller Rebekka Holt, der kan vise dem Venlig-

hed. Lader os imidlertid haabe, at Tiderne ville forandre sig til det Bedre, og at de Bestræbelser, man gjør for at standse dette Uvæsen — Slavehandel kan man gjerne kalde det — maa krones med Held.

Wahhabiterne.

(Af A. G. Palgrave.)

Paa den arabiske Halvøes Skjæbne udøver Wahhabiternes Rige i det Indre, i Nedscheds Bjergstrøg, en afgjørende Indflydelse, der strækker sig paa den ene Side indtil Mekkas Porte og paa den anden Side indtil Oman. Dette Riges Fremkomst er nøie knyttet til Religionen, man kan kalde Wahhabiternes Sekt en Reformation af Mohamedanismen. Mohamed-ebn-Abd-el-Wahhab, denne Sekts Stifter, blev født i Midten af det attende Aarhundrede i Nærheden af Riadh, Rigets nuværende Hovedstad. I Begyndelsen var han reisende Kjøbmand og besøgte Egnene om Basrah og Bagdad. Hans Handelsforretninger førte ham tilsidst til Damaskus, hvor han gjorde Bekjendtskab med nogle lærde og bigotte Scheiker, der vare heftige Modstandere af den herskende religieuse Lunkenhed og de efterhaanden fremstaaede Misbrug. Den bekjendte Sætning: „Der er ingen anden Gud end Gud" var for ham Hovedgrundsætningen i Islam, og han opfattede denne efter den skarpeste arabiske Anskuelse, ifølge hvilken Guddommen er en uind-

skrænket Despot, der kan gjøre og lade hvad han vil, der kan fordømme og saliggjøre efter eget Tykke. Dette indeholdes i den arabiske Mythe: „Da Gud besluttede at skabe Menneskeslægten, tog han en Jordklump, deelte den, kastede den ene Halvdeel i Helvede og sagde: Dette tildeles den evige Ild, det Øvrige vedkommer ikke mig. Den anden Halvdeel kastede han i Himlen og sagde: Dette tildeles Paradiset, det Øvrige vedkommer ikke mig."

Alle de Dogmer, som først senere ere trængte ind i Islam, saasom Læren om den frie Villie, om det Fortjenstlige ved gode Gjerninger o. s. v., bleve af Abd-el-Wahhab ansete som noget Nyt og ubetinget forkastede. Wahhabi-Reformatoren havde altsaa til Hensigt at stille Islams Uhrviser tilbage til Begyndelsespunktet.

Med et Hoved, der var opfyldt af denne Plan, og med et Hjerte, der stræbte efter at bringe den til Udførelse, vendte Wahhabiten Mohamed fra Syrien tilbage til sit Fædreland Nedsched efter en Fraværelse af sex Aar. Centralasien var paa den Tid deelt mellem utallige Høvdinge, men de stode for Størstedelen under de karmathiske Fyrster i Katif og Hasa ved den persiske Bugt. Næsten ethvert Spor af Islam var forlængst forsvundet i Nedsched, hvor Troen paa Aander, der boede under store Træer eller i Dschebel Toweiks huleagtige Kløfter, samt Paakaldelsen af de Døde og Offring paa deres Grave var sammensmeltet med Resterne af den gamle sabæiske Overtro.

Men Mohameds Iver, skjøndt glødende, var ikke ubetænksom og han forstod meget vel at gaae frem med den Langsomhed og Taalmodighed, som Tilveiebringelsen af et stort Formaal udkræver. Først talte han slet ikke om sine Hensigter og boede ganske roligt i Ejanah, i et Huus paa Torvet.

En Aften, da han sad paa Taget af sit Huus og saae ud over Pladsen, gik nedenfor en Mand forbi, der havde mistet sin Kameel og bad med høi Stemme Byens Skytspatron, Halvguden Saad, om at skaffe ham det tabte Dyr tilbage. „Hvorfor anraaber Du ikke Saads Herre?“ raabte Mohamed med en Stemme, som ikke blot kunde høres af Manden nedenfor, men tillige af Alle, der gik frem og tilbage paa Torvet og i de nærliggende Gader. Et saa ualmindeligt Sprog — thi Sligt var ikke hørt i Ejanah i Aarhundreder — maatte vække Opsigt. Der dannede sig Partier for Saad og for Islam; Budskabet derom trængte endog til El Katif, hvorfra der kom Befaling til at sætte den uforskammede Reformator i Fængsel. Men Mohamed flygtede til det nærliggende Deraiyeh, hvis Hersker omtrent i Aaret 1760 erklærede sig for Wahhabien og underkastede sig hele Arabien fra Mekka til Katif. Hans Efterfølgere erobrede endog Mekka og vanskeliggjorde Pilgrimsfarterne dertil, da de ansaae alle andre Mohamedanere for Kjættere. Derfor blev Ibrahim Pascha sendt fra Ægypten imod dem; han slog Wahhabiterne og forvandlede deres Hovedstad Deriayeh til en Gruushob. Deres Rige blev styrtet, og Nedscheb blev fra Ægypten beherskt som en Provinds. Men Trykket af det tyrkiske Herredømme vakte Modstand, og saaledes blev det Wahhabitiske Rige efter forskjellige uheldige og heldige Kampe stiftet for anden Gang og mægtigere end før. Hovedstaden Riadh (d. e. Haverne) ligger i en vild aaben Dal; den er bygget i en stor Firkant, omgivet med Mure og Taarne, og bestaaer af en stor Mængde Huse med Terrasser, der alle overrages af Kongeborgens mægtige, men uregelmæssige Masse Bygninger. Rundt omkring indtil i en Afstand af tre Miil bølger i Sletten et Hav af Palmer over grønne Marker og

Haver med gode Vandledninger; i stor Afstand kan høres Vandhjulenes Knagen. Længere i Baggrunden ligge Jemamahs blaae Bjerge.

Fra Riadh herfker den religieuse Fanatisme over det hele Nedsched; men til et specielt strengt Tilsyn med Folket er der indsat en eiendommelig geistlig Myndighed, hvis Embedsmænd kaldes „Meddej'ji".

Denne Myndighed er idetmindste i sin nuværende Form af temmelig ny Oprindelse og er fremgaaet af Begivenhederne. I Aaret 1854 eller 1855 optraadte Koleraen, efter at den havde hjemsøgt de tætbefolkede Riger og Lande i Østen, ogsaa i Centralasien, der hidtil, som det lod til, havde været temmelig forskaanet for denne Svøbe. Gjennem Ørkenen brød den mod Vest ind over Nedsched som et Lyn og begyndte sine sædvanlige Ødelæggelser saameget voldsommere, som der ikke var truffet Foranstaltninger til at svække dens Kraft eller Virkninger. Den i en fugtig Dal beliggende og tæt bebyggede Hovedstad mistede den største Deel af sin Befolkning, thi alt i de første Uger efter Sygdommens Hjemsøgelse døde en Trediedeel, medens mange Andre søgte Frelse i Flugten. Blandt Offrene befandt sig nogle Medlemmer af den kgl. Familie og mange Fornemme.

Nu havde der i de senere Aar indsneget sig i Riadh en vis Lunkenhed i Sektens religieuse og eiendommelige Anliggender; Aarsagen hertil var den voxende Velstand, men især det tidligere ægyptiske Herredømme, hvortil knyttede sig en hyppigere Kommunikation med Folk og Regering i Kairo og som holdt sig endnu under Abba Paschas og senere under Saids Regering. I Hovedstadens Kafeer dampede „den skammelige Urt" (Tobakken) og man saae Personer, der ikke bluedes ved at smykke Hovedet med Silke- og Guldfryndser.

Intet fornuftigt Menneske kunde nu være i Tvivl om, hvad der havde hidført Koleraen; Forbrydelsen var kundbar og Straffen retfærdig. Det bedste, det eneste Middel mod Epidemien var, saa hurtigt som muligt at vende tilbage til tidligere Dages større Reenhed, eller med andre Ord til Intolerancen.

Fejsal, Kongen, indkaldte nu en Forsamling af alle anseete Mænd i Hovedstaden. I sin Tale foreholdt han dem, at de Alle havde viist en yderst slet Opførsel, at de havde givet stor Forargelse eller tilladt at den blev givet, at det sidste Haab beroede paa Anger og Forandring i det Hidtilværende. Han for sin Person, tilføiede Monarken, var nu gammel og svag og ikke istand til alene og uden Understøttelse at gjennemføre de Forholdsregler, som Sagens Alvor krævede; han paalagde dem derfor denne Forpligtelse og gjorde dem for Gud og Islam ansvarlige for Koleraens længere Varighed og hvad der maatte komme i dens Sted, hvis ikke Advarselen itide blev paaagtet.

Stadens Ældste fjernede sig, holdt i længere Tid Raad, og da de kom tilbage til Kongen forelagde de ham en Lov, som fik hans Stadfæstelse. Det væsentligste Indhold af denne Lov bestod deri: Af de ivrigste og meest troende Indvaanere vælges der toogtyve Mænd — kaldede Medej'jijah, Iverens Mænd eller Zeloter —. Disse udrustes med fuld Magt og Myndighed til at udrydde Alt, hvad der støder an mod den wahhabitiske Lære og dens Udøvelse saavelsom overhovedet mod gode Sæder, først og fremmest i Hovedstaden og dernæst i hele Riget.

Aldrig har selv i den romerske Republiks bedste Dage en Censor havt en mere uindskrænket Magt end disse Toogtyve. Det paalaae dem ikke alene at fremdrage Overtræderne, men

de havde ogsaa den ubestridelige Ret til, efter eget Tykke at bestemme den Pengebøde, som de skulde betale, eller det Antal Slag, som de øieblikkelig skulde straffes med. Listen over de Overtrædelser, hvis Afstraffelse tilkom disse nye Censorer, var meget omfattende. Deriblandt befandt sig Forsømmelse af den offentlige Bøn (nu havde Indvaanerne streng Forpligtelse til fem Gange om Dagen at indfinde sig i Moskeerne); at ryge, snuse eller skraae Tobak (det Sidstnævnte var blevet indført af Matroserne i Kovejt og andre Havne ved den persiske Bugt); at bære Silke eller Guld; efter Aftenbønnen at tale i sit Huus eller at tænde Lys; at synge eller at spille paa et musikalsk Instrument. Alt dette stod paa Listen over de forbudte Ting, ja det var endog formeent Børn og barnlige Sjæle at lege paa Gaderne. Overtrædelserne bleve straffede med dydig Strenghed. Endvidere var det forbudt at sværge ved et andet Navn end ved Guddommens og at anraabe noget andet Væsen. Kortsagt, Alt, hvad der i Ord eller Gjerning, i Tale eller Adfærd syntes at afvige fra Koranens strenge Bogstav og den wahhabitiske Fortolkning deraf, maatte angives og straffes paa Stedet. Tillige var meget Andet sat under denne Myndigheds Kontrol. Den, der gjorde sig skyldig i et uregelmæssigt Liv, som f. Ex. ved at streife omkring i Gaderne om Aftenen efterat det var blevet mørkt, var ligeledes hjemfalden til Tugt, og de Togtyve vare berettigede til at diktere ham Straf. Hvorledes en saa ubegrændset Magt kunde blive og blev benyttet af egenkjærlige eller hævngjærrige Mennesker, er let tænkeligt. Imidlertid formindskede dog den arabiske Karakteers medfødte Seighed og Modstandskraft nogenlunde de slemme Følger af en saadan i enkelte Mænds Haand nedlagt overdreven Myndighed, skjøndt man har fortalt mig ikke faa afskyelige

Exempler paa den Maade, hvorpaa den er bleven udøvet og misbrugt.

Disse Zeloter maae være meget simple i deres Klædedragt og ikke vise sig med nogen Prydelse; de tør ikke engang bære en Sabel, der gjælder som Tegn paa en verdslig eller krigersk Værdighed. Derimod bærer Enhver af dem altid en Stav, der baade tjener som Embedstegn og til at prygle med, naar han finder en egenhændig Tugtelse fortjent og nødvendig. Denne Stav, et til Jorden sænket Blik, en listende Gang, en dæmpet Tale, en Hovedbedækning, der er trykket dybt ned i Panden, og et altid alvorligt Væsen betegne Zeloten og vise strax ved det første Øiekast Forskjellen mellem ham og den almindelige Mand. I hans Tale forekomme naturligviis endnu hyppigere end hos de Troendes almindelige Skare fromme Ord og Udraab, ved hvilke han idetmindste to Gange hvert Minut opløfter Pegefingeren, for hvor det passer eller ikke passer sig at antyde Guds Enhed. Saaledes gaae disse Zeloter fra Gade til Gade, træde uventet ind i Husene for at see om der foregaaer Noget, der er urigtigt, og tage aldeles ikke i Betænkning strax og uden iforveien at anstille et Forhør eller at undersøge Sagen at tildele den paa frisk Gjerning Grebne uden Persons Anseelse den fortjente Straf; skulde herved Stokken findes utilstrækkelig, saa kræves der Hjælp af de Omstaaende eller endog af Slaverne, som da kaste den Skyldige til Jorden og i Forening med Zeloten bearbeide ham efter Hjertenslyst. En lignende Fremgangsmaade anvendes mod Den, der har forsømt at indfinde sig i Moskeerne i Bedetimerne; Fanatikeren i Kvarteret begiver sig, ledsaget af en from Skare, der Alle ere bevæbnede med anseelige Knipler, til den Vedkommendes Bopæl og forlanger at indlades, hvilket da Ingen tør negte.

Her bliver den Forsømmelige uden videre Omstændigheder greben, strakt hen og med de meest overtydende af alle Beviser a posteriori omvendt til Andægtighed. Skulde han ikke være hjemme, saa medtages — hvad der ogsaa undertiden skeer efter tildeelt Tugtelse — et eller andet Pant paa fremtidig god Opførsel, saasom en Kaftan, en Sabel, et Hovedtøi e. dsl., som han ikke faaer tilbage førend han ved flittige Besøg i Moskeen har godtgjort sin Omvendelses Oprigtighed. Men skulde Nogen i Hidsighed vove at sætte Magt mod Magt, kan denne vente den haardeste Behandling, og skulde han endog vove at løfte Haanden mod Zelotens hellige Person, kan han være sikker paa at miste Hovedet. Men har han forskyldt en Straf, saasom at lemlæstes eller at miste Livet, som f. Ex. naar han har gjort sig skyldig i Kjætteri eller Vantro, saa kommer han for selve Kongens Domstol og denne undlader da aldrig at straffe den Skyldige med den største Strenghed.

Hvormeget disse Folk med Regeringen til Støtte have misbrugt deres Magt, trænger ikke til Beviis. Hverken Rang eller høi Fødsel beskyttede for deres Vilkaarlighed. Gelu'wi, Fejsals egen Broder, blev pidsket med Svøbe udenfor det kongl. Paladses Port, fordi han havde røget Tobak, og hans kgl. Broder kunde eller vilde ikke forhindre det. Sowejlim, den første Minister, blev under et lignende Paaskud, men egentlig, som Rygtet fortalte, paa Anstiftelse af en Mand, der havde Lyst til hans Embede, grebet paa Hjemveien fra Kongeborgen, kastet til Jorden og slaaet saa ubarmhjertigt, at han døde Dagen efter. Naar de første Personer i Staten vare udsatte for slige Straffe, hvad kunde saa de Ringere vente? Mange bleve slaaede brune og blaae, Andre bleve Krøblinger. Tobakken forsvandt, Silken blev kastet paa Gaden

eller laae og raadnede; Moskeerne fyldtes og Kjøbmandsboderne stode tomme. Efter faa Ugers Forløb havde Hovedstaden et saa exemplarisk fromt Udseende, at den første Wahhabi selv vilde have undret sig derover.

Lignende Forholdsregler bleve med Magt gjennemførte i hele Nedsched. Ivrige Zeloter, bevæbnede med Stokke og Haandskrifter af Koranen og overalt rede til at hævne ethvert Frafald, besøgte de forskjellige Byer og Landsbyer. Alt maatte bøie sig, og hele Aared, Sedejr, Voschem, Jemamah og de nærliggende Provindser bleve hurtigt reformerede efter Hovedstadens Exempel.

Men Iveren for Troens Gjenvækkelse holdt sig ikke til dette Omraade alene. De Vantroe i Kasim og Hasa og de Frafaldne i Harik skulde nu erfare, at Fejsal ikke længere vilde taale, at der blandt dem blev begaaet Forbrydelser, som vare de ægte Troende en Asky, og at ogsaa de idetmindste i det Ydre maatte finde sig i, hvad den rene Tro ansaae for rigtigt, ligegyldigt om de i deres Hjerter tænkte alt Andet. Der blev indrettet Missioner med Zeloter i Spidsen og der organiseredes et fuldstændigt Korstog mod de brødefulde Provindser. Men trods de slaaende Beviser, hvormed det levende Ord blev ledsaget, var den Triumf, som den sande Tro her feirede, kun ufuldstændig. Der viste sig en ikke ringe Modstand og paa flere Steder i Kasim og Hasa bleve Pryglene givne tilbage med gode Renter. I en Landsby i Kasim blev endog Zeloternes Iver kjølnet i et sundt Bad i en nærliggende Dam. Man blev nødsaget til at gjøre nogle Indrømmelser. Det tillodes nu at gaae med Klæder, som for en Trediedeel eller i det Høieste for Halvdelen bestode af Silke. Tobak var vel forbudt, men den turde dog idetmindste sælges underhaanden og ryges indenfor fire Vægge, kun ikke

paa offentlig Gade eller Torv. At vise sig ved den offentlige Gudstjeneste blev ikke strengt overholdt, og de Troende bleve ikke, som i Moskeerne i Nedsched, opkaldte ved Navn.

Imidlertid havde man saaledes idetmindste i det Udvortes opnaaet en vis Ensformighed og dermed var Fejsal og hans Hof foreløbigt tilfreds i Haab om bedre Tider.

Men selv i Nedsched og Riadh slappedes efterhaanden den altfor stærkt spændte Streng og Utilfredsheden med den nye Institution gjorde sig stærkt gjældende. Dog blev den bibeholdt selv efterat Koleraen var forsvunden. I den nye Censormyndigheds Theori skete der ikke nogen Forandring, kun den praktiske Udøvelse antog en mildere Form, medens Tingen selv omhyggelig blev opretholdt som et Bolværk mod senere Landeplager, som det maatte behage Himlen at sende, og som en virksom administrativ Maskine eller et Tugtens Riis for indtrædende Tilfælde. Besøgene i Husene forekom rigtignok nu sjeldnere og Tugtelsen fulgte først efterat der forgjæves var advaret; men Zeloterne sørgede for, at de bestandig bleve fuldtallige, idet den ved Død eller Udtrædelse ledige Plads altid igjen blev besat af dem med Kongens Samtykke. To Gange om Ugen have Zeloterne Ret til at faae Privataudients hos Kongen, de dertil bestemte Dage ere Mandag og Torsdag tidlig nær inden Solens Opgang eller endnu tidligere — ingen lille og uvigtig Naade af en Monark, der ellers i det Høieste een Gang om Maaneden giver offentlig Audients og som i sit Privatliv næsten er utilgængelig for alle Andre undtagen for hans første Minister, hans Negerslaver og Kvinderne i hans Harem. Zeloterne udgjøre i Virkeligheden det egentlige Statsraad, og Alt hvad der angaaer Krig eller Fred, Forbund eller Traktater bliver først forhandlet af dem.

Den ydre Høiagtelse, som de overalt møde, skjuler kun indre Mistillid og Had. Saasnart en Zelot nærmer sig en Kreds af Venner, der tale fortroligt sammen, indtræder der straz dyb Taushed. Begynder Samtalen igjen, saa tager den en saadan Vending, at selv Englene, der efter Mohameds Lære optegne alle Menneskenes Ord og Handlinger, ikke vilde have Noget at udsætte derpaa. Gaae nogle lystige Svende med lette Skridt ved Siden af hinanden paa Gaden og en Zelot kommer dem imøde, saa sagtne de deres Gang og sænke beskedent Blikket mod Jorden. Lyser et eller andet Sted en Lampe til uvant Tid, og høres der mistænkelige Skridt, der muligen hidrøre fra en Zelot, saa slukkes den og Alt er stille og mørkt. Men det Værste er, naar der i en skjult Vraa opstiger den syndige Røg fra den forbudte Pibe. Ved den første Banken paa Døren bliver den ulykkelige Pibe hurtig banket ud paa Skorstenen og omhyggelig skjult under Tæppet, foruden at Enhver skynder sig med at vaske Mund og Skjæg og ved Hjælp af aromatiske Urter at fortrænge Tobakslugten. Kortsagt, Skoledrengen, der af Læreren overraskes i en Galskab, Bedesøsteren, der træffes ved Læsningen af en fransk Roman, kan ikke sætte et mere forlegent og forskrækket Ansigt op end Nedschedæeren ved en saadan Leilighed, naar en Zelot kommer.

Saaledes er det ægte Wahhabitland for det øvrige Arabien som en Løves Hule, hvor kun Faa vove sig ind og hvorfra endnu Færre komme ud.

Dets Bjerge, tidligere Tilholdssted for Røvere og Mordere, ere nu ligesaa frygtelige som Fæstninger for Fanatikere, der anse Enhver, som ikke hører til dem, for en Vantro og Kjætter, og betragte det, at dræbe en Vantro og Kjætter som en Pligt eller idetmindste som en fortjenstlig Handling.

Naar alene dette varsler om en slet Modtagelse i Nedsched, saa have tillige de bestandige Krige, der føres af Wahhabiterne, deres gjentagne Angreb og Undertrykkelse ikke lidet forøget den oprindelige Antipathi hos Nabonationerne. Derfor skyes Nedsched af Alle som Pesten, baade af Fremmede og af Araberne. Ligefuldt af hvilkensomhelst Race eller Tro, ere de Sidstnævnte kun lidet tilbøielige til at vove sig til Towejks Høislette eller at gjæste Wadi Hanitah, naar ikke vigtige Grunde eller bydende Omstændigheder gjøre det nødvendigt.

En Stormagt af Klude.

(Efter J. v. Maskow.)

Den meest storartede Telegraf paa Jorden er Papiret. I vort Aarhundrede kan Mennesket ikke leve eller døe, elske eller hade uden at hans Følelser og Indtryk optegnes paa Papirets hvide Flade. Ja, Papiret er en uendelig vigtig Stormagt i Menneskehedens Tjeneste, og for Tiden har det kun en eneste Medbeiler ved Herredømmet over Jorden — Jernet. Papir og Jern ere de to allestedsnærværende Faktorer i vort nuværende Kulturliv. Ligesom Haandens Værk i de fleste Tilfælde former sig ved Hjælp af Jernet og ved dets Anvendelse, saaledes faaer ogsaa alle Aandens Værker paa Papiret en synlig og blivende Form og paa denne svage og skrøbelige Grundvold kunne de holde

sig langt varigere end de stolteste og stærkeste Værker, som Papirets mægtigste Medbeiler, Jernet, har frembragt.

Men hvilken Forskjel er der ikke paa det nuværende Papir og de Stoffer, hvorpaa vore Forfædre sendte deres Tanker fra Land til Land, fra Slægt til Slægt! Hele Naturriget har til forskjellig Tid maattet tjene Mennesket til dette Øiemeed. Paa en vis Maade blev selve Jorden benyttet dertil i de første Tider. Mennesket begyndte sine Skriveøvelser ved at indridse Skrifttræk paa Klipper og Stene. De første uforgængelige Blade af Historiens Aarbog findes i alle Verdensdele paa de nøgne, solbrændte Klippetinder og i Huler i Jordens Skjød. Men da Klipper og Bjerge ikke altid vare ved Haanden for at tjene til Skrivetavler, saa søgte Menneskene at efterligne dem; de optaarnede Stene og Klippeblokke til uhyre Pyramider, Søiler og Obelisker og indgravede i disse deres Kongers og Heltes Historier og Bedrifter. En slig med Skrift bedækket Monolith, som staaer to Mile Nordost for Kairo i Ægypten paa det Sted, hvor engang den berømte Solstad Heliopolis laae, har Naturen i et besynderligt Lune valgt til Tegn paa sin evig ungdommelige Skaberkraft. I denne Steens dybe Runetegn have nemlig Bierne bygget deres Celler og Indvaanerne af de omliggende Landsbyer samle Honning og Vox af disse firetusindaarige Indskrifter. Hvilken sælsom Forening af den mørke Oldtid og det friskt pulserende Liv!

Efterhaanden lærte Nationerne at nøies med Skrivetavler af mindre kæmpeagtig Omfang. Biblen fortæller os, at Moses fik Loven paa Steentavler; de maae altsaa have været af ingen betydelig Størrelse. De med Hieroglyfer bedækkede Steentavler, der opbevares i Museerne som Mindesmærker fra den ældste Kultur, vidne ogsaa derom. Dog varede det

ikke længe førend man følte Trang til et Materiale, hvorpaa Skrifttegnene lettere kunde frembringes og hvorved det Skrevne kunde mangfoldiggjøres. Man opfandt nu en Leermasse, trykkede Skriften deri og lod den bløde Masse hærdes i Ild, brændte altsaa en Art Teglsteen deraf. Mange saadanne med historiske Optegninger og andre Dokumenter forsynede Teglsteen anvendtes til de storartede Bygninger, paa hvilke Oldtiden er saa riig. Saaledes have Ruinerne af Murene i Nineveh og Babylon og andre Centralpunkter for den gammelasyriske Kultur overleveret Forfædrenes vigtigste Begivenheder til senere Slægter og den gamle Nilflod har endog været saa indiskret, at lade fornemme Ægypteres Privatkorrespondance, der var indbrændt i Skaar af Pottemagerleer, komme for Dagen og blotte for Efterverdenen.

Under Civilisationens Fremskridt og den voxende Kunstfærdighed erstattede man den hidtil benyttede Steen- og Jordmasse med Metalplader navnlig af Bly, Bronce og Kobber. Vi læse i de ældste Beretninger, at Kretas Love vare indgraverede i Bronce. Pausanias omtaler et stort Læredigt af Hesiod, som var indridset paa hvide Blytavler, og Plinius taler om forskjellige vigtige Skriftstykker paa tynde Blyplader, der opbevaredes sammenrullede. I en senere Periode havde hver fornem Athenienser sin „Bronce", som Enhver nu har sin Noticebog. Ogsaa i Rom brugtes Lignende, og Decemvirernes Love, offentlige Taler o. dsl. bleve ætsede i Kobber.

I Længden kunde naturligviis Metalplader ikke tilfredsstille den almindelige Trang; man søgte derfor at finde et Materiale, der foruden at være billigere lettere kunde tilveiebringes og transporteres, og man fandt Træet. Tavler af Træ kom almindelig i Brug og bleve efterhaanden gjorte tyndere og tyndere som Spaan; de hed xheda eller xhedula,

Sedler, aabent Blad. Horats taler alt om Love, som vare skaarne i Træ. Under Theodosius begyndte man at overtrække Trætavlerne med en hvid Farve; de kaldtes Album (hvidt Blad) og der skreves paa dem med Rødkridt eller med en Pensel. Senere gav man Trætavlerne et Overtræk af Vox, hvori Skriften let blev indridset ved Hjælp af et Griffel (stylus) og hvorpaa der ligesaa let kunde forandres eller rettes; i dette Voxovertræk kunde Skriften ogsaa udslettes ved Hjælp af Ild, og Tavlen glattes til ny Skrift. En saadan glattet Voxtavle kaldtes tabula rasa, et Udtryk, som nutildags anvendes i samme Betydning som at have „reent Bord". Ogsaa Grækerne betjente sig af dette Materiale til deres Skrifter. Solons Love vare skrevne paa Ceder- og Cypressetræ, og disse Tavler siges at have være befæstede saaledes til hinanden, at de dreiede sig om en fælles Axe som Bladene i vore Bøger. Ikke mindre bekjendt var Træet som Skrivemateriale i det høie Norden. I Island fandt man Væggene i Træhusene bedækkede med Runer, og Sagnet fortæller, at en gammel Helt har skrevet sin egen og sin Tids Historie paa Væggene og Bjælkerne i sit Huus, paa Bænkene, ja endog paa sin Seng.

Ogsaa enkelte Exemplarer af Skriftstykker paa Horn, Knokler og Elfenbeen ere opbevarede fra Oldtiden. Saaledes Romernes bekjendte elephantinske Bøger. Disse bestaae af tynde Plader af Elfenbeen, hvorpaa Senatets Forordninger ere malede med sort Farve. Dog fandt ingen af nævnte Arter Materiale nogen større Udbredelse, da de vare altfor kostbare og vanskelige at anvende.

Derimod kom et andet Naturprodukt som Skrivemateriale desto hyppigere i Brug og hos nogle Nationer maaskee tidligere end hos Romerne og Grækerne. Det var Træbark.

Muligt er det Forelskede, hvem det først skyldes at Barken er bleven benyttet paa den Maade ved at en kjælen Ridder indskar sin Elskerindes Navn i Skovens Træer. Alt Virgil har besjunget disse ømme Skriveøvelser i siirlige Vers. Efter slige Exempler var det derfor naturligt, at Folk fattede den Idee at skalle Barken af Træerne og at benytte den i større eller mindre Stykker som Skrivetavler, man let kunde føre med sig. Mosbegroede Prøver af denne Art ere fundne saavel i Europa som i Asien og Amerika og opbevaret for Efterverdenen. Hinduernes ældste Skrifter ere malede med Oliefarve paa Birkebark; Mexiko eier et Antal hieroglyfiske Skrifter, der ere ridsede i Palmebark, og der skal i Europa existere — idetmindste fortælles det — et Brudstykke af den hellige Johannes' Evangelium, som er skrevet paa Birkebark. Iøvrigt stammer Navnet paa „Bøgernes Bog", Biblen, fra Brugen af at skrive paa Træbark; saavel det græske Ord „biblos" som det latinske „liber" betyde oprindelig Bast eller Bark. Som en Følge af Sidstnævntes Anvendelse som Skrivemateriale ere hine Navne som Betegnelse for „Bog" komne i Brug og gaaede over i forskjellige Kultursprog. Ligeledes afledes det engelske „book" af den angelsaxiske Betegnelse for Træbark.

Fra Benyttelsen af Bark som Skrivemateriale førtes Nationerne som en naturlig Følge meget snart til Anvendelsen af Blade paa Træerne, navnlig i Indien, Ægypten og alle de varme Lande, hvor Naturen leverede et fortrinligt Stof dertil i de forskjellige Palmearters kæmpeagtige og stærke Blade. I Begyndelsen brugte man friske Blade saalænge de vare kjødfulde og saftige, og indridsede Skriften med et skarpt Instrument, hvorved den fremtrædende Saft bevirkede, at Bogstaverne viste sig i Relief. Senere tørrede man Bladene,

glattede dem, og anbragte Skriften med en glindsende sort Farve. Med Benyttelsen af disse Blade kom Ordene „Folium“, folia“ i Brug, hvorfra Betegnelserne „in folio“ og „Foliant“ ere gaaede over i de nyere Sprog. Mærkeligt nok har dette ældgamle Skrivemateriale i nogle Egne af Asien holdt sig gjennem Aartusinder til vor Tid og er endnu ikke fortrængt af Papiret. Saaledes blive f. Ex. paa Ceylon de læderagtige Blade af Taliputpalmen benyttede til at skrive paa. Man udskærer de meest passende Stykker af disse mægtige Blade, lader dem langsomt tørre og indgnider dem med Olie. Det saaledes præparerede Stof har Udseende af en glat brun Spaan. Efterat det er beskrevet pleier man at gnide en pulveriseret sort Farve ind i de fordybede Linier, for at de tydeligere kunne træde frem. Slige Blade blive enten rullede enkeltvis sammen og ombundne med Snore, eller ogsaa, naar det er større Manuskripter, heftede sammen og lagte i Æsker af Cedertræ eller af endnu kostbarere Stoffer. Den engelske Regering betjener sig i dens Forhold til de Indfødte, navnlig til offentlige Forordninger o. dsl., ligeledes af Palmeblade som Skrivemateriale og paa Postkontoirerne modtages slige af Ceylons Indvaanere forfattede Brevskaber eller Skrifter til Forsendelse.

Men alle de hidtil omtalte Skrivematerialier, der dog kun lade sig anvende i Form af mere eller mindre svære, plumpe, usolide, men fremfor Alt kostbare Tavler, kunde ikke i Længden tilfredsstille Nationerne, og det saameget mindre som Samfærselen og med den Videnskaber og Kunster begyndte at udvikle sig betydeligt og Trangen til at producere mere omfangsrige Skriftværker gjorde sig mere og mere gjældende. Man behøvede derfor et let, tyndt og varigt Stof, et Materiale, der nærmede sig til vort Papir. Et saadant

blev da ogsaa fundet af de gamle Ægyptere i Papyrusplanten, dette kæmpeagtige Siv, der, omyggelig pleiet, aarlig i den yppigste Fylde skjød op af Nilens befrugtende Dynd. I over et Aarhundrede udbredte den Velsignelse og Velstand over Ægypten og udgjorde det aandige Samfærselsmiddel mellem alle den gamle Verdens Kulturfolk, for da ganske at forsvinde paa nogle kummerlige Rester nær. Kun efter Navnet er den, udbredt over hele Jorden, vedblevet at leve indtil vore Dage. Denne mærkværdige Kjendsgjerning forklares derved, at Papyrusplanten ikke egentlig havde hjemme i Ægypten, men kun var en ved Dyrkning frembragt Kulturplante, der ligesom Tobakken i Frankrig, var bleven et Monopol i Ægypten. Dens egentlige Hjem var det Indre af Afrika, de gamle Arabere kaldte den „babir".

Papyrusplanten, ogsaa kaldet Cyperngræs, hører til Sivgræssenes Familie, Cyper ceae, og driver trekantede, i Toppen glatte, uldne og blomsterbærende Skafter af femten Fods Høide. En Forfatter fra det femte Aarhundrede omtaler den i sin Skildring af Ægypten, idet han siger: „Der stiger en Skov op uden Grene, en bladløs Lund, Vandenes Høst, Sumpenes Prydelse." Iøvrigt var Papyrusplanten hos Ægypterne ikke blot en Industriartikel, der derfra førtes til hele den øvrige Verden, men den blev benyttet til mangfoldige Fornødenheder. Rødderne, som indeholde en sød Saft, bleve nydte baade raae og kogte, i tørret Tilstand anvendtes de til Forfærdigelsen af forskjellige mindre Gjenstande eller som Brændsel. Af Skafternes Trevler blev der flettet siirlige Kurve — Moses blev sat ud i Vandet i en saadan Sivkurv — eller der forfærdigedes af dem smaae Baade, der vare saa lette, at man kunde tage dem op paa grundede Steder og bære dem paa Skulderen. Barken leverede et

godt Materiale til Seil, Touge og Maatter og anvendtes tillige til Klædningsstykker og Tæpper. Af de smukke Blomster flettede Præsterne Krandse og Guirlander til Prydelse for Afgudsstatuerne. Et af de tørrede Blade tilberedt Pulver blev anvendt i Lægekunsten som søvndysjende Middel. Selv ved de Døde blev denne fortræffelige Plante brugt, idet man pleiede at strøe dens tørrede Blade paa den Afdødes Baare førend den sattes paa Baalet, da Liget herved hurtigere brændte.

Fremgangsmaaden ved Papirets Produktion af Papyrusplanten skal have været meget simpel. I Plinius' Skrifter angives den paa følgende Maade: Man spaltede de endnu saftige Siv, løsnede de forskjellige Lag Hinder fra hinanden og sorterede dem omhyggeligt. De ydre Hinder gave de mindre gode, de indre de bedre Papirsorter. Derpaa lagde man de saaledes vundne Strimler Bast efter Længden ved Siden af hinanden og fugtede dem flere Gange med Nilvand, hvilket ligesaavel tjente til at blege dem som til at holde de forskjellige Lag Bast sammen. Derefter blev Massen presset, tørret og glattet og dermed vare de lette, bøielige og næsten hvide Blade færdige, som i Fuldkommenhed nærmede sig Papiret paa det nær, at de slog igjennem.

Brugen af dette Papir udbredte sig derfor ogsaa snart over den hele civiliserede Verden, og Læserne, Bogsamlerne og Skribenterne tog til paa en overraskende Maade. Man skrev med en af Rør skaaret Pen, som dyppedes i en flydende Farve. Som en Følge af Papirets Gjennemsigtighed blev der kun skrevet paa den ene Side, forsaavidt en heldig Omstændighed, som det ellers vilde have været Efterverdenen umuligt at gjemme Datidens literaire Skatte. De Aartusinder gamle Skrifter vilde nemlig ved at rulles sammen have været

fuldstændigt hensmuldrede, dersom der ikke strax var bleven klinet Lærred paa den ene ubeskrevne Side. Et af de ældste af disse Manuskripter er et tretusind Aar gammelt Brudstykke af Homers Iliade, smukt skrevet og inddeelt i Kapitler. Det blev opdaget af en fransk Lærd paa en Ø i det øvre Nilland og antages at hidrøre fra Ptolemæus' Tid. Andre Manuskripter paa Papyrus har man i den nyeste Tid fundet under Pompejis og Herkulanums Aske. Flere af disse Brudstykker indeholde Beretninger, Bekjendtgjørelser o. dsl. fra det romerske Herredømme og synes at have været en Art Avis. Derved stadfæstes, at den romerske Regering lod udgaae et offentligt Blad, som blev afskrevet i endeel Exemplarer og udbredt i Provindserne ved Kourerer.

Trods den store Forbrug, maaskee ogsaa paa Grund deraf, syntes Prisen paa det gamle Papir at have været temmelig høi. Efter en græsk Marmorindskrift, som angiver Omkostningerne ved Bygningen af et Tempel i Akropolis og tillige nævner det Papir, der blev brugt ved Kontrakter og Regninger, kostede et Ark omtrent 2 Rdl. i vore Penge, altsaa maaskee henad firehundrede Gange saameget som et Ark Papir nu. Ogsaa andre Kjendsgjerninger vidne om Papirets store Værdi dengang. Firmus, en romersk Statholder i Ægypten, roste sig af at eie saameget Papir, at en heel Armee kunde betales dermed, og Cicero skriver til sin Ven Atticus, at han hellere vil sende ham en Sum Penge til at kjøbe Papir for, end at han skal skrive saa faa Breve. Den vigtigste Grund til denne høie Priis paa Papiret var formodentlig de høie Skatter, som Regeringerne havde lagt paa Papirudførselen. Historien fortæller om en ikke ubetydelig Opstand, som den herskende Dyrtid paa Papir fremkaldte i Rom under Keiser Tiberius, og som kun blev undertrykket

derved, at Regeringen lod hele sit Forraad af Papir uddele gratis blandt Borgerne.

I et heelt Aartusinde var altsaa Papyrusplanten Enehersker som Skrivemateriale i den gamle Verden, indtil Opfindelsen eller rettere Gjenoptagelsen af et andet Materiale, Pergamentet, 300 Aar før Christi Fødsel efterhaanden fortrængte den. Sagnet fortæller, at paa samme Tid som Kong Ptolemæus den Anden søgte at hæve det berømte Alexandrinske Bibliothek til det første i Verden, søgte ogsaa en Konge i den lilleasiatiske Stad Pergamos at drage Lærde og Skrivere til sit Hof og at samle Bogskatte. Skinsyge drev den Førstnævnte til paa det Strengeste at forbyde Udførselen af Papir til Pergamos, dette bevirkede stor Papirsnød og Følgen var, at Kongen opfandt Pergamentet. Hans taknemmelige Samtid gav ham Navnet Eumenes, den Velvillige, og Produktet blev opkaldt efter Stedet, hvor det blev opfundet; oprindelig hed det Meabrana. Jøvrigt vil man vide, at Pergamentet alt var opfundet tidligere, men sjeldent brugt, og at det var i Pergamos, hvor dets Tilberedelse blev gjenoptaget og gjort mere fuldkommen. Idetmindste er det bekjendt, at Dyrehuder alt tidligere ere blevne benyttede som Skrivemateriale. Ifølge gamle Skribenters Beretninger skulle Iliaden og Odysseen oprindelig være skrevne paa Slangers Ham. Herodot, der levede længe før Ptolemæus, fortæller, at Jonierne benyttede Skind af Geder og Faar, hvoraf Haarene vare kradsede bort, til at skrive paa. Ogsaa Jøderne anvendte Dyreskind til deres Bøger, thi vi læse, at Ypperstepræsten Eleazar sendte en paa Skind udfærdiget Afskrift af de fem Mosebøger til Ptolemæus Philadelphus.

Efterat Ægypten var taget i Besiddelse af den mohamedanske Race, der var imod alt Skriveri, forringedes Dyrk-

ningen af Papyrusplanten mere og mere og i det niende og tiende Aarhundrede var Pergamentet, der nu blev fabrikeret paa mange Steder, udbredt overalt. Man forfærdigede det af Æsels, Geders, Faars og Svins Huder; Skind af Grise vare de kostbareste og leverede et særdeles fiint og blødt Pergament. Cicero skal have eiet en Afskrift af Iliaden af en saadan Fiinhed, at den kunde finde Plads i en Nøddeskal. Foruden hvidt og gult Pergament havde man blaat, violet og purpurfarvet. Paa de farvede Sorter blev der fortrinsvis skrevet med Guld- eller Sølv-Bogstaver. Mod Fugtighed søgte man at bevare det ved at gnide det ind med Olie eller ved at bestryge det med Harpix af Cedertræet. Et underligt Pergament blev endnu i Aar 1527 fremviist som literair Kuriositet; det var en Vest af garvet Skind, der havde tilhørt Petrarca og af ham var beskrevet med Tanker og Vers.

Det ligger i Sagens Natur, at Pergamentet ikke kunde være stort billigere i Priis end dets Forgænger, Papiret af Papyrusplanten; de finere Sorter vare maaskee endog dyrere end dette. Af Sparsommelighedshensyn søgte man derfor at at benytte Pergamentet flere Gange ved at udslette Skriften derpaa. Denne Fremgangsmaade skylder Ordet Reskript sin Opkomst. Derved ere sikkert mangfoldige ypperlige literaire Skatte gaaede tabt. I nyere Tid har man søgt at frelse flere af dem og det er lykkedes ved Hjælp af Chemien at fremkalde paa saadanne to Gange benyttede Pergamenter, der kaldes Palimpsester, den oprindelige Skrift og gjøre den læselig.

Saaledes kunde da heller ikke Pergamentet mere tilfredsstille den bestandig i større Grad tiltagende Trang til et godt og billigt Skrivemateriale, og en Konkurrent dertil, som i

det ellevte Aarhundrede dukkede op, blev derfor hilset med almindelig Tilfredshed. Denne Konkurrent var Bomuldspapiret. Ogsaa dettes Opfindelse gaaer tilbage til den tidligste Oldtid. I det østlige Asien var det Kinesernes oplyste Nation, som for totusind Aar siden eller maaskee endnu tidligere tilvirkede af raa Bomuld et Papir, der ligner vort nuværende. Denne Fabrikation forplantede sig i Aarenes Løb til Udlandet, navnlig skal alt Samarkand i Bukariet i det syvende Aarhundrede have drevet den og sendt Papir af denne Art til Landene ved Middelhavet. Ogsaa Damaskus havde tilegnet sig denne Industri. Bomuldspapiret blev derfor ogsaa i Begyndelsen kaldet charta damascena. Da Araberne indtoge Damaskus og her lærte at kjende Papirfabrikationen, førte de den paa deres Erobringstog først til Spanien og udviklede den videre ved at anlægge Møller til Formaling af Papirsmassen. Overhovedet have Datidens Arabere gjort sig meget fortjente ved Udbredelsen af Kunster og Videnskaber. Et af de ældste Manuskripter paa Bomuldspapir, som endnu opbevares, hidrører fra 1074 og er et af den tydske Keiser Henrik den Fjerde udfærdiget Diplom.

Anvendelsen af Klude istedetfor raa Bomuld kom ligeledes tidlig i Brug, dog er det ikke bekjendt hvor og naar det skete. I Aaret 1120 taler Peter af Clugny i en Traktat til Jøderne udtrykkelig om „Papir af Affald af Klude og andre simple Ting" og i Aaret 1200 klager en arabisk Læge over, at man ikke undseer sig ved at forstyrre de ægyptiske Graves Ro og at berøve de balsamerede Lig deres Klædebon, for at — tilvirke Papir af dem. Jøvrigt laae den Idee, at anvende Klude, som man kunde faae i Nærheden og næsten for Ingenting, istedetfor den raa Bomuld, der maatte hentes langveisfra til høie Priser, saa nær, at man

ikke kan undre sig over, at den næsten begyndte at dukke op samtidig med Begyndelsen af Papir-Industrien. Ligesaa maatte det snart vise sig, at Papirmassen blev bedre og varigere ved den Tilsætning af Lærred, som den tilfældige Blanding af Klude frembød, og Følgen deraf var ogsaa efter kort Tids Forløb det Fremskridt, at der til at fabrikere Papir kun blev anvendt Lærredsklude. I det store Bibliothek i Slottet Eskurial findes et paa Lærredspapir skrevet Manuskript fra Aaret 1100, som indeholder Hippokrates Aforismer; ligeledes blive andre Manuskripter af samme Materiale, der gaae tilbage til det trettende og fjortende Aarhundrede, opbevarede i forskjellige europæiske Bibliotheker.

Den første egentlige Papirmølle, som findes omtalt i gamle Skrifter, existerede i Aaret 1340 ved Slottet Fabriano ved Ancona. Lignende anlagdes 1390 i Nürnberg og 1470 i Basel. Efterhaanden udbredte Papirfabrikationen sig til alle Lande i den civiliserede Verden indtil den med Bogtrykkerkunstens Opfindelse fik det største Opsving. Navnlig udmærkede Hollænderne sig ved en fortrinlig Papir-Industri; de opfandt ogsaa i Midten af forrige Aarhundrede en efter dem benævnt fortræffelig Maskine til Tilberedelse af den saakaldte Papirvælling, der hidtil var bleven tilvirket langsomt og ufuldkomment ved et simpelt Stampeværk.

Desuagtet var Forfærdigelsen af Papir, der af Papirmassen i flade Tønder eller Bøtter ved Haandarbeide blev formet til Ark og kaldtes „Bøttefabrikation", et temmelig langvarigt og møisommeligt Arbeide, indtil endelig i Aaret 1820 Adolf Kieferstein i det Weimarske opfandt en meget sindrig Maskine, der erstattede Haandarbeidet og gjorde det muligt, at Papir kunde frembringes i store Masser. En saadan Maskine leverer det saakaldte uendelige Papir i en

Bredde af circa $2^1/_2$ Alen. Fortiden arbeide utallige saadanne Maskiner, ikke faa med en forbedret Konstruktion, i Europa og i Amerika, og den Masse Papir, som de levere, naaer en fabelagtig Høide.

Det vigtigste Forarbeide ved Papirfabrikationen er at tilveiebringe og sortere Kludene. Hvad Tilveiebringelsen angaaer, da har det nu næsten sin Vanskelighed, thi Forbrugen er overordentlig stor, og Priserne ere i de senere Aar stegne meget betydeligt. Kludenes Sortering maa skee med stor Omhu, de blegede udskilles fra de ublegede, de hvide fra de farvede, Bomuldskludene fra de linnede, og af alle disse de finere fra de grovere, saa at der gives henved 30 forskjellige Sorter, der hver for sig benyttes til forskjelligt Papir. Forinden de males til Vælling og derefter omdannes til Papir maa der foretages ikke faa Operationer, hvis Beskrivelse vilde blive for vidtløftig.

Den høie Priis, hvortil Kludene ere stegne ved det store Begjær, har naturligviis bevirket, at man har tænkt paa at erstatte dem ved andre Ting, ved Surrogater. Man er herved gaaet tilbage til Planteriget og efter de forskjellige anstillede Forsøg at dømme turde vore indenlandske Straa- og Træarter have den største Betydning i Fremtiden som Surrogat for Klude. Mange Fabriker forarbeide alt Kludene med en Tilsætning af Straa- og Trætrevler af 25 til 40 Procent. I Frankrig har man forsøgt at fabrikere Papir direkte af Planter, saasom af Gyvel, Aloe og Dværgpalme*).

*) Paa den nordiske Udstilling i Kjøbenhavn saaes der Papirmasser af forskjellige Træstoffer, fabrikerede her i Danmark, Sverrig og Norge. I de to sidstnævnte Lande er det især Asp og Gran, som anvendes dertil.

Kineserne betjene sig alt længe af Basten af Morbærtræet til Papir; desuden benytte de Bambusbark, Hamp, unge Grene af Bomuldsplanten og det indre Hylster af Silkeormenes Kokons.

Dette er en kort Fremstilling af de Forandringer og Omskiftelser, dette Skrivemateriale har undergaaet i Tidernes Løb. Medrette kunne Kludene betragtes som en af Verdens første Stormagter. Forvandlede til Papir have de været og ere endnu den ypperste Bærer af den aandelige Udvikling, ved dem er al jordisk Viden bleven fremmet og der gives ikke nogen Green af den menneskelige Virksomhed, som ikke skylder dem Meget. Og hvilke Forvandlinger foregaaer der ikke med disse Klude! Den smudsigste af dem fremstaaer maaskee igjen som den duftende Billet, der sendes til en Elskerinde, eller bliver ogsaa til en Depesche i en mægtig Statsmands Kabinet, indeholdende Bestemmelser om Krig eller Fred, om en Stats Velfærd eller Undergang!

Men Papiret tjener ikke blot Videnskaben og utallige andre Øiemeed; det træder os imøde som Repræsentant for de ædle Metaller, som Stormagt i Ordets vidtstrakteste Betydning. Hvormegen Higen, hvormegen Kamp og Nød knytter der sig ikke til disse Værdier, som Papiret repræsentere, hvilke Nydelser kunne de ikke forskaffe, hvormeget Godt kunne de ikke udrette, men hvilken Sorg og Elendighed kunne de ikke afstedkomme, naar de misbruges i slette Formaals Tjeneste!

Efteraarets Dronning.

(Efter **Paul Kummer.**)

I Efteraaret 1789 strømmede Publikum i Madrid til den derværende, dengang meget berømte botaniske Have, for at beundre en fremmed Blomst. Den var af den mexikanske Professor i Botanik Vincente Cervantes, som havde fundet en stor Mængde af den paa frie solbeskinnede Sletter i Mexiko eller mellem Krattet, sendt til den spanske Stad, var her bleven omhyggelig opelsket og blomstrede nu for første Gang. Men hvem anede nu, at denne Blomst skulde være kaldet til engang i Tiden at være Høstens Dronning i alle Europas Haver?

For Tilskueren havde den i sin Karakteer en ikke ringe Lighed med den gamle bekjendte Solsikke. Men Straalerne i dens Kurv prangede i det skjønneste Orangerøde eller Skarlagen og omgave som straalende Krandse den guldgule Blomsterskive. De mørkegrønne Blomster vare fjedrede som Hyldetræets. Den glatte Stængel hævede sig rank til Mandshøide. Den hele Plante, men især Blomsterne, var langt siirligere og smukkere end den bekjendte Solsikke.

Den smukke, men endnu navnløse Mexikanerinde blev ifølge en blomsterelskende Abbés Forslag almindelig kaldet Dahlia til Ære for den berømte svenske Naturforsker Andreas Dahl. Men hvor stor end den Opsigt var, som Blomsten dengang vakte, gik den dog snart næsten i Glemmebogen, om end Botanikere af Faget beholdt den og dens Navn i Erindringen. Først da den berømte Humboldt igjen

indførte Planten fra Mexiko ved det derfra medbragte Frø, og da den blev beskreven af Tydskeren Willdenow, som til Ære for den russiske Naturforsker Georgi nu kaldte den Georgine (Georgina variabilis), blev det større Publikum bekjendt med den. Den vilde imidlertid vistnok igjen være bleven forglemt i videre Kredse, dersom nu ikke Gartnerkunsten havde fæstet sit Øie paa den og opelsket den til den mærkelige Pragtblomst, der nu udgjør vore Havers første Prydelser om Efteraaret. Naar hele Aarets Blomsterflor er ved at tabe sig eller forsvinde, naar selv den sidste Rose er visnet og kun endnu Asters, Høstlevkøier, Reseda, Heliotroper og nogle fra Amerika stammende Blomster pryde Bedene, da hæver Georginen sig i sin Pragt og Skjønhed og kappes om Prisen med Blomsterverdenens Herligste. Kun dufter den ikke som Rosen, og naar Duften er Plantens Sjæl, saa er den paa en vis Maade en sjælløs Skjønhed.

Men hvorledes er dette Mirakkel skeet, hvorledes er det gaaet til, at den mexikanske Blomst, der dog i sin Oprindelighed var temmelig simpel, neppe kan gjenkjendes i vore Dages prægtige Georginer? Herved maae vi blive Svaret skyldig. Et hemmelighedsfuldt Slør, som vi ikke kunne bortage, neppe engang sagte kunne løfte, hviler over slige Naturfænomener. Videnskaben vil aldrig ret kunne udgranske, hvorledes det kommer, at et Naturprodukt kan forme sig rigere og rigere, at den uanseelige Skikkelse kan forandre sig til noget Storartet, kan fremtræde paa en mere ideal Maade, med bestandig skjønnere Træk. Og dog ligger dette i Naturlovene, i Lovene for Skjønheden og Hensigtsmæssigheden, der ikke ere mindre virkelige og absolute end de Love, som Fysiken og Kemien have opdaget og bevist; det er det Guddommelige i Naturen, som ikke kan udgrundes og forklares.

Alle fysikalske og kemiske Naturlove staae kun i dets Tjeneste og have det Kald at føre det ud i Virkeligheden.

Vi see dette hvorhen vi kaste Øiet. Overalt viser der sig hos Naturens Skabninger en Trang til at blive mere fuldkomne i deres videre Udvikling, til at aabenbare sig mere idealt fra Trin til Trin. Den omflagrende Sommerfugl, som suger af Blomsterne, selv en flagrende Blomst, er dog kun en fortsat Udvikling af den hæslige Larve, som gnavede paa de grønne Blade. Ligesaa er Maalet og Idealet for enhver Plante dens Blomst, hvortil den kæmper sig frem fra en ringe Spire. Og ligesom hver enkelt Skabning stræber hen imod Skjønhed og Fuldkommenhed, saaledes have de forskjellige Arter, idetmindste mange af dem, en særegen Evne til i de kommende Slægter at udvikle sig skjønnere og skjønnere. Maaskee har selv den hele Skabning ved Hjælp af denne aandige, ideale Lov udviklet sig fra Urtidens ubetydeligste Begyndelse til sin nuværende Herlighed. Til de fleste af vore Kulturplanter, som dyrkes paa Marker og i Haver, finde vi jo den almindelige Stammeplante endnu i vild Tilstand; det er uanseelige Vækter, som Ingen kan tiltroe at de virkelig ere Stammeforældrene til vore ædle Kulturplanter. Men saa bleve Farverne mere livlige, Formerne udviklede sig rigere og skjønnere, Duften blev stærkere, og Plantekjødet finere og saftigere. Rigtignok ere nogle Planter i denne Henseende mere forud for andre, ere mere skikkede til at udvikle sig, ere paa en vis Maade mere geniale og stræbe fremad til et høiere Maal. Det er Gartnerens taknemmelige Pleiebørn, der trives under hans kyndige Haand til en større Fuldkommenhed end det kan skee, naar de faae Lov til at skjøtte sig selv og ere overladte til Naturens jevne Pleie. Med Føie forbauses vi da over de Resultater, som Gartneren

kan opnaae. Og dog udvikles derved kun Plantens medfødte Anlæg, hvis forunderlige Dybde vi ikke kunne fatte.

En slig begavet Blomst er Georginen og vi staae ligeoverfor den som for en Hemmelighed, som Skabningen forelægger vor Forstand og Viden, men som denne ikke kan udgranske.

Men med Øinene kunne vi følge, hvorledes Kunstneren sætter Streg ved Streg, hvorledes Linierne forbinde sig med hinanden til skjønne Former, hvorledes Farverne fortone sig, indtil Billedet er færdigt og da i sin Fuldendthed aftvinger os Udraab af Beundring. Ved Georginen ere hine første Streger og Linier, med hvilke Natur og Kunst arbeide, de smaae tungeformige Straaleblomster og de røragtige Skiveblomster, hvoraf den vilde, oprindelige Blomst var sammensat. Efterhaanden dannede sig de indre Rørblomster til flade Straaleblomster, de bleve farvede og bladagtige og begge antoge en Form, hvor det Skjønne var Øiemedet. Under den gartneriske Pleie fremkom efterhaanden den hele Fylde af sammenfoldede, sammenrullede eller muslingeformede Blomstertutter. Og ved en harmonisk Udfolden have disse da i spiralformige, indadtil slyngede Linier formet sig til den yppige og dog saa regelmæssige, udmærket smukke Roset, som Øiet dvæler ved med saa stor Velbehag. Vi ville nu, om end flygtigt, kaste et Blik paa den store Mangfoldighed, som en riig Georgineflor frembyder i denne eller anden Henseende.

Hovedgrupperne bestemmes efter hele Plantens eller efter Blomsternes Størrelse; saaledes betegnes som Dværggeorginer de neppe to Fod høie Planter, der ikke have nogen Støtte, men trods den lave Stængel ofte have de største Blomster. De ere Modsætningen til de til høie Stokke

bundne mandshøie Sorter, blandt hvilke atter de smaablomstrede, de saakaldte Liliputer ere en særdeles karakteristisk og yndet Afdeling og danne en stærk Kontrast til de storblomstrede Stokgeorginer, der udgjøre det største Antal af alle Sorter. Kjenderen tager nærmest Hensyn til selve Blomsterrosettens Form og navnlig gjør han Forskjel mellem de høithvælvede eller de idetmindste som en Halvkugle formede Rosetter, der i Gartnerens Sprog betegnes som „Pyramideform" eller „Kugleform", og den ind i Bægeret fordybede „Rosenform", som er den yppigste og mest bekjendte. Men endnu langt betydningsfuldere for det Karakteristiske ved en Georgines Skjønhed er Formen og Sammenfoldningen af dens Rosets enkelte Blade. Kjenderens Blik er derfor særligt henvendt paa de enkelte brogede Blade i Fyldingen og vurderer efter deres Form de forskjellige Georginers større eller ringere Skjønhed. Og i Sandhed, hvor forskjellig er ikke den Bøining, den Sammenrulling, den Sammenfoldning, som de forskjellige Georginers Blomsterblade have. I de fleste Tilfælde ere de som Rosenbladet let hvælvede og kun lidt foldede ved Bunden. Andre ere opad til med Randene bøiede over hinanden og fremstille den saakaldte „Muslingeform". Denne bliver til „Celleform", naar Aabningerne ere saavel langagtige som runde, og Rosetten saaledes ligner en Skive af en Bicelle. I „Chrysanthenumformen" ere Bladene fuldkommen sammenrullede som Rør, eller de ere løst sammenviklede og fremstille da „Vikkelformen", hvorfra endelig „Perleformen" adskiller sig ved Vikkelrørenes Fiinhed. En Gartner, hvis rige Georgineflor jeg beundrede, svarede mig: „Blomstens Form lader Intet tilbage at ønske, men Farven!" Og idet han lod sit Blik flygtigt glide hen over den hele Flor, vedblev han: „Der er vistnok allehaande

Farver, men endnu er det ikke lykkedes Nogen at fremstille en virkelig blaa Georgine. Jeg kunde blive en riig Mand, hvis jeg kunde naae dertil — thi der er sat en uhyre Præmie derpaa."

Nei, en himmelblaa eller en anden blaa Georgine findes der endnu ikke, hvorvel de forskjellige violette Arter synes at antyde, at det ikke er ganske umuligt, ogsaa engang at frembringe en blaa.

Men, naar vi tillige undtage det rene Sorte — som overhovedet aldrig forekommer i Planteriget — hvilken Farve savnes der vel i Georginernes Verden? Fra det reneste Hvide til det mørkeste Violette og Brune, fra det gyldne Gule til det meest flammende Røde ere alle Farvenuancer tilstede. Ja, hvor i hele Verden er der en anden Blomst, som saaledes skifter i alle glødende, saavelsom i mørke og matte Farvetinter. Og disse Farver ere ikke betingede af betydningsfulde Omstændigheder, de ere aabenbart kun et Spil af Tilfældet. Gartneren saaer de talrige Frøkorn af en blodrød Georgine, og han veed forud, at det ikke er lutter røde Georginer, som atter fremkomme deraf. Men med Spænding venter han paa den Tid, da Planten, der med Omhu er pleiet om Foraaret og Sommeren, og snart mægtig er skudt op, vil vise sine første Blomster. Sommeren er snart forbi og nu overraskes Gartneren af en glimrende hvid Blomst, en anden er skarlagenrød eller rosa, en anden er guul, brun eller violet; eller ogsaa ere hvide og gule Striber eller Prikker blandede spættet i røde, violette eller brune Georginer. Hvilken broget Mangfoldighed! Og dog ere de Børn af en og samme Moderplante. Maaskee findes der En og Anden derimellem, som i Bygning, Farve eller Vext endog er saa særegen, at den selv for Kjenderen har en ny

Karakteer. Deslige ere Gartnerens Stolthed, thi han er istand til at prise dem for Verden som noget Nyt. Men det Nye er ogsaa virkelig en Begivenhed! Thi mellem hundrede Sorter Georginer, der alle ere opelskede med Omhu indtil de komme til Blomstring, findes der neppe en eneste Original, som egentlig lønner Umagen ved sin høiere Priis; alle andre ere fordetmeste uden nogen større Værdi i Handelen.

Dyrkningen maa ogsaa drives i det Store, naar den skal give noget betydeligere Udbytte. Dette skeer fornemmelig i Tydskland. Ligesom Frankrig er Rosernes Land, saaledes er nutildags Tydskland Georginernes Land, hvorfra Udlandet forsynes med nye Sorter. Tydskland har fem til sex store Etablissementer, der saa godt som udelukkende beskjæftige sig med Georginedyrkningen og hvert Aar frembringe et anseeligt Antal nye Sorter. Det betydeligste er i Landsbyen Köstritz i Thüringen; her er en heel Tønde Land beplantet med Georginer, som om Efteraaret yde et i Sandhed pragtfuldt Skue.

Georginens overvintrede Bladknoller blive skaarne i Stykker om Foraaret og hvert Stykke giver, naar det blot har det mindste Spireøie, en ny Plante. Snart blive de enkelte Grene afskaarne af denne og satte som Stiklinge i Jorden, hvor de hurtigt slaae Rødder. Alle disse unge Planter skyde høit op i samme Aar og blomstre. En dygtig Gartner er istand til at faae henved tredsindstyve unge Planter paa denne Maade af en eneste Knold fra det foregaaende Aar. Og de blive alle konstante i næsten enhver Henseende. Paa denne Maade blive Fyrster, Helte, Digtere, Kunstnere, overhovedet berømte Mænd og Kvinder forevigede, ikke at tale om de mangfoldige andre Benævnelser, der gives

de forskjellige og saa yderst talrige Sorter. Ja, Navnet er noget meget Væsentligt. Jeg traf paa en Gartner, som havde opelsket flere nye og smukke Varieteter og givet dem meget poetiske Navne. „Hvorledes kommer De til saa poetiske Benævnelser?" spurgte jeg ham. „Sagen er simpelthen den," svarede han mig, „at jeg om Sommeren passer min Have og dyrker mine Georginer, og om Vinteren, naar jeg har god Tid, søger at finde Navne til de nye Varieteter. Jeg læser derfor Digte og Noveller. Støder jeg nu paa et Navn, en Betegnelse, som jeg mener kan passe for en ny Sort Georgine, saa tegner jeg det op og har til Sommeren en Deel Navne at vælge imellem; naturligviis tager jeg det, som bedst passer til Varietetens Karakteer."

Man tage en Priiskourant paa Georginer, og man vil da see, hvilken uendelig Mængde Navne, der findes derpaa, og følgelig hvilken tilsvarende Mængde forskjellige Sorter, hvor rigtignok ogsaa Forskjellen undertiden er saa ringe, at den neppe kan bemærkes endog af Kjenderen. Men Navnet er, som sagt, af største Vigtighed for Gartneren, undertiden vigtigere end selve Planten. Det følger med i Kjøbet og bliver ogsaa betalt. Thi naar ved Skjødesløshed eller paa anden Maade Etiketten gaaer tabt, saa blive slige navnløse Skjønheder solgte i Bunke, som det kaldes i Kunstsproget, og Prisen er da meget ringere. Her bliver Navnet i Virkeligheden til Penge.

At de prægtigste, meest farverige Georginer have de meest straalende Navne, er en Selvfølge; men rigtignok findes der ogsaa Varieteter, som prunke med Navne, der ere mere glimrende end de selv. Dog ville vi ikke videre opholde os derved. Jøvrigt have Georginerne i de senere Aar tabt ikke lidet af deres Anseelse, man har trods deres Farverigdom

fundet dem vel simple og for almindelige. Modesmagen har ogsaa deri gjort sin Ret gjældende, og man fristes nu til foretrække Asters for Georginer, endskjøndt Asters i Skjønhed og Pragt dog i Virkeligheden staae langt tilbage for Sidstnævnte. Men Georginen vil dog nok komme til sin Ret igjen og i ethvert Tilfælde vil man nødigt i det Frie savne den høie, ranke Efteraarets farverige Dronning.

En Feiltagelse.

Dramatisk Situation af **Moise Hornung** i »Bibliothèque universelle et Revue Suisse.«

Personer.

Cesanne.
Margrethe.
Curtenay.
Jerome, Tjener.
Henri.

(En smukt møbleret Sal. Ved Tæppets Organg sidder Cesanne sovende i en Lænestol ved Kaminen, og Margrethe ved et Bord, der er bedækket med Bøger og Broderier.)

Første Scene.

Margrethe (seer paa Tafeluhret og derpaa paa sin Fader). Der er ikke længe dertil . . . (tager en Bog og forsøger at læse, men lægger den igjen fra sig.) Han kommer snart, og Fader vil ikke til at gaae! . . . (Hun stamper let med Foden.) Han bliver ved at sove . . . hvad skal jeg gribe til? . . . Nei, jeg kan ikke holde det længere ud . . . (Hun gaaer sagte hen til Cesanne; med dæmpet Stemme.) Fader! (Pause. Lidt stærkere.) Kjære Fader!

Cesanne (farer op, raabende bistert.) Hvem understaaer sig?... (Margrethe stjælver; — med en mildere, men altid opbragt Stemme.) Ah, det er Dig, mit Barn ... Hvad vil Du?

Margrethe. Jeg veed det næsten ikke ... Du farer saa forskrækkelig op, jeg bliver ganske bange.

Cesanne. Barn!

Margrethe. Jo, jo, man kan virkelig blive angst.

Cesanne. Naa — naa! Hvad er der saa?

Margrethe. Klubben — husker Du den?

Cesanne. Klubben? — Er Klokken saa mange?

Margrethe. Det er over Tiden.

Cesanne (seer paa sit Ubr.) Du har Ret — jeg har sovet for længe.

Margrethe (gaaer hen og tager Faderens Overfrakke og Hat.) Troer Du, at jeg ellers vilde have vækket Dig. Men jeg gjør det ikke oftere, Du er altfor glubende, lille Fader. En anden Gang lader jeg Dig sove saalænge Du lyster, og saa kan Hr. Curtenay see til, hvad der bliver af hans Parti ... Og han er, som Du selv siger, saa akkurat, altid strax paa Pletten; nu har han ventet i en halv Time ... (Efterligner Faderen.) Hvem understaaer sig? Er det en Maneer?

Cesanne (iforer sig sin Frakke.) Bah! Det ligger i min Natur. Du vil vel, at jeg skal være som et Lam — finde mig i Alting?

Margrethe. Har Du dine Handsker?

Cesanne. Ja.

Anden Scene.

De Forrige, Jerome.

Jerome (afsides til Margrethe.) Frøken, der er en Herre udenfor, som vil tale med Dem i Enrum. Han vil ikke sige sit Navn.

Margrethe (sagte og hurtig.) Tys! Før ham ind i mit Værelse. (Jerome bliver staaende overrasket.) I mit Værelse, hører De?

Jerome. Frøken — undskyld! . . . men det er et ganske ungt Menneske . . . og . . .

Margrethe. I mit Værelse . . . skynd Dem! . . . Ikke et Ord mere.

(Jerome gaaer, rystende paa Hovedet.)

Tredie Scene.

Cesanne, Margrethe.

Cesanne (vil til at gaae.) Farvel, Margrethe.

Margrethe (holder ham tilbage.) Du gaaer . . . og Du vil ikke . . .

Cesanne. Hvad vil jeg ikke? . . .

Margrethe. Du vil ikke bede mig om Forladelse . . . jo, det er meget kjønt.

Cesanne. Tossede Barn! (Han kysser hende paa Panden; Margrethe falder ham om Halsen og trykker ham til sig. Cesanne gaaer.)

Margrethe (følger ham med Øinene.) Gud skee Lov! Jeg var saa bange, at de skulde mødes. Nu til Henri. (Til Jerome, som kommer ind.) De maa ikke sige Noget.

Fjerde Scene.

Jerome (alene.)

(Langsomt.) De maa ikke sige Noget. Tænk hvad De vil om mig, men De maa ikke sige et Ord, Jerome. (Levende.) Hvad skal det sige, hvad skal det betyde? . . . Jo, det er tydeligt nok . . . Frøken Margrethe, det søde Barn, den Engel, hun har en Sammenkomst med en fremmed Herre. Men det er jo til at blive gal over! Og Du,

min Ven Jerome, vil Du virkelig gjøre Dig til Medskyldig? — Du maa ikke sige Noget, sagde hun . . . Nei, nei, jeg vil ikke være med, jeg siger Alt — Alt . . . (Pause) Og hvad saa? — Saa jager Herren mig paa Porten — hvis han ikke slaaer mig ihjel, for det er han nok istand til . . . Han holder saameget af Frøkenen . . . Jo, jeg sidder net i det — det er galt at tie — og det er galt at tale . . . Der er de.

Femte Scene.

Jerome, Margrethe, Henri.

Margrethe (der holdes under Armen af Henri.) Kjære Henri! Hvor det fornøier mig!

Jerome (afsides.) Jo, det er meget smukt.

Margrethe. Hvor jeg længtes efter at tale med Dig.

Jerome. Hun siger Du til ham.

Margrethe. Lad mig endnu engang omfavne Dig.

Jerome. Det gaaer for vidt! . . . (Hoster.)

Margrethe. Ah, De er her, Jerome. Lad os være ene.

Jerome (mumlende.) Jo, Frøken, jo . . . (afsides.) Nei, har man kjendt Magen. (Idet han gaaer) Jeg siger Alting, om jeg ogsaa bliver slaaet ihjel.

Henri. Det er altsaa ham, der er kommen i Juliens Sted? Den skikkelige Julien, hvis Godhed for mig bevirkede, at Fader jog ham paa Porten.

Margrethe. Henri!

Henri. Han tillod sig kun at sige nogle beklagende Ord — og det var tilstrækkeligt.

Margrethe. Du feiler, Henri! Men lad os tale om andre Ting, jeg beder Dig.

Henri. Ja, lad os det. Det gjør altfor meget ondt, at tænke derpaa. Nu ere vi sammen som i fordums Dage . . . Lad os være Børn — lad os sladdre sammen . . . som i fordums Dage.

Margrethe. Ja, lad os det. (De tage Plads paa en Sofa. Der opstaaer en længere Pause.) Nu vel!

Henri. Nu vel!

Margrethe. Tal — Du siger Intet.

Henri. Og Du da!

Margrethe. Og dog havde jeg saameget jeg vilde sige Dig. Jeg vilde spørge Dig, fortælle Dig, raade Dig — ja, raade Dig — men din Ankomst har ganske forvirret mig . . . jeg veed ikke, hvor jeg skal begynde eller ende . . . (Med Eet.) Henri, Henri, jeg er saa glad! (Skifter Tone.) Men ogsaa lidt bedrøvet.

Henri. Kjære Margrethe!

Margrethe (antagende en glad Tone.) Ja, lad os tale om den Tid, hvor vi vare smaae . . . Holder Du ikke not af at tænke derpaa? Kan Du huske, da vi legede her i denne Stue — og see Dig om, Intet er forandret — ikke det Mindste, der mangler kun vort Legetøi. Og naar vi saa havde løbet omkring og leet og spøget, saa satte vi os derhenne i Vinduesfordybningen, og jeg læste for Dig af Eventyrbogen.

Henri (skjulende sin Bevægelse under en glad Mine.) Og jeg blev snart kjed af at høre — og saa rev jeg Bogen ud af Haanden paa Dig.

Margrethe. Ja, Du var undertiden en slem Dreng. Og saa var Du forfalden til at lege med mine Dukker. Det vilde Du hellere, end høre Eventyr. Husker Du Henriette, dit Gudbarn?

Henri. Jo, jo vist . . . det var paa hende jeg slog Næsen af — det husker jeg godt . . .

Margrethe. Det stakkels Skind. Og saa, naar vi sad om Aftenen og saae paa Ilden, saa bleve vi alvorlige. Saa kom de gode Forsætter: „Naar jeg bliver stor, skal Du bare see!" Og hvor vi glædede os til den Tid, vi bleve store . . . . Saa skulde vi aldrig skilles ad, sagde Du. Og saa talte vi ogsaa med sagte Stemme om vor stakkels Moder! Disse Erindringer, de ere saa smukke, ikke sandt?

Henri (meget rørt) Jo, jo . . . (Med Bitterhed.) Men saadanne Erindringer har Du, jeg har andre. (Reiser sig) Hvad denne Stue minder mig om, er ikke vor Barndoms Lege, ikke Fortidens Drømme, den bringer en forfærdelig Scene tilbage i min Hukommelse: En Fader med opløftet Haand nærved at slaae til, en Søn ude af sig selv, med Forbandelse paa Læberne — en Søn, der med Eder og Haan blev jaget ud af sine Forældres Huus — det er mine Erindringer! . . . (Han gaaer ophidset nogle Gange frem og tilbage. Pludselig vender han sig til sin Søster.) Hvad sagde han til mit sidste Brev . . . har han læst det?

Margrethe. Det veed jeg ikke . . .

Henri. Siig mig Sandheden. Har han læst det?

Margrethe. Nei.

Henri. Brændt, som alle de andre . . . uden engang at lukke det op. Det er meget haardt. Men han skal høre mig. Han er dog min Fader — han maa tilgive mig. Jeg vil vente ham her, jeg vil kaste mig for hans Fødder . . .

Margrethe (levende.) Gjør ikke det, jeg beder Dig. Du veed ikke hvor opbragt han kan blive . . .

Henri. Det skrækker mig ikke . . . jeg bliver!

Margrethe. Øieblikket er daarligt valgt, han er idag

i saa daarligt Humeur. Du maa have lidt Taalmodighed endnu.

Henri. Taalmodighed — det er let sagt!

Margrethe. En Dag — to Dage! . . . Der maa være Tid til at forberede ham. Han er ikke mere ung . . . en saadan Overraskelse kan let skade ham ved hans Humeur — tænk, hvad der kan hænde.

Henri. Du har Ret. Jeg maa ikke fremstille mig saa pludselig . . . han maa forberedes . . . men hvorledes kan det skee? . . . Han taaler jo neppe at høre mig nævne.

Margrethe. Aa, vi skal nok finde paa et Middel . . . Du skal see, at det vil lykkes, og at Alt vil blive godt. (Klapper i Hænderne med barnlig Glæde.) Ja, Du skal see, og saa kommer igjen vort gamle Liv, saa spadsere vi sammen, saa gjør vi Musik sammen — og saa taler jeg til Dig om Eleonore — bliv bare ikke rød — og Du taler til mig om dine Studier. Dine Studier, ja, dem har Du da blevet ved med?

Henri. Jeg har opgivet dem.

Margrethe. Har Du?

Henri. Jeg havde ikke Tanke for Noget.

Margrethe. Stakkels Henri.

Henri. Og Ingen til at opmuntre mig, til at give mig Mod

Margrethe. Men vor Onkel?

Henri. Han er en brav Mand; men hans Hu staaer kun til Forlystelser; Studering, Arbeide, Alt er ham imod. Han meente, at Adspredelse var den bedste Kuur for min Sorg — og jeg maatte dele hans Fornøielser. Men det er ikke noget godt Liv, det passer ikke til min Karakteer — og derfor maa jeg . . .

Sjette Scene.

De Forrige, Jerome.

Jerome (kommer hurtig ind.) Herren kommer tilbage.

Margrethe. Allerede!

Jerome. Jeg saae ham gaae over Gaarden. (Henri vil gaae ud i Baggrunden. Jerome standser ham.) Nei, nei, saa møder De ham . . . (Peger paa Døren til Høire.) Skjul Dem der . . . Hvis han traf Dem, sad vi nydelig i det. Han vilde bestemt myrde Dem. Men nu haaber jeg, at De aldrig vover at komme igjen.

Margrethe. Jerome dog!

Henri. Hvad er det, Du siger, Gamle!

Jerome. Det siger jeg — men skynd Dem nu bare. (Han støder ham med Lempe ind i Sideværelset.) Og De, Frøken, De maa ogsaa bort, derind; De seer saa forskrækket ud, at Deres Hr. Fader strax vil ane Noget. (Han fører Margrethe ind i Værelset til Venstre. Torrer Sveden af Panden.) Nu er vi sikker for Øieblikket... Gud! hvem skulde troe det om hende!

(Curtenay kommer.)

Syvende Scene.

Jerome, Curtenay, derefter Margrethe.

Jerome (forundret.) Hvad, er det ikke Andre end Dem.

Curtenay. Ja, det er kun mig. Hvorledes har Deres Herre det?

Jerome. Jo, jeg takker, meget godt.

Curtenay. Godt? Det fornøier mig. Er han hjemme?

Jerome. Han er i Klubben.

Curtenay. Det var mærkeligt. Jeg kommer lige derfra.

Jerome. Og han er gaaet lige derhen.

Curtenay. Saa er vi gaaet feil af hinanden. Jeg har været rigtig urolig. Kl. fem er Aftalen . . . Der gik et Kvarteer, en halv Time — ingen Cesanne kom. Han maa være syg, tænkte jeg. Men siden han er i Klubben, saa . . . . (Vil gaae.)

Jerome (holder ham tilbage.) Undskyld, Hr. Curtenay, jeg vilde gjerne sige Dem et Ord.

Curtenay. Tal, min Ven.

Jerome. Jeg er i stor Forlegenhed — De kan maaskee redde mig ud deraf?

Curtenay. Forlegenhed — hvad mener De?

Jerome. De er Herrens bedste Ven — Frøkenen holder ogsaa meget af Dem . . . De er en god Mand og taler ikke meget . . . og Alt vel overveiet . . .

Curtenay (afbrydende ham.) Hør, min Ven, naar De har en Hemmelighed, saa behold den for Dem selv, det er det Klogeste.

Jerome. Nei, Herre, nei — jeg vil betroe Dem . . .

Curtenay. En anden Gang — en anden Gang . . . Deres Herre venter mig og . . . (Han vil gaae.)

Jerome. Det er sagt med to Ord. Frøkenen har en Elsker — nu veed De det.

Curtenay. Har hun? . . . Det vidste jeg rigtignok ikke . . . Men hvad kan jeg gjøre dertil . . . det er saa naturligt i hendes Alder.

Jerome. Jeg veed meget godt at det er naturligt. Men hvor troer De at de ere? De troer maaskee, at de gjøre Tegn til hinanden paa Afstand, at de kukkelure hver hos sig.

Curtenay. Men i Pokkers Navn hvad er det? Veed Cesanne ikke Noget af det — det var meget slemt.

Jerome. Hvis det var det Hele!

Curtenay. Hvad skal det sige?

Jerome. Jeg har med disse mine egne Øine seet dem omfavne hinanden.

Curtenay (forbauset.) Det er aldrig muligt!

Jerome. Omfavne hinanden, sige Du til hinanden — jo Herre! Og det unge Menneske — han er der, skjult — og Frøkenen, hun er der, skjult — og nu veed De, hvad der passerer her i Huset.

Curtenay. Min Gud — min Gud! Hvorfor har De sagt mig alt dette! Jeg er en rolig Mand, og gad ikke være inde i Sligt.

Jerome. Jeg heller ikke.

Curtenay. Men nu, da det er skeet, maa der handles. Hvor er det unge Menneske? Lad ham gaae sin Vei.

Jerome. Ja, det er rigtig. (Vil gaae hen til Døren til Høire.)

Curtenay. Nei, nei, tøv lidt! Margrethe er der, hent hende.

Jerome. Ja vist, ja. (Han vil gaae hen til Døren til Venstre.)

Curtenay. Nei, nei! Et Øieblik! Først maa vi være enige. Hendes Fader maa ikke erfare Noget — det er det Vigtigste.

Jerome. Det er det Vigtigste.

Curtenay. Fyren maa aldrig komme igjen — det forstaaer sig.

Jerome. Det forstaaer sig.

Curtenay. Eller — ja — de maae først og fremmest giftes . . .

Jerome. Hvad behager?

Curtenay. Og saa maa det fortælles til Faderen!

Jerome. Men hvor vil De hen — det er jo umuligt.

Curtenay. Hvad er umuligt?

Jerome. Gifte dem sammen? Jo, det vilde være rart! Betænk, Herre, at den unge Herre er en reen Døgenigt, en Laps.

Curtenay. Hvem siger det?

Jerome. Jeg. Og jeg skal sige Dem hvorfor. Hvis der var noget Godt ved den Fyr, hvis Frøkenen kunde være ham bekjendt, med eet Ord, hvis han var en passende Frier, saa havde han henvendt sig til Herren og sagt: Hr. Cesanne, jeg elsker Deres Datter, maa jeg faae hende til Kone. Men han lister sig ind i Huset som en Tyv — han . . . kortsagt, det er klart som den klare Sol, at det er en rigtig Slyngel.

Curtenay. En Slyngel! Ulykkelige Margrethe . . . jeg føler det i mine Been, jeg kan neppe staae. Han maa arresteres — der maa Bud efter Politiet.

Jerome. Men er De reent af Lave?

Margrethe (kommer fra Kabinettet; afs.) Jeg veed ikke, hvorfor jeg skal blive derinde.

Curtenay. Der er hun . . . jeg vil tale med hende alene.

Jerome. Bare rolig.

Curtenay. Lad mig om det.

(Jerome gaaer.)

Ottende Scene.

Curtenay, Margrethe.

Margrethe. De her, Hr. Curtenay! Hvorledes befinder De Dem?

Curtenay (koldt.) Meget godt. Hør mig, Frøken Margrethe.

Margrethe. Sæt Dem først.

Curtenay. Nei, jeg vil ikke sætte mig.

Margrethe. Hvad fattes Dem? Er De vred?

Curtenay. Jeg har erfaret Alt; jeg veed, at han er der. (Peger til Høire.)

Margrethe. Jerome har altsaa sladdret?

Curtenay. Ja, han har sladdret — og gjort vel deri. Han vidste, at jeg var Deres Ven og vilde gjøre Alt for at frelse Dem.

Margrethe (overrasket.) Hvordan?

Curtenay. Lyd mit Raad. (Viser mod Høire.) Luk ham ud, og lad ham gaae.

Margrethe. Det kunde alt være gjort . . . (Gun vil til at lukke Døren op.)

Curtenay. Men især . . . (Margrethe standser.) See ham aldrig igjen.

Margrethe (leende.) Nei, Hr. Curtenay, det er dog virkelig for meget forlangt.

Curtenay (opbragt; aff.) Hun leer.

Margrethe. De forlanger maaskee ogsaa at jeg ikke skal elske ham.

Curtenay (aff.) Nu bliver hun næsten fræk.

Margrethe. Nei, det er ikke af det Slags Kjærlighed, man kan forbyde. Vore Hjerter ere sammenvorede, og Intet skal kunne skille os ad.

Curtenay. Det vover De at sige — min Forstand staaer stille — jeg begriber ikke . . .

Margrethe. De kan ikke begribe det, De Hr. Curtenay, som jeg troede saa god og venlig. De vil, at jeg ikke mere

skal gjensee ham — men er det Dem selv, der taler? Nu vel, jeg vil sætte min Fange i Frihed — han vil være saa glad ved at see Dem.

Curtenay. Margrethe — Deres Letsindighed gjør mig aldeles fortumlet. De har altsaa ikke Tanke for det Alvorlige i Deres Stilling.

Margrethe. Jeg er overbeviist om, at De seer Tingene altfor mørkt.

Curtenay. De har altsaa ikke nogen Forestilling om den Ulykke, som kan flyde deraf. Jeg — jeg sætter aldrig min Fod her igjen . . .

Margrethe. Hvordan?

Curtenay. Det vil koste mig meget, det indrømmer jeg. Og Deres Fader, Deres stakkels Fader . . .

Margrethe. Der er han.

Niende Scene.

De Forrige, Cesanne.

Cesanne (vred.) Skal jeg træffe Dig her, Curtenay? Du gjør nok Nar ad mig.

Curtenay. Det har jeg ved Gud ikke tænkt paa.

Cesanne. Kunde Du ikke have ventet paa mig i Klubben?

Curtenay. Det havde sikkert været bedre, om jeg havde gjort det.

Cesanne (formildet.) Nu ja, jeg er ikke vred paa Dig derfor. Og siden Du nu en Gang er her, saa bliv her iaften, og lad os faae en Passiar.

Curtenay. Som Du synes.

(De tage Plads ved Kaminen.)

Margrethe (aff.) Stakkels Henri! At være Fange hele Aftenen.

Ceſanne (til Margrethe.) Margrethe, derſom det kjeder Dig at høre paa os . . .

Margrethe. Saa kan jeg gaae. Takker for Tilladelſen, men jeg vil ikke benytte mig af den. Du veed da ikke, at jeg ſværmer for Politik . . . (Hun ſætter ſig ved Bordet, men reiſer ſig ſtrax igjen.) Men maaſkee generer jeg, maaſkee er jeg tilovers . . .

Ceſanne. Ja, Du er tilovers . . .

Margrethe (med et Knix.) Takker ſkyldigſt! Du er meget høflig. (Gaaer.)

Curtenay (aff.) Ved at ſee hende, hvem ſkulde troe . . .

Tiende Scene.

Curtenay, Ceſanne.

Ceſanne. Et prægtigt Pigebarn — min eneſte Trøſt!

Curtenay (aſi.) Hvis han vidſte! . .

Ceſanne. Jeg er meget ſlet i Humeur, Curtenay. Du veed vel hvorfor? Det er idag akkurat et Aar ſiden, at Henri kom bort herfra.

Curtenay. Stakkels Dreng!

Ceſanne (heftig) Du beklager ham maaſkee? Du undſkylder ham?

Curtenay. Jeg? Hvor kan Du tænke Sligt.

Ceſanne. Jeg raader Dig til ikke at gjøre det. En Slubbert, ſom har trodſet mig! Er maaſkee hans Straf for ſtor, har jeg været for ſtreng imod ham? hvad — tal, ſiig det!

Curtenay. Men jeg ſynes . . .

Cesanne. Hvad?

Curtenay. Ja — at Du har Ret.

Cesanne. Det har jeg ogsaa. En Fader maa vise Fasthed, om det koster ham nok saa meget — det er hans Pligt. Du vil maaskee sige at han fortryder — hvad bryder jeg mig derom. (Han staaer op og gaaer frem og tilbage.) Naar jeg tænker paa de Ord, han tilkastede mig! Den Slyngel! — Men Du, Curtenay, Du tager hans Parti!

Curtenay. Vist ikke.

Cesanne. Jo, Du gjør. Jeg veed hvad Du tænker i dit Hjerte. Du tænker, at jeg fortjente de Ord.

Curtenay. Hvad gjør jeg?

Cesanne. At jeg havde bragt den arme Dreng til det Yderste.

Curtenay. Nei —

Cesanne. Og at, naar han er heftig, saa er det fordi det er mit Blod, der flyder i hans Aarer.

Curtenay. Men . . . .

Cesanne. At jeg kjendte hans Natur, og ikke har gjort det Mindste for at formilde den.

Curtenay. Aa! —

Cesanne. See, det siger Du ikke, men Du tænker det — og Du har Ret i at tænke det.

Curtenay. Jeg forstaaer Dig aldeles ikke.

Cesanne. Du forstaaer mig ikke — og jeg skal sige Dig: jeg forstaaer mig heller ikke! Veed jeg maaskee selv, hvorfor jeg holder ham fjernet, hvorfor jeg ikke vil tilgive ham! Hvor meget vilde jeg ikke have givet for at læse det Brev, han sendte mig forleden Dag. Men Margrethe var tilstede, hun saae paa mig bedende — jeg blev opbragt, jeg smed Brevet i Ilden, og nu er jeg lige langt.

Curtenay. Det var stygt, Du. Men hvis Du nu skrev — roligt, sindigt . . .

Cesanne. Jeg har tænkt flere Gange paa at gjøre det . . . men videre er jeg ikke kommen. Jeg har altid været streng imod ham; skrev jeg, saa var det som om jeg var bleven svag, som om jeg gav efter. Og kan man ogsaa være ganske vis paa, at han bryder sig om at komme tilbage? Har han det ikke meget bedre hos sin Onkel end hos mig?

Curtenay. Hvor kan Du nu tale saaledes!

Cesanne. Og sæt nu han kom tilbage. Jeg vil slet ikke forsværge, at jeg ikke ved at see ham fik mit gamle Anfald af Vrede og sagde, at han skulde gaae Pokker ivold.

Curtenay. Det gjør Du ikke!

Cesanne. Jo, jeg kjender mig selv. Jeg har ikke, da det var Tid endnu, forstaaet at bekæmpe min Heftighed — nu er jeg dens Slave. (En lille Pause.) Alt det maa være byggeligt for Dig at høre — Du morer Dig vist godt iaften her.

Curtenay. Lad os ikke tale derom. Jeg kan kun sige Dig, at jeg er glad ved at vi have talt sammen og er kommen paa det Kapitel. Hvad mener Du, om . . .

Cesanne. Om?

Curtenay. Om jeg fik Lov til at skrive til din Søn.

Cesanne. Du . . . . (Efter et Øieblikks Betænkning.) Ja, skriv Du.

Curtenay. Det skal jeg.

Cesanne (tager hans Hænder.) Tak, kjære Ven . . . gjør det. (Han sætter sig ved Bordet med et Udtryk af Tilfredshed, og med Hovedet i Hænderne)

Curtenay (aff.) Det er maaskee Øieblikket til at sige

ham det . . . tidlig eller seent maa det dog skee. Jeg vil vove det. (Nærmer sig til ham; høit.) Cesanne, Du maa ogsaa tilgive Margrethe.

Cesanne (forundret.) Hvad mener Du? Hvad skal jeg tilgive hende?

Curtenay. Siig først, at Du vil tilgive hende; saa skal jeg sige Dig hvad det er.

Cesanne. Hvad er det? — i Pokkers Navn siig det! Du kjeder mig. Endnu engang, hvad er det?

Curtenay. Ingenting — i Grunden Intet . . . Jeg meente kun . . . ja jeg fandt bare, at din Datter burde have betroet sig til Dig . . . tilstaaet det . . .

Cesanne. Tilstaaet mig — hvad?

Curtenay. Det er som sagt Ingenting — en Bagatel; men det forekommer mig, at naar et Pigebarn er lidt forelsket . . . .

Cesanne. Margrethe forelsket!

Curtenay. Herre Gud! Hun er jo i den Alder. Men for Resten maa Du spørge hende selv.

Cesanne (aff.) Den Tanke var dog aldrig faldet mig ind — og dog er det saa naturligt. (Til Curtenay.) Hvem er det? Det er mig umuligt at gjætte.

Curtenay. Spørg hende selv.

Cesanne (urolig.) Jeg skulde dog ikke haabe, at det er noget daarligt Valg.

Curtenay. Spørg hende.

Cesanne (farer op.) Nei, Du skal svare mig. Jeg holder ikke af det Ansigt Du sætter op. Du skal tale, jeg skal tvinge Dig dertil.

Curtenay (forstrækket.) Rolig, rolig — bare rolig! . . .

Jeg — jeg veed Ingenting . . . ikke Andet, end hvad jeg har sagt . . . jeg har hørt det . . .

Cesanne. Af hvem?

Curtenay. Men . . .

Cesanne. Af hvem, siger jeg.

Curtenay. Af Jerome.

Cesanne. Jerome! (Ringer stærkt.) Nu skal vi nok faae det at vide.

Curtenay (asf.) Jeg burde have holdt min Mund. Det river bestemt ud mellem os, og hvor skal jeg saa faae mit Parti.

Ellevte Scene.

De Forrige, Jerome.

Cesanne. Jerome — Hr. Curtenay har fortalt mig Noget . . . men han veed ikke, hvem det unge Menneske er; veed Du det?

(Curtenay gjør Tegn til Jerome, uden at denne seer det.)

Jerome. Nei, den unge Fyr vilde ikke sige mig det; naar man saadan lister sig ind i Hemmelighed, saa . . .

Cesanne (der er nærved at tabe Mælet.) Hvad — lister sig ind.

Curtenay (til Jerome.) Dosmer!

Jerome (sagte til Curtenay.) Vidste han ikke? . . .

Cesanne (styrter mod Jerome.) Kjæltring! Bagvasker!... bort herfra!

Curtenay (holder ham tilbage.) Cesanne!

(Jerome skynder sig bort.)

Cesanne. Slip mig! Gaa din Vei! Skammer Du Dig ikke ved at laane Øre til en slig Bagvaskelse! Du, Curtenay, som kjender hende! Tør Du driste Dig til at see hende i Ansigtet!

Curtenay. Men, men . . . naar det nu er sandt alligevel.

Cesanne (barst, peger paa Døren.) Nok!

Curtenay (betænker sig et Øieblik og gaaer derefter.) Jeg har for sidste Gang spillet Schak med ham.

Tolvte Scene.

Cesanne (alf) Gaa bare — af dit Venskab har jeg faaet nok. (Gaaer frem og tilbage i stor Bevægelse.) Men hvad gaaer der af dem — hvad er det for Vanvid . . . (En Pause.) Naar det nu er sandt alligevel, sagde han . . . Men det er Løgn, Bagvaskelse. (Vender sig som rasende mod Døren.) Jerome — jeg kunde slaae ham ihjel. Og Curtenay, som troer Alting. Men hvordan kan de finde paa Sligt — hvad er det med det unge Menneske, som er kommen hemmelig her . . . (Pludselig grebet af en Idee.) Maaskee, dersom det var . . . nei! nei! — jo, hvorfor ikke . . . jo, det var Henri. (Idet han iler ud.) Curtenay, det var min Søn.

(Scenen staaer et Øieblik tom.)

Trettende Scene.

Margrethe, Henri.

(Margrethe kommer hurtigt ind, iler hen og lukker op for Henri.)

Henri. Endelig! . . . Hvad er der foregaaet? Jeg hørte høirøstede Stemmer.

Margrethe (som har trukket ham ved Armen hen mod Baggrunden.) Kom — jeg skal siden fortælle Dig Alt . . . Han veed, at Du er kommen, men han veed ikke at Du er her. Jeg saae ham gaae. Jeg løb herind . . . Du maa bort.

Henri (sætter sig imod.) Nei, jeg bliver.

Margrethe. Han er yderst opbragt. Du skulde blot

see den Angst, hvormed Jerome sagde til mig, at jeg skulde tage mig iagt. Du maa bort førend han kommer tilbage.

Henri (smilende.) Stædighed mod Stædighed, denne Gang lader jeg mig ikke vise Døren . . . og mindst af Dig.

Margrethe. Du glemmer vor Aftale fra før.

Henri. Du glemmer, at Fader veed, at jeg har været her, at han saa venter at see mig — at han er forberedt. (Med Bestemthed.) Jeg bliver.

Margrethe. Gjør som Du vil, jeg gaaer. Farvel!... (Lader som hun vil gaae.)

Henri. Gaae Du kun — farvel!

Margrethe (kaster sig om hans Hals.) Uartige Dreng!

Henri. Tys! Jeg hører ham komme! Hvor mit Hjerte banker!

Margrethe (iler hen, aabner Gardinet for Vinduet og trækker ham ind i Vindues fordybningen.) Kom herind — kun et Øieblik... (Lukker Gardinet for ham.)

Fjortende Scene.

Margrethe, Cesanne, Henri (i Vindues fordybningen.)

Cesanne (aff.) Umuligt at indhente ham . . . (Lader sig falde i en Lænestol.) Uh — hvor jeg er træt.

Margrethe. Stakkels Faer!

Cesanne. Kom her, Margrethe! Snak lidt med mig, det vil gjøre mig godt. Har der været Nogen hos Dig idag?

Margrethe. Nogen? Lad mig huske mig om. Jo — Eleonore, men det var kun et Øieblik . . . Hun er som en Hvirvelvind, hun kommer, hun snakker, og saa er hun afsted igjen. Men hun er dog en sød Pige, ikke sandt? Jo, og saa var ogsaa Pernette her, vor gamle skikkelige

Amme. Naar hun kommer til Byen, seer hun altid op. Og saa er det saa morsomt. Hvert Øieblik siger hun, at hun vil gaae, og saa bliver hun altid . . . for hun har bestandig saameget at fortælle om sin „Dreng", som hun kalder ham — om Henri. Du skulde blot have hørt hende. Veed Du, hun beklagede mig, at jeg ikke havde kjendt ham fra ganske Lillebitte. Det var det yndigste Barn, man kunde see for sine Øine, saa yndig og skjær, sagde hun. Og hun sagde, at hun var ganske stolt af hvor smuk han havde voxet sig, og saa hvilke Knebelsbarter han havde faaet. Der var ikke Mage til Knebelsbarter. Og saa var han saa god, saa inderlig god . . . kun Skade, meente hun, kun Skade, at . . .

Cesanne (bryder ud.) At hans Fader ikke forstaaer at sætte Priis derpaa! . . .

Margrethe. Det sagde hun ikke.

Cesanne. Jo, jeg veed nok, hvorledes man taler om mig og hvem man føler for. Jeg veed, at Du er mere Søster end Datter og at det sikkreste Middel til at behage Dig er at rose Henri paa min Bekostning — din Henri. Du har seet ham trods mit Forbud — nægt det ikke, Du har seet ham. Efter din Tilskyndelse er han traadt ind i dette Huus, som jeg havde lukket for ham. Du har været ulydig — Du har drevet dit Spil med mig! — Jo, jeg har rigtignok Lykke med mine Børn!

Margrethe (nærmer sig hurtig Gardinet, som hendes Broder er ifærd med at aabne. Sagte.) Jeg beder Dig, bliv!

Cesanne. Men er jeg ikke lykkelig som Fader, vil jeg idetmindste være adlydt. Vil man ikke elske mig, skal man idetmindste frygte mig. Du skal ikke mere see ham igjen, vær vis derpaa. Jeg skal passe paa Dig, slutte Dig inde, hvis der ikke er Andet for . . . Jeg stolede før paa Dig,

nu . . . Taarer — Du græder -- puh! Du troer maaskee at røre mig dermed . . . (Med en mildere Stemme.) Lad see, er det for Alvor? . . . Lad nu være dermed — hulk ikke . . . Du veed at jeg ikke kan lide det — nei. Forsvar Dig hellere — siig til mig — ja, jeg veed ikke hvad . . . Forsvar Dig — tal i Pokkers Navn!

Margrethe. Kjære Fader — jeg veed altfor vel, at jeg har Uret.

Cesanne. Uret — Uret — ja, ja, fra mit Synspunkt; men fra dit maaskee ikke. Var jeg i dit Sted, gjorde jeg maaskee det Samme. Jeg veed, Barn, at Du har en piinlig Stilling — Du holder af os begge To. Græd nu ikke mere; kom, vend Ansigtet til mig, see paa mig og Du vil bemærke, at jeg ikke seer saa bidsk ud.

Margrethe. Hvor Du er god!

Cesanne. Er jeg virkelig?

Margrethe. Rigtig god!

Cesanne (munter.) Det er fordi man er en Menneskeæder. Naar man engang imellem lader være at spise Folk, saa finder de, at man er saa god.

Margrethe. Men jeg, Hr. Menneskeæder, jeg vil spise Dem.

(Hun omfavner og kysser ham.)

Cesanne. Værsgo!

Femtende Scene.

De Forrige, Curtenay.

Curtenay (lukker Døren halvt op.) Cesanne!

Margrethe (ærgerlig; afs.) At han skal komme nu!

Cesanne. Er det Dig? Kom kun ind.

Curtenay (frygtsom.) Veed Du vel: jeg kom pludselig

til at at tænke paa, om det unge Menneske, Du veed nok, ikke var din Søn.

Cesanne. Tosse — hvem Anden skulde det vel være.

Curtenay. Det var altsaa din Søn — desto bedre. Saa behøver jeg vel ikke at skrive noget Brev.

Cesanne. Nei vist ikke!

Curtenay. Godt . . . det er ogsaa et drøit Arbeide, den Brevskrivning. Det bliver vel paa den gamle Fod imellem os — hvad?

Cesanne. Hvor Pokker kan Du troe Andet.

Curtenay. Og Margrethe er da ikke altfor vred paa mig for min Feiltagelse?

Cesanne. Hun har ikke engang Anelse derom.

Curtenay. Gud skee Lov! Saa kan jeg dog faae mig en rolig Nat. Det var dog godt at jeg kom tilbage. Du veed ikke, hvor saadant Noget kan virke ind paa mig. Jeg bliver et heelt Aar ældre.

Cesanne. Det er din egen Skyld. Hvor kan man ogsaa gjøre saadanne Dumheder.

Curtenay. Men nu vil jeg ogsaa gaae, Du veed, at jeg gjerne vil i Seng Klokken ti. (Han gjør nogle Skridt mod Baggrunden, men kommer tilbage.) Men det er sandt, hvad er der med Henri? Er han her endnu, Margrethe? . . . (Margrethe viser lidt Ængstelighed.) Vær ikke bange. De veed jo, at Alt er glemt, at Deres Fader vil see ham.

Cesanne. Hvad veed Du derom?

Curtenay. Sagde Du ikke til mig for lidt siden, at Du var vred paa Dig selv fordi Du holdt ham borte, at Du havde været for streng imod ham, at al Uretten ikke var paa hans Side?

Margrethe (med bønlig Mine.) Hr. Curtenay!

Curtenay. Det sagde Du maaskee ikke? Overdrog Du ikke til mig at skrive ham til. Det var smukt af Dig... og ganske naturligt. Alle Mennesker vil glæde sig over at Du tilgiver ham, først og fremmest Margrethe, som nu ikke mere behøver at skjule sin Kjærlighed, som om hun havde begaaet en stor Brøde ved at holde af sin Broder. Og saa vore Venner i Klubben, for jeg skal sige Dig, man finder Dig i Almindelighed lidt haard — temmelig bidsk . . .

Cesanne (tvingende sig.) Er Du snart færdig?

Curtenay. Er det ikke sørgeligt at tænke sig, at din Søn, en saa brav Fyr . . .

Cesanne (brydende ud.) Igjen min Søn! Vil man da ikke høre op med at beklage ham — skal man altid kaste mig ham i Næsen! — Min Søn! Han har ikke begaaet Noget, han er pletfri som den faldende Snee. Og hvem giver Dem Ret til at komme med Sligt! Er det Dem, der skal dømme ham, eller er det mig? Siig, tal!

Curtenay. Kjære Ven! . . .

Cesanne. Ja, I har sammensvoret Jer for at tvinge mig, men det skal ikke lykkes Jer. Jeg er en Tyran — han er Offeret, det er afgjort. Men jeg skal være Tyran til det Sidste! Ha! I troe, at det gaaer saa let at krænke en Fader . . . (Curtenay vil forskrækket søge hen til Døren.) Den Feil, som I finde saa let, skal tynge tungt paa Jer. Jeg viger ikke tilbage, jeg tilgiver ikke, Jeres Historier, som I saa længe har udtænkt, skal ikke bevæge mig. Hvis jeg saae ham, den Skyldige, hvis jeg saae ham for mine Fødder . . .

Henri (kaster sig for hans Fødder.) Her seer Du mig, Fader!

(Cesanne staaer som forstenet.)

Henri. Lad mig ligge her — bede Dig om Tilgivelse — saa kan Du jage mig bort.

Cesanne (reiser ham op.) Min Søn! (De kaste sig i hinandens Arme. Margrethe lader sig bleg falde paa Sofaen. Cesanne og Henri ile til hende.)

Cesanne. Margrethe! Margrethe! mit Barn! O, det var for meget for hende! (Ringer.) Jerome!

Margrethe. Det er Intet . . . nu er jeg bedre . . . jeg er saa lykkelig . . .

Sextende Scene.

De Forrige, Jerome.

Jerome (kort.) Ønsker Herren Noget?

Cesanne (meget bevæget.) Intet — Intet . . . (Jerome vil gaae. Cesanne holder ham tilbage.) Jo, jo . . . giv mig din Haand.

Jerome (forundret og glad.) Værsgo! (Bemærker Henri og Margrethe ved Siden af hinanden.) Hvad seer jeg! Nei, er det muligt! Han gifter dem sammen. (Nærmer sig.) Maa jeg gratulere Herren og Frøkenen. Jeg haaber De vil føre et lykkeligt Liv.

Cesanne (tager Henris og Margrethes Hænder.) Ja, vi ville føre et lykkeligt Liv — ikke sandt, Børn?

En Skypompe i det indiske Ocean.

Det var trykkende varmt; jeg laae fortrædeligt i min Hængemaatte, da jeg pludselig hørte en Tummel, der tydede paa, at en ualmindelig Begivenhed havde bragt

Driverne paa Dækket i Bevægelse. Støien tog i den Grad til, at alle Passagerer, der kunde røre et Lem, mig indbefattet, sprang op og iilte ovenpaa, for at forhøre sig om Aarsagen.

„Hvad skal den Støi sige?" spurgte Korporalen ved Marinesoldaterne, da hans Hoved viste sig i Lugen.

„Siden Markedet i Ballyshannon har jeg ikke oplevet en saadan Helvedes Larm!" raabte en kraftig Irlænder. „De staae Allesammen der som om de vare trufne af en Toogtredivepundiger."

„Kan Du ikke see, hvad det er, Sladderhank? Det er en Skyppompe."

„En Skyppompe? Hvad er det for en Tingest? Er det Noget, man kan spise?"

„Om man kan spise det? Nei. Men det kan let spise Dig, saa tyk Du er." Dette Svar fik vel Nogle til at lee, men de Fleste vare ikke uden Angst, og Enhver søgte saa godt han kunde en Plads paa Dækket, hvor han stille og alvorligt kunde betragte det Naturskuespil, om hvilket han alt havde hørt og læst saa meget. Jeg selv steg op paa en Vantklampe, hvorfra jeg kunde overse Fænomenet.

Der sporedes ikke den sagteste Vind og Skibet laae trægt paa den speilglatte Vandflade, Seilene hang som Sække ved Masterne eller snoede sig som Festons om Rærne, og Masterne stode lige og ubevægelige som Granitsøiler. I Fraſtand af et halvthundrede Alen dannede Søen Blærer og Bover i Skikkelse af spiralformige Kegler af forskjellig Høide og Størrelse; enkelte havde Omfang af en rummelig Cirkus. Det opsprøitende og nedfaldende Skum blev bestinnet af Solstraalerne og viste sig i en sjelden Skjønhed. De glatte Flader havde derimod en mørk, smudsigguul Farve. Natur-

fænomenet var ledsaget af en meget stærk, længe vedholdende hvislende Larm, der frembragte et eiendommeligt ængstende Indtryk paa Tilskueren. Men dette var først Begyndelsen til Skypompen. Hvert Øieblik maatte vi vente, at de forskjellige smaae Søiler vilde forene sig til een; de vare saa tæt sammen, og os saa nær, at vi maatte befrygte det Værste. Vi vidste, at mægtige Skypomper tidligere havde sænket store Skibe med Takkel og Toug i Dybet eller ogsaa renset Dækket for Alt og ført det Hundreder af Alen gjennem Luften.

Reisende paastaae, at de store Slanger have et Blik som en Basilisk, d. v. s., at de ved at stirre paa deres Bytte ere istand til at betage det Villien til at bevæge sig. Jeg fristes næsten til at paastaae, at Skypompen havde den samme Kraft, thi intet Menneske paa vort Skib kunde vende Blikket fra dette forfærdelige Skuespil, alle andre Aandskræfter syntes lammede derved, og havde der været Leilighed til at flygte, saa vilde dog kun Faa have været istand dertil.

Flere af vore Søfolk kjendte af egen Erfaring den eiendommelige Kjendsgjerning, at stærke Rystelser i Luften, fremkaldte f. Ex. ved Affyring af grovt Skyts, kan adsplitte en Skypompe. Vor Kapitain havde derfor ogsaa strax befalet at rette to af vore Dækskarronader mod det truende Naturfænomen. Vi vare i en saa stor Spænding og i den Grad fængslede af Skuespillet, at man kun med Nød kunde faae Matroser og Soldater til at røre sig fra Stedet. Først da nogle af Officererne stemmede deres Skuldre mod Lavetternes Hjul, for at hive Kanonerne rundt og Mandskabet blev opkaldt ved Navn, fik man Kanonerne ladte og bragt midtskibs. Ikke saasnart var dette skeet, førend fem til sex af de største Vandsøiler smeltede sammen som under Indflydelsen af en magnetisk Tiltrækningskraft, den samlede Søile viste sig nu

i en kolossal Størrelse, høiere end den øverste Raa paa vor Stormast, dens spiralformige Bevægelser tiltoge i Hurtighed, og den nærmede sig med hele sin Tyngde langsomt vort Skib.

„Vor Skjæbne vil snart være afgjort!" raabte Kapitainen, og henvendende sig til den ældste Konstabel, en gammel erfaren Sømand, vedblev han: „Tom! gjør nu hvad Du kan — Alt, hvad Du kan, hører Du?"

„Ja vist, Sir, ja vist!" brummede den gamle Søgut. „Vent et Øieblik!" raabte han til en Kammerat, der var ifærd med at lade, „lang mig Abesvandsen derhenne!"

Hurtig greb han den korte Jernladestok, der fører dette Navn, og stødte den ind i Skytsets vide Munding. „Tilbage der! Giv Plads, I Rødkjoler!" raabte han. „Saa, lidt lavere endnu — endnu lidt! — det er godt!" Han sigtede nu et Øieblik, og henvendte sig derefter til Artilleristen, der skulde betjene Kanonen: „Kammerat, parat til at fyre?"

„Alt parat?" spurgte Kapitainen.

„Alt, Sir!" svarede Konstablen.

„Bravo!" sagde Kapitainen. Nu sprang han op paa et Fad og raabte høit: „Nu, Manne, nu kræver jeg, at Enhver af Jer bruger Lungerne. Ellers ere I ikke bange for at skrige, viis nu, at I kan det. Vort Liv beroer derpaa."

Her standsede han et Øieblik, pegede med Fingeren paa den truende Skyppompe, der hvert Øieblik tagende til i Omfang nærmede sig Skibet, og spurgte med Eftertryk: „Seer I den tykke Tingest der?"

„Ja vel!" raabte Matroserne og Soldaterne som af een Mund.

„Nu vel, Alt hvad jeg kan sige Jer, er dette: Naar vi

ikke bore den Djævel der i Grund, saa vil den gjøre det ved os. Derfor, skrig ikke som smaae Jomfruer, men som kraftige Mænd. Et Hurra, saa det dundrer, for at det Bæst kan faae Respekt, thi i Grunden er det en feig Karl. Af med Huerne! Sving dem som om I vil holde selve Djævlen fra Livet!"

Alle adlød og vedblivende i den Tone, hvis Virkning paa sine Folk Kapitainen godt kjendte, blev han ved: „Og nu, Manne, lad mig engang høre, om I kunne overdøve disse bredflabede Kanoner. Hurra!"

Medens Kapitainen svingede sin Hat, glindsede den gamle Konstabels Øie af en uvant Ild og skydende sin Skraa hen i det ene Hjørne af Munden, raabte han: „Nu lade vi vore Dogger gjøe engang!" holdt Lunten til Fænghullet og bum! bum! knaldede begge Ladninger af paa een Gang, ledsaget af tre Hurraer, der alene kunde bringe Jorden til at ryste.

Skibets stille Beliggenhed var overordentlig gunstig for Sigtet og den gamle Konstabels Dygtighed viste sig i et glimrende Lys, thi Abesvandsen slog i en Høide af omtrent 30 Fod tværs gjennem Skypumpen, som med et forfærdeligt Knald, som af et nedstyrtende Kirketaarn, plumpede sammen, saa at inden Hurraraabene vare til Ende enhver Fare var forbi. Den gamle Neptuns Ansigt var ligesaa glat og muntert som før, Flyvefisken sprang igjen ivrigt over Vandet, Albatrossen udfoldede atter sine mægtige Vinger, Havørnen skjød ned fra en uoverseelig Høide og den umættelige Hais hvide Bug viste sig i en uhyggelig Nærhed af det ubevægelige Skib. Men hvilket Liv viste sig ikke ombord. Angsten var forglemt, Tungerne kom atter i Gang og Alle vare glade og fornøiede.

Faa Timer efter indtraadte den længe ventede Brise, og

Søfolkene begyndte nu at tale godt om Skypompen, idet de tilskrev den den gunstige Forandring med Veiret. Hvorvidt de have Ret deri overlader jeg til Videnskabsmænd at bedømme; jeg kan kun sige, at Alle ombord vare glade over, at det yderst kjedsommelige Blikstille var ophørt.

Et Udfald fra Metz.

(Af en engelsk Læge i »All the year round«.)

Den 31te August var det en smuk, varm Dag. I og om Metz kastede Solen sine Straaler paa Hundredetusinder af Soldater, som vare i travl Virksomhed, thi man vidste, at der forestod et Slag, maaskee et afgjørende. Preusserne og deres Allierede fyldte alle Landsbyer rundt om Metz, og deres Forposter og Vedetter strakte sig saa langt som muligt hen imod de frygtede Forter.

Man maa ikke troe, at den franske Hær holdt sig indenfor Byen Metz's Mure. Tydskerne maatte holde sig i en meget ærbødig Afstand. Har man et godt Kort, vil man kunne finde følgende Landsbyer, der begynde tæt Syd for Metz ved Moselbredden og strække sig rundt om den østlige Side: Ars-sur-Moselle, Augny, Marly, Mercy le Haut, Ars Laquenery, Olgy, Nouilly, Vany og Malroy. Disse Landsbyer afgav Tilholdssteder for de tydske Tropper, men nærmere turde de ikke komme, og Franskmændene havde saaledes et Omraade af Trekvartmiil udenfor Fæstningen at røre sig

paa. Naar undtages Malroy, som ligger Nordost for Metz ved Mosel, var der ingen Landsby, hvorfra Tydskerne kunde forhindre Franskmændene at gjøre Udfald fra Byen. De Hundredetusind Mand vare, saalænge de laae her, leirede under aaben Himmel, og de vidste, at de ikke fik det anderledes, førend Staden enten var erobret eller havde overgivet sig. Og denne Udsigt var kun lidet lystelig for de arme Folk, thi det hed, at Metz havde Levnetsmidler for sex Maaneder, og at Beleiringen saaledes kunde vare til ind i Vinteren.

Metz ligger ved Foden af to høie Bjergskrænter; øverst oppe paa disse befinde sig de omtalte stærke Forter, og nedenfor ligger strøet hist og her Landsbyer, der beskyttedes af Forternes Kanoner og ikke kunde angribes af Tydskerne. Paa de tre andre Sider er der Sletter med lange, med Træer paa begge Sider beplantede Landeveie, der føre til Metz. Da disse Veie maatte komme til at spille en vigtig Rolle naar der skete et Udfald, havde Tydskerne spærret dem ved Forhugninger, bestaaende af Træer, hvis Grene vendte mod Metz. Paa begge Sider og bagved dem havde Preusserne opkastet svære Jordvolde, ikke Hastværksarbeide, men gode, forsvarlige Volde, bag hvilke en Mængde Soldater kunde finde Dækning og skyde efter Hjertens Lyst. Disse Forberedelser havde et dobbelt Øiemeed. For det Første maatte Franskmændene ved et Udfald rydde disse Forhindringer afveien forinden det kunde komme til en almindelig Kamp, men dette tager en ikke ringe Tid med Træer, hvis Grene ere sammenfiltrede i hinanden, især naar det skal skee under en uophørlig Regn af Kugler og Granater, og saa bliver der paa den anden Side god Tid til at samle Tropperne. Men foruden disse Volde og Forhugninger var ethvert Huus i

Nærheden deraf forvandlet til en lille Fæstning; nærmede man sig de fremskudte preussiske Forposter, saaes derfor overalt Murene fulde af Skydehuller.

Landsbyernes Beboere vare i flere Dage blevne tvungne til at hjælpe med at opkaste Jordvolde og omhugge Træer. Det var et tungt Arbeide for disse Franskmænd, og Preusserne brugte flittigt deres Klinger for at faae dem til at udføre det. Folk, som under en Krig befinde sig i Fjendens Magt, maae ikke have nogen Følelse, og have de nogen Følelse, maae de ikke bære den til Skue. Derfor var mangen en stolt Franskmand nødsaget til at undertrykke sit Raseri og at arbeide for sine Fjender.

Jeg befandt mig i en Landsby tæt ved Metz den Dag, hvorom Talen er. I Forening med et Par preussiske Officerer havde jeg om Morgenen tidlig badet mig fra Pontonbroen i den blaae Mosel, og da nu Taagen hævede sig og Solen stod op, tog jeg mig en Spadseretour op ad en Bakke, hvorfra der var fri Udsigt til Dalen, gjennem hvilken Floden løber. Oppe paa Toppen viste sig for mig til Høire et af de skjønneste Landskaber, jeg nogensinde har seet. Den smukke lille Flod saae ud som om den dandsede i Solskinnet gjennem grønne Enge hist og her besatte med smukke Trægrupper; paa den ene Bred laae en Drift Oxer, i Ro og Mag tyggende Drøv, medens en talrig Faareflok græssede roligt paa den anden. Jeg skiftede nu Stilling og saae ned til Venstre. Modsætningen var forbausende. Istedetfor grønne Enge saaes der her et stort Mosedrag uden et eneste Træ; overalt i denne Ørken vrimlede det af Transportvogne og Marketenderkarrer og længere borte saae jeg Folk, der stode og handlede om døde Heste. Mosel var stærkt mudret, nylig vare nogle Rytterheste vadede over den, og nu saae jeg en død Hest

flyde paa dens Overflade. Fra en Bugt af Floden og tværs over den sumpede Slette strakte der sig en lang Jordskandse og bag denne en Grøft halvfuld af Vand, hvori en Deel Preussere stode paa Vagt. Ved den næste Bugt var der atter en Vold og en Grøft og Rummet mellem begge Grøfter var grønt. Bag denne Vold saaes Franskmændenes røde Käppis og Blinket af Bajonetter. Efterat jeg nogen Tid havde betragtet denne besynderlige Modsætning mellem Fred og Krig, gik jeg ned ad Bakken til Landsbyen Ars-sur-Moselle. Gjennem denne drog daglig Tusinder af Preussere til Mosels Bredder og man kan tænke sig, at jeg forgjæves saae mig om efter Noget at spise. Hvert et Huus, hver en Lade var fuld af Soldater, og hverken for gode Ord eller Betaling kunde jeg opdrive en Bid Brød. Jeg gik et Stykke Vei udenfor Landbyen over Moselbroen, jeg havde ingen fast Ansættelse og saaledes Intet at forsømme, men jeg tænkte, at et Udfald vilde give mig nok at bestille. Jeg gik ikke langt førend jeg traf en preussisk Leirplads ved Veien. Bivouaken var omgiven af en Sump, Barakkerne vare af flettede Grene; ved nogle Baal vare Soldater ifærd med at koge Kartofler, som Franskmændene sikkert mindst havde tænkt skulde blive opgravne af Tydskere. To Officerer sadde paa Stole med Cigarer i Munden og Fødderne mod Ilden. Den Ene af dem var en stor fiirskaaren Person med et rødligt, godmodigt Ansigt; den Anden var en spinkel lille Fyr med et tyndt rødt Kindskjæg.

Jeg var hungrig som en Ulv og jeg maatte have Noget at spise, hvad det saa skulde koste. Jeg gik hen til de to Officerer ved Ilden, bukkede to Gange og sagde: „Mine Herrer, maa jeg have den Ære, mit Navn er —". Den høie Officeer reiste sig nu op fra Feltstolen, gjengjældte min

Hilsen paa samme Maade og sagde, at hans Navn var von Kümmerling Schmetterbau. Hans Kammerat hilste ligeledes og navngav sig som Grummingfeld Kissinger. Dette udtalte han med en saa huul, kvækkende Stemme, at jeg var nærved at lee; Stemmen passede aldeles ikke til den lille Krop.

Da disse Præludier vare tilende, spurgte jeg, om de ikke kunde anvise mig en Marketender, da jeg var nærved at døe af Sult. Officeren med det godmodige Ansigt svarede, at de ikke havde seet Marketenderen siden Morgenstunden, men at han havde lidt Brød og Pølse, og ifald jeg vilde tage tiltakke dermed, vilde han anse det som en stor Ære. Jeg sagde, at det var meget venligt af ham, men at jeg ikke kunde tage derimod, da jeg vidste, hvor vanskeligt det var for dem selv at faae Noget.

„Vi have vore regelmæssige Rationer," svarede han, „og De kan derfor uden Betænkning tage det. Hvem veed, om De ikke om nogle Dage, ja om nogle Timer finder mig saaret og hjælpeløs paa Valpladsen, og hvis jeg ikke hjalp Dem nu, hvor kunde jeg saa modtage Deres Bistand. I Krigens Tid maa den Ene hjælpe den Anden, naar han er istand dertil; der ere nok, som lide, og vi tør ikke ved Egenkjærlighed og Grumhed forøge deres Tal."

Jeg erkjendte fuldkommen det Smukke i denne Tanke, modtog hans Tilbud, og et Stykke Rugbrød og en Skive Pølse stillede saa nogenlunde min Hunger, efterat Schmetterbau tillige havde rakt mig sin Feltflaske, der indeholdt en Slurk god Viin. „Requisition," tænkte jeg, idet jeg drak den og kom til den Slutning, at Feltlivet dog ikke er saa slemt som man troer. Jeg spurgte nu den tykke Lieutenant, naar han troede, at Marskal Bazaine vilde gjøre et Udfald.

„Det veed jeg ikke med Bestemthed," svarede han, „men med hver Dag han opsætter det, vil det blive vanskeligere for ham at slaae sig igjennem, og lettere for os, naar han er kommen ud, at drive ham tilbage."

„Troer De, at han har Midler til at sætte sig i Forbindelse med Omverdenen?"

„Ja, det troer jeg han har," sagde Schmetterbau; „man siger, at der skal være en underjordisk Telegraf mellem Metz og Paris. Og desuden signaliseres der hemmeligt "

Jeg bad ham forklare, hvorledes dette lod sig gjøre.

„For at give Dem et Exempel paa, hvorledes dette gaaer til, skal jeg fortælle Dem, hvad jeg selv har været Vidne til," gav han til Svar. „Forleden Nat havde mit Regiment Forposttjeneste paa den anden Side af Ars. Da jeg paa min Runde havde seet, at hver Mand var paa sin Post, gik jeg en lille Tour henimod Ars. Rygende min Cigar slentrede jeg afsted, da jeg i Vinduet i det første Huus i Landsbyen bemærkede et rødt Lys. Først troede jeg, at det var en paa en Lampekuppel malet rød Blomst og jeg gjorde mig ingen videre Tanker derved, men pludselig forandrede Lyset Udseende, nu var der to røde Lys, og disse bleve igjen ombyttede med et rødt og et grønt. Jeg kastede min Cigar, lod en Deling Soldater omringe Huset og tog to „stakkels uskyldige" Bønder tilfange. Naturligviis havde de aldrig gjort det mindste Ondt i deres Liv; men da de ikke kunde angive nogen gyldig Grund til at de vare i Besiddelse af et Dusin Lampeglas af forskjellig Farve, toges deres Forsikkringer om Uskyldighed ikke for gode Varer og de bleve strax skudte i den nærmeste Skov. Jeg tvivler ikke om, at disse prægtige Bønder have i flere Uger signaliseret til Metz førend de bleve opdagede, og saadanne Spioner ere af den farligste Art;

den simple Underretning, de kunne give ved Hjælp af disse Lampeglas, kan ofte føre til Tusinders Død."

„Hallo!" raabte den lille Lieutenant, „det var en Kanon!"

Et Øieblik efter kunde vi tydeligt høre Bom-bom-bom, og nu fulgte Salve paa Salve saa hurtigt paa hinanden, at det var som om Havet brusede i et voldsomt Oprør. Begge Lieutenanter reiste sig hurtigt; Schmetterbau rystede min Haand og sagde: „Jeg kommer maaskee til at behøve Dem langt hurtigere end jeg havde tænkt."

„Det vil jeg dog ikke haabe," svarede jeg. Nogle Minutter efter vare Baalene slukkede, og Delingen begav sig bort, for at støde til sit Regiment paa Allarmpladsen. Det var komisk at see det harmfulde Ansigt, nogle af Soldaterne satte op, da de maatte hælde de næsten kogte Kartofler paa Jorden, fordi de ikke maatte lade deres Kjøkkentøi blive tilbage. De varme, sorte Pander bleve bundne udenpaa Tornystrene. Det var mærkeligt at see, hvor hurtige de vare; de preussiske Officerer have ingen Uleilighed med at samle deres Folk; disse vide, hvad de have at gjøre, og længe forinden Hornsignalet høres have de lagt deres Overtøi sammen og ere parate, saa at Officererne, naar det lyder, blot behøve at sige: „Tornyster og Vaaben paa Skulderen — fremad!" — og de stille sig i Række, rede til at marschere.

Nu saae jeg mig om efter et Middel til at blive befordret til Valpladsen. Det viste sig snart i Skikkelse af en Vogn med kirurgiske Instrumenter, som kom fra Pange og skulde derhen. En ung tydsk Saarlæge sad paa nogle Madratser og tillod gjerne, at jeg tog Plads ved hans Side.

„Hvor staaer Slaget?" spurgte jeg, idet jeg tog et Kaart frem.

„Jeg veed det ikke med Bestemthed," svarede min Reisefælle; „men det er nok paa denne Side af Mosel. Bazaine har gjort et Udfald. Jeg har faaet Befaling til at tage til St. Barbe. Hvis De har Lyst til at komme i Ilden, kan det meget snart skee, men gaaer De i Retningen af Metz, kan De snart faae mere end De har Lyst til. Jeg var med i Slaget ved Pange den 18de August, og jeg fik nok af den Fornøielse. Jeg bad mere i fem Minutter end jeg har bedet i hele mit Liv."

„Er det da saa frygteligt?" spurgte jeg, for at tilskynde ham til at beskrive det.

„Frygteligt!" udraabte han, „det skulde jeg mene. Hør kun der!"

Vi holdt Aandedrættet tilbage og trods Vognens Raslen henad Veien og Hestehovenes Slag kunde vi foruden Kanontordenen høre en anden, eiendommelig Lyd.

„Det er Kuglernes Susen og Hvislen," sagde han, „og naar man, som vi Læger, ikke ere med i Kampen, men blot maa forholde sig rolig, kan jeg forsikkre Dem, at denne forfærdelige Hvislen alene er istand til at skaffe En graa Haar, selv om man aldrig saae Virkningen af en Bombe, der springer. De, som befinde sig i Kampen, ændse Sligt mindre, da de holdes oppe af forskjellige Følelser. Selvopholdelsesdriften er maaskee den stærkeste, og under den febrilske Tilstand, hvori Enhver befinder sig, ere de til en vis Grad døve og blinde for Bulderet og hvad der ellers foregaaer om dem; men den, som ikke slaaes, enten han er Læge eller Bonde, vil, naar han er med i Slagtummelen, ikke til sin Dødsdag glemme, hvad han følte og led."

Jo længere vi kom frem, desto stærkere blev Kampens Bulder. Klokken var omtrent syv om Aftenen, og den første

Kanon var affkudt Klokken fire. Kampen raſede heftigere end nogenſinde. En tyk Røgſky ſtrakte ſig mange Tuſinde Alen og tiltog ſtedſynlig i Omfang; det var ſom om den vældede ſig fremad, for at kvæle Preuſſerne.

„Det lader til, ſom om det gaaer haardeſt til ved Vanu," ſagde min Reiſefælle. „Vil De følge mit Raad, ſaa gaae ikke den Vei. Saavidt jeg kan mærke, har Bazaine gjort et Hovedudfald, og hvis det er Tilfældet, bliver der igjen imorgen et frygteligt Arbeide."

„Der kommer Ambulancen," ſagde vor Kudſk.

Vi ſaae hen i den Retning, hvor han pegede, og ſik Øie paa otte tunge Vogne, der kom imod os. Jeg ſagde den unge Kirurg Farvel, takkede ham for hans Artighed og hans Raad, og gik hen til Ambulancen. Hilſende paa Overlægen meddeelte jeg ham, hvem jeg var og bad ham om Tilladelſe til at følge med Ambulancen.

„Med Glæde," var hans Svar. „Gid der vilde komme mange Hundrede ſom De. Vi ſaae desværre ſikkert fuldt op at beſtille i de førſte tre, fire Dage. Det lader til at være et frygteligt Myrderi."

„Hvilke Korpſer ere i Ilden?" ſpurgte jeg en preuſſiſk Læge, der red paa et uſelt Øg.

„Det kan jeg ikke ſige," ſvarede han; „naturligviis er det førſte med, hvortil vi høre, og det ſyvende, tænker jeg; men andre Korpſer veed jeg ikke."

Ambulancevognene nærmede ſig nu hurtigt Valpladſen, og jo nærmere vi kom, deſto flere Rækker Ammunitionsvogne ſaae vi, og Regimenter, der i Filmarſch droge til Valpladſen.

„Nu ikke nærmere," raabte Overlægen; „holdt!" Vognene ſtandſede.

Natten kastede nu sine mørke Skygger over de tætte Røgskyer. Jeg kunde tydeligt see Ildglimtene og høre Kanonernes Bom-Bom, som uafladelig lød gjennem den tunge Luft. Det var nu blevet aldeles mørkt, Skydningen ophørte og det blev ganske stille; kun af til hørtes der et smerteligt Suk, en brav Soldats Dødsrallen eller en saaret Hests krampagtige Stønnen. Den hele Nat maatte de Døende trøste sig selv, thi den Forvirring, hvori Tydskerne vare bragte, var saa stor, at en preussisk Oberst fortalte mig, at ikke en eneste Mand vidste hvor han befandt sig, og at Bazaine var brudt ud med hele sin Styrke. Jeg gik nogle Skridt for om muligt at komme lidt nærmere, men pludselig blev jeg anholdt af en tydsk Skildvagt, som barsk raabte: „Wer da?" Jeg gik hen til ham, men førend jeg havde gjort et Par Skridt, bød han mig standse og sige hvem jeg var. Dette gjorde jeg. Til min Glæde fandt jeg, at det var en af Soldaterne fra Schmetterbaus Kompagni; han kjendte min Stemme. Jeg spurgte ham, hvor Lieutenanterne vare henne.

„Den Ene af dem er falden," sagde han.

„Hvilken?"

„Den Lille," var hans Svar.

„Stakkels lille Kissinger," tænkte jeg, „endnu i Eftermiddag saa freidig og saa fuld af Forhaabninger, og nu skal det alt være forbi." Jeg blev afbrudt i mine Betragtninger, idet der raabtes til Skildvagten, om han var paa sin Post.

„Jo, Hr. Lieutenant, som en Muur," var Svaret.

Lieutenanten gik forbi, det begyndte at regne, og jeg skjælvede af Kulde.

„Har De seet Lieutenant Kissinger efterat han blev skudt?" spurgte jeg.

„Ja," svarede Skildvagten, „jeg var hans Oppasser og blev sendt hen, for at hjælpe ham; men han var død, en Kugle var gaaet igjennem Panden."

„Kan jeg komme hen til de Saarede, for at hjælpe dem?" spurgte jeg.

„Det kan De vel," sagde Soldaten, „men det er befalet, at ingen Ambulance maa komme ind paa Valpladsen, og at Ingen maa tænde Lys, ikke engang saameget som for at faae Ild paa en Pibe, saa at De neppe kan gjøre nogen synderlig Nytte. Men ifald De vil tale med Lieutenant Schmetterbau, vil De finde ham indhyllet i sin Kappe bag det omhuggede Træ til Høire; der har han lagt sig til at sove."

Jeg takkede den høflige Skildvagt og gik hen til det omtalte Træ. Jeg fik her Øie paa den kæmpestore Lieutenant og kom til at tænke paa, hvilke besynderlige Skiver Kuglerne dog vælge; en af dem havde indkvarteret sig i den lille Lieutenants Pande, medens hans Kammerats brede Bryst var sluppet fri. Og der laae han nu og sov saa sødt, sandsynligviis indenfor Chassepot'ernes Skudvidde.

„Er det Dem?" raabte han, idet han vaagnede; „hvorledes kunde De finde mig?"

„Ved Hjælp af Skildvagten derhenne," sagde jeg. „Jeg vilde gjerne hjælpe de Saarede; hvorledes skal jeg bære mig ad dermed? Hvor ere Franskmændene?"

Han løftede sin Haand og lod den gaae næsten i en Kreds om sit Hoved. „Der!" sagde han.

„Hvorledes kan De da sove?" sagde jeg. „Stillingen maa være meget farlig."

„Det er den ogsaa," svarede han. „Hvis jeg ikke tager

Feil, er der 80,000 Franskmænd ude. God Nat, kjære Kammerat; jeg maa sove lidt; Naturen kræver sin Ret."

Jeg forlod ham, for aldrig mere at gjensee ham. Dagen efter sov han ogsaa Dødens Søvn, og en lille Høi med et simpelt Trækors viser, hvor den godmodige preussiske Officeer havde fundet det sidste Hvilested.

Den hellige Markus' Duer.

(Af Ernst Eckstein.)

Vi staae mellem de to gigantiske Søiler paa Venedigs Piazetta. Dogepaladset besyses af den nedgaaende Sols fulde Glands. Maria della Salutes Kirkekuppel aftegner sig skarpt mod det flammende Firmament. De talrige Gondoler, som lydløse glide frem og tilbage i Lagunen, minde om det fantastiske Skyggespil i et orientalsk Eventyr. Indtil Zenith svømmer Himlen i et Hav af straalende Farver; det er næsten som man skuer ind i det hemmelighedsfulde Hinsides, i det Danteske Paradises af Lys ombølgede Haller.

Nu lyder Klokken fra Markustaarnet. „Ave Maria!" hviske tusinde Læber. Klokken er fireogtyve, som Venetianerne sige. Solen dukker ned bag Horisonten, og paa Piazzaen viser sig en blaalig Dæmring.

I dette Øieblik flagrer en bevinget Sky fra alle Sider til Markuskirken. Det er Venedigs hellige Duer, der opsøge deres Reder. En Stund flagre de hid og did mellem Basilikaens

Kupler; da bliver det stille og fredeligt oppe i Luften. Kun nedenfor, under Arkaderne bølger Mængden frem og tilbage; man leer og snakker, og sukker, man hader og elsker — indtil Midnattens tolv Slag ogsaa lulle denne travle Færden til Ro.

Den hellige Markus' Duer er enhver ægte Venetianers Stolthed. Ivrige Patrioter have udsat anseelige Legater for dem, og den menige Mand nærer en Art religiøs Ærefrygt og Sky for dem. Han troer, at Stadens Vel og Vee beroer paa de hellige Duers Velbefindende. Et venetiansk Mundheld siger: „Naar Duerne forlade Markuspladsen, vil Søen opsluge os."

Venedig behandler disse sine Yndlinge med en sand moderlig Kjærlighed. Den, som mishandler en Due, bliver øieblikkelig arresteret. En slig Forseelse straffes første Gang med en Mulkt af halvtredsindstyve Lire*), og i Gjentagelsestilfælde er Straffen Fængsel. Dogernes gamle Venedig havde en egen Due-Lov paa flere Paragrafer. Endnu indtil ind i det forrige Aarhundrede blev „Mordet" paa en Due straffet med Døden. Desuden maatte den Dødsdømtes Paarørende betale en anseelig Sum til Stadskassen.

Hver Dag Kl. to finder en almindelig Fodring Sted. En egen Klokke giver Tegnet dertil. Den kaldes Dueklokken. De forstandige Dyr ere i rette Tid paa Pletten. Varer det for længe inden Klokkeren opfylder sin Pligt, saa omkredse de i tætte Sværme Taarnet, ligesom i den Hensigt at minde den Forsømmelige om, hvad han har at varetage. Flere Gange har man som til et Forsøg undladt at ringe, men Duerne bestode Prøven fortræffeligt. De vidste, at deres

*) En venetiansk Lire er omtrent 2 Mk.

Rettighed blev krænket og der begyndte en saadan Basken med Vingerne, en saadan Flagren og Kurren, at Spadseergængerne paa Piazzaen saae ængstelig op i Luften og forlangte med høie Raab, at det grusomme Spil skulde ophøre... ellers kunde San Marco føle sig krænket.

Duernes Fodring frembyder et yndigt Skue. En ung, smuk Pige betræder Skuepladsen; hun holder det fyldte Forklæde op med den ene Haand, og hilser og vinker med den anden til de hidflagrende Fugle. Enhver af hendes Bevægelser er harmonisk og yndig — maaskee lidt selvbevidst, men ikkedestomindre henrivende. Som en ægte Datter af Syden, forenende Lagunestadens hele Farveglands i sit svømmende Øies Ild, staaer hun der og kaster de gyldne Korn blandt de flagrende Duer.

Dog nei, saaledes stod hun der! Alt i et Par Aar er den yndige Antoinetta forsvunden. Nu besørges dette poetiske Hverv af en ung Gut, der skiller sig ved sin Rolle saa som saa. Venetianerne ere velvorne Folk; deres udtryksfulde Ansigtstræk ere istand til at imponere selv dem, der kjende Baskerne og Korsikanerne, der have seet Moriskoerne i den gamle Maurerstad Granada og Marokkos og Tangers burnusklædte Mænd; men sammenlignet med Antoinetta er den stramme Giovinotto dog kun en Klods og Alle, der have seet hende, føle et sværmerisk Savn. Mindet om hende vinder i Ynde ved den Omstændighed, at der over den Skjønnes Skjæbne er udbredt et hemmelighedsfuldt Slør. Opvarteren i Café Svizzero fortalte mig med et betydningsfuldt Blik, at den ranke Antoinetta var bleven bortført af en engelsk Lord. Hører man Italienerne, skulde man troe, at der er Lorder i England i Hundredetusindevis. Hvor der passerer noget Ualmindeligt, hvor der foreligger en uforklarlig Gaade —

overalt er Historiens Helt en engelsk Lord! Nei, min gode Cameriere, jeg troer Dig ikke! Antoinetta var en for god Venetianerinde til at hun skulde finde Behag i en engelsk Beefsteakspiser! Vare I endnu Italienere af den gamle Sort, Kunstnere, Poeter, saa vilde I alt for længe siden have opfundet en smuk Legende, der blev troet af Folket og beundret af de Fremmede! . . . Den hellige Markus havde da til Gjengjæld for Antoinettas kjærlige Omhu for hans Duer hævet hende op til Himlen og ladet hende throne der som en ny Helgeninde. I ere vanslægtede, Venetias Sønner og især Du, Cameriere i Café Svizzero! —

Som alt antydet knytter der sig til de venetianske Duer forskjellige overtroiske Forestillinger, Sagn og Eventyr, der fordetmeste ere af en ærværdig Alder og fortælles af gamle Skribenter. Endnu den Dag idag sværger enhver Gondolier paa, at de hellige Duer tre Gange om Dagen omkredse Staden. „Naar der forestaaer en Springflod, saa sætte sex Duer sig paa det høie Klokketaarn (il campanile)" fortalte en gammel Sømand mig paa Rialtobroen.

Over Indgangen til St. Markuskirken findes den berømte Løve, Symbolet paa venetiansk Magt og Storhed. Saasnart der forestaaer Lagunestaden en vigtig politisk Begivenhed, forsamle Duerne sig om denne Løve for at holde Raad. Det skete i Aaret 1848 og det skete i Aaret 1866. Da Keiseren af Østerrig havde besluttet at aftræde den gjenstridige Provinds til Napoleon den Tredie, da det hed, at en almindelig Afstemning skulde afgjøre Venedigs Fremtid — da var der Hundreder af Spaamænd, som havde vidst det Altsammen forud, thi Duerne ere erfarne Diplomater og „Løveprøven" er ubedragelig!

Ifølge et almindelig udbredt Sagn nedstamme Venedigs

hellige Duer fra Palæstina. En provencalsk Troubadour drog med den franske Korsfarerhær til det forjættede Land. De faa ledige Timer, som Vaabenhaandværket forundte ham, udfyldte han med Strengeleg og Sang. Hans Harpes Klang var saa liflig, hans Sangs Melodier løde saa skjønne og forføreriske, at et Duepar følte sig fængslet af den vestlandske Kunstners Trylleri. Da Troubadouren i Joppe besteg et frankisk Skib, satte de henrykte Fugle sig paa hans Hjelm og ledsagede ham saaledes til Venedig.

I Lagunestaden lærte Sangeren en Pige at kjende, der længslede ham ligesaa uimodstaaelig som hans Strengeleg Duerne. Han glemte det deilige Provence med den gyldne Rhonestrøm og de stolte, blondlokkede Kvinder og blev — for at gifte sig. Duerne fulgte hans Exempel. Men Folket tilbad Sangeren og Fuglene som en Art høiere Væsner og holdt Begges Efterkommere i Ære til de seneste Slægter. Endnu staaer Poesien og Sangen i høi Ære hos Venetianerne.

Et andet Sagn paastaaer, at Paven i Aaret 1371 forærede Dogen et Par Duer, hvoraf alle de senere Generationer nedstamme. Denne Opfattelse deles af Præsterne og alle Kirkens nærmere Venner.

Men begge disse Forklaringer ere uhistoriske. En gammel venetiansk Historieskriver af anerkjendt Troværdighed fortæller følgende Begivenhed, der frier de hellige Fugles Genealogi for enhver Tilsætning af det Vidunderlige. Han siger:

Paa en Palmesøndag i det femtende Aarhundrede besluttede den venetianske Geistlighed at give Folket en lille Festlighed. I Padua var der til dette Formaal kjøbt hundrede Duer, ved disses Vinger blev der heftet smaae Poser med Sand og man lod dem fra Markuskirken flyve over Piazettaen.

Den forsamlede Mængde havde Lov til at fange Dyrene og at spise dem.

Følgen af denne eiendommelige Idee var en frygtelig Tumult, som kostede flere Mennesker Livet. Man kastede med Stene, Stokke, Flasker og Knive efter de ængsteligt flagrende Fugle, uden at betænke, at disse Gjenstande kunde blive ubehagelige ved at falde ned igjen. De Folk, som bleve truffne af dem, vilde ikke forstaae en saadan Spøg og trak fra Læderet. Der opstod et blodigt Slagsmaal, der som sagt havde alvorlige Følger. I den almindelige Forvirring undslap de fleste Duer. Andre søgte et Tilflugtssted i Krogene paa Basilikaens Kuppel.

Man havde godt bemærket, hvor Flygtningene havde søgt et Asyl, men Stedets Helligbed beskyttede dem for yderligere Forfølgelse. Tvertimod begyndte man at fatte Kjærlighed til dem, og Duerne bleve den søbeherskende Dogestads Skjødebørn. Venetianernes Ærefrygt for de hellige Fugle gik efterhaanden saa vidt, at en ægte Lagunernes Søn aldrig kan lade sig formaae til at spise Duekjød. En sulten venetiansk Tigger vil hellere tage tiltakke med en skimlet Brødskorpe, end han vilde vove at nyde en Spise, der maaskee kunde bekomme ham ilde i moralsk Henseende og forbittre ham hans sidste Time. Selv i de finere Restaurationer er Duen en sjelden Steg — og bestandig bande Værterne paa, at disse Exemplarer stamme fra Mailand, Verona eller Udine. Mistænkes en Vært for at have serveret en Fremmed en af sin Fædrenebyes bevingede Skytsaander, vil det være nok til at berøve hans Restauration en betydelig Deel af dens Søgning, om den er nok saa yndet.

Haand i Haand med denne Kjærlighed til Duerne gaaer Venetianernes Had til Kattene. Man seer yderst faa af

disse i Venedig. Som Fuglenes naturlige Fjender ere de paa en vis Maade erklærede i Rigets Akt. Endnu i forrige Aarhundrede bleve fire Katte brændte ved Canale Grande „som Hexe".

Siden 1848 have Venedigs Borgere vundet Duerne dobbelt kjær; de minde dem om den Opoffrelse og Tapperhed, som Folket viste under Beleiringen. Venedig var blokeret af den østerrigske Hær. Ildsvælg slyngede Død og Fordærvelse over den Stad, hvor der hidtil havde herskt Glands og fredelig Nydelse. Den frygteligste Hungersnød, der nogensinde har hjemsøgt en beleiret Fæstning, begyndte at hærge; men den hellige Markus' Duer bleve skaanede. Daniel Manin, den store Diktator, agtede sit Folks Traditioner. Han lod som forhen den Klokke lyde om Middagen, ved hvis Klang de befjedrede Skarer flokkedes. Ikke et Korn af det sædvanlige Maaltid kom Republikens Yndlinge til at savne. Den moralske Virkning af denne Forholdsregel opveiede i den almindelige Modstands Vægtskaal fuldkommen det materielle Tab af Levnetsmidler. Venedig faldt; men Venetianerne vare sig bevidst at have holdt ud til det Sidste, og desuagtet at have skaanet de indviede Fugle. Den dannede Patriot beundrer Manin som Forsvarets omhyggelige, kraftige Leder, som den store, pletfrie Karakteer; den naive Gondolier kommer ved at høre hans Navn til at tænke paa Hungersnøden og paa Heltens Pietet mod de hellige Duer.

Nu, da Venedig er vendt tilbage til det store Italiens Moderskjød har Manin faaet et Mindesmærke i Markuskirken. Folket paastaaer, at Duerne meget vel vide, hvis Aske der er gjemt i Sarkofagen. Det fortæller, med hvad Grund veed jeg ikke, at der hver Dag paa hans Dødsdag indfinder sig hele Skarer ved hans Mindesteen, at de begræde deres Ven

og Velgjører, og klage over, at Venedigs bedste Søn gik bort uden at skue Frihedens gyldne Morgensol. Og da svæver over Lagunens Vande en fremmed Due med blændende hvide Fjer, omstraalet af Glands som en solbeskinnet Sky paa Himlen. Ingen veed, hvorfra den kommer, Ingen kjender Maalet for dens Flugt. Et kort Minut dvæler den som velsignende over Havdronningens Tinder, da er den forsvunden, for atter efter et Aars Forløb at vende tilbage til samme Tid.

Det er hans Aand, Frihedens og Fædrelandskjærlighedens Aand! Det er Manins, den store Venetianers Sjæl! . . .

Og paa Kanalen synger Gondolieren:

„O dolce patria!"

Hesten.

(Af **A. E. Brehm**: „Pattedyrenes Liv", oversat af **P. Mariager.**)

De faa Arter af Hestene ere af Middelstørrelse og kjendes let paa deres smukke Form, forholdsviis kraftige Lemmer og magre, langstrakte Hoved med store, levende Øine, middelstore, spidse og bevægelige Øren og vidt aabnede Næseboer. Halsen er stærk og Kroppen afrundet og kjødfuld, Haarklædningen blød, kort og tætsluttende, Halen langhaaret, og paa Halsen er der en Manke.

Man maa anse Størstedelen af Europa, Mellemasien og Afrika for Hestens oprindelige Udbredelseskreds. I Europa

synes de vilde Heste at være uddøde for ikke synderlig lang Tid siden; i Asien og Afrika streife de endnu om i vore Dage. De opholde sig paa Høisletter eller i Bjergegne. Her leve de flokkevis og vandre frem og tilbage over vide Strækninger, alt efter Græsgangenes Beskaffenhed. Græs og Urter udgjøre deres egentlige Næring; i Fangenskabet er dog ogsaa Korn blevet en vigtig Bestanddeel af deres Foder.

Alle Heste ere livlige, muntre, hurtige og kloge Dyr. I deres Bevægelser udtaler der sig endog en vis Ynde og Stolthed. I fri Tilstand er deres sædvanlige Gang et temmelig rask Trav, og deres Løb et forholdsvis meget let Galop. Mod andre Dyr vise de sig fredelige og godmodige; Mennesker og større Rovdyr undgaae de, men forsvare sig i Nødstilfælde modigt ved at slaae ud og bide. Deres Formerelse er ringe. Hoppen føder efter en lang Bæretid kun eet Føl, som først følges af det næste efter et langt Mellemrum.

To Arter eller, om man vil, to Slægter af Familien have i umindelige Tider været bragte under Aaget af Menneskene. Man antager, at de mellemasiatiske Folk have gjort Begyndelsen med at tæmme Hesten. Historien omtaler den først i Ægypten. Allerede i de ældste Hieroglyfer fremstilles den som Menneskets modige Ledsager og Bærer i Kampen. I Kina og Indien har den i næsten ligesaa lang Tid været kjendt som Huusdyr; man fattes saaledes ethvert sikkert Holdepunkt med Hensyn til den Tidsalder og det Folk, som vi have at takke for Erhvervelsen af denne herlige Skabning.

Paa Mellemasiens Stæpper færdes der endnu talrige Flokke af Heste, om hvilke man ikke ret veed, om man skal betragte dem som de vilde Stamfædre til vore Huusdyr eller som nedstammende fra disse og atter forvildede. Disse Heste adskille sig ikke uvæsentligt fra vore. Nogle af dem, de saakaldte

Tarpaner, besidde alle ægte vilde Dyrs Egenskaber, medens de andre, der kaldes Muziner, synes at være forvildede Heste ligesom de, der befolke Sydamerikas Llanos.

Tarpanen eller den vilde Hest blive af Tatarerne og Kosakkerne anseet for et fuldstændigt vildt Dyr. Det er en middelstor, temmelig mager Hest, med tynde, men kraftige Been, temmelig lang og tynd Hals, et forholdsvis tykt Hoved med stærkt bøiet Pande, spidse, noget hængende Øren og smaae, fyrige, ondskabsfulde Øine. Hovene ere smalle og stumpt tilspidsede; Haarklædningen er om Sommeren tæt, kort og svagt kruset, især paa Bagdelen, om Vinteren derimod lang, især paa Hagen, hvor den næsten danner et Skjæg. Manken er kort, tæt, busket og kruset, Halen middellang. Om Sommeren er et eensartet Brunt den fremherskende Farve; om Vinteren blive Haarene lysere, undertiden endog hvide; Manke- og Halehaarene ere mørke. Der findes aldrig brogede og kun sjeldent sorte Individer blandt de heromhandlede Heste.

Egnen imellem Aralsøen og Asiens sydlige Højbjerge anses for Tarpanens egentlige Fædreland. Den træffes altid i Flokke, som undertiden bestaae af flere Hundreder, og som sædvanligvis atter ere deelte i flere mindre, familieagtige Selskaber, i Spidsen for hvert af hvilke der staaer en Hingst. Saasnart Hjorden aner Uraad, begynder Hingsten at snøfte og at bevæge Ørene rask, hvorpaa den med højt opløftet Hoved traver afsted, idet den vrinsker højt, naar den mærker en Fare, og nu jager hele Flokken i strakt Galop afsted, Hopperne forrest og Hingstene bagefter som en beskyttende Bagtrop. For Rovdyr frygte de kamplystne Hingste ikke; paa Ulve gaae de løs med en høi Vrinsken og slaae dem

til Jorden med Forbenene, ganske som Hestene paa de sydrussiske Stæpper.

De hesteopdrættende Stæppebeboere ere endnu mere bange for Tarpanerne end for Ulve; thi saasnart en af de vilde Flokke faaer Øie paa tamme Heste, iler den løs paa dem, omringer dem og fører dem med sig enten med det Gode eller med Magt. Paa denne Maade opstaae Muzinerne, dog kun ifald de oprindeligt tamme Heste ikke krydses med de vilde. Dette skeer dog hyppigt nok, og derfor findes der kun fuldkomment rene Tarpaner paa et forholdsviis lille Omraade, ved Karakum ved Tom-Floden, paa de mongolske Stæpper og i Ørkenen Gobi.

Tarpanen er meget vanskelig at tæmme, ja det synes, som om Dyret ikke kan taale Fangenskab. De fleste Tarpaner omkomme allerede Aaret efter, at de ere blevne fangede.

Muzinerne, der undertiden have Tarpanhingste til Førere, lokke ligeledes tamme Heste til at dele deres ubegrændsede Frihed.

Gamle Skribenter have omtalt en Dværghest, der lever i fri Tilstand i Nord- og Vestafrika. Den er meget lille, af en sluttet, men proportioneret Bygning og har et tykt Hoved; nutildags findes den kun i Smaaflokke i Bjerglandene mod Vest. De Indfødte fange og tæmme den, og Araberne kalde den Kumrah.

Det er især Azara og Rengger, vi skylde Beretningerne om de forvildede Heste, som navnlig findes i Sydamerika. „Den i Aaret 1535 grundlagte Stad Buenos Ayres" — siger den Første — „blev senere forladt. De bortdragende Indbyggere gjorde sig ikke den Ulejlighed at samle alle deres Heste. Der blev saaledes fem til syv tilbage og overladte til sig selv. Da i Aaret 1580 den samme By atter blev

tagen i Besiddelse og beboet, fandt man allerede en Mængde forvildede Heste, Efterkommere af de faa forladte. Allerede i Aaret 1596 blev det tilladt Alle og Enhver at fange og bruge disse Heste. Dette er Oprindelsen til de utallige Hjorder af Heste, der streife om i den sydlige Deel af Rio de la Plata."

Cimarronerne, som disse Heste kaldes, leve nu overalt paa Pampassletterne i talrige Hjorder, af hvilke mange bestaae af omtrent 12,000 Stkr. De skade ikke alene ved at afæde gode Græsgange, men ved at bortføre tamme Heste. Naar Cimarronerne see saadanne, ile de dem i fuldt Løb imøde med en glad Brinsken, vise sig venlige imod dem og indlemme dem uden synderlig Modstand i deres Flokke. Reisende komme ofte i stor Forlegenhed, idet saadanne Flokke søge at bortføre deres Rideheste.

Cimarronerne ere ligesaa store og stærke som de tamme Heste, men ikke saa smukke; thi deres Hoved og Been ere tykkere og deres Hals og Øren længere. Alle disse Heste ere brune eller i sjeldnere Tilfælde sorte, aldrig brogede.

I Paraguay findes der ingen forvildede Heste; men de tamme, der kaldes Mustanger, forsømmes i saa høi Grad, at de formelig udarte. Kun paa enkelte Meierier findes der endnu Heste, som minde om deres ædle Stamfædre. I Hurtighed staae ingen af dem tilbage for de andalusiske Heste, og i Udholdenhed overtræffe de dem langt. Rengger forsikrer, at han ofte tilmed i den varmeste Tid har tilbagelagt 4—8 Mile i en næsten uafbrudt Galop uden ringeste Skade for Dyret.

I Sydamerika nyde Hestene saagodtsom ingen Pleie, men tilbringe hele Aaret i det Frie. Engang om Ugen driver man dem sammen, for at de ikke skulle komme bort fra

hverandre, undersøger deres Saar, gnider dem med Kogjødning og klipper fra Tid til anden, omtrent hvert tredie Aar, Hingstenes Manke og Hale. Dermed mener man at have gjort nok. Paa en Forædling tænker Ingen.

„I Almindelighed" — siger Rengger — „leve Hestene paa et bestemt Omraade, som de ere blevne vænnede til fra unge af. Man giver hver Hingst 12—18 Hopper, som den holder sammen og forsvarer. Føllene leve sammen med deres Mødre til ind i det tredie eller fjerde Aar. Disse vise den største Kjærlighed for dem, saalænge de endnu patte, og forsvare dem endogsaa undertiden mod Jaguaren. Naar Hestene ere noget over 2—3 Aar gamle, udvælger man en af Hingstplagene, giver den de behørige Hopper og vænner den til at græsse med dem paa et bestemt Strøg. De Heste, der høre til en Flok, blande sig aldrig mellem andre, og naar alle de Heste, der tilhøre et Meieri, drives sammen, finde de strax efter hverandre igjen. Dyrene vise forøvrigt ikke alene en stærk Vedhængen ved deres Kammerater, men ogsaa ved deres sædvanlige Græsgange; desto mærkeligere er det, at Hestene paa hele store Strækninger undertiden bryde op og løbe bort, enten enkeltvis eller i Flokke. Det skeer især, naar der efter en vedholdende Tørke pludselig falder stærk Regn, sandsynligvis af Frygt for de Haglbyger, der ikke sjeldent ledsage de første Regnskyl.

„Disse næsten vildtlevende Dyr synes i det Hele at have skarpere Sandser end de europæiske Heste. Deres Syn er rigtignok svagt, men deres Hørelse og Lugt desto skarpere. De snuse til Alt, hvad der er dem fremmed. Gode Heste lugte til deres Ryttet, idet han svinger sig i Sadlen, og jeg har seet enkelte, som ikke vilde lade ham sidde op eller viste sig aldeles balstyrige, naar han ikke førte en Poncho eller

Kappe med sig af det Slags, som de Landboere, der tæmme og tilride Heste, altid ere forsynede med. Derimod ere disse Hestes Lugtesands kun svag, naar det gjælder om at bruge den paa længere Afstand. Jeg har sjeldent seet en Hest, som kan lugte en Jaguar paa 50 Skridt. I de beboede Egne af Paraguay udgjøre de derfor dette Rovdyrs hyppigste Bytte.

„Naar Hesten har opnaaet en Alder af 4—5 Aar, fanges den og bindes til en Pæl, og der bliver nu til Trods for dens Modstand lagt Sadel og Tømme paa den. I samme Øieblik som den løses fra Pælen, springer en Hestetæmmer, som er væbnet med store og skarpe Sporer og en tyk Pidsk, op paa dens Ryg og tumler det stakkels Dyr om paa Marken, indtil det giver efter af Udmattelse og lystrer sin Rytter. Disse Øvelser gjentages fra Tid til anden.

„I det Hele ere disse Heste kun underkastede faa Sygdomme; men da de sædvanligviis hverken faae godt Foder eller nyde en god Behandling, kan man allerede anseе en tolvaars Hest for gammel. Intetsteds findes der flere beredne Folk end i Paraguay, og det er ogsaa der et almindeligt Mundheld: „Hvad er Mennesket uden Hesten!““

I endnu høiere Grad, end det er Tilfældet med de i Sydamerika omstreifende forvildede Heste, gribes Prairiernes Mustanger undertiden af en panisk Skræk. Hundreder og Tusinder fare som rasende afsted uden at ændse nogen Hindring og løbe ude af sig selv mod Klipper eller knuses i Afgrunden.

Længere imod Nord høre Indianerne ogsaa til de Fjender, som forbittre de vilde Heste Livet. De fange dem og benytte dem som Rideheste paa deres Jagter. Ogsaa for Hudens og Kjødets Skyld blive de amerikanske Heste ivrigt forfulgte.

Troppeafdelinger, der i Krig udsendes paa længere Expeditioner, tage Hjorder af Heste med som deres eneste Proviant.

De Heste, der staae i Menneskets Tjeneste paa de asiatiske Stepper, føre heller intet misundelsesværdigt Liv. „Hesten" — siger Schlatter — „er Tatarernes Yndlingsdyr. Man anvender den mere til Ride- end til Trækbrug. Dens Kjød er Tatarens kjæreste Spise og Hoppens Mælk hans kjæreste Drik; af Huden skærer han sig Remme til Seletøi, og Føllenes Skind benytter han til Beenklæder for sig selv og til Pelskjoler for sine Børn; Manke- og Halehaarene anvender han til deraf at forfærdige Snore og Sigter. Men kun de færreste Heste, Ridehestene, holdes hjemme og fodres med Hø og Byg; det overveiende Flertal lever Sommer og Vinter flokkevis paa Steppen og maa selv søge deres Foder, endogsaa under Sneen. Ofte seer man imellem 1000 og 2000 Heste forsamlede, Dyr med en stolt, fri Holdning, fede og stærke, af hvilke intet har været kuet eller tæmmet af noget Menneske. Ved Uveir, Sneefog og Storme spredes disse Hjorder ofte vidt og bredt, saa at der behøves hele Dage for at finde dem.

„Ikkun sjeldent føres Hestene paa Græs af Hyrder. I saa Fald hentes de engang hver 24 Timer for at vandes i Landsbyen, ved hvilken Leilighed Hopperne blive malkede. En lille Dreng er istand til at drive den største Flok, da Hestene holde sammen som Faar, naar de mærke, at de føres til Vandingsstedet. Hopperne, der Sommer og Vinter græsse paa Stepperne, lade sig gjerne malke, naar de kun have deres Føl hos sig. Mænd og Kvinder ere her lige dygtige til denne Gjerning. Nymalket Hestemælk drikkes aldrig; man lader den først gjære, derved bliver den til „Kumis", en

stærk og berusende Drik, der hos Tatarerne træde istedetfor Viin.

„Vil Tataren afrette en udvoxen Hest af Hjorden til Ridehest, saa fanger han den med en lang Slynge; derpaa komme nogle Kammerater ham til Hjælp og søge at kaste Hesten om efter at have viklet Slyngen om dens Been. Medens den ligger paa Jorden, holdes den fast, og man lægger nu Tømme og Fodremme paa den. Derpaa lader man det bundne Dyr reise sig, men holder det fast ved Ørene, medens Sadelen bliver lagt paa og Gjorden spændt; en Tatar sætter sig nu paa Hesten, bevæbnet med en tyk Pidsk, Fodremmene tages af og Rytteren pidsker løs paa den vilde Hest og giver den ganske frie Tøiler. Naar den endelig er udmattet, søger Rytteren ogsaa at styre den, indtil den i vide Kredse kommer tilbage til Byen, hvor den i det Høieste faaer et Par Haandfulde Hø. I Løbet af et Par Dage er Hesten tæmmet ved Sult og Anstrængelse og er nu bleven saa from som et Lam. Tatarernes Heste maae daglig tilbagelægge 4—5 Mile og komme aldrig i nogen Stald. Over brede Floder svømme de ganske fortræffeligt."

Tataren benytter sin Hest til alt Muligt. Den maa under hans Nomadeliv bære ham og hans Huus, den maa tærske hans Korn og tjene ham paa Jagt.

Selv i Europa ere Hestene ikke overalt Huusdyr i dette Ords sædvanlige Betydning. I Sydrusland græsse Hjorderne saaledes saagodtsom uden alt Opsyn. Paa Storbritanniens nordlige Øer streife de smaae Ponyer Aar ud og Aar ind om i Skove og Moser, uden at deres Eiere bryde sig synderligt om dem, undtagen naar de have Brug for dem. De norske, laplandske og islandske Heste streife ligeledes om mellem Bjergene og maae endogsaa om Vinteren selv søge en

god Deel af deres Næring. Hvad denne angaaer, blive Hestene i det høie Norden ikke forvænte; thi den bestaaer ikke alene af Lavarter, men væsentlig af Tang og Fiskehoveder, og Dyrene vænne sig saa fuldstændigt til den sidste ganske unaturlige Føde, at de, naar man ikke passer paa dem, bestjæle Fiskerne ved at tage de til Tørring ophængte Torsk ned af Stilladserne for at fortære dem med det største Velbehag.

Blandt de Folkeslag, der ret sætte Priis paa Hesten, staae Araberne, Perserne og Tyrkerne øverst; derpaa følge Englænderne og Spanierne og derefter Tydskerne, Franskmændene, Italienerne, Portugiserne og de Danske. I Arabernes Øine er Hesten det Dyr, der staaer høiest af alle; den betragtes ikke alene næsten som Menneskets Lige, men nyder ofte endnu større Anseelse end dette. Hesten er Araberen nødvendig til hans Liv, til hans Bestaaen; ved dens Hjælp foretager han Vandringer og Reiser, og siddende paa dens Ryg vogter han sine Hjorder; han udmærker sig ved sin Hest i Kampen, ved Fester og selskabelige Sammenkomster; kortsagt, han lever og dør paa sin Ganger. Derfor er Hesten ogsaa hele Familiens Yndling; Araberen studerer dens Eiendommeligheder og Fornødenheder, besynger den i sine Sange og gjør den til Gjenstand for sin kjæreste Underholdning. „Da Skaberen vilde skabe Hesten" — forkynde de Skriftlærde — „sagde han til Vinden: „„Af Dig vil jeg lade føde et Væsen, bestemt til at udbrede min Ære. Dette Væsen skal elskes og agtes af mine Slaver. Det skal frygtes af Alle, som ikke efterleve mine Bud."" Og han skabte Hesten og tilraabte den: „„Dig har jeg skabt uden Lige. Alle Jordens Skatte ligge imellem dine Øine. Du vil kaste mine Fjender under dine Hove, men bære mine Venner paa din Ryg.

Den skal være det Sæde, fra hvilket der stiger Bønner op til mig. Paa hele Jorden skal Du være lykkelig og foretrækkes for alle øvrige Skabninger; thi Dig skal Jordens Herre elske. Du skal flyve uden Vinger og seire uden Sværd!"" Der hersker den eiendommelige Overtro i hele Orienten, at den ædle Hest blot kan være lykkelig i Arabernes Hænder; deraf disses Utilbøielighed til at afhænde deres Gangere til Bekjendere af en anden Religion, navnlig til Christne. Abd-el-Kader straffede i sine Velmagtsdage alle de Troende med Døden, om hvilke det var blevet sagt ham, at de havde solgt en af deres Heste til de Christne."

Den ædle arabiske Hest er velskabt, har korte, letbevægelige Øren, en stærk, men siirlig Beenbygning, et magert Hoved, store Næseboer, „saa vide som Løvens Gab", smukke mørke, fremstaaende Øine, med „et Udtryk som en elskende Kvindes", en lang, bøiet Hals, en bred Bringe og et bredt Kryds, en smal Ryg, runde Baglaar, meget lange ægte og meget korte uægte Ribbeen, en i Lysken indknebeu Krop, lange Laar, „som Strudsens", med Muskler „som Kamelens", en sort, eensfarvet Hov, en fiin, sparsom Manke og en rigt behaaret Hale, tyk ved Roden og tynd ud imod Spidsen. Fire Legemsdele skulle være brede: Pande, Bringe, Lænder og Lemmer; fire lange: Hals, Overlemmer, Bug og Lyske, og fire korte: Krydset, Ørene, Gaffelen (i Hoven) og Halen. Disse Egenskaber bevise efter Araberens Mening, at en Hest er af god Race og hurtig; thi den ligner da i sin Bygning paa eengang Mynden, Duen og Kamelen.

Med den 18de Maaned begynder den ædle Skabnings Opdragelse og fortsættes, indtil den er udvoxet. Først prøver en Dreng paa at ride den. Han fører Hesten paa Græs og passer den; paa denne Maade lære de begge: Drengen

bliver en god Rytter og Dyret en god Rideheſt. Undervisningen begynder i det Frie og fortſættes i Teltet. Naar Heſten har fyldt ſit andet Aar, lægges der førſt Sadel paa den og ovenikjøbet med den ſtørſte Varſomhed. Bidſlet bevikles i Førſtningen med Bomuld, og dette befugtes ofte med Saltvand for lettere at vænne Heſten til at have det ubehagelige Jern i Munden; Sadlen vælges i Begyndelſen af en ſaa let Konſtruktion ſom muligt. Naar Heſten har fyldt ſit tredie Aar, ſtilles der ſtørre Fordringer til den. Man vænner den efterhaanden til at bruge alle ſine Kræfter og paſſer paa, at der ikke knappes af paa Foderet. Førſt naar den har naaet ſit ſyvende Aar, betragtes dens Opdragelſe ſom tilendebragt.

En vel dreſſeret arabiſk Heſt udretter ofte forbauſende Ting. Det hænder ikke ſjeldent, at Rytteren paa ſin Heſt fem, ſex Dage i Træk tilbagelægger 10, 12, ja endog 15 Mile om Dagen. Naar der ſaa forundes Dyret to Dages Ro, er det iſtand til for anden Gang at tilbagelægge en lignende Veilængde i ſamme Tid. Araberne forlange, at en god Heſt ikke alene ſkal bære en voxen Mand og hans Vaaben, men ogſaa Reiſetæpper, Levnetsmidler til ſig og Rytteren, ſamt en Fane, ſelv om Vinden er ſtik imod, og at Dyret i Nødſtilfælde ſkal kunne løbe en heel Dag i Træk uden at æde eller drikke.

Af alle ædle Heſte — Araberne ſkjelne imellem en Mængde Racer — anſees de for de bedſte, ſom avles i Nedſched, det indre, bjergfulde Høiland paa den arabiſke Halvø. Hingſtene betales med høie Priſer, og Hopperne kunne neppe faaes tilkjøbs. En ſaadan Heſt kan heller ikke ſammenlignes med nogen anden. Der forlanges rigtignok Meget af den, men den behandles ogſaa med en mageløs

Omhu; den hører aldrig et haardt Ord og faaer aldrig det ringeste Slag — et Ord af Rytteren er nok til at anspore den. Menneske og Dyr have her indgaaet en Broderpagt, og de føle sig hver for sig ilde tilmode, naar den trofaste Kammerat fattes. Mere end een Gang er det hændet, at en Hest har baaret Liget af sin i Kampen faldne Rytter hjem til Teltet, ret som om den havde vidst, at den ikke maatte give den faldne Mand til Priis for Fjendens Haan og Spot.

Med dette tiltalende Væsen forener den arabiske Hest den største Nøisomhed, hvad Foderet angaaer. Den er tilfreds med Lidet og istand til paa smal Kost at taale de største Anstrængelser. Intet Under, at et saadant Dyr er blevet besunget af Hundreder af Digtere, og at det udgjør Araberens Stolthed og dyrebareste Klenodie!

Det er morsomt at høre paa de Lovtaler, der holdes over den ædle Hest. Der falder Yttringer som følgende: „Siig ikke, at dette Dyr er min Hest, siig, at det er min Søn! Det løber hurtigere end Stormvinden, hurtigere end Blikket svæver hen over Sletten. Det er reent som Guld. Dets Øie er klart og saa skarpt, at det kan see et Haar i Mørke. Naar det hører Pigernes Jublen, vrinsker det af Glæde, og naar Kuglerne pibe, svulmer dets Hjerte. Af Kvindernes Haand tigger det en Gave, men Fjenden slaaer det i Ansigtet med sin Hov. Det løber saa let, at det kunde dandse paa din Elskedes Bryst uden at skade hende, og dets Gang er saa jævn, at Du kunde drikke en Kop Kaffe paa dets Ryg uden at spilde en eneste Draabe. Det forstaaer Alt som en Adamssøn og fattes kun Mæle."

Næst efter Araberne ere Perserne og Englænderne de, der behandle deres Heste bedst. De Sidste have nu i et

Par Hundrede Aar skjænket Hesteavlen den største Opmærksomhed og opnaaet mærkelige Resultater. Tidligere foretrak man Heste med en stærk Beenbygning fremfor alle andre; senere indførte man arabiske Beskelere i England, og ved denne Krydsning opstod den engelsk-arabiske Hest, som nu er udbredt over hele Øen. Ægte Fuldblodsheste findes intetsteds i saa stort Antal som i England.

Væddeløbsheften ansees almindeligt for den bedste af alle engelske Heste. Den udmærker sig ved den langstrakte Krop og de fine Been. Hesteavlen er i England bleven til en Videnskab, som med stor Iver dyrkes af de Fornemste i Landet. Ved den Omhu, hvormed man behandler Hestene, har man gjort vigtige Erfaringer. Forsøgene paa at forbedre Racerne have godtgjort, at den Størrelse og Form, det Væsen og de Anlæg, som ere eiendommelige for en vis Race, ere arvelige, og at Opdrætningen og de ydre Forhold kun udøve en ringe Indflydelse. Englænderne see derfor endnu nøiere end Araberne paa en reen Nedstamning. I England findes der Heste-Stamtræer, der ere affattede med den største Nøiagtighed og attesterede af de paalideligste Mænd.

Den navnkundigste af alle Væddeløbsheste var Eclipse, som nedstammede fra arabiske Forældre, paa hvilke der dog ikke blev sat synderligt høi Priis. Sønnen af dette Par blev aldrig overvunden ved Væddeløbene; dens Optræden som Væddeløbshest varede imidlertid kun meget kort, nemlig i 17 Maaneder. Efter den Tid lod ingen Hesteeier mere sine Heste kappes med den uovertræffelige Løber. I sin korte Glandsperiode vandt den over 25,000 Lst. Dens Eier havde kjøbt den for 75 Guineer af Hertugen af Cumberland, i hvis Stutteri den var født, og opnaaede, efter at være bleven rig ved denne Hest, ti Aar efter dens sidste Løb en Sum af 25,000 Lst.

for den og sex af dens Descendenter, foruden en aarlig Indtægt af 500 Lst. Det prægtige Dyr døde i en Alder af 25 Aar, i Aaret 1789. Dets Skelet blev bragt til Museet i Oxford, hvor det endnu findes.

Næst efter Væddeløbsheften staaer den engelske Jagthest i størst Anseelse. Den er stærkere og kraftigere, men meget fiint bygget, besidder samme Udholdenhed og Dygtighed som den arabiske Hest og er et uforligneligt Dyr til sit Brug; desuagtet staaer den i en meget lavere Priis end Væddeløbsheften.

Det vilde føre for vidt at gaae ind paa de øvrige Hesteracer; vi kunne ikke engang omtale de fortrinligste af dem. I enkelte Bøger angives deres Tal til over halvandet Hundrede.

Fitzinger antager, at der har været fem Stamarter af Heste, og denne Antagelse kan have ligesaa megen Rimelighed for sig som andre Lærdes, der kun troe paa een Urart for alle mulige Heste ligefra den flamsk-engelske Kulhest til Shetlands-Ponyen. Hine fem Stamarter ere: Tarpanen, den nøgne, den lette, den svære Hest og Dværgheften.

Den nøgne Hest, en paafaldende Skabning, der først i den senere Tid som en Mærkelighed er bleven ført til os af Zigeunere fra Krim, ligner med Hensyn til sin ydre Form meest den arabiske. Den er smukt bygget og middelstor, men med Undtagelse af nogle enkeltstaaende, neppe kjendelige Haar aldeles nøgen. Endog Manke og Hale fattes; thi de 10—12 stive, tommelange Haar, der findes paa Enden af Halen, fortjene i Sandhed ikke Navn af en Hestehale. Den fine, glatte, fløielsbløde, noget glindsende Hud er af mørk musegraa eller sortebrun Farve. Ved nøiagtige Undersøgelser

har det viist sig, at dette Dyrs Nøgenhed hverken hidrører fra Sygdom eller Bedrag fra Eiernes Side. Angaaende Dyrets Hjemstavn fattes der bestemte Angivelser.

Den lette Hest er udbredt over en stor Deel af Norden i den gamle Verden, ligefra Norge til de kinesiske Bjerge. Dens Bygning er noget plump, men ikke uskjøn, Haarklædningen er fiin og tæt og Farven graalig eller gulagtig, som oftest med en mørk Stribe ned ad Ryggen. Hvad den svære Hest angaaer, veed man Intet om dens oprindelige Hjem. De Racer, som Fitzinger forener under Navn af den svære Hest, findes i Mellemeuropa. Den flamsk-engelske Kulhest, en sand Elefant blandt Hestene, synes at være den høieste Udvikling af den svære Hest.

I vore Dage er den tamme Hest næsten udbredt over hele Jorden. Den fattes kun i de koldeste Egne og paa Øer, hvor Mennesket endnu ikke har Brug for den. Man opdrætter den enten i vilde, halvvilde eller tamme Stutterier. I de første overlades Hjorderne hele Aaret igjennem til sig selv; halvvilde Stutterier ere de, hvor Flokkene fra Foraaret til Efteraaret streife om i Skove og paa store Græsspladser, men om Vinteren holdes under Tilsyn i Stalde saaledes som i Norge. Tamme Stutterier ere de, hvor Hesteavlen drives under stadigt Opsyn af Mennesket. De største Stutterier findes i Rusland, Polen og Ungarn.

Til Forædlingen af Hesteracerne ere gode Hingste en nødvendig Betingelse. Hestens Parringstid falder imellem Slutningen af Marts og Begyndelsen af Juni; $10^1/_2$—12 Maaneder efter føder Hoppen et eneste Føl, som kommer til Verden med aabne Øine og en fuldstændig Haarklædning, og som efter faa Minutters Forløb allerede kan staae og gaae. Man lader det patte, tumle sig og lege i omtren

5 Maaneder; derpaa vænnes det fra, efterat det lidt efter lidt har lært at æde alene. I det første Aar har det en ulden Pelts, en kort, opretstaaende, kruset Manke og en lignende Hale; i det andet Aar blive Haarene mere glindsende og Manke og Hale længere og glattere. Den senere Alder kjender man temmelig rigtig paa Fortænderne. Otte til fjorten Dage efter Fødselen komme de to midterste frem i hver Kjæbe; to eller tre Uger efter kommer der atter en Tand frem paa hver Side af disse. Efter fem, sex Maaneders Forløb komme de yderste Fortænder frem, og dermed ere Føltænderne — glatte, glindsende og mælkehvide Smaatænder — færdige. Naar Føltænderne skiftes, fremkomme Hestetænderne, som ere længere, bredere og gulere. I en Alder af $2^1/_2$ Aar tabes de to midterste Fortænder og erstattes med nye; et Aar senere skiftes de næstyderste og i de følgende Aar de yderste Fortænder. Med dem bryde de egentlige Hjørnetænder (Krogtænderne) frem, et Tegn paa, at Dyrets Udvikling er fuldendt. Fra det femte Aar bedømmes Hestens Alder efter „Kjærnen", d. e. en sortebrun Fordybning af Størrelse som en Lindse paa Bidefladen af Hestetænderne. Disse Fordybninger udslides i Underkjæben i en Alder af 5—6 Aar, paa de næstyderste Fortænder i det 7de og paa Hjørnetænderne i det 8de Aar; derpaa kommer Raden i samme Tidsfølge til Tænderne i Overkjæben, indtil Kjærnen overalt er forsvunden i en Alder af 11—12 Aar. Med den tiltagende Alder forandres ogsaa efterhaanden Tændernes Form — jo ældre de ere, desto smallere blive de.

Hesten fælder kun de smaae, korte Haar, navnlig i Foraaret. Det længere Vinterhaar tabes paa denne Aarstid i Løbet af en Maaned. Haarene erstattes efterhaanden, og fra først i September eller Oktober begynde de kjendeligt at

vore længere. Haarene i Manken og i Halen forblive uforandrede.

Desværre er den ædle Hest underkastet mange Sygdomme, og ofte huserer smitsom Syge paa en frygtelig Maade blandt Hestebestanden i en Egn. — Hesten kan opnaae en Alder af 40 Aar, men den bliver for det Meste saa slet behandlet, at den ofte allerede er affældig i det tyvende Aar.

Angaaende Hestens Egenskaber, Eiendommeligheder og Aandsevner ville vi lade Scheitlin tale. Han siger i det Væsentlige Følgende: „Hesten besidder Skjønsomhed i Henseende til Næring, Bolig, Rum, Tid, Lys, Farve og Form, samt i Henseende til sin Familie, til Naboen, Venner, Fjender, andre Dyr, Mennesker og Ting. Den besidder fremdeles Jagttagelses- og Forestillingsevne, Hukommelse, Erindringsevne, Indbildningskraft og en stor Modtagelighed for en Mængde Legems- og Sjælstilstande. Den føler sig behageligt eller ubehageligt berørt i alle Forhold, er istand til at nære Tilfredshed med sine Kaar eller Attraa efter andre, ja den kan endog lægge Lidenskaber som hjertelig Kjærlighed og dødeligt Had for Dagen. Dens Forstand er stor, og den tilegner sig let forskjellige Færdigheder; thi Hesten er overordentlig lærvillig.

„Dens Opfattelsesevne, Hukommelse og Godmodighed gjøre det muligt at bibringe den alle de Kunster, som Elefanten, Æslet og Hunden kunne lære. Den kan besvare Spørgsmaal, svare Ja og Nei ved at nikke og ryste paa Hovedet, angive Klokkeslet ved Slag med Foden o. s. v. Den følger enhver Bevægelse af Lærerens Hænder og Fødder, forstaaer Betydningen af en Svingning af Pidsken og af ethvert Kommandoraab, saa at den formeligt har en lille Ordbog i Hovedet. Paa et Vink anstiller den sig syg, staaer som

fjollet med ſtrævende Been og lader Hovedet hænge, vakler ynkeligt frem og tilbage, ſynker langſomt og plumpt til Jorden, ligger ſom død, lader En ſidde paa ſig, lader ſine Been ſtrække fra hinanden, lader ſig trække ved Halen og finder ſig i, at man ſtikker Fingrene ind i de ellers ſaa kildne Øren o. ſ. v.; men paa et henkaſtet Ord om at lade den hente af Rakkeren, ſpringer den friſk og raſk op og ryſter ſig — den har fuldkomment forſtaaet Befalingen. At denne Spøg, ſom den ſaa ofte maa gjentage, behager den, kan man ikke mærke; den kan kun føle Glæde ved at løbe og ſpringe. Hvor længe behøver man vel at undervise den, inden man faaer den til at ſpringe igjennem to ſtore Tøndebaand, ſom holdes i nogen Afſtand fra hinanden, og ſom hvert for ſig er overtrukket med en Skive hvidt Papir, ſaa at det tager ſig ud for den ſom en Muur? Hvem ſeer vel ikke gjerne Beriderkunſter? Ved dem er det ikke Menneſket, men Heſten, der er det Mærkeligſte.

„Hvem der vil lære en Heſt noget Menneſkeligt, maae idetmindſte i Begyndelſen undervise den paa menneſkelig Viis, d. v. ſ. ikke ved Prygl, Truſler eller Sult, men ved at bruge gode Ord og behandle den ganſke ſom et godt, forſtandigt Menneſke behandler en af ſine Lige.

„Heſten har foruden ſin Stedſands ogſaa ſin Tidsſands. Den kan lære at gaae, trave, galoppere og dandſe i Takt. Den kjender ogſaa Tidsforſkjel i det Store og veed, om det er Morgen, Middag eller Aften. Den mangler ikke engang Sands for Muſik, men holder ligeſom Krigeren af Trompetens Klang og ſtamper glad med Forfoden, naar dens Tone lyder ſom Tegn til Væddeløbet eller Slaget; den kjender og forſtaaer ogſaa Trommen og alle Toner, ſom opflamme dens Mod eller indjage den Frygt. Den kjender ogſaa Kanon-

tordenen, men hører den ikke gjerne, naar den har seet sine Kammerater blive ihjelskudte paa Valpladsen. Tordenbulder er den ligeledes ubehageligt. Maaskee virker Uveiret skadeligt paa den.

„Hesten er meget modtagelig for Frygt og nærmer sig ogsaa deri Mennesket. Den forskrækkes over en uvant Lyd, en uvant Ting, en vaiende Fane, et Stykke Linned, der flagrer ud af et Vindue. Begynder den ene Hest af et Forspand at løbe løbsk, saa kan den anden, hvis den ikke er bleven bange, holde den tilbage; men i Almindelighed forskrækkes den ligeledes, og begge fare nu i stigende Angst afsted over Stok og Steen.

„At løbe er den eneste sande Lyst og Glæde for Hesten. Den er af Naturen en Reisende; blot for Fornøielse galoppere græssende Heste paa de russiske Stæpper mange Timer i Træk afsted med Vognene, ofte endog en heel Dagsreise, sikkre paa, at de nok ville finde den lange Vei tilbage. Og hvilke Vandringer foretage de ikke i Paraguay! De tumle sig muntert paa Græsgangene, slaae ud for og bag og gjøre tusinde kaade Streger, løbe omkap med hverandre og bide hverandre. Der gives Heste, som altid drille deres Kammerater.

„Hestens Tilbøielighed til at løbe i Forbindelse med dens Adel og Stolthed vise sig i det klareste Lys paa den romerske Korso. Paa et givet Tegn ere Hestene beredte til at begynde Wæddeløbet; de vrinske høit og stampe af Utaalmodighed. Derpaa styrte de henad Banen; den ene vil komme foran den anden. Ingen sidder paa dem, Ingen siger dem, hvad det gjælder om, Ingen anspores dem; de mærke det af sig selv. Enhver anspores sig selv og anspores af de Andre. Og den, der først er ved Maalet, føler sig glad og prises af Menneskene. Desuagtet mærkes der ingen Misundelse,

intet Had til Seirherren. Og hvilken Æresfølelse udvikler der sig ikke hos den engelske Væddeløbshest!

„Der fortælles sande Vidundere om Hestens Forstand og Følelse. Man har seet Heste bøie sig betænkeligt ned over deres Herres Lig, længe betragte hans Ansigt, snuse til det og ikke ville bort fra ham, men endnu blive ham troe i Døden. Andre Heste bide i Kampen Modstanderens Hest, som om Dyrene ogsaa skulde slaaes. Der fortælles om en Hest, at den tog fat i den berusede Rytter for at hjælpe ham paa Benene; en anden vendte og dreiede sig for at gjøre det muligt for Rytteren, der var bleven hængende i Stigbøilen, at faae Foden ud.

„Saar frygter Hesten ikke, og Operationer underkaster den sig med megen Forstand og Selvbeherskelse. Den holder modigt ud i Slaget, ja finder endog Lyst i Kampen, saa at den vrinsker i vilden Sky, ret som om den lo ad Faren. Bliver den saaret, saa stønner den kun. Den døer heltemodigt af sine Saar, stille og rolig; — den mærker Dødens Komme.

„Hvor forskjellig er Hestenes Skjæbne! De flestes Lod bestaaer i at blive afholdte og fodrede med Havre som unge og derefter som gamle at synke ned til Arbeidsheste og at blive opvartede med Stargræs og Prygl. Over mange Heste er der blevet fældet Taarer og opreist Mindestene af Marmor. Disse Dyr have deres glade, overgivne Barndomstid, deres stolte, straalende Ungdom, deres flittige og arbeidsomme Manddomsaar og deres trætte og sløve Alderdom; de blomstre, modnes og hentæres!"

Menageri-Studier.

1. Elefanten Hyronimus.

(Af R. B.)

I Aaret 1867 fallerede et Handelshuus i Buenos Ayres, hvormed jeg stod i Forbindelse, og jeg blev derved pludselig Medeier af et Menageri, der drog om i Europa. Trods min Skræk kom jeg til at lee, da man underrettede mig derom. Jeg havde vel engang betragtet en Hjord Elefanter i en Afstand af en Fjerdingvei, jeg havde ogsaa engang med ikke videre Sindsro seet en stor bengalsk Tiger sønderrive min Vognhest — men ellers kjendte jeg ligesaa lidt til disse Dyr, deres Behandling i Fangenskab og Forretningsgangen ved et omreisende Menageri som en Ravn kjender til italiensk Operamusik. Verden er rund og dreier sig! tænkte jeg og besluttede ogsaa at dreie mig rundt, det vil sige: Jeg tog strax med et Dampskib til Verona, hvor Menageriet dengang havde opslaaet sin Bod.

Jeg fandt Etablissementet meget anseeligt og Dyrenes Skjønhed og gode Udvalg overraskede mig. Efter en kort Samtale med min Kompagnon, der var oplært i Forretningen, besluttede jeg en Tidlang at følge med Menageriet, for at prøve, om jeg skulde blive ved at være Medeier eller saa hurtigt som muligt søge at blive af med min Part.

Ved vor Forretning var der ikke Talen om at benytte Jernbanerne; vi droge med vore otte Vogne fra By til By, og forsmaaede end ikke i Landsbyerne at forevise enkelte Dyr mod en Godtgjørelse i Levnetsmidler.

Vor Karavane tog sig temmelig besynderlig ud, thi de første tre Vogne bleve trukne i høistegen Person af det kostbareste Dyr, Trækplasteret i vor Samling i dobbelt Forstand — en pragtfuld indisk Elefant. Med en Patriarks Værdighed skred den, trækkende med den største Sjælsro de tre Vogne efter sig, i Spidsen for Toget, holdt det graa Hoved lidt bøiet og Snablen lidt indtrukken mod Kroppen; men de smaae listige Øine svævede livligt omkring, Intet, aldeles Intet undgik dets skarpe Blik, og i hvilken Forbindelse dette stod med Kæmpedyrets Hukommelse, skulde vi snart erfare.

For at dette vort Trækplaster ikke altfor meget skulde være udsat for nysgjærrige Blikke, var Hyronimus — saaledes hed Elefanten — omgivet af en Art tyndt Træskur med Hjul og et Telttag, men uden Bund; over Hovedet naaede et Slags Skjærm, som var lukket i Byerne og Landsbyerne, men skudt tilside naar vi kom paa Landeveien. Dette Skur syntes aldeles ikke at genere Hyronimus og den gik ufortrødent den Vei, som Føreren anviste den.

Vi vare komne til Desenzano (ved Gardasøen), da Hyronimus pludselig gjorde Holdt ved den lille By og meget tydeligt ved at plante Fødderne i Jorden tilkjendegav sin Hensigt, ikke at gaae et Skridt videre. Dette bevirkede naturligviis en stor Standsning i vort Tog. Da de forskjellige Forsøg paa at bringe Hyronimus fra Pletten syntes at uleilige den, stillede den sig tvers over Veien og med høit hævet Snabel og med rødligt glindsende Øine taalte den nu ikke, at noget Levende passerede den forbi. Der var netop Marked i Desenzano, Landeveien var fuld af Kjøretøier, og snart havde der bagved os samlet sig et anseeligt Antal af belæssede Muldyr, Karrer, Æsler og Vogne, hvis Raslen

og Skraben i Forbindelse med Styrernes Eder og Skjælden aldeles ikke bidroge til at berolige den stædige Hyronimus og at standse Forvirringen. Alt Muligt blev nu forsøgt med Elefanten, Godhed, List, Lækkerbidskner, Magt — Hyronimus stod som en Muur, og slog, da den tilsidst blev vred, ud med Bagbenene, saa at dens Skur i et Nu blev sønderknust. En Mulæselsdriver, der absolut vilde ride forbi Elefanten, fik af dennes Snabel et saadant Slag paa den lave Filthat, at Mand og Hat idetsamme laae paa Jorden. Vare vi ikke hurtigt ilede til, vilde den stakkels Fyr sikkert være bleven søndertraadt under Dyrets Fødder. Nu blev Sagen i Virkeligheden alvorlig.

Rygtet om dette besynderlige Tilfælde havde hurtigt udbredt sig i Byen, Folk strømmede til derfra og snart viste sig ogsaa tre Carabinierier til Hest i smuk Uniform, ledsagede af den høie Øvrighed og sex Heste med Blænder for Øinene.

Øvrigheden brugte Mund, de tre væbnede Mænd viste en strunk Holdning; men Hyronimus brød sig ikke derom, den betragtede dem i al Rolighed og holdt kun sin Snabel høit i Luften i en dristig Bue, en Stilling, der er mistænkelig for Kjenderen. Den taalte med en vis Ro, at de sex Heste bleve spændte for den, men da greb den Læderremmen, trak alle sex Heste hen til sig, greb den nærmeste ved Halen og gjorde Mine til at bringe den under sig. Kun en rask Beslutning af Vogteren, idet det lykkedes ham hurtig at skære Halen over, frelste Hesten, hvorefter den skuffede Hyronimus udstødte en hvinende, trompetagtig Lyd. Strax svarede Løve, Tiger, Bjørn, Pappegøie og Abe fra deres Vogne og der ogsaa nu en sand babylonsk Forvirring. Samtlige fredelige Dyr søgte at komme bort fra vor Karavanes uhyggelige

Nærhed, Eierne søgte at standse dem — foran opførte Carabinieriernes Heste en sand Polka med høie Spring, saa at hurtig en af Heltene laae paa Jorden, og de andre sex Heste galloperede tilbage til Staden, efterfulgt af de skrigende Førere.

Der hengik nogen Tid. Man talte om at Elefanten skulde skydes, fra Byen kom det Budskab, at man var ifærd med at afsende en lille Kanon til dette Øiemeed og vor Angst for at tabe det kostbare Dyr paa en saa skammelig Maade steg til det Høieste — da opslog pludselig en af Oppasserne ved Navn Anguillotto en høi Latter. Han saae hen til et lille Huus ved Veien og raabte: „Jeg veed, hvad der er Aarsagen! Kun et Øieblik Taalmodighed, og den vil strax give efter og gaae."

I samme Nu løb han hen til Huset og kom snart ud med en Kurv fuld af Blomkaal. Hyronimus saae efter Anguillotto med et venligt Blik, og i den elskværdigste Stemning gav den sig til at svinge Snablen frem og tilbage som Perpendiklen i et Uhr da han kom tilbage med Kaalen. Derefter nød den med stor Velbehag Kaalhovederne, og efterat Maaltidet var endt satte den sig i et lystigt Trav med de tre Vogne, og de fem andre fulgte efter i et passende Tempo. Hyronimus lod til at være i den Tro, at den nu maatte indhente det Forsømte, thi den satte afsted uden at standse, og Intet kunde svække dens Iver. Fulgt af de andre Vogne jog den gjennem den allarmerede By, midt imellem Markedsfolkene, der forfærdede løb til Siden, rendende Alt omkuld, som kom den i Veien. Stakaandede iilte vi bagefter den, nu ligesaa meget bekymrede over dens Løb som forhen over dens Standsen. Lige i Hælene paa os fulgte Politiet, og

Hyronimus gjorde først Holdt, da vi fik Øie paa Piletræerne ved Ogliofloden, omtrent en halv Miil fra Desenzano.

Dette vare vi ret glade over, thi Politiet i Desenzano havde endelig opgivet Forfølgelsen og overladt os til vor Skjæbne. Nu stod Hyronimus stille, lod i stor Selvtilfredshed sin Snabel igjen gaae frem og tilbage og hvilede sig. Anguillotto forklarede os nu den vidunderlige Virkning, som Blomkaalen havde frembragt, og vi forbausedes over Elefantens Hukommelse. For ni Maaneder siden, fortalte Oppasseren, havde man ligeledes passeret Stedet og da Eieren til det omtalte Bondehuus havde falbudt Kaal, var denne bleven kjøbt og der raktes Hyronimus, som sendte den kjærlige Blikke, et Hoved deraf. Dette havde Elefanten nu husket saa godt, at den ikke vilde gaae forbi Stedet, uden igjen at faae en Mundfuld deraf, og saaledes begav det sig, at vi paa Grund af vor Hyronimus' udmærkede Hukommelse ikke kom til at foreviise vort Menageri i Desenzano.

Uagtet den gamle Knægt ved sin Stædighed havde foraarsaget mig stor Angst, blev han dog fra den Dag en af mine bedste Venner (Menneskene iberegnede). Det kloge, betænksomme og i andre Henseender sælsomt fantastiske Dyr interesserede mig i høi Grad. Hyronimus vidste ogsaa strax at opdage, hvem der holdt af den, den viste hurtig en stor Forkjærlighed for mig og efter kort Tids Forløb var jeg ligesaa fortrolig med den som dens Oppasser. Overhovedet begyndte nu Livet blandt Dyrene at tiltale mig i høi Grad, og afseet fra den Interesse, der knyttede sig til Menageriet som Forretning, bevirkede Studiet af Dyrenes Karakteer og de høist overraskende Træk af sjælelig Kombinationsevne, der viste sig selv hos de vildeste Dyrarter, at jeg i høi Grad følte mig fængslet af Menageriet. Jeg fulgte derfor med

det paa dets mange Kryds- og Tværveie, og jeg lærte at kjende mange forskjellige interessante Træk af Dyrenes Liv, som jeg muligen efterhaanden skal meddele Læserne. Men foreløbigt vil jeg fortælle videre om min „store Ven".

Vi vare komne til Brescia og gave en Forestilling. Hyronimus havde lige sat det ene Been paa en stor Træklods, holdt det andet i Veiret og forblev i denne vanskelige Stilling temmelig længe med en vis Kunstnerforfængelighed, da jeg bemærkede en vis Urolighed hos den. Jeg saae nærmere til og bemærkede, at en Dreng gjorde sig den Fornøielse at pirre ved Dyrets faststaaende Taa med en Spadseerstok. Dette forstyrrede ialtfald høilig Hyronimus' Kunstneriver. Jeg tog Stokken ud af Haanden paa Drengen, gav ham et let Slag dermed og leverede den derpaa tilbage til ham. Dette forekom dog Hyronimus at være en altfor lempelig Straf, thi uden at vise nogensomhelst Sindsbevægelse, uden kun for et Øieblik at afbryde sine Kunstøvelser, strakte den med Lynets Hurtighed Snablen ned, tog Stokken ud af Haanden paa den forskrækkede Dreng og lagde den roligt op mellem Bjælkerne af Bodens Brædde tag, hvorpaa den, som om der Intet var skeet, hævede sit høire Bagbeen kunstnerisk i Veiret.

Drengen hylte, Publikum loe og klappede og Hyronimus svingede med stor Værdighed og Selvtilfredshed sin Snabel. Dette extemporerede Kunststykke af min Ven forskaffede os en god Indtægt i Byen.

Ved Menageriet havde vi ogsaa en Newfoundland-Hund, der hed Karo. Den forstod at gjøre sig gode Venner med Elefanten derved, at naar man kastede Noget hen til Hunden til at apportere, bragte den det til Elefanten, hvorover den, hvis det var Frugter, var meget glad. Men vi havde ikke

i længere Tid ladet den apportere og Ingen tænkte paa den venskabelige Overeenskomst mellem de to Dyr. Vi vare paa Veien til Mailand og det gik lang Tid fremad uden at der var Leilighed til at give nogen Foreſtilling. Nu havde Hyronimus, efterat den engang havde badet ſig i Vand, der var altfor koldt, faaet en hos Elefanterne meget ſjelden Uvillie mod Vandet i Søer og Floder. Den lod ſig gjerne overhælde, men det holdt meget haardt at bringe den ud i en Flod eller Dam. Ikkedeſtomindre anſaae min Kompagnon, der kjendte bedre til Tingene end jeg, det nødvendigt for Dyrets Sundhed, at det paa Reiſen af og til fik ſig et Bad; der maatte derfor anvendes allehaande Liſt og Rænker for at lokke Elefanten ud i Vandet. Tilſidſt viſte ſig et Slags Brød af Riis ſom det bedſte Middel til at faae Dyret ud i Vandet.

Vi havde gjort Holdt i Nærheden af Treviglio, der ſkulde fodres og ved vor Leirplads viſte ſig friſtende en lille Sø, en Arm af Addafloden. Strax fik vi den Tanke, at der her var en fortræffelig Badeplads ikke blot for os, men ogſaa for Hyronimus. Vi badede først og med en meget alvorlig Mine, der ſyntes at ahne Uraad, ſaae Elefanten hvorledes vi boltrede os i Vandet. Lyſtig gjøende ſprang Karo langs med Bredden, men Hyronimus, der ellers pleiede at nærme ſig Hunden, ſtod meget ſtille, med Hovedet bøiet og lod Snablen hænge ned næſten til Jorden.

Nu kom Touren til den at gaae i Vandet. Den lyſtige Karo ſprang omkring den, med Riisbrød blev Elefanten lokket hen til Bredden og Lokkemaden derpaa kaſtet langt ud i Vandet. Elefanten ſtod endnu beſtandig ſtille, ſom om den først vilde gaae paa Raad med ſig ſelv, om der ikke gaves nogen anden Vei end gjennem Vandet, for at faae Brødet.

Ikke langt fra den stod Karo og saae med funklende Blik efter det svømmende Brød; pludselig greb til vor ikke ringe Skræk Hyronimus den hylende og sprællende Hund med Snablen og kastede den med et vældigt Sving ud i Vandet, hvorpaa den roligt og taalmodigt ventede paa, hvad der vilde komme.

Den forstandige Karo havde hurtigere end vi begrebet, hvad den havde at gjøre, thi inden vi endnu ret kunde fatte hvad vor „store Vens" ubegribelige Gjerning betydede, var Karo svømmet hen til Brødet, havde snappet det og vendte nu tilbage med Lækkerbidskenen i Flaben, sprang op paa Bredden og lagde Brødet hen for Elefanten, der hurtig og fornøiet aad det.

Vi forsøgte senere endnu to Gange at lokke Hyronimus med Riisbrødet ud i Vandet. Brødet blev kastet ud i Floden, men Elefanten rørte sig ikke ud af Pletten. Men paa Karo havde Reisen gjennem Luften gjort en saadan Virkning, at den, skjøndt den holdt sig i forsigtig Afstand fra Elefanten, desuagtet strax svømmede ud efter Brødet og bragte det til sin store Velynder. Den anden Gang holdt Oppasseren paa den, men den rev sig løs fra ham for at ikke Hyronimus paa en følelig Maade skulde gjøre den opmærksom paa sin Pligt.

---

2. De fjendtlige Kammerater.

Vort Menageri vilde ikke havde været som det burde, hvis det ikke havde været i Besiddelse af en Repræsentant for den løierlige, keitede og dog saa behændige Tølperagtighed i Dyreverdenen, nemlig en stor brun Bjørn.

Pompejus hed denne grove Svend, der var tam som en Hund, djærv som en Bairer og haardhudet som en russisk Bonde.

Pompejus kom meget godt ud af det med alle andre Dyr i Menageriet. Den skjænkede ikke Kongetigeren et Blik, trak Bagbenene ind ved den store Løve, gik af Veien for Slangerne, holdt Aberne i Respekt, foragtede den klodsede Bøffel — men den lille gule Løve fra Kap kunde den nu engang ikke udstaae. Pompejus kunde ikke kaste et Blik paa den slanke, snigende Sydlænder, uden at give tydelige Tegn paa sit Mishag tilkjende over denne Kammerat.

Utilbøieligheden var gjensidig. Caracalla — dette velklingende Navn førte Kaploven — saae altid med et ondt Blik paa Bjørnen og trykkede sig bestandig med lumsk lynende Øine ind i den bageste Krog af sit Bur, naar den hørte den plumpe Pompejus' svære Trin. Pompejus kunde nemlig ved Hjælp af en Lænke med Ring, hvilken sidste let kunde skydes langs en rund Stang, der var foran Gelænderet mellem Tilskuerpladsen og Burene, løbe gjennem hele Menageriets Rum, og tjente paa denne Maade til Underholdning for Ungdommen i de Pauser, der vare mellem de forskjellige Experimenter, som af Dyretæmmerne udførtes med Dyrene, foruden at den tillige agerede som et meget virksomt Politi, idet den afholdt Enhver fra at stige over Gelænderet. Men hen til Burene, som fordetmeste vare opstillede i en lang Række, naaede Pompejus' Lænke ikke, skjøndt denne Forsigtighed var overflødig, thi Bjørnen lod alle sine „Kolleger" i Ro, naar disse blot ikke fornærmede den. Rolig vandrede Pompejus frem og tilbage som en Skildvagt uden at see op, kun foran Kaploves Bur gjorde den et Øieblik Holdt, reiste Hovedet, rystede det nogle Gange og vandrede derpaa

videre. Denne Bevægelse, der ligesom syntes at indeholde en Dadel eller Foragt, ærgrede aabenbart Kapløven. Efterhaanden fattede den Mod til at besvare denne Hovedrysten med et lignende Tegn paa Mishag, det vil sige: Caracalla stillede sig foran Jernstængerne i sit Bur, trak Knurhaarene op ved Gabet, saa at man kunde see de skarpe, glindsende Tænder, og gav sig ligesom til at hvæse ad Bjørnen. Dette skete saa regelmæssigt som Uroens Slag i et Uhr. Bjørnen vandrede næsten den hele Dag, og man mærkede strax hver Gang den havde gjort tyve Skridt, thi da var den foran Løven og saa hørtes ogsaa Løvens Hvæsen. Vi vare allerede saa vante til denne Udveksling af Følelser, at vi ikke mere lagde Mærke til den. Men i et Menageri skal man ikke vænne sig til Noget, man bør lægge Mærke til Alt, selv det Ubetydeligste, der ikke hører til det Almindelige, og med Omhu rydde Alt, selv det Mindste, afveien, der mulig kan tjene til at fremkalde en Konflikt mellem Dyrene. Det Rigtige i denne Lærdom gjorde de to fjendtlige Kolleger os fuldt indlysende.

I vort Bræddetempel var der en stor Renselsesfest og ved Hjælp af alle Opvartere, min Kompagnon og mig bleve Dyrene enkeltvis med stor Forsigtighed bragte ind i Interimsburet, medens deres sædvanlige Opholdssteder bleve reengjorte og raskede. Denne Flytning var ingen Bagatel. Ethvert Dyr har en egen Lugt ved sig, og da vi kun havde et eneste Interimsbur, saa maatte alle Dyrene et for et efterhaanden bringes ind deri, naar det foregaaende var kommet ud, og hver Gang det skete, stred Efterfølgeren med Kraft imod at betræde det Rum, som Forgængeren nylig havde forladt. Interimsburet blev vel hver Gang, naar det var tomt, udluftet med en stor Puster og et Kulbækken; men Dyrene

have en uendelig finere Næse end Menneskene, og saaledes lykkedes det kun med stor Uleilighed at bringe det modstridende Dyr ind i Buret.

Hvad der da hændte ved denne Omflytning er mig den Dag idag endnu uforklarligt. Det kan kun antages, at Oppasseren altfor tidligt trak Gitteret op for det ene Bur, idet Overflytningen skulde skee til det andet, thi i et Nu befandt den magre, smidige Kaplove sig inde mellem Hjulene af de to mod hinanden skudte Bure (tre Bure dannede en Vogn) og begge stode tomme.

Vor Skræk var ikke ringe. Kaploven er rigtignok kun et lille feigt Dyr, men dog altid en Love, og hvis den kom ud paa Gaden, kunde Ulykken blive skrækkelig. Hurtig blev Nødsignalet givet med en Pibe. Øieblikkelig faldt samtlige Klapper ned for Burene, alle Udgange, alle Luger bleve spærrede, man ilte hen til Vaabnene, den lille Love, selv meget forskrækket, sprang øverst oppe paa Tilskuerpladsen, der var bygget amfitheatralsk, og stod nu der i Mørket, stirrende paa os med Øine, der straalede med en fosforagtig Glands.

Men Situationen blev endnu meget værre. Ingen tænkte paa Pompejus og dens gamle Fjendskab til Loven; men den havde meget vel og med den vildeste Vrede seet sin Fjendes Spring over Gelænderet; med al den Styrke, som den er i Besiddelse af, søgte Bjørnen pludselig at komme efter det flygtende Dyr, den rev og sled, Stangen gik ud af Møttringen, Pompejus foer paalangs gjennem Bygningen, Ringen var ude af Stangen, og i vilde Spring foer nu Bjørnen op ad Bænkene efter Loven. Fra hele Personalet lød et Forfærdelsens Skrig, thi nu var der selv for Dyrtæmmerne ikke nogen Mulighed mere at kyse Loven og at gribe den. Ligeoverfor de løsslupne Udyr vare vi aldeles

magtesløse og vi betragtede hverandre uden at vide noget Raad. Benene rystede under mig og min Kompagnon stod bleg som et Liig og kunde ikke faae et Ord over Læberne. Pludselig kom han til Besindelse og befalede at føre Kapløvens Bur vidt aabent tæt til Gelænderet. Han kjendte den lille Løves feige Karakteer og byggede et svagt Haab derpaa. Løven vilde maaskee i sin Flugt for Bjørnen springe ind i det sikkre Bur, hvis Gitter da hurtigt kunde skydes for, og Dyrene saaledes skilles fra hinanden.

Medens man nu i Hurtighed udførte denne Ordre, jog Pompejus i Halvmørket efter den flygtende Løve med en saadan Voldsomhed, at Gelænder og Barrierer, der adskilte de forskjellige Pladser, splintredes under dens Trin. Hid og did, frem og tilbage gik den vilde Jagt. Pompejus brummede og snøftede, Løven hylede og hvæsede; af og til vendte den sig om mod Bjørnen og slog efter den, og Pompejus reiste sig da op i sin fulde Høide med vidtaabnet Svælg; Løven veg igjen og saa fortsattes Jagten. Der blev affyret løse Skud paa Dyrene, men istedetfor at forskrække dem, gjorde de dem endnu vildere. Vor Angst og Nød tiltog. Bjørnen var et Pragtexemplar, godt afrettet og almindelig afholdt. Løven havde kostet tretusind Frcs. — det ene af de to Dyr maatte skydes, og det saa hurtigt som muligt, ellers, det indsaae vi klart, kom vi til at miste begge. Vi fattede endelig den sørgelige Beslutning at opoffre Bjørnen saasnart vi kunde faae den paa Skud. I Hurtighed bleve to Geværer ladede med Spidskugler af den sværeste Kaliber — da standsede pludselig den vilde Jagt. Løven var forsvunden og vi hørte den krybe under Bænkene hen til Gelænderet. Men Pompejus stod deroppe med Hovedet ængsteligt fremstrakt, med indtrukne Bagbeen og skjælvende paa hele Legemet, thi

langsomt, men med en vis eiendommelig Fasthed, bevægede vor store Python bivittatus, den ostindiske Tigerslange, svingende Hovedet frem og tilbage, sig mod den forskrækkede Bjørn, og dens gule Pletter glimrede i det dæmpede Lys paa dens rødbrunlige Ham.

Jeg hørte en Larm bag ved mig og idet jeg vendte mig om saae jeg vor Oppasser Anguillotto slaae løs med sin Pidsk af Nilhestehud paa Kapløven, der dukkende og snigende kom frem ved Gelænderet. Derpaa tog han med et rask Greb det forknytte Dyr i Nakkehuden og bar det med vidunderlig Sikkerhed ind i Buret, hvis Jerngitter øieblikkelig faldt ned. Løven var altsaa frelst! Vi aandede et Øieblik friere og nu fæstede sig vor Opmærksomhed udelukkende paa det uhyggelige Drama, som nu truede at gaae for sig øverst oppe paa Tilskuerpladsen. Istedetfor ligesom Løven at springe ned havde den dumme Pompejus reist sig op foran den hvislende Slange og snøftede rasende mod den.

Pythonen var egentlig et aldeles uskadeligt Dyr, ikke giftigt og saa godt tæmmet, at et Barn kunde snoe den om Halsen paa sig uden at tirre den. Men ligeoverfor Dyr viste denne Tigerslange sig altid meget ond, var en stærk, farlig, dristig Modstander, kunde godt kvæle Bjørnen i sine Omslyngninger og vilde da sandsynligviis roligt være vendt tilbage til sin Kasse, da den var en Lækkermund og kun aad mindre Dyr, navnlig saadanne, hvis Kjød er hvidt, saasom Duer, Kaniner, Høns, Grise. Men hvad kunde det nytte os, naar den først havde knækket Ribbenene i Bjørnens Krop! Denne Tanke havde formodentlig ogsaa Anguillotto, thi i nogle faa Spring var han oppe hos Dyrene, og med den sædvanlige Fløiten, hvormed han pleiede at lokke Slangen, greb han den med den ene Haand fast ved den bageste Deel

af Hovedet, hvor Kjæbebenene ende, med den anden tog han fat ved Halen og bar Dyret ned i dets aabenstaaende Kasse, medens Bjørnen nu beroliget lagde sig ned.

Men hvorledes i Alverden var Slangen kommen ud af sin Kasse! „Friste", Meklenborgeren, traadte meget forlegen frem. Han forklarede, at da Løven, der var kommen over Havet til os i en Kasse, allerede engang tidligere havde foretrukket at springe i en saadan fremfor i Buret, saa havde han villet aabne en af de store Abekasser, men i sin Bestyrtelse taget Feil og lukket op for Slangekisten, der ganske lignede de andre. Denne Fortælling var ledsaget af en mistænkelig Duft af stærk Kommenakvavit, som uheldigvis for Fristes Paalidelighed faaes god og billig i Genf.

Om Bjørnen bekymrede vi os foreløbig kun lidet; med bøiet Hoved sad den forknyt oppe paa tredie Pladses Bænke, og kom tilsidst ganske sønderknust og angrende ned for at lade sig sluttе til Stangen. Vi lode den blive der indtil videre, og gjorde nu den behagelige Erfaring, at vi ikke i Fremtiden behøvede at forhindre de fjendtlige Dyr fra at see hinanden; thi Pompejus standsede nu ikke mere hovedrystende foran Kapløvens Bur; tvertimod, vi hørte til visse Tider, at Pompejus ved nu atter at fortsætte sin vante Gang pludselig gav sig til at ile afsted med Polkatrin, og vidste da, selv naar vi ikke saae det, at Bjørnen netop i dette Øieblik passerede Kapløvens Bur.

Og saasnart Caracalla hørte sin forhenværende Fjende komme dandsende paa den Maade, skjulte den hurtigt sit brune Kattehoved imellem sine Poter, som om den grublede i den dybeste Viisdom.

Urskovene under Ækvator.

(Efter Chambers Journal.)

Den overordentlige Ensformighed, der herſker i de tropiſke Landes Skove, i Forbindelſe med deres grønne, bølgende Udſeende, giver dem en vis Lighed med Havet, og i Begyndelſen er ogſaa Indtrykket paa Sindet et lignende ſom det, Havet gjør. Alle Reiſende tale om den Følelſe af Ærefrygt og Ængſtelighed, der griber dem naar de betræde en af diſſe Skove, et bundløſt Hav af Planteverdt, der forvirrer i ſamme Grad ſom dens Yppighed er ſtor. Alt er forunderligt, Blade og Blomſterne ere kæmpemæsſige, ikke at tale om ſelve Træerne. Pragtfulde Lianer klattre i Veiret og trænge ſig ſnoende ind mellem høie Vægge af Løv, der derved blive ſaa uigjennemtrængelige, at kun Fugle og Slanger kunne liſte ſig derigjennem. Der herſker en yderſt trykkende Enſomhed. Om Dagen er det kun den livløſe Natur, der lader ſig høre — rislende Vandløb, hvoraf der er mange i de med ſtore Moſedrag forſynede Ækvatoregne, og Paſſatvinden, der ſuſer i Kæmpetræernes Toppe. Iſær vækker den uhyre Kraft, ſom Vegetationen udfolder, den Reiſendes Forbauſelſe. I Skoven er det ikke blot Dyreverdenen, ſom indbyrdes fører Krig; ethvert Træ, der indſuger Vandet fra de klare, kolde Bække, der flyde mellem deres Rødder, ſtræber op til Lys og Luft for at kunne udfolde ſig, kæmper for med ſit Hoved at kunne naae Solſkinnet og ſøger med ſit gigantiſke Legeme at trænge gjennem den omgivende tætte Løvmaſſe. En ſaadan Kamp finder Sted

i alle Lande, men her i denne Fylde af Hede og Fugtighed, hvor Plantevæxten er saa yppig og kraftig, er den saameget mere fremtrædende. Grundtrækket i et europæisk Landskab er Ro og Hvile. Utallige Tidsaldere ere forløbne, uden at de have efterladt noget Spor paa Alpernes høit kneisende Tinder; de og deres med Gran bevoxede Skrænter og Afgrunde see ud som i tidligere Tid, rolige, næsten livløse. Der kjender man Intet til det heftige, feberagtige Liv i Ækvatorlandene. Knopning, Blomstring og Blomstens Fremkomst, der i koldere Lande medtager et halvt Aar, er her nogle faa Dages Værk, og ved den samme Trægruppe kan bemærkes de forskjelligste Trin af Udvikling. Hver Aarstid giver sig tilkjende paa een Dag og hele Aaret igjennem er der kun nogle Graders Forskjel i Luftens Temperatur. Efter en Orkan eller efter den stærke Blæst i Regntiden udkræves der kun to til tre smukke Dage for at bringe Skoven i fuld Flor og Herlighed; da er det vidunderligt at see, hvor Alt trives og voxer.

Under Ækvator findes der tre store Skovstrækninger: i Brasilien, Mellemafrika og paa de asiatiske Øer. Enhver af dem er en uhyre Plantemasse, hvor det af og til regner og som indeholder en heel Verden af Liv; men da alle tre ere af en heelt forskjellig Beskaffenhed, ville vi omtale enhver for sig.

Den brasilianske Skov er i Henseende til sine store, brede Omrids ikke saameget ulig en europæisk Skov som man ellers skulde troe. Den store Forskjel ligger i Træernes overordentlige Størrelse, i Bladenes mørkegrønne Farve og i de forunderlige Former. Palmer af hundrede forskjellige Arter voxe her sammen med den tykstammede Ceiba, medens det gigantiske Moratræ, det brasilianske Nøddetræ, Kokuspalmen og Andre naae til en Høide af tohundrede Fod. Paa eet

Sted er der tæt Krat og Bregner, paa et andet er der store, dampende Moser, hvor der mellem de store Træstammer ikke voxer Andet end Svampevæxter, der trives bedst i Mørke. Kun faa Træer bære Blomster; det synes at være en Naturlov, at de Træer, som altid have Løv, sjeldent sætte Blomster, og der vilde kun være en ringe Afvexling i den store, grønne Masse, hvis der ikke var Lianer. Det er disse, der give Skoven sit eiendommelige Præg. Benævnelsen Slyngplanter give kun et svagt Billede af dem, de burde hellere hedde Slyngtræer, thi de ere ofte af anseelig Størrelse. Ved at slynge deres smidige, baandlignende Hængler omkring den nærmeste Træstamme faae de et fast Støttepunkt og nu udbrede de sig fra Træ til Træ i de meest indviklede Snoninger og udfolde en pragtfuld Blomsterflor, som udbreder sin Glands over den mørke Skov. Ofte døer Træet under sin smukke Snyltegjæsts dræbende Omfavnelse og det vilde styrte om, hvis ikke Lianen, der nu er næsten ligesaa stor som Træet, holdt det opreist. Her er ingen Ro; Alt, hvad der har Liv, kæmper sin egen haarde Kamp for Tilværelsen. Varme og Fugtighed ere de to kraftige Faktorer, der uafladelig maae til, for at holde Liv i det Hele, og dette er intet let Arbeide, naar det betænkes, at hvor stærk Ækvatorregnen end er og hvor hyppig den end falder, skal den forsyne den store Flod og alle dens Bifloder saavelsom Skoven, der dækker dens Bredder. Denne Overflod af Solskin og Regn har Naturen her at takke for sin vidunderlige Friskhed; Livet spirer uafladeligt frem og forjager Alt hvad der er visent og hendøet.

Hver Time Dag og Nat vækkes et eller andet levende Væsen til fuld Virksomhed. Solens Opgang hilses af et almindeligt Chor af høirøstede Dyr, saasom Aber og Pappegøier,

og som stiger i den Grad, at Skoven giver Ekko af Larmen. Efterhaanden som Solen kommer høiere op paa Himlen bliver det roligere, og ved Middagstid hviler der en Dødsstilhed over Naturen. Slangen og Kaimanen ligge da og sole sig paa de aabne Steder og nyde med Vellyst den forfærdelige Varme, der tvinger alle andre Dyr til at søge Skygge. Naar Solen gaaer ned begynder Choret atter, men med heelt andre Røster. Nu er det den hungrige Jaguar, Pantheren, Tapiren, Peccorien og Flere, som lade sig høre; mellem deres Hyl og Skrig blander sig Frøernes Kvækken og Stemmerne af de sædvanlige Natfugle og af Flagermusene, blandt hvilke der findes Vampyren, den frygtelige Blodsuger. Paa denne Tid er det, at Frugter og Blomster udsende den lifligste Vellugt og at Sværme af Ravne begynde deres Jagt paa Natinsekterne. Disse hæslige, men usædelige Fugle sove paa Jorden eller paa en lav Green, de bygge ingen Rede og lægge deres Æg paa den blotte Jord.

De Lyd, som høres om Natten, ere næsten de samme som de, der høres om Dagen: Et Træes Knagen, der styrter omkuld, det sørgelige, klagende Skrig af Dovendyret, som kryber hen under Grenene og ligesom anraaber om Medlidenhed, Kaimanens stygge Hyl, som betyder, at den er paa Jagt efter Bytte. Undertiden høres ogsaa Jaguarens Brøl, naar den er ude i samme Ærinde, idet den til stor Forfærdelse for Aber og Fugle springer op paa et Træ. En særegen Abeart, der kaldes Hyleren, lader sig høre kort før Solens Opgang, og dens melankolske Skrig virker, som det fortælles, meget nedtrykkende paa Sindet. Nogle af Fuglene synge smukt, blandt disse Orgelfuglen, Camponero, hvis Sang lyder som Klokkeklang. De brasilianske Sangfugle have i Reglen, ligesom vore, mørke Fjer. Det er Kolibrierne og

Sommerfuglene, som give det bevingede Kongerige dets Glands og Pragt. Fuglene lægge Æg hele Aaret igjennem og Insekter i Millionviis give dem rundelig Føde. Her findes allehaande Myrer i utallig Mængde. Formigoen eller Brandmyren jager hvert levende Væsen fra sin Nærhed; Mennesker og Dyr flygte bort fra dens forfærdelige Stik, medens derimod Termiterne eller de hvide Myrer gjøre stor Nytte i Naturens Huusholdning ved at fortære forraadnede og visnede Planter.

Foruden de almindelige Lyd, som høres i Skoven, er der nogle, som ingen Jæger, hverken Indianeren eller den Hvide, kan forklare — en Klang, som af en Øxe, der hugges mod et Træ, og et pludseligt, skarpt Skrig, der ikke ligner noget andet Dyrs og følges af den dybeste Stilhed. Englænderen Bates siger, at disse Lyd gjøre det forunderligste Indtryk paa Sjælen i denne dybe Ensomhed. Indianerne mene, at det er Skovens Aand, der frembringer alle saadanne uforklarlige Lyd. De høre Guddommens Røst i Skovene og i de forskjellige Naturlyd. Disse Indianere, hvis Antal er forholdsviis ringe, frygte meget for at komme i Berøring med den hvide Mands Civilisation og føre et vildt og ensomt Liv. De boe i usle med Palmeblade tækkede Hytter, hvor det hele Huusgeraad bestaaer i en Hængemaatte og et Par Leerkrukker, og som ere omgivne af smaae ryddede Jordstykker, beplantede med Maniok og Pisangtræer. Disse Jordstykker dyrkes af Kvinderne, medens Mændene jage og fiske. Myrebjørne og røde Aber ere deres vigtigste Føde. En eller to Stammer ere Nomader, de opholde sig kun kort Tid paa samme Sted og leve udelukkende af Frugt og Fisk; det er et uskadeligt, forkuet Folk. De have ingen Fortids Historie, end ikke et mundtligt Sagn have de bevaret. Hvorfra de

ere komne er vanskeligt at sige, men saameget synes afgjort, at de ikke ere skabte for det Klima, hvori de leve, som det derimod er Tilfældet med Negrene. De trykkes af den stærke Varme ligesaavel som de Hvide, og dog er det som om deres Race havde levet her hele Tiden og var bleven gammel med selve Skoven. De vide at finde Vei overalt hvor ellers Ingen kan. Med Solen til Veivisер og med den Erfaring, de have gjort paa deres Jagtudflugter, kunne de af en knækket Green, af et bøiet Træ, af en muddret Pøl, af en Fugls Skrig gjætte sig til alt Fornødent. Deres Verden er Skoven og den mægtige Amazonflod, hvis Vande lig en stor Sø flyde tvers gjennem Landet og dele dette saaledes, at selv Aberne paa Flodens nordlige Bred ere heelt forskjellige fra dem paa den sydlige Bred. Insekter, ja endog nogle Fugle ere ikke istand til at flyve over den umaadelige Flod. Uagtet der er saa mange forskjellige Stammer, og uagtet de, som boe i det Indre af Landet, have hver sit Sprog, tales dog kun et eneste, Topisproget, langs Amazonflodens Bredder. Saaledes kan det siges om denne store Vandvei, at den „forener og dog adskiller Menneskene".

Naar vi vedblive at reise under Ækvator og tage Veien mod Øst, saa komme vi til den gamle Verdens Skove. Disse Mellemafrikas Skove ere ligesaa tætte og frembyde ligesaa mægtige Træer som de alt omtalte, men de have ligesom et mere forældet Udseende. Her er ikke den brasilianske Skovs ungdommelige Kraft og Fylde, her er Alt Taushed og Mørke. Uhyre Stammer voxe op af den golde Mosejord og deres tætte Løv forhindrer enhver Solstraale fra at trænge ned til denne. Dyrene ere ligesaa kæmpeagtige. Store, kjødædende Dyr som Tigre, Panthere og Hyæner, ere dog temmelig sjeldne og det Samme er Tilfældet med de store

Aber, der blot leve af Frugt. Elefanten trækker sig mere og mere tilbage i Landet. Baade den og Flodhesten dræbes i stor Mængde af Handlende for Elfenbenets og af Negrene for Kjødets Skyld, og Følgen maa idetmindste for Flodhestens Vedkommende være, at den tilsidst bliver fuldkommen udrydet. Den kan ikke som Elefanten ty ind i Landet, den maa have sit Ophold i Floderne. Den amerikanske Tapir er en lille, halvt udviklet Repræsentant for den gamle Verdens Elefant, den amerikanske Alligator eller Kaiman er i nær Familie med Krokodilen, men langtfra saa stor. Chimpanzeen, Gorillaen og de andre store Aber ere ganske andre Skabninger, end de langhalede Klattredyr, som netop godt ere skikkede til at leve mellem Træerne i den nye Verden; men de nævnte store Aber ere meget sjeldne.

Den dybe, sørgelige Ensomhed, som hersker i en afrikansk Skov, kan ikke beskrives med Ord. Videnskabsmænd, der af „det ulykkelige Trylleri, som Afrika udøver" atter og atter ere blevne lokkede dertil, vide ikke nokksom at lovprise Landets Skjønhed, dets glimrende Solnedgange og de godmodige, barnlige Vilde, men de fremhæve tillige den uforklarlige, tungsindige Stemning, som det Hele indgyder og som trykker Europæeren til Jorden. Alene Sydamerikas Indianer føler sig sørgmodig og ligegyldig i sine unge, friske, herlige Skove; hans Forfædre have maaskee kæmpet for Incaerne i Perus gyldne Dage, de have maaskee bygget de storartede Mindesmærker, hvis Ruiner vise sig overalt i Tehuanpek; men hvilken Fortid har Negeren? Hvis det afrikanske Amazoneland nogensinde har ligget der, hvor Havet nu skyller op mod Guineakystens stinkende Mangrovesumpe, er det saa længe siden, at han har glemt Alt derom. De her boende Stammer ere meget faa i Antal og spredte vidt omkring.

Man kan her reise mange Dage uden at finde Spor til Liv, man hører neppe en Fugl synge eller seer en eneste Blomst. Insekter med Regnbuens Farver flagre rundt om Vandstederne og af og til kommer en Hjort dertil for at drikke; men man lytter forgjæves efter en Lyd, efter den sagte Mumlen eller Surren, som man i Almindelighed hører andetsteds i den dybeste Stilhed ved Middagstid.

Endelig komme vi til de umaadelige Skove paa de ostindiske Øer, paa Borneo, Sumatra og Java. Her kaster Solen bestandig sine meest glødende Straaler og Ækvators Skykrands sender dem Regn i rigelig Mængde. Beliggende mellem Afrika og Amerika bære disse Skove begge Verdensdeles eiendommelige Præg, men de bestaae dog væsentligt af Krat. Uhyre Lunde af Magnolietræer bringe Afvexling i den store Mængde af forskjellige Palmer, blandt hvilke Sago- og Betelnøddpalmerne ere de almindeligste. De slankeste Naaletræer groe ved Siden af hinanden, og i Ly af det tætte Løv voxer det eneste Slags Træ, som nu er tilbage af en næsten uddød Klasse, det sexten til atten Fod høie Bregnetræ, en Levning fra Urtiden, da denne Art Træer voxede overalt ved Bredderne af Søerne. Pragtfulde Slyngplanter snoe sig om Træerne, og nogle Steder er Krattet en tæt Masse af Rhododendron, gule og røde i alle Varieteter. Af Orkideer findes der en stor Mangfoldighed, men den for disse Øer meest eiendommelige Plante er Negentheen eller Bægerplanten, i hvis hule Blade der altid findes lidt Vand, som selv i det varmeste Veir er koldt og reent. Af Frugttræer findes det berømte Duriantræ og Mangostintræet paa de fleste Steder. Naar den tørre Monsunvind indtræder, miste Træerne deres Løv, men Alt kommer hurtigt frem igjen under den heftige Regn, som næsten altid følger efter.

Regnen under Ækvator virker i Almindelighed oplivende baade paa Plantevæxt og levende Skabninger. Den hvide Mand vækkes ligesom til nyt Liv, og den ligegyldige, tause Indianer bliver næsten livlig, kun Negeren føler sig ulykkelig naar det regner. I Reglen kommer Regnen paa de asiatiske Øer efter Monsunen om Eftermiddagen. Alle Hjerter oplives. Dyrestemmerne høres kraftigere og muntrere. Man kan nu skjelne Paafuglens og Argusfasanens Skrig, og man hører Lyden af Jelatukfuglen, der ligner Ørehug. Om Natten høres Løvfrøernes Piben sammen med Skovduernes Kurren, idet de i Flokke samle sig om Frugttræerne. Kakkaduer og Piroler med glimrende Fjer sætte sig til at sove mellem Grenene, og nu er det Tiden for de uhyre Flaggermuus, som med udspilede Vinger maale fire Fod. Efterhaanden hendøer enhver Lyd. Undertiden afbrydes Stilheden maaskee et Øieblik af en eller anden af de gaadefulde Lyd, som høres i tætte Skove, der sjelden betrædes af nogen Fod, men saa bliver Alt stille igjen. Pludselig høres et Skrig, det er et eller andet forsvarsløst Dyr, som er skræmmet op af sin Ro af en snigende Kobraslange, eller af en Tiger, der er ude paa Jagt, og snart er Skrækken saa almindelig, at selv den uhyre Urangutang forfærdet springer fra Træ til Træ. Naar dette skeer, er det forbi med Roligheden den Nat.

I disse Lande, hvor der er en saadan Fylde af Livskraft, skifter ogsaa Alt snart. I Naturen er der ingen Standsning. Den arbeider overalt, men under Ækvator udfolder den sine mægtigste Kræfter. Her gaaer det i en Cirkelgang hele Aaret med en Styrke, som ikke andetsteds har hjemme. Mange troe, at dette solrige Jordstrøg var Menneskeslægtens Vugge, Andre, at her skal Dagen oprinde

for „Fremtidens luttrede Slægter". Det kan være, men vi, som kun vide Lidet om Fortiden, hvorledes skulde vi kunne vide Noget om Fremtiden?

Blandt Gedehyrderne paa Monte Rotondo.

(Af Fr. Gregorovius.)

Jeg havde besluttet at bestige Monte Rotondo, det høieste Bjerg i Korsika, der er beliggende en halv Dagsreise Sydvest for Corte og kan næsten betragtes som Øens Middelpunkt. Min nærmeste Hensigt dermed var at gjøre mig lidt bekjendt med de derværende Hyrders Naturliv.

Jeg leiede en Fører og et Muldyr, forsynede mig med Brød og nogle Kurveflasker Viin og red den 28de Juli om Morgenen ind mellem Bjergene. Veien, en Sti for Hyrderne, fører gjennem en Dal ved den vilde Restonicabæk, fra dens Munding i Tavignam tæt ved Siden af Byen op til Rotondos Tinde, hvorfra dens Kildevand strømmer ned. Denne smukke Bjergstrøms Leie er en dyb og mørk Dalslugt. I Nærheden af Corte breder den sig temmelig stærkt, og der voxer Kastanie- og Valdnøddetræer ved Vandet. Længere oppe indsnævres den, Bredderne taarne sig i mørke og gigantiske Fjelde paa begge Sider og ere omgivne af mørkegrønne Urskove af Pinier og Lærketræer.

Muldyret klattrede med Sikkerhed op ad de smalleste Stier langs dybe Afgrunde, og naar jeg kastede Blikket ned i den

Dybde, gjennem hvilken Restonica skummer, kunde jeg ikke undertrykke en Gysen. Ved Solens Opgang kom jeg ind i en majestætisk Skov. Disse Kæmpetræer ere pragtfulde og maleriske: Pinien med sin grønne, brede Hvælving, Lærketræet knortet som Cederen, strøbende med sine mange Grene mægtigt iveiret. Stammerne ere ligesom omgivne af en vild Skovhave af blomstrende Myrter, af høitvoxende Erika og af Buxus. Skovduften af de Sundhedsurter, hvorpaa Korsikas Bjerge ere saa rige, var kvægende og behagelig.

Min Fører gik hurtig foran. Stundom overkom der mig dog en vis Rædsel, naar jeg saae mig ene med ham i dette mørke Fjeld- og Skovvildnis og naar han kastede et Blik tilbage paa mig. Han var et hæsligt Menneske og hans Øie lovede intet Godt. Først senere erfarede jeg, at hans Haand var plettet af Blod.

Man kan ride hele Timer i denne Bjergørk uden at høre Andet end Vandets monotone Brusen, Falkens Skrig og undertiden en Hyrdes skingrende Piben, naar han kalder paa sine Geder.

Hyrderne boe spredte i Huler eller i Capannerne paa Monte Rotondos Skrænter, til hvis Kamme deres Hjorder klattre op. En heel Samling af disse Hyrder boer i en Hule mere end 5000 Fod over Havspeilet. Deres forunderlige Stationer have forskjellige Navne.

Efter et tre Timers Ridt kom jeg til den første Hyrdestation, Rota del Dragone, Dragehjulet. Ridende langs med Strømmen saae jeg foran mig en mørk Hule, der omhvælvet af uhyre Granitblokke trængte dybt ind i Klippen. Faa Skridt fra Indgangen brusede Restonica forbi henover og imellem splintrede Fjelde, og rundtom var der Klipper og tæt Skov. Om Indgangen af Grotten var der reist Stene som et Gjærde.

I Grotten flammede et Baal, om hvilket Hyrdefamilien var samlet. En Kvinde af usselt Udseende sad der og lappede et Klædningsstykke, ved Siden af hende en feberſyg Dreng indhyllet i et brunt Tæppe af Gedeuld, hvoraf hans blege Ansigt og hans blinkende Øine saae spørgende frem.

Hyrden var traadt ud af Hulen; han opfordrede mig venlig til at stige af og at nyde friſk Mælk og friſk Oſt. Med Tak modtog jeg Tilbudet og besaae det Indre af denne besynderlige Klippebolig. Grotten gik dybt ind i Bjerget og havde Plads for en Hjord af 200 Geder og Faar, som Hyrden hver Aften drev ind for at malke. Det var saa fuldstændigt Polyphems Hule, at Homer ret vel havde kunnet tage den til Mønster for sin Beskrivelse. Thi Alt gjenfandtes her, selv Rækkerne af Kar med Mælk og flere hundrede runde, flade Oſte, lagte paa friſke Blade. Kun Polyphemos selv fandt jeg ikke, thi min Vært, hvor vild og røveragtig han end tog sig ud i sin lodne Klædning, var Gjæſtfriheden selv.

Føreren opfordrede til at bryde op. Jeg takkede Hyrden for hans Godhed og red videre.

Den Sti, som nu førte gjennem Restonica til den anden Bred, blev bestandig mere steil og besværlig. Endelig efter to Timer, gjennemvaad af Taage, naaede jeg under et stærkt Uveir den sidſte Hyrdestation paa Rotondos nederſte Bjerge, hvor jeg skulde overnatte. Den hedder Co di Mozzo.

Jeg havde hørt Meget om Capannerne paa Monte Rotondo, og tænkte mig dem som høiſt eiendommelige i de vilde Bjerge, maaskee med et idylliſk Præg. Jeg meente, de vare smaae Hytter i den grønne Piniesskov eller paa luftige Skrænter med en rig Vegetation midt i Hyrdelivet. Da jeg nu i Torden, Lyn og i Ruskregn red opad, saae jeg intet Andet end splintrede Fjelde, uhyre Granitstykker kastede

mellem hverandre paa Skraaningen af en stor, graa, trøstesløst øde Klippekegle. Op fra Stenene steg der en let Røg. De graae Regnskyer, de matte Lyn, Tordenens Rullen, Restonicas Brusen og Bjergets dybe Melankoli trykkede tungt paa Sjælen.

Nogle af Stormen forpidskede Lærketræer stode paa den steileste Rand af en nøgen Slugt, gjennem hvilken Restonica skummede afsted, springende over Klippeblokke. Rundtom ikke Andet end de goldeste Fjelde og en dyb Udsigt til den i Taage indhyllede Dal, hvorfra jeg var kommen op. Jeg søgte længe med Øinene de Capanner, som min Fører pegede hen til. Endelig fandt jeg dem midt imellem Fjeldmasserne; det var den sælsomste Hyrdestat, bestaaende af fire Bygninger af den oprindeligste Bygningsstiil i Verden, opførte med langt mindre Kunst end den, Termiter eller Bævere forstaae at anvende paa deres Huse.

Enhver af disse Capanner bestaaer af fire Vægge af Stene, der simpelthen ere stablede ovenpaa hinanden. De ere omtrent tre Fod høie. Paa dem hviler et Tag af sodede Træstammer og Brædder, der ere besværede med store Steen. En Aabning i den forreste Væg tjener til Indgang. Røgen søger ud derigjennem og trænger tillige frem af Taget eller af Væggene, hvor der er en Ridse. Foran Hytten omslutter en Omfredning af Stene et lille Rum, hvor Karrene staae. Her staaer i et Hjørne en Pæl, palo, med faa Grene, hvorpaa der hænger Kjedler, Klædningsstykker og Strimler af Gedekjød.

Et Par langhaarede Hunde sprang mig imøde, da jeg red hen til Campannen, og den hele Hyrdemenigheds Mænd og pjaltede Børn kom krybende frem af Hytterne og betragtede nysgjærrigt den Fremmede. I disse Steenomgivelser

toge de sig sælsomme ud med deres pelone, den lodne brune Kappe om sig, den røde berretto paa Hovedet, og de broncefarvede, mørktskjæggede Ansigter. Jeg raabte til dem: „Venner, tag med Gjæstfrihed mod en Fremmed, der er kommen over Havet, for at besøge Hyrderne paa Co di Mozzo." — De raabte venligt: „Evviva!" og „Benvenuto!" (Vær velkommen!)

„Kom herind i Campannen og tør Eders Klæder ved Ilden," sagde En; „derinde er det varmt." — Jeg tvang mig ind gjennem Aabningen, nysgjærrig efter at see det Indvendige. Jeg fandt et mørkt Rum, omtrent 14 Fod i Længden og 10 Fod i Bredden. Der var intet Huusgeraad, ikke et Bord, Intet uden det nøgne sorte Steengulv, de nøgne sorte Steenvægge og en Røg af Grantræ, der forekom mig utaalelig. Op til Væggen brændte paa Jorden en mægtig Træstamme, og en Kjedel hang derover.

Angelo, min Vært, udbredte det Tæppe, jeg havde bragt med, paa Jorden og indrømmede mig Hæderspladsen saa nær ved Ilden som muligt. Snart var den hele Familie, Konen, tre Smaapiger og en Dreng, Hyrden, jeg og min Fører henstrakte ved Ilden. Der var kun ringe Plads mere i Capannen. Imidlertid kastede Angelo nogle Stykker tørret Gedekjød i Kjedlen, og Santa, hans Hustru, hentede Ost og Mælk. Opdækningen var aldeles eiendommelig; Bordet bestod af et tre Fod langt Brædt med Rand, der blev lagt glat ned paa Jorden. Derpaa stillede Konen et Træfar med Mælk, en flad Ost og et Brød. „Spiis," sagde hun, „og glem ikke, at I er hos en fattig Hyrde; til Aften faaer I Truter (Foreller), min Søn er gaaet hen for at fiske nogle."

„Hent Broccio'en," sagde Hyrden, „det er det Bedste,

vi have, den vil smage Eder." Jeg var meget nysgjærrig efter at smage den, alt i Corte havde jeg hørt Broccio'en roses som den ypperligste Spise og som Hyrdeindustriens Blomst. Santa bragte en bedækket Kurv, stillede den foran mig og tog Laaget af. Deri laae Broccioen, hvid som Snee. Det er en Art størknet Gedemælk. Nydt med Rom og Sukker smager den i Virkeligheden udmærket. De stakkels Hyrder sælge en Brocciokage i Byen for en eller to Franks.

Med Træskeer toge vi godt til os af Broccioen, kun Konen og Børnene maatte ikke spise med. Saaledes henstrakt paa Jorden ved Ilden i den af Røg opfyldte Capanne, med Træskeen i Haanden og omringet af vilde og nysgjærrige Ansigter, fik jeg et Anfald af Lune og jeg begyndte at prise Hyrdernes Liv paa Bjergene, at de lade sig nøie med hvad deres Hjorder yde dem og ikke kjende til de gyldne Paladsers Sorger.

Men den vakkre Hyrde rystede paa Hovedet og sagde: „Vita povera, vita miserabile!" (Et fattigt Liv, et usselt Liv).

Og dette er i Sandhed ogsaa Tilfældet. Disse Mennesker føre et meget usselt Liv. I fire Maaneder, Mai, Juni, Juli og August, boe de i disse Capanner, undværende Alt hvad der gjør Livet menneskeligt. I deres Verden er der ikke anden Afvexling end den, som Elementerne frembyde: Storm, Regn, Hagl og Solskin, om Aftenen en sørgmodig Sang, et Lamento til Skalmeien, en Røverhistorie ved Ilden, en Fortælling fra Jagten paa Muffero og Ræv, og højt over dem og rundtom dem Urbjergets Kæmpepyramider og de lysende Stjerner paa Himmelhvælvingen, men i Brystet maaskee, trods dette vita povero, et nøisomt, glad, gudhengivent og ærligt Menneskehjerte.

Ved Morgengry staae disse arme Folk op fra den haarde Jord, hvorpaa de have sovet i deres Klæder og uden Tæppe, og jage Hjorderne ud paa Græsgangene. Der fortære de deres tarvelige Maaltid, Ost og Mælk. De Gamle, som blive hjemme, ligge i Capannen ved Ilden eller sysle med Husholdningen. Om Aftenen vender Hjorden tilbage og bliver malket, da er det Nat, og man lægger sig ned for at sove.

Septembermaaneds Sneefald og Regnstrømme drive Hyrderne bort fra Capannerne. Da stige de med deres Hjorder ned til Søkysten. Der have de i Reglen lidt bedre Hytter, hvor ofte Husfru og Børn blive Sommeren over. Min Værtinde Santa var den eneste gifte Kvinde i Hyrdestaten Co di Mozzo, der bestaaer af sex Familier. „Hvorfor," spurgte jeg hende, „er I kommen dernede fra op i denne triste Capanne?" — Svaret blev givet af Angelo, som fortalte, at hun var kommen herop for at forfriske sig. Jeg var nærved at slaae en Latter op, thi Røgen i Capannen fik mine Øine til at løbe i Vand og Atmosfæren var yderst ubehagelig. Denne elendige Steendynge skulde altsaa betragtes som en Sommervilla, hvorhen en Familie var draget for at forfriske sig! — „Ja," sagde Angelo, da han bemærkede min Forundring, „dernede er det saa varmt, men heroppe blæser den friske Bjergvind og det klare Vand er koldt som Is. Vi leve her, som Gud har givet os det." — Ved at høre Angelo tale saaledes, bares det mig for, som om jeg var kommen op paa Brahminernes vidunderlige Bjerg og som om Angelo var ingen Anden end Jarchas, den Viseste blandt alle Brahminer og Bjergfilosofer. Han talte kort, alvorligt og var taus som det sømmer sig en Filosof at være.

Taagen var trukken bort og Skyerne havde fordeelt sig. Jeg traadte ud af Campannen i den friske Luft og aandede friere. Hyrderne sadde paa Stenene rundt om og røg af deres Træpiber. De vælge den Ældste eller Anseteste til deres Forstander eller Fredsdommer. Dette forekom mig meget mærkeligt, og jeg fik ved dette Hyrdedemokrati ligesom et Indblik i det menneskelige Samfunds Urtilstand og i den Maade, hvorpaa Staterne begyndte at danne sig. Sex Familier kunne altsaa ikke leve ved Siden af hverandre, uden at der ordner sig et vist Samfundsliv, hvoraf der udvikler sig Love. Jeg hilste paa den lille kraftige Podesta med Ærefrygt, og idet jeg saae paa ham, forekom han mig endnu mere ærværdig end Dejoces, den første og viseste af alle Medernes Konger.

Ved Siden af Capannerne bemærkede jeg nogle mindre, bedækkede Steenhytter af en rund eller langagtig Form. Det var Forraadskamrene. Angelo lukkede en lille Dør op til sit og krybende derind vinkede han mig at følge efter. Jeg nøiedes med at kigge derind. Der laae paa grønne Kvister de flade Oste og i smaae Kurve Kugler af hvidt Gedesmør.

Nu satte jeg mig paa en Steen og gav mig til at tegne Capannerne. Alle de Tilstedeværende omringede mig og glædede sig høilig derover. Enhver vilde tegnes af, for, som de sagde, siden at blive trykket i Paris. De meente bestandig at jeg var fra Paris og jeg kunde aldeles ikke gjøre dem begribeligt, at der foruden Paris var et Land, og at det hed Germania. „Altsaa Germania hedder Eders Land," sagde min Vært, „og dette Land har Konger og det hører til Paris." Derved blev han.

Eftermiddagssolen skinnede varmt og lokkede mig ud

mellem Bjergene. Hyrdens Børn fulgte mig, Antonio, en Dreng paa 13 Aar, der saae ud som en lodden Bjørn, Paola Maria og Fiordalisa. Fiordalisa er oversat Lilieblomst. Man tænke sig denne tolvaarige Lilieblomst fra Monte Rotondo i en pjaltet Kjole, de mørke Haar hængende vildt om det brune Ansigt og med nøgne Fødder klattrende behændigt som en Gemse opad Klipperne. Hendes Øine vare muntre som Bjergfalkens Øine og hendes Tænder hvide som Elfenbeen. Vi botaniserede ved Restonica. Jeg saae smukke røde Nelliker paa en Fjeldrand, som jeg vanskelig kunde komme op til, og pegede paa dem. „Aspettate!“ (Vent lidt!) raabte Lilieblomst og som et Lyn var hun afsted, med et Par Spring deroppe, for kort efter at vende tilbage med en Haandfuld Nelliker. Nu kappedes Børnene i at klattre og de dandsede omkring paa de farlige Klippeblokke som Alfer, uden nogensomhelst Tegn paa Frygt som ægte Bjergbørn. Da vi vendte tilbage og maatte over Restonica, sprang Lilieblomst i Vandet og morede sig med at oversprøite mig. Jeg fandt her mellem Bjergene den rødblomstrede Fingerbøl i stort Antal. De smaae Skjælmer bragte mig en stor Mængde af den og da vi kom hjem bekrandsede vi den rygende Capanne med en Guirlande af de skjønne Giftblomster — en Prydelse, som den vist aldrig før havde havt. Og dette var et festligt Tegn for Capannen, thi for gode Mennesker er det altid en Festdag, naar en Gjæst er draget ind i deres Huus.

Lilieblomst glædede sig rigtig over Guirlanden. „Imorgen,“ sagde hun, „naar I kommer deroppe paa Bjerget, vil I finde en blaa Blomst, der er den smukkeste Blomst i hele Korsika.“ — „Naar Du siger det, Fiordalisa, er det vistnok sandt, og jeg vil imorgen finde den deilige blaa Blomst.“

Aftenen kom i den store, stille Ørken. Træt af Dagen

satte jeg mig ned foran Capannerne og betragtede Skyformationernes skiftende Skuespil. Taagerne stege op fra Afgrunden og tiltrukne eller stødte tilbage af Bjergene fortættede de sig i Dalen og spredtes eller blandedes i de Skymasser, som langsomt drog hen over Bjergtinderne. Hjorderne kom hjem. Med Fornøielse betragtede jeg disse lange Tog af sorte siirlige Geder og af sorte Faar, hvilke de fattige Hyrder skyldte deres Tilværelse. Enhver Hyrde drev eller lokkede dem ved et skingrende Raab ind i en Indhegning ved Siden af Capannen, hvor han malkede dem. Dette Arbeide gaaer overordentlig hurtigt for sig. Hyrden sidder midt i Hjorden og tager den ene Ged efter den anden ved Bagbenene. Alle Dyr kalder han ved Navn, ethvert af dem kjender han nøie, og et eller andet Mærke, især ved Øret, betegner hvem der tilhører Dyret. Min Hyrdes 40 Geder gav kun en lille Spand fuld af Mælk.

Hjorderne blive nu om Natten i Indhegningen. De langhaarede Hunde beskytte dem, ikke mod Ulve, som ikke findes paa Korsika, men mod Ræven, som i Bjergene er paafaldende stærk og modig og angriber Lammene. Min Værts Rosso og Mustaccio vare et Par fortræffelige Hunde.

Imidlertid kom den ældste Søn hjem med sit Bytte af Foreller og Angelo gav sig ifærd med Aftensmaden. Det var mig paafaldende, at Manden bestandig stod for Kogningen, ikke Konen. Vilde han maaskee hædre sin Gjæst? Thi ellers indtager Hustruen i Korsika en ydmyg og tjenende Stilling. Da jeg gjorde denne Bemærkning ved mig selv, faldt det mig ind, at ogsaa hos Homer forrette Mændene Alt selv, stege Kjødet paa Spidet og skære det for, og saaledes saae jeg Menneskene fra Homers jævne Kulturperiode for mig.

Brødsuppe, Ost, Mælk og til Ære for Gjæsten stegt Gedekjød blev der beværtet med. Gedehyrden tog Kjødet fra Pælen og stak det efter Oldtidens Skik paa Spid, hvorefter han paa Knæ holdt det over de glødende Kul. Omhyggelig blev det neddryppende Fedt opfanget af et Stykke Brød, for at ikke det Kosteligste af det lækkre Lændestykke skulde gaae tabt. Forellerne kogte han i en Sauce af Gedekjød, og da de vare færdige, stillede han dem hen foran mig, øsle Fisken op med en stor Træskee og gav mig saameget deraf, som mit Hjerte begjærte. Jeg saae paa Børnene, at det var et for dem ualmindeligt Maaltid; det vilde have smagt mig endnu bedre, naar de havde faaet Lov til at spise med.

Nu kom Natten i Capannen. Jeg var spændt paa, hvorledes vi vilde indrette os i det snævre Rum. Det var hurtigt skeet. Tæppet blev udbredt for mig paa Jorden, jeg strakte mig ud derpaa ved den inderste Væg, men der var Intet, hvorpaa jeg kunde hvile mit Hoved. I min homeriske Stemning betjente jeg mig af homerisk Talemaade. „Angelo," sagde jeg, „hør mit bevingede Ord, og betænk det vel i dit Hjerte. Aldrig, saa sværger jeg, var Vellevnet min Vane, men derimod en Hovedpude. Naar Du altsaa vil give mig Noget, som ligner denne, da vil det være din ædleste Gjerning i dit Liv." Derpaa tænkte Angelo sig om, og efterat han havde tænkt sig om og overveiet Alt modent, rakte han mig Zainoen, en Bimpel af Gedeskind, og sagde de bevingede Ord: „Sov nu og felicissima notte! (God rolig Nat!)"

Efterhaanden lagde de Andre, Hustru og Børn, sig ned paa den nøgne Jord med Hovedet lænet mod Væggen. Men Angelo lagde sig nærved Tærskelen, ved Siden af ham det mindste Barn Maria, derefter Santa, hans Hustru, Lilieblomst, Paola Maria og jeg. Saaledes laae vi fredeligt

sammen, Alle med Fødderne mod Ilden. Det varede ikke længe førend de vare faldne i Søvn; jeg betragtede med Glæde denne lykkelig slumrende Familie og tænkte paa Don Quichotes dybsindige Sancho, der hæver sin Røst for at prise Den, der har opfundet Søvnen, „den Kaabe, der dækker alle menneskelige Sorger, den Føde, der stiller Hungeren, det Vand, der slukker Tørsten, den Ild, der fordriver Kulden, den Kulde, som formilder Heden, den Mønt, for hvilken Alt kan kjøbes, den Vægtskaal, der gjør Hyrden og Kongen til Ligemænd." Lysningen fra Ilden skinnede paa den besynderlige Gruppe. Jeg fortrød, at jeg ikke var Maler. Men den forfærdelige Hede af Grantræet og Røgen tillod mig ikke at sove. Jeg stod fra Tid til anden op, steg over de Sovende og gik ud i det Frie.

Natten var kold og klam af Taage, men Skyerne havde spredt sig og den uendelige Himmelhvælving skinnede med sine Myriader af Lys paa Taagesløret, paa Klippetinderne og de mørke Lærketræer. Jeg sad længe ved den brusende Restonica, hvis vilde Larm brød igjennem den ophøiede natlige Stilhed.

Den kolde Luft drev mig igjen ind til Ilden. Omsider sov jeg ind af Træthed, men snart vaktes jeg pludselig af Santas klare Stemme. Børnene havde kastet sig om i de meest komiske Stillinger, og hun søgte at faae dem til at ligge ordentlig. Lilieblomst laae sammensnoet som en Slange halvt over Moderen, men den lille Paola havde slynget sin Arm om min Hals. Barnet havde maaskee i Søvne hørt en Ugle eller seet Vampyren i Drømme. Resten af Natten tilbragte jeg siddende over Ende og med at see ind i Flammerne.

Ved Morgengry gik jeg udenfor og forfriskede mig i

den søvnløse Restonicas Vover, som ung og klar bruste fra Klippen ned i Dalen. Dette Kildevæld fører et skjønt Liv. Efter tolv Miles muntre Løb gjennem de stedsegrønne Skove taber det sig i Tavignanos Vande. Jeg havde faaet Restonica kjær. Jeg kjender hele dens Historie, thi fra dens Udspring har jeg paa een Dag fulgt den til dens Ende og den har skjænket mig mangen en herlig Lædskedrik. Dens Vand er saa klart, saa friskt og saa let som Æther og i det hele Land Korsika er det vidt og bredt berømt. Aldrig drak jeg bedre Vand, det har forfrisket mig mere end den kosteligste Vin. Denne uforlignelige Kilde besidder en saadan Skarphed, at den gjør Jern i den korteste Tid speilblankt og holder det frit for Rust; det fortælles ogsaa, at Korsikanerne paa Paolis Tid stak deres rustne Flinteløb i Restonica for at faae dem rene. Alle Kiselstene, som overstrømmes af dens Vover, blive sneehvide i den, og indtil dens Udløb i Tavignano er dens Leie eller dens Bredder prydet med mælkehvide Stene.

Da jeg opfordrede min Fører til at bestige med mig Rotondos Tinde, tilstod han, at han ikke kjendte Veien. Nu blev Angelo min Fører paa Bjerget. Efter Kl. fire om Morgenen begyndte vi vor Vandring. Den var ikke videre farlig, men langt mosommeligere, end jeg havde troet.

Efter to Timers Forløb havde vi klattret op ad Trigiano og nu laae den sneedækte Bjergtop foran os. Dens splintrede bratte Klipper dannede en kraterformig halvrund Tragt; denne Form har givet Bjerget dets Navn. Der, hvor dette uhyre Fjeldamfitheater aabner sig, ligger ligesom henstrøet en lille mørk Sø, Lago di Monte Rotondo, omgivet af grønne Enge. Fra Søen indtil Toppen udbreder der sig Sneemarker: i Hundedagene under den 42de Bredegrad og

under sydlig Himmel et underligt Skue, der vækker en sælsom Følelse. De vare bedækkede med en Isskorpe og en kold Luft udgik fra dem. Men skjøndt jeg befandt mig i den evige Snees Region, var dog Temperaturen behagelig, den var frisk uden at være følelig kold.

Toppen syntes at ligge nær nok, og dog maatte vi klattre to Timer med stor Anstrængelse, undertiden paa Hænder og Fødder over Klippeblokke og Stene inden vi naaede den. Vanskeligst var dog Opgangen over en Sneesti, hvorpaa Foden ikke kunde faae Fæste. Vi hjalp os ved med spidse Steen efterhaanden at udhugge en Art Trin i Sneen, hvorpaa vi forsigtigt satte Foden. Saaledes naaede vi da endelig meget udmattede den høieste Spidse, der dannes af en graa, splintret Fjeldobelisk og ender i en smal Tak, saa at man ved at omklamre den ligesom svævende kan holde sig paa den svimlende Klippespids.

Fra dette Korsikas høieste Punkt, der er 9000 Fod over Havets Overflade, oversaae jeg da Størstedelen af Øen og Havet dybt ved dens Fod paa begge Sider af den, et usigeligt Skue, som man ikke vil kunne glemme saalænge man lever. Horisonten herfra er langt mere storartet end den, man overseer fra Montblanc. Langt hen streifer Øiet over Ølandet hen til det straalende Hav i vid Afstand, over de toskanske Øer til Italiens Fastland, som i klar Luft viser de hvide Sødalper og den hele Kystbue fra Nizza til Rom. Paa den anden Side dukke Bjergene ved Toulon op, og saaledes kan Blikket omspænde et Panorama, som indeslutter Bjerge og Have, Øer, Alperne, Appenninerne og Sardinien som i en Tryllering. Tiden var imidlertid ikke ganske heldig for Udsigten, thi de rastløst fra Slugterne opstigende Skymasser og Taager dækkede af og til en Deel deraf. Mod Nord

saae jeg Halvøen Kap Corse langt udstrakt som et Sværd, mod Øst Kystsletterne nedstigende i smukke Linier, det toskanske Havs Øer, Toskana selv, mod Vest Golfen ved Prato, Sagone, Ajaccio og Valenco. Tydelig viste Ajaccio sig paa en Landtunge i den smukke Bugt med en Række hvide Huse, der lignede hvide paa Havet svømmende Svaner. Havet selv lignede et Lysocean.

Staaende oppe paa Toppen hører man bestandig Vande bruse, der for en Deel maae bane sig underjordiske Veie. Skjøndt død og forvittret overstrømmes dette Fjeldvildnis dog af levende Kildevæld, hvis Velsignelse bliver Dalene tildeel og uden hvilke Kultur og menneskeligt Samfund ikke var muligt. Hist og her seer man dybt nede paa disse Bjergskrænter en menneskelig Bolig og grønne Haver samt Striber af gule Marker.

Skylaget samlede sig efterhaanden om Toppen og vi maatte stige ned. Vi toge nu den besværlige Tilbagevei ad den Kant, hvor Lago di Pozzolo er. Der hæver sig den mægtige Frate, en Klippekolos og Monte Rotondos mægtigste Granitpyramide. Sorte Tinder og Takker omgive den, og Fjeldruiner, styrtede ned i store og mindre Blokke, ligge i et uendeligt Kaos ved dens plumpe Fod, der sænker sig ned i Pozzolos sørgelige Klippedal. I Stenenes Ridser stod den deilige blaa Blomst, som Fiordalisa havde sagt at jeg nok vilde finde. Angelo plukkede den til mig. Jeg tog den og saae, at det var vor Forglemmigei. Tusindskjøn og Ranunkler groe her i Mængde mellem Fjeldtindernes Steen, og Randen af Sneemarkerne er smykket med Violer.

Det kostede stor Anstrængelse at komme over de Klippestykker, der laae ophobede rundt om Fraten, og da det endelig lykkedes os, viste sig en Sneesti, som førte nedad; Gede-

hyrden vilde omgaae den, men for en Nordboer som jeg var denne Glidebane altfor tillokkende. Jeg satte mig derfor paa Angelos lodne Kappe og lod mig trøstigt glide ned. Saaledes fik jeg midt om Sommeren og ovenikjøbet i Italien under den 42de Bredegrad en Glidetour paa Sneen.

Ved Foden af en Klippekegle holdt vi Frokost og styrkede af Brød og en Drik frisk Vand vandrede vi videre nedad. Forgjæves saae vi os om efter de vilde Dyr, der beboe Monte Rotondos Fjelde, nemlig efter Muffroen og Ræven. Skjøndt Angelo forsikkrede mig, at der var nok af dem i de Kløfter, vi gik forbi, fik jeg dog ikke Øie paa en eneste. Jeg saae kun et eneste levende Væsen i disse Høider, den smukke Bjergsolsort, en graa Fugl med Vinger af rød, sort og hvid Skattering.

Det korsikanske vilde Faar, Muffroen eller Muffloen, er en mærkværdig Eiendommelighed for denne Ø. Det er et smukt Dyr med spiralformige Horn, brunligsort og silkehaaret og med kraftige Lemmer. Det lever i de høieste Sneeregioner og stiger bestandigt høiere op efterhaanden som Solen smelter Sneen nedenfor. Om Dagen sværmer det om ved Fjeldspærne, hvor det finder grønne Græsgange, om Natten søger det igjen Sneen. Muffroen sover paa Sneen, og Hunnen opdrætter sine Unger paa Sneen. Ligesom Gemsen stiller Muffroen Skildvagter ud. Naar Sneen i en streng Vinter overalt bedækker Muffroens Græsgange, kan det undertiden hændes, at den blander sig med Hyrdens Geder, og man seer den ikke saa sjeldent græsse i Dalene ved Vivano, Niolo og Guagno fredeligt ved Siden af Hjorderne. Det unge Dyr kan tæmmes, ikke det gamle. Man gjør ofte Jagt paa den, og naar man oppe i de korsikanske Bjerge hører Skud paa Skud mellem Klipperne, saa veed man, at det

gjælder Muffroen eller Rœven, der begge have Tilhold i de høieste Sneeregioner.

Efter tre Timers Nedstigen naaede jeg igjen Capannerne og da min Hensigt var opnaaet, forekom disse Hytter mig saa sørgelige og Atmosfœren i dem i Sammenligning med den rene Luft, jeg nylig havde indaandet, saa forfœrdelig, at jeg efterat have udhvilet en Times Tid lod Muldyret sadle, for at begive mig paa Tilbageveien til Corte. Jeg tog venlig Afsked med de gode Folk i Co di Mozzo og ønskede dem at deres Hjorder maatte formere sig som Jakobs Hjorder og at det maatte gaae deres Børn godt. De ledsagede mig til Udgangen af Capannerne, og da jeg red nedad, raabte Mænd og Børn et oprigtigt meent Evviva efter mig.

Efter nogle Timers Forløb befandt jeg mig atter i den Region, hvor Kastanier og Citroner modnes. Jeg havde altsaa paa een og samme Dag gjennemvandret tre klimatiske Bælter, fra den evige Snee til Cortes Haver. Det er omtrent det Samme som en Reise fra Høinorges Vinter til Europas sydlige Lande.

Fjenderne.

(Af **Ernest Legouvé**: «Les pères et les enfants.)

En Reisebeskrivelse, hvoraf jeg igaar læste nogle Sider med min lille Søn, gav Stof til en Samtale, som interesserede ham.

„Ja, min Ven," sagde jeg, idet jeg lukkede Bogen, „naar de Vilde paa Ny-Seeland fange en af deres Fjender, spise de ham! Veed Du hvorfor de gjøre det? De gjøre det ikke blot af Grusomhed og for at hævne sig, men ogsaa af en vis personlig Interesse."

„Det smager dem vel godt?"

„Maaskee," svarede jeg og kunde ikke undertrykke et Smiil, „men der er ogsaa en anden Grund. De troe, at naar de spise hans Legeme, spise de ogsaa hans Sjæl og at de derved komme i Besiddelse af hans Mod. Paa den Maade troe de, at deres Dødsfjende ved at fængsles i deres Indre er ligesom tvungen til at hjælpe dem med at kæmpe og seire. Naar de da vende tilbage seirrig fra Krigen, synge de til Priis for den usynlige Slave, og takke for den Seir, de mene han har hjulpet dem til at vinde. Hvad siger Du dertil?"

„Jeg finder det besynderligt."

„Og dog kjender jeg Noget, der er langt mere besynderligt. Jeg kjender en Seirherre, der gjør sig endnu mere til Herre over sine Fjender end den Vilde."

„Hvorledes mener Du?"

„Den Vilde dræber og tilintetgjør dem i den Tanke, at gjøre dem til sin Villies Slaver. Men den omtalte Seirherre fører dem med Magt ind i sit Huus, han lever sammen med dem, han holder dem fængslede, og de finde sig kun nødtvungen deri, altid rede til at bryde deres Lænker og at dræbe ham. Og dog lever han roligt midt imellem disse frygtelige Slaver; til den ene siger han: varm mig, til den anden: lys op for mig . . . til den tredie . . .

Min Søn afbrød mig hurtig: „Hvem er dette mægtige, overnaturlige Væsen? Hvor opholder han sig?"

„Her i dette Værelse — og dette overnaturlige Væsen er Du."

„Jeg!" gjentog Barnet med Overraskelse og en vis Frygt.

„Ja, Du, thi Du er et Menneske."

„Du siger, at Døden truer mig fra alle Sider — at jeg lever midt iblandt Fjender?"

„Ja."

„Hvor ere de? — Hvem er det?"

„Vil Du, at de strax skulle vise sig?"

„Ja."

„Nu vel, Du skal selv lade dem komme; men hør mig først. Husker Du vor Fodtour til Champagne, og det Uveir, der overraskede os underveis?"

„Jo, Fader."

„Husker Du den voldsomme Storm og den øsende Regn. I et Øieblik vare vi vaade indtil Skindet. Vandet isnede vort Blod, det gjorde Fodstien næsten ufremkommelig, og Alt var som oversvømmet. Kom nu med mig hen til Badekarret, der staaer i Krogen."

Han fulgte med mig.

„Drei nu denne Hane." Han dreiede den, og Vandet gav sig til at løbe ud.

„Der seer Du," sagde jeg, „en frygtelig Fjende eller rettere en overvunden Fjende. Beskyttet af sin Bolig trodser Mennesket Vandets Oversvømmelse; men det er ham ikke nok. Vandet styrter ikke mere ned eller ind paa ham, men vil han desuden, at det skal rette sig efter ham, falde og flyde som han finder for godt. Han leder Floden bort fra dens Leie, paa hundrede Miles Afstand bringer han Kilden i Jordens Skjød hen til sig og hæver den høit over Byerne som kunstige

Indsøer, for derfra at sprede deres Indhold efter eget Tykke og lade det fremtræde som Vandspring og Bække, eller rettere for ved deres Hjælp at fremkalde Skjønhed og Velbefindende. Thi Du maa vide, at Vand i Byerne er det Samme som Sundhed, Reenlighed, Tilintetgjørelse af farlige Epidemier; det er Klædernes Vadsk, Gadernes Renselse, Varmens Formildelse, Ildebrandenes Slukning, det er Træerne, Blomsterne, Foraaret, kortsagt det er . . ."

Jeg standsede, thi jeg bemærkede, at min Søn ikke mere hørte paa mig. Hos Barnet er der en Følelse, der behersker Alt med næsten samme Styrke som Sulten, det er Nysgjærrigheden. Nysgjærrigheden er paa en vis Maade dets Amme. Det unge Menneske trænger til Vinger, han er Enthusiast. Barnet trænger til at lære, det er nysgjærrigt. Naar man beskriver et Barn Noget, følger det ivrigt med saalænge det forstaaer Alt; men er der et eneste Ord, som kræver Forklaring, standser pludselig dets Iver, dets Grundinstinkt vaagner, og man seer det grublende, adspredt, indtil det udbryder med det bekjendte: „Hvad mener Du dermed?" Saaledes ogsaa min Søn.

„Fader, er der saadanne store kunstige Indsøer i Paris?"

„Ja vist er der."

„Hvor?"

„Den ene i den nordøstlige Deel af Staden, den anden i Vest, en tredie i Syd og en fjerde i Midten.

„Og hvorledes fyldes de?"

„Ved Hjælp af en lille Sætning, som jeg senere skal forklare Dig. Denne Sætning er: Vandet stræber efter at gjenfinde sin oprindelige Høide (Niveau). Med denne Kjendsgjerning for Øiet lod en Videnskabsmand grave i Nærheden af Paris, i Grenelle, et lille Hul i Jorden, en lille Munding,

hvoraf der opstiger roligt, stadigt, med omtrent tusind Litrer*) i Minuttet, en Straale af varmt Vand i hundrede og ti Fods Høide."

„Hundrede og ti Fod? Virkelig?"

„Ja! Vandet stræber jo efter at gjenvinde sin oprindelige Høide! Og hvorfra kommer denne Straale, troer Du nu? Fra Champagnes Bakker. Videnskaben greb den i sit Fald, den fulgte den i alle dens Krumninger til Tusinder Fods Dybde, og stampende paa Jorden fyrgetyve Mile fra dens Udspring sagde den: Strøm bliv her, Strøm spring frem! Saaledes er Ourcqfloden, saaledes ere Arcueils Kilder blevne førte til Paris ved en Kanal og en Vandledning, og overvundne ved denne Lov ere Floder og Bække, Indsøer, stridige Kildevæld, ødelæggende Vandfald blevne hævede i Veiret, strømme som velgjørende Guddomme ind i Byerne og trænge fredeligt ind i selv den mindste Bolig, adlydende, som Du selv har seet, det mindste Barn, der siger: „flyd", og saa flyder det, „stands", og saa standser det."

„Og nu den anden Fjende, Fader?"

„Jeg har alt nævnt den."

„Nu nylig?"

„Nu nylig. Jeg har endog selv vist Dig hvorledes den udfolder sin Styrke i al sin Vildhed."

„Den er altsaa saa frygtelig?"

„Saa frygtelig, at . . . Tag Dig iagt, see, den styrter nu ud imod Dig."

Et flammende Stykke Brænde faldt ud af Kaminen.

---

*) En Litre er omtrent 2 Pund. Tusind Litrer fransk Maal for flydende Ting ere omtrent det Samme som 20 Tønder.

„Ah, Ilden — nu veed jeg det," sagde Barnet glad, greb Stykket med Ildtangen og lagde det ind igjen paa Ildstedet.

„Ja, Ilden. Det er en frygtelig Fjende. Vandet kan ødelægge, men dog langsomt; Ilden kan fortære i et Sekund. Dens Berøring er et Saar, dens Saar er en frygtelig Smerte. Vandet kan dræbe, og dog kunne vi leve midt i det naar vi svømme, vi tvinge det til at bære os, og for at kunne dræbe os, maa det trænge ind i Munden og trykke paa vort Bryst. Men Ilden da! Naar den berører os, naar den angriber os, ere vi fortabte, og hvis Mennesket overlever dens Angreb, bærer det paa sit Legeme uudslettelige Mærker af dens Bid. Der er tusinde Redningsmidler mod Vandet: et Steendige, et Trætag, Jernet, selv Tækkehalmen værger imod det. Men Intet kan standse Ilden: Træet bliver fortæret, Jernet smeltes og Stenen forkalkes, og den behøver ikke derved at virke i Masser; det er tilstrækkeligt at en eneste Gnist trænger ind i en Bjælke."

„Ja, ja, som ved den store Ildebrand i Fabriken i Verneuil."

„Rigtig; Du husker, hvorledes denne Ildebrand pludselig brød ud efter et Par Dages Forløb med det største Raseri. I et Øieblik viste den sig frygtelig, uimodstaaelig, Alt, hvad den rørte ved, blev Ild som den selv; fra Fabriken udbredte den sig til Landsbyen, fulgt og forøget af en heel hvirvlende Hærskare af brændende Gjenstande; den tvang Husene til at fortære Huse. Og det er den Gjæst, som Mennesket har fordristet sig til at føre ind i sin Nærhed. Ilden har sin Deel i al vor Livsgjerning, den hjælper ved alle vore Fornødenheder. Hvor udtømmende skildrer man ikke et Menneskes Fattigdom, naar man siger: Han har ikke engang Ild

Ovnen. Hvilket skjønt Billede af huuslig Hygge er ikke det Ord: Krogen ved Ildstedet. Skulde man ikke troe, at man talte om en Ven? Men det er en lumsk, en farlig Ven. Hvor mange betryggende Foranstaltninger tages der ikke imod den! I Huset bygges der saa at sige et eget Huus for den; fra dens Nærhed fjernes alle Gjenstande, som kunne antændes. Og alle disse Foranstaltninger kunne ikke hjælpe. Hvor ofte er ikke denne Fjende, som man troer fængslet, sprunget paa os i flere Skridts Afstand og har sendt os morderiske Gnister! Fordærver den ikke det, som den ikke kan fortære? Udaander den ikke uophørligt en Art ætsende Gift, som, spredende sig overalt, angriber alle vore Sandser, Synet, Lugten, Aandedrættet, ødelægger Husets Prydelser, bringer vore Klæder til at falme. Du veed, det er Røgen. Hvad kan der gjøres for at tage denne sidste Deel af Magten fra den oprørske Fjende? Hvordan tvinge den til at blive os nyttig? . . . Det vilde være en vanskelig, maaskee umulig Opgave, hvis vi ikke havde opdaget og erhvervet os en mægtig Allieret, der er istand til at løse den."

„Og hvem er denne Allierede?"

„Hvem det er — en tredie Fjende."

„En tredie Fjende?"

„Ja, sagde jeg Dig ikke, at der var flere? Og ved denne nye Modstanders Indtræden bliver Kampen endnu mere interessant og Menneskets Klogt viser sig i et nyt Lys. Iforgaars læste Du jo om Elefanten i Buffons Naturhistorie?"

„Jo, Fader."

„Du husker jo, hvorledes den anvendes af Indianerne til at fange de vilde Elefanter?"

„Jo, det husker jeg meget godt, det morede mig. De

betjene sig derved af tæmmede Elefanter, som de føre ud i Skoven. Om Natten komme de vilde Elefanter og slutte sig til deres Kammerater. Naar nu disse drives tilbage til Byen, følge de andre efter ligesom fængslede til dem ved et Trylleri."

„Paa lignende Maade bærer Mennesket sig ad med de farlige Gjæster, han har taget ind i sit Huus. Han tæmmer den Ene med den Anden. Ved Hjælp af den Enes Magt svækker han den Andens, og desuden forøger han deres Kræfter ved indbyrdes Kampe. Enhver af dem bliver hans Tjener ikke alene ved den Tjeneste, de yde, men ogsaa ved den, de indbyrdes vise hinanden. Saaledes hjælper Vandet til at slukke Ilden, medens Ilden forøger Vandets Anvendelse ved at hjælpe os til at ophede det. Og der er en tredie Fjende, som beherster Ilden og befrier os for Røgen."

„Ah, nu veed jeg, det er Vinden," raabte Drengen.

„Du har truffet det. Den i en Puster indesluttede Luft bringer Ilden til at flamme op, og den gjennem en Ventil indbragte Luft forjager Røgen. Men ønsker Du endnu at faae et tydeligt Beviis paa Menneskets Herredømme over Ilden?"

„Ja, ja."

„Saa tag en Tændstik!"

„En Tændstik?"

„Kan Du maaskee tænke Dig noget Vidunderligere, end disse smaae Æsker, som forskaffe os Ild og Flamme. De Gamle kaldte Jupiter Ildbringeren; en Tændstikke fortjener dette Navn ligesaa vel som Jupiter."

En Bevægelse af min Søn standsede mig pludselig. Ved Begyndelsen af vor Samtale havde han ligesom uvilkaarligt taget en Æske med Tændstikker, der stod paa Bordet, og

medens han hørte paa mig havde han knækket et Par Stykker. Men hans Opmærksomhed var nu ved den Vending, Samtalen havde faaet, bleven henledet paa disse nyttige Pinde, han beholdt en af dem, som han netop havde grebet, mellem Fingrene og lagde den nu tilbage i Æsken. Det var som om han havde lært at faae Erbødighed for den.

Efter et Øieblik's Taushed sagde Drengen: „Naa, Fader, hvad saa mere?"

„Hvad mener Du?"

„Der er vel flere Fjender?"

„Jeg veed ingen flere."

„Jo, Du gjør, jeg kan see det paa dit Ansigt; der er vist een til."

„Du tager Feil — der er to."

„Virkelig, og de ere ligesaa slemme som Ilden og Vandet? — Ligesaa nyttige?"

„Det veed jeg ikke; men idetmindste ere de mere ualmindelige, og de ere endnu vanskeligere at holde i Orden."

„Hvad er det da?

„Gjæt selv."

„De ere i dette Værelse?"

„Ja."

„Hvor?"

„Den Ene er skjult, den Anden er overalt."

„Seer jeg dem?"

„Hver Dag."

„Selv i dette Øieblik?"

„Nei, men en anden af dine Sandser mærker dem."

„Hører jeg dem?"

„Det veed jeg ikke. Søg selv."

„Hvor kunne de være. I ethvert Tilfælde er det ikke meget farlige Fjender, siden jeg ikke kjender dem."

„De kunne dræbe Dig begge to i et Sekund."

„Virkelig!"

„Endnu igaar bleve i Nabohuset fire Personer dræbte paa eengang af en af dem."

„Den er dog vel tæmmet?"

„Ja; men en Forglemmelse, en Ligegyldighed er istand til at give den Vælde og at den vender sig mod os med sine farligste Vaaben."

„Saa sig mig dens Navn."

„Hør! Du husker vel, at Du har seet et Billede med stakkels fattige Børn, neppe saa gamle som Du, der magre og med gustne Ansigter trække i en lav underjordisk Hvælving en Karre med sorte Steen?"

„Jo, det husker jeg godt, Fader. Det forestiller Børn, som arbeide i Kulminerne."

„Ganske rigtigt, og jeg kan sige Dig, at jeg ikke kjender Noget, der minder om større Slid og Lidelser, end dette Ord: Minerne. Hvilket smerteligt Suk lyder i den sørgmodige Hilsen „Glück auf!" hvormed de tydske Minearbeidere byde En velkommen, naar man møder dem i deres underjordiske Gallerier. Savnet af Guds klare Dag, denne den Fattiges eneste Rigdom, er ikke Minearbeiderens og især Kulgraverens eneste Lidelse: den indsnævrede Luft, disse lave Gallerier, hvor han vandrer om i krummet Stilling, disse med Kul læssede Kurve, som han bærer paa sin Ryg — alt dette er Intet imod den frygtelige Fare, han er udsat for i Jordens Indvolde. Undertiden om Morgenen, naar Arbeideren er steget ned ad den tusind Alen lange Stige og han kommer hen til det Sted, hvor hans Dagværk skal be-

gynde, møder der ham en gjennemtrængende og pestagtig Stank; hans Strube sammensnøres, hans Hoved svimler — og pludselig skeer der en skrækkelig Explosion. Væggene styrte ind, Hvælvingerne aabne sig, Gallerierne falde sammen og Arbeideren begraves under Ruinerne."

„Og hvad bevirker denne Ulykke?"

„Den bevirkes af den Gas, som Du seer ved, Barn, og som belyser Byen. Og det Mærkeligste er, at Mennesket ikke kan spore denne Gas undtagen i dens dræbende Angreb. Den kvæler, den dræber, og dog seer Mennesket den kun lysende. Den føres ind i hans Byer, i hans Huse; gjennem Mure, gjennem Bjælker og Brædder leder han denne blaalige Flamme, der længe kun var dræbende og dødelig og længe af Naturen holdtes skjult i Jordens Indre som et Uhyre, som en Aand fra Skyggernes Rige. Og det er ikke Alt, der er endnu en Fjende. Et Ord vil tydeliggjøre Dig hele dens Magts Fylde, det er den, som frembringer Tordenen, og Elektricitet er dens Navn. Og naar Du nu tænker Dig, at Mennesket har bragt Elektriciteten ind i sin Bolig for at gjøre den til en Tjener, der bringer hans Budskab vide om, til en Klokke, der hidkalder hans Folk, saa vil Du indsee, at i vor Tid er det lille Barn, der sidder roligt i Krogen ved Kaminen, et ligesaa overordentligt Væsen som hine store Mænd i den gamle Fabelverden, som Orfevs og Herkules, der fulgtes af tæmmede Bjørne og Tigre, thi Du lever midt imellem Fjender, der ere langt frygteligere end disse vilde Dyr, og Du har tæmmet dem langt mere, Du har tvunget dem til at tjene Dig."

Ved Sprusingtons Paraply.

(Af Chambers Journal.)

„Hvad hedder De?"

„Charles Blank."

„Stilling?"

„Civilingenieur."

„Bopæl?"

„Store Georgesgade 502 og Verbena Villa, Hammersmith 6."

„Verbena Villa, Hammersmith," gjentog Politiofficianten langsomt, idet han indførte disse Oplysninger i en stor Protokol. „Godt. De veed, hvad man beskylder Dem for — at De har stjaalet denne Herres Paraply. Har De ellers Noget at bemærke?"

„Nei, jeg gjentager kun, at det var en reen Feiltagelse fra min Side," svarede jeg.

„Det kjender vi saa godt," var det alt andet end venlige Svar. „Imorgen faaer De Leilighed til at bevise det. De er ikke den Første, som har begaaet en saadan Feiltagelse ved at tage andre Folks Eiendele for sine egne. — Nu i Arrest!" — Og jeg blev ført bort.

Men at jeg var kommen i en saa slem Situation forholdt sig saaledes. Jeg og min Ven Sprusington havde Ansættelse hos en Jernbane-Direktør, hvis Kontoir var i Georgesgade. Foruden os var der fem til sex andre unge Herrer af samme Alder som vi, der uddannede sig i Jernbanefaget. At udmaale Jord, tegne Kort og gjøre Beregninger kan vel

være særdeles interessant for Folk af Faget, men nogen egentlig Fornøielse kan det ikke siges at være, og saaledes er det vel forklarligt, at unge lystige Mennesker, som vi vare, af og til havde lidt Spillopper for med hverandre indbyrdes.

Ned*) Sprusington og jeg vare gamle Skolekammerater. Da vi efter nogle Aars Adskillelse igjen mødtes i Kontoiret i Georgesgaden, behøvede vi blot at fornye det gamle Venskab. Ned var ret en feiende Fyr, men det vakkreste og godmodigste Menneske under Solen, og var derfor afholdt af os Alle, ligesom han i det Hele taget var vort Mønster. Men han havde en Svaghed, som strax faldt i Øinene. Hans Hu stod til at være paa Moden og at gjøre sig bemærket derved. Han klædte sig — det tilstaaer jeg — overordentligt siirligt og for at kunne gjøre det rette Indtryk paa Tilskuerne gik han bestandig, baade i godt Veir og naar det regnede, med en smuk Silkeparaply, ikke stort tykkere end en Dames Parasol, men naturligviis meget længere. Den havde et udskaaret Greb af Onyx med Indfatning af Guld og maa have kostet endeel Penge.

For at faae fat paa denne Paraply anvendte vi ikke saa faa Kunster; men Ned var ikke tabt bag af en Vogn og han forstod altid at bevare den for vore Efterstræbelser ved at gjemme den paa et sikkert Sted. Havde vi faaet fat paa den, skulde den have faaet en fremragende Plads i Samfundet ved at slaaes op over den gamle Sælgekone henne paa Hjørnet; men det lykkedes os, som sagt, ikke at faae Fingre i den. Ærgerlig derover lod jeg mig friste til at indgaae et høit Væddemaal om, at jeg den næste Dag,

*) En Forkortelse af Edvard.

hvorledes det end lod sig gjøre, skulde indfinde mig paa Kontoiret, medførende Ned Sprusingtons Paraply i Triumf.

Da der den Dag kun var Lidet at bestille paa Kontoiret, lukkede vi usædvanlig tidlig, og Kl. fire var der ingen Andre tilbage i Huset, end mig, den Kollega, jeg havde væddet med, og en gammel Soldat, som med sin Kone boede i Kjælderetagen. Min Ven Ned havde fortalt, at han, som han pleiede naar han havde Leilighed dertil, vilde gjøre sig en Tour i „Ladies Mile", for at lufte sin egen behagelige Person og sin Paraply. Jeg besluttede at følge efter ham derhen. Men da det endnu var to Timer lyst, ansaae jeg det for rigtigt at styrke mig til min Expedition ved at indtage nogle Forfriskninger, forinden jeg aabnede Fjendtlighederne.

Jeg tog derfor Veien til en Restauration i Strand, hvor jeg i Reglen søgte. Men ligesom jeg kommer til Fotografens Boutik i Northumberlands House, hvem faaer jeg da Øie paa? — ingen Anden end Ned Sprusington, staaende der med Næsen lige ind paa Vinduet. Var han gaaet lige til Ladies Mile, maatte han nu have været en Fjerdingvei borte, ved Hyde-Park, men nu var han i Charing-Cross og stod der rolig, betragtende et Kort over Krigsskuepladsen. Han stod saa indeklemt midt i en Klynge Tilskuere, at jeg ikke kunde komme til at tale til ham og heller ikke tydeligt kunde see hans Ansigt. Men jeg kunde godt kjende ham paa hans Høide, paa hans lyse Beenklæder og skirlige Frakke, men allerbedst paa hans Paraply. Han holdt sine Hænder paa Ryggen og den ene af dem omfattede hans dyrebare Skat. Den skinnede med sit Onyxgreb og Guldindfatning; der kunde ikke tages Feil. Pludselig fik jeg en Indskydelse — et taabeligt Indfald tilstaaer jeg, da det neppe vilde

give noget Udbytte. Men jeg tænkte, at hvis jeg paa en eller anden Maade kunde liste Paraplyen fra ham og løbe min Vei med den, vilde han, naar han saae, at den var i en Vens Haand, lade mig beholde den, da han jo vidste, at han den næste Dag vilde faae sin Eiendom tilbage. I det værste Tilfælde vilde Følgen kun blive en eller to Dages Kulde imellem os paa Grund af den ham spillede Streg.

Jeg skred da til at udføre mit Forehavende. Paa Fortouget fik jeg Øie paa lidt reen Halm, som jeg havde Brug for. Jeg tog et Straa, nærmede mig til Vinduet og begyndte at kildre Sprusington i det høire Øre. Min Plan lykkedes ypperligt. Jeg formoder, han tænkte, at en Flue var fløiet ham ind i Øret, thi han hævede Haanden som for at jage den bort. Men ved denne Maneuvre havde han været nødt til at flytte Paraplyen fra den høire til den venstre Haand. Dette Øieblik benyttede jeg. Førend han havde lukket sin venstre Haand om Paraplyen, havde jeg grebet denne og et Øieblik efter ilte jeg saa hurtig jeg kunde tvers over Trafalgar-Square henimod Haymarket.

Naa, hvor blev der ikke et Røre bagved mig, det steg til et formeligt Opløb. Det brød jeg mig ikke synderligt om, jeg vendte mig kun halvt om for at lade Sprusington see hvem det var, og svang min — eller rettere sagt hans — Paraply høit i Veiret. Men Forfølgelsen ophørte ikke, tvertimod lød der høie Raab: „Stop Tyven!" idet jeg løb op ad Trapperne ved den yderste Ende af Pladsen. Raabene vedblev medens jeg pustende løb forbi Hospitalet og Colnaghis Bogtrykkeri, indtil jeg kom til Suffolkgaden. Her blev jeg greben bagfra i Halsen af en Jernhaand. Da jeg vendte mig om, saae jeg mig i Kløerne paa en Politibetjent.

Idetsamme var jeg omgivet af den sædvanlige uund-

gaaelige londonske Pøbelsværm. Man saae nysgjærrigt paa mig, det regnede med Grovheder og Vittigheder af den meest nærgaaende Art. Dette tog jeg imod med en vis Ligegyldighed, hvor bittert det end smagte, thi jeg var sikker paa at blive mine Plageaander kvit saasnart Sprusington kom. Nu gjorde man Plads for Eieren af den stjaalne Paraply. Man tænke sig min Skræk, da jeg saae en mig ganske fremmed Person, som hæsblæsende kom løbende.

Alle mine Forsikkringer om, at jeg var uskyldig, nyttede naturligviis ikke. Jeg bragtes til Stationen og blev behandlet paa den tidligere omtalte Maade. Fængselsdøren blev slaaet i efter mig med stort Bulder og jeg var nu Arrestant.

Der var saa mørkt i Fangehullet, at jeg, skjøndt det endnu var Dag, strax ikke kunde skjælne Noget. Efterhaanden ved at vænne mig lidt til Mørket saae jeg, at jeg befandt mig i et smalt og hvælvet Rum, saa stærkt og forsvarligt, som Muursteen og Jern ere istand til at gjøre det. Nederdelen af Murene havde et Træpaneel og paa hver Side kunde jeg skimte en lav Bænk, kun to Fod fra Gulvet, der var bedækket tommetykt med Saugspaaner. Jerndøren i dette behagelige Gemak var uhyre tyk og ovenfor forsynet med et lille Gitter med runde Huller. Naar jeg trykkede Ansigtet mod dette Gitter, kunde jeg see ud i Gangen udenfor. Men her saaes kun ligeoverfor et lille Vindue, gjennem hvilket den dalende Sol kastede sine sidste Straaler. Stedet var aldeles ikke hyggeligt og der strømmede mig en Lugt imøde, hvorved jeg kom til at tænke paa Newgates Celler, Bastillens Taarnhuller og den spanske Inkvisition. Af og til hørtes barske Stemmer og tunge Trin ude paa Gangen, hvilket

gjorde Indtrykket endnu mere levende. Jeg følte mig ganske som en Muus i Fælden.

Nu begyndte jeg alvorligt at overveie min Stilling. At jeg havde begaaet et Tyveri, kunde der ikke være Tvivl om, kun havde jeg ikke begaaet det i den Hensigt at komme i Besiddelse af fremmed Eiendom. Vilde Dommerne troe min Forklaring? Mit Udseende og Væsen vidnede dog ikke om, at jeg var en Lommetyv . . . men pludselig sank mit Mod, idet jeg kom til at tænke paa, at de londonske Tyve ere bekjendte for at være dygtige Skuespillere og istand til at give sig Udseende af at være pæne og skikkelige Folk. Mit eneste Haab stod altsaa til Sprusington; jeg tvivlede ikke om, at hans Vidnesbyrd vilde afgjørende bevise min Uskyldighed. Men Paraplyen! Jeg vilde gjøre min Ed paa, at den tilhørte ham og ingen Anden. Imidlertid havde jeg sendt Bud til ham, min Principal og mine Venner, og det Eneste, der nu var at gjøre, var at vente med Taalmodighed til den kommende Dag.

Jeg vil forskaane mine Læsere for en Beskrivelse af denne rædselsfulde Nat, — thi det kan den vel kaldes for Den, som aldrig forhen havde været sin Frihed berøvet og nu var hensat paa et saadant Sted —, de lange, eensformige Timer, hvis Stilhed kun nu og da afbrødes af et barskt, med en Hjelm forsynet Ansigt, der viste sig ved Gitteret og spurgte om „Alt var i Orden". Kl. fire om Morgenen bleve to andre Arrestanter førte ind til mig i Cellen; den Ene var en drukken Gadefeier, den Anden en deserteret Artillerist. Tidlig paa Formiddagen bleve alle Celler ryddede og vi Arrestanter førtes med Værk i alle Lemmer af det haarde Leie, uden saameget som at faae Lov til at vaske os eller

rede vort Haar, i et sørgeligt Optog til en Politiret i Nærheden.

Heldigvis var min Sag en af de første, der kom for, saa at jeg ikke behøvede at opholde mig længe imellem den Flok smudsige Arrestanter med et stygt Udseende, hvoraf enhver enkelt maatte bevogtes af en Konstabel og som fyldte hele Forværelset.

Da Charles Blank opraabtes (jeg gyste ved at høre mit Navn paa et saadant Sted), gik jeg og den Konstabel, der var sat til at passe paa mig, ind i Retssalen. Slutteren, en tyk, stor, skaldet Mand, med blanke Knapper, viste mig ind i et Aflukke. I samme Øieblik traadte min Anklager ind i Vidnernes Loge, for at aflægge Eden. Det var en Mand i de Fyrre; han saae temmelig forfløien ud og lignede forfra ligesaa lidt Ned Sprusington som jeg ligner St. Georg paa Kirketaarnet.

Med nogle faa og rolige Ord beskrev han den hele Begivenhed. Da han var færdig, lod man mig vide, at jeg kunde fremkomme med hvilke Spørgsmaal, jeg fandt passende. Det afslog jeg. Da hans Udsagn var bleven bekræftet af den Konstabel, som havde arresteret mig, sagde Politidommeren, en gammel Herre med et godmodigt Ansigt: „Naa, min Ven, hvad har De at sige til alt dette?"

Som Svar afgav jeg en simpel og usmykket Beretning om, hvorledes Alt var gaaet til.

„Det er Altsammen meget godt," sagde Dommeren; „men har De noget Vidne at beraabe Dem paa?"

„Ja, Sir, Mr. Edward Sprusington."

„Kald paa Mr. Edward Sprusington."

Nu hørte jeg en Betjent brøle dette Navn gjennem alle Bygningens Gange.

Efter nogle Minutter vendte Betjenten tilbage, ledsaget til min store Glæde af Ned. Den brave Fyr var saa bedrøvet over at see mig i denne ubehagelige Stilling, at han vist gjerne havde givet et Dusin Paraplyer, for at hjælpe mig ud af Kniben. Idet han kom, bemærkede jeg, at Ned, medens han aflagde Eden, holdt den ene Haand paa Ryggen. Jeg kan ikke sige hvorfor, men denne ubetydelige Omstændighed indgjød mig Mod.

For at være kort vil jeg blot fortælle, at om jeg havde været en Engel, kunde Ned ikke have givet mig et bedre Skudsmaal. Endelig kom det Spørgsmaal: „De troer altsaa, at Arrestanten ikke kan have stjaalet Paraplyen?" hvortil Ned, der havde vundet sin Selvbeherskelse tilbage, svarede: „Ifald Tyveri er det Samme som at berøve En hans Eiendom, er det umuligt, at Anklageren kan have begaaet Tyveri."

Hvilken ypperlig Advokat Ned dog var bleven!

„Umuligt! hvorfor?"

„Fordi denne Paraply først er bleven stjaalet fra mig."

„Det er en forbandet Løgn!" udbrød Anklageren opfarende.

„Saa? Er det det?" sagde Ned. „Den Person der skulde dog være lidt høfligere; for denne Tingest har han ladet mig beholde til Bytte i en Café, hvor jeg var igaar."

Med disse Ord kom han under Alles Latter frem med Det, han havde holdt skjult bag sin Ryg, nemlig en gammel forpjudsket Paraply med et Haandgreb af Træ. Den var rigtignok ogsaa af Silke, men saa ulig den med Onyx-Haandgrebet, som Sælgekjærlingernes „Regnskjærm" er Erkebiskoppen af Salisburys bedste Silkeparaply.

Synderen vilde protestere og begyndte at bande; men Ned bad ganske roligt Dommeren at betragte Begyndelsesbogstaverne paa Haandgrebet. Dette endte Striden. Den Fremmedes Begyndelsesbogstaver vare W. T., men han havde ikke givet sig Tid til at bemærke det fine E. S., som var indskaaret i Onyxen.

Min Løsladelse fulgte naturligviis strax efter med Forsikkring om, at der ikke hvilede den mindste Plet paa mit gode Navn og Rygte. Min Anklager slap med en drøi Irettesættelse af Dommeren, hvorefter han luskede bort med langt Ansigt og yderlig forlegen.

Hvad Ned angaaer, saa kunde han ikke finde Ord til at udtale sin Taknemmelighed. Med Taarer i Øinene sagde han, at jeg havde været Redskabet til at skaffe ham hans tabte Skat tilbage. Og det blev ikke derved: Han paastod at ville betale Væddemaalet og trakterede ovenikjøbet senere paa Dagen med et udvalgt Middagsmaaltid.

Et Eventyr paa Store Belt

i Vinteren 1684.*)

I Begyndelsen af Aaret 1684 fik daværende Overførster, Hans Jørgensen, jeg som Jagtpage, og andre Folk af det kgl. Forstpersonale ved Jægersborg, Ordre

*) Jægermester Frederik Gram, som tjente under Christian den Femte, har meddeelt dette Eventyr i et Brev til sin Ven, den franske Grev de Marchmont, blandt hvis Papirer det blev forefundet og derefter aftrykt i et fransk Tidsskrift.

af Kong Christian den Femte, at begive os til Jylland til Jagt paa Ulve, for at trøste de arme Bønder, hvem disse Dyr voldte megen Skade. Følgelig begave vi os paa Veien strax efter hellig tre Kongers Dag. Ved vor Ankomst til Korsør fandt vi Beltet fuldt af Driviis; men vi vare saa begjærlige efter at udføre Kongens Befaling saa hurtigt som muligt, at vi den 9de Januar ved Morgengry gik tilsøes, saaledes udsættende os for alle de Farer, hvormed Driviſen fra alle Sider truede os. Efter overordentlige Anstrængelser ankom vi omsider henimod Aften til den lille Ø Sprogø, hvor vi fandt et stort Antal Reisende, som ligeledes af Nødvendigheden vare tvungne til at gaae i Land og holdtes tilbage der af Frygt for Isen, hvoraf man saae Stykker ophobede paa Havet, store som Huse eller Bjerge. Vi vare et Antal af omtrent hundrede Personer paa Sprogø.

Denne Ø, beliggende i det store Belt to Miil fra Korsør, ligesaa langt fra Nyborg og kun een Miil fra Knudshoved, er kun saa stor, at den kan føde en Bonde med hans Familie og hans Kvæg. Man kan nu selv bedømme, om den stakkels Mand var istand til at give saamange Mennesker at spise. I Begyndelsen havde vi stor Mangel paa Brød, men vi manglede ikke Kjød, thi Bondens Køer bleve ikke sparede. De, som havde Penge, betalte 30 ß for en Pot Mælk, eller for at slukke Tørsten smeltede man ved Ilden Stykker Is, som fandtes i Huller, hvor der havde samlet sig Regnvand.

Efterat vi saaledes havde tilbragt fem Dage fra Onsdag til Søndag, besluttede vi Jægere i Forening med to Borgermænd og vore Matroser, ialt tolv Mand, i den Tanke, at vi endnu havde Kræfter nok til at bane os en Vei igjennem Isen til Knudshoved, hellere at forsøge paa at naae Fyen,

end ved et længere Ophold paa Sprogø at miste den Smule Kræfter, vi havde tilbage, og at døe af Hunger og Tørst. Vi indskibede os da Mandagen den 14de Januar ved Daggry i vor Chaluppe, uden at tage den ringeste Proviant med os, og vi anstrængte os af alle Kræfter for at kløve Isen. De, som vare blevne tilbage paa Sprogø, betragtede vor Maneuvre fra Strandbredden for at see, om det var bedre for dem at blive, hvor de vare, end at følge vort Exempel. Ikke saasnart havde vi fjernet os fra Øen paa et Pistolskuds Afstand, førend vi selv indsaae, at det var umuligt at tilendebringe vort Foretagende. Vi ønskede, at vi kunde vende tilbage til Sprogø, men Strømningens Heftighed forhindrede os i at vende om og trak os med sig med Voldsomhed. Vi tilbragte den hele Dag og den paafølgende Nat med et uafladeligt Arbeide, thi naar vi traf paa aabent Vand satte vi os i Baaden og gave os til at roe, og naar Isen spærrede os Veien, trak vi Baaden afsted ved Hjælp af et langt Kabeltoug.*)

Tirsdagen den 15de Januar vare vi endnu beskjæftigede med dette høist møisommelige Arbeide, da vi kort efter Middag følte os i den Grad afkræftede, at vi ikke mere formaaede at arbeide os frem. Mine Skuldre vare overalt underløbne med Blod ved at hjælpe til at trække paa Kabeltouget. For at Ulykken skulde være fuldstændig, befandt vor Baad sig pludselig sammenklemt af Is paa alle Sider. Vi stege ud deraf i den Hensigt at faae den løs og at trække den efter os som forhen; men da raabte Baadfolkene, der

*) Man seer, at Isstransporten paa Storebelt dengang ikke var synderlig forskjellig fra, hvad den er endnu.

allerede befandt sig et Stykke fra Baaden paa Isen, til os: „Vi have ingen Kræfter mere. Gjør ingen Regning paa os; Enhver maa sørge for sit eget Liv; der er ikke noget Haab tilbage." Ved denne skrækkelige Efterretning gav Enhver sig i den største Forfærdelse til at løbe saa langt som det var ham muligt. Nogle faldt i Vandet, men de bleve hurtigt trukne op. Jeg, som ikke havde anseet Faren saa stor, var den Sidste, som blev ved Chaluppen, uden at flygte som de Andre. I den almindelige Forvirring skiltes det Stykke Is, hvorpaa jeg befandt mig, fra det, som bar mine Kammerater, og da jeg ansaae det Rum, der adskilte os, for altfor stort, til at jeg med eet Spring kunde komme derover, bristede jeg mig til med den ene Fod at springe over paa en Isflage, der drev imellem de to andre, og sætte den anden Fod paa den, jeg vilde naae. Men dette Forsøg var ikke heldigt; thi Isflagen gik ned i samme Øieblik, min Fod naaede den, jeg styrtede i Havet og forsvandt. Gud vilde imidlertid, at jeg ikke kom under de Isstykker, der fra alle Sider omgave mig, og at jeg kom op igjen paa Vandets Overflade. Jeg var saa nær den Ismasse, hvorpaa mine Ledsagere befandt sig, at jeg kunde holde mig ved den og bede om Hjælp. Den nærmeste ved mig var vor Overførster. Han svarede kun: „Den gode Gud være Eders Sjæl naadig. Det er bestemt, at vi Allesammen skulle døe. Jeg selv kan ikke holde mig længere." Hvorpaa jeg svarede: „I vil komme til at staae til Ansvar for, at I har nægtet at hjælpe mig." Disse Ord bestemte ham, han vendte hurtigt tilbage og trak mig op af Vandet. Det var i Sandhed paatide, thi ved min overordentlige Svaghed og ved det Vand, jeg havde faaet ind i Mund og Næseboer, var jeg nærved at besvime. Strømmen var saa heftig, at det var som om to Mand

havde hængt sig ved mine Fødder. Og selv om jeg havde kunnet holde mig nogle Minutter over Vandet, saa vilde jeg dog upaatvivlelig have mistet Livet, thi en Jismasse blev af Strømmen dreven hen til den, hvorved jeg holdt mig, og den vilde sikkert have knust mig, dersom ikke Overførsteren ved guddommelig Tilskikkelse var kommen mig tilhjælp. Vor Chaluppe, der var bleven mellem Jisstykkerne, blev snart sønderknust af disse under vældige Slag.

Endnu engang styrtede jeg med et Par Andre i Vandet, men det lykkedes dog at komme op igjen, og henimod Aften naaede vi vore øvrige Kammerater, som vare et godt Stykke Vei fra os. Vi indsaae, at vi kom til at tilbringe Natten paa Isen, da en af Jægersvendene ved Navn Joachim, i den Mening, at der ikke var stort Haab om Frelse tilbage for os, besluttede at forlade os for maaskee alene at kunne naae Landjorden. Da vi havde taget Afsked med ham, tabte vi ham snart af Sigte, og hans Foretagende forekom os saa dristigt, saa ugjørligt, at vi allerede betragtede ham som en død Mand og kun tænkte paa os selv. Indseende, at det var altfor farligt at tilbringe Natten i Forening paa det samme Jisstykke, bleve vi enige om at skilles ad, for at opsøge solidere Jisstykker.

Men førend jeg gaaer videre i Fortællingen af vort Eventyr, maa jeg endnu omtale en mærkelig Omstændighed, der indtraf inden vor Adskillelse. Vi bemærkede pludselig i Maaneskinnet, paa Fyens Kyst, omtrent i en Afstand af en halv Miil fra os, en stor Ild, som Bønderne havde antændt, for at vise os, hvor Kysten befandt sig, og for at vi saaledes kunde tage Forholdsregler i Overensstemmelse dermed. Vi kunde tydeligt see Bønderne rundtom Ilden, ifærd med at vedligeholde den. Det forekom os, som vi derefter saae

noget Skinnende, ligesom det kunde være en Baad med tre Mænd, forsynede med en Lygte, der gjorde alle Anstrængelser for at komme os til Hjælp. Vi troede endog at see dem komme os saa nær, at Overførsteren skreg til dem: „Gode Folk, see at naae os, I skulle blive belønnede derfor.“ Snart syntes Baaden kun at være i en Afstand af hundrede Skridt fra os, og det var, som om vi tydeligt kunde see de Folk, der vare i den. Vi kunde ikke begribe, hvordan de havde kunnet passere Isen og naae os i en saa kort Tid, uagtet vi selv havde havt saamegen Møie og tilbragt saa lang Tid med at tilbagelægge den samme Vei. Men i samme Øieblik som vore Sandser vare hildede i denne behagelige Overraskelse, og medens vi hengave os til Glæden ved Tanken om snart at være frelste, forsvandt pludselig Baaden, Folkene og Lyset for vore Øine og med dem hele vort Haab om vor Befrielse. Det maa siges, at der var En iblandt os, som ikke havde bemærket Noget af alt dette; han paastod stadig, at det kun var en Illusion, og da vi søgte at overtyde ham ved den Indvending, at vi Alle saae det Samme, vedblev han endnu sin Paastand, og da Baaden forsvandt, vare vi nødsagede til at dele hans Mening.

Man tænke sig vor Bestyrtelse. Denne pludselige Tilintetgjørelse af vore Forhaabninger styrtede os i en endnu dybere Modløshed, og vi vidste hverken Raad eller Hjælp.

I denne Tilstand var det, at Overførsteren gav sig til at raabe henimod Strandbredden, saa høit han kunde, uagtet vi ikke saae Nogen: „Kan I ikke redde os?“ hvorpaa en Stemme, der syntes at lyde langt borte fra, svarede tre Gange: „Nei, nei; befal Eder Gud i Vold; det er umuligt at komme Eder til Hjælp.“

Dette sørgelige Svar forøgede endnu mere vor Angstelse,

den bælgmørke Nat gjorde vor Uroligheb og Rædsel endnu større, og vi kom tilbage til vor forrige Beslutning, at søge nogle fastere Isstykker end dem, paa hvilke vi befandt os. Vel udsatte vi os formedelst Mørket for at falde i Vandet, uden Haab om at blive hjulpne op igjen, men der var intet Andet at gjøre, og Enhver ventede i mørk Resignation det Værste, der kunde komme.

Det Frygteligste for mig ved denne Beslutning bestod deri, at man saae sig nødt til at forlade mig sammen med en Borgermand og en ung Betler paa det svage Stykke Is, da jeg navnlig ved flere Gange ganske svedt at være faldet i Vandet, i den Grad havde lidt af Kulde og Fugtighed, at jeg neppe kunde holde mig paa mine Fødder. De to Andre havde ikke synderlig mere Kraft end jeg, og saaledes hverken kunde eller vilde vore Ledsagere mere trække os med sig. Men førend de forlode os, vare de saa medlidende, ved at lægge flere Stykker Is ovenpaa hinanden, at indrette for mig en Art Hytte — jeg kunde snarere kalde den en Ligkiste — hvor jeg kunde finde lidt Ly for den yderst gjennemtrængende Vind. De lagde ogsaa et Stykke Is under mit Hoved som en Art Hovedpude. Efterat have sagt os Farvel, idet de udtalte det Ønske, at idetmindste En af dem maatte naae Kysten, for saaledes at kunne komme de Andre til Hjælp, vare de netop ifærd med at forlade os, da de pludselig gave sig til at raabe: „See, der er Ild paa Himmelen over os. See engang, det seer ud som en Drage." Det var uden Tvivl et af de Meteorer, som kaldes Nordlys, og som ikke høre til Sjeldenhederne i dette Land om Vinteren. Jeg, som allerede havde lagt mig i min Kiste og saae mig forladt af mine Kammerater, brød mig ikke mere om Noget, og var heller ikke nysgjærrig efter at see, hvad Talen var

om. Vore Folk fjernede sig nu og overlode os til vor Skjæbne. Mine to Lidelseskammerater, Borgeren og den unge Tigger, klyngede sig op til mig; vi søgte først at opvarme hverandre indbyrdes ved vort Aandedræt.

Man kan begribe, paa hvilken Maade vi tilbragte denne sørgelige Nat, efterat have gjort Afkald paa ethvert Haab om menneskelig Bistand, alene paa et lille svagt Stykke Is, overladte til Havets Lune. Vi hørte kun Støien af Vildænder og andre Søfugle. Vor overnaturlige Mathed bevirkede, at vi fra Tid til anden nød nogle Øieblikkes Søvn, men det var kun en piinlig Hvile, en Art Bedøvelse, som ikke skjænkede os den mindste Lise. For at gjøre vore Kvaler fuldstændige kom Hungeren og især Tørsten og plagede os uophørligt. Af og til stak vi et Stykke Is i Munden, men vi kastede det ligesaa hurtigt bort formedelst dets hæslige Smag. I denne sørgelige Forfatning svømmede vi om hele Natten, men endelig bleve vi ved Hjælp af Strømmen drevne ind til Øen Romsø, der er beliggende Nord for Fyen og tilhørte en Mand ved Navn Niels Krabbe. Vi naaede den Onsdagen den 17de Januar eller den tredie Dag efter vor Afreise fra Sprogø. Ved et Mirakkel af Forsynet undgik vi at støde mod den ved Øen ansamlede faste Is, ellers havde vi faldet i Søen og vor Død vilde have været uundgaaelig.

Man regner otte Miil fra denne Ø til Knudshoved. Uagtet vor Frelse var ligefor Haanden, havde vi endnu saa faa Kræfter, at det var os umuligt at benytte os af denne gunstige Leilighed til at naae Øens Strandbred, og vi maatte forblive paa vort Isstykke, udsatte for Faren endnu engang at blive drevne ud i Strømningen ved et Vindstød eller ved at støde mod en Ismasse, der var større end den, hvorpaa

vi befandt os. I fem til sex Timer svævede vi saaledes imellem Dødsfrygten og Livshaabet. Havet var fuldt af drivende Jismasser; henimod Middag saae vi et Stykke komme drivende, paa hvilket det forekom os, at der befandt sig flere store Fugle. I Begyndelsen brød vi os ikke videre derom, men Jismassen kom nærmere og nærmere, og om Eftermiddagen opdagede vi, at det var vore Livsledskammerater, som havde forladt os Natten iforveien. Da de vare i Nærheden af os og bemærkede vor Svaghed og vor hjælpeløse og farlige Tilstand, greb en af vore Jægere ved Navn Hophan mig og satte mig over paa den faste Is. Den samme Kjærlighedstjeneste viste man mine to Ledsagere, og endelig befandt vi os saaledes tilsyneladende udenfor al Fare. I Begyndelsen kunde jeg ikke gaae et eneste Skridt uden Hjælp, og dog havde vi omtrent en halv Miil inden vi naaede Strandbredden; men efterat Bevægelsen havde opvarmet mig, bleve mine Been lidt mere bøielige; jeg led nu kun af en forfærdelig Tørst, som i den Grad havde piint mig i de tre Dage, vi havde tilbragt paa Havet, at mit Svælg næsten var som skoldet. Af Kulden og den skarpe Vind var Huden paa mit Ansigt ligesom afskallet og mine Kammerater vare neppe istand til at gjenkjende mig.

Da vi vare komne Landet meget ner, faldt to af vore Folk, som gik foran os, i Vandet, idet Isen gik istykker under deres Fødder. Ved deres Angstskrig ilede vi dem tilhjælp, kun en af Borgerne bad os om at maatte være fri derfor, i Betragtning af, at han havde Kone og Børn. „Dersom I Alle druknе," tilføiede han, „saa bliver dog idetmindste En tilbage, der kan fortælle vort Eventyr." Vi tillode ham at gjøre, hvad der tykkedes ham, og vi lagde os Alle paa Maven, idet vi holdt hinanden ved Fødderne, for at den Første med

mindre Fare kunde række Haanden til dem, der vare faldne i Vandet. Desuden stak Enhver sin Kniv i Isen, for at have Noget at holde sig ved og for ikke saa let at blive trukket med af de Første. Paa denne Maade frelste vi vore ulykkelige Kammerater. Men vore Lidelser vare endnu ikke forbi. Derfra og indtil Landjorden kunde der omtrent være halvtredsindstyve Skridt. Dette lille Stykke Vei tilbagelagde vi med Lethed; men ikke saasnart havde vi sat Foden paa Jorden, førend Kræfterne begyndte at svigte os, og det var os umuligt at knæle ned og takke Gud for vor Frelse, som vi havde bestemt. Lykkeligviis kom henimod Aften en Kone forbi; vi raabte paa hende og hun førte os til en nærliggende Landsby, men jeg kan aldeles ikke sige, hvorledes vi naaede derhen, thi de Smerter, vi nu følte, berøvede os næsten Besindelsen. Hos Bonden, i hvis Huus vi bleve førte ind, gav man os strax Noget at spise og drikke, men Hovedet var saa svagt paa os, at det tynde Øl aldeles berusede os, saa at vi ikke kunde staae paa Benene. Ifølge Bondens Forklaring gjorde vi ikke Andet end at hyle og klage, og den arme Mand frygtede for at see os døe under sine Hænder. Han blev enig med sine Naboer om at føre os videre, vi bleve satte paa Kærrer, omgivne af Fjerdyner, og saaledes bleve vi førte til en lille By ved Navn Kjerteminde, to Mile derfra.

Forinden jeg meddeler Slutningen paa vort Eventyr, maa jeg endnu med et Par Ord omtale, hvordan det gik Jægersvenden Joachim, som havde forladt os Aftenen iforveien, for alene at naae Fyen. Efter hvad han senere fortalte os, ankom han til denne Ø endnu den samme Nat, men ikke uden at have været udsat for store Farer og udholdt gruelige Anstrængelser, af hvilke han længe mærkede Følgerne.

Han havde juſt naaet Strandbredden, da Overførſteren ſkreg: „Kan I ikke hjælpe os?“ og det var ham, der tre Gange gjentog det Svar, jeg har omtalt. Han bekræftede desuden, at Baalet paa Kyſten var blevet antændt for vor Skyld, men han havde ikke ſeet noget til den Baad, ſom vi havde troet nærmede ſig til os; ſaa at ſalig Kong Chriſtian den Femtes Mening om denne Sag forekom os den rimeligſte. Han antog nemlig, at Ilden paa Strandbredden ſaavelſom Maaneſkinnet og det Gjenſkin, det frembragte paa Iſen og paa Vandet, havde forblændet vore Øine, og at alt dette i Forening med den Spænding, hvori vore Sandſer befandt ſig, havde fremkaldt Ideen om at vi ſaae en Baad komme ſeilende mod os; ſaaſnart kun En troede at ſee det, kunde han let faae de Andre til at ſee det Samme, iſær da de ſaa ivrigt ønſkede det. Man veed, hvor let det er at tage Feil om Natten ved Maaneſkin; paa denne Maade var det ogſaa, at et Luftmeteor blev antaget af os for en Drage, uagtet Ingen af os i hele ſit Liv havde ſeet en Drage.

Vi forbleve i Kjerteminde den følgende Dag, den 18de Januar, og vi trængte meget til at blive der endnu i nogen Tid, for at komme til Kræfter; men Overførſteren, der havde været bedre forſynet med Klæder end vi Andre, vilde i ſin Haardhed ikke ſkjænke os denne Liſe. Vi vare derfor nødſagede til at begive os paa Veien den 19de Januar, og at reiſe Dag og Nat indtil vi ankom til den kongelige Jægermeſter Ahrenfelt i Jylland.

Paa denne Reiſe lede vi meget af Kulde, thi da vi havde miſtet vore Kapper med Baaden, vare de Fleſte af os meget tyndt klædte. Jeg havde rigtignok for et Par Skilling kjøbt en gammel Fiſkerkappe med hundrede Lapper paa, ſom jeg bar over mine andre Klæder, men uheldigviis var den ſaa

lille og snever, at den kun daarligt beskyttede mod den haarde Kulde. Ved vor Ankomst til Jylland fik vi Lov til at nyde nogen Hvile, men nu begyndte først vore Smerter og vor Svækkelse at vise sig ret følelig. Vore Hænder og Fødder vare saa fulde af Frost, at de udbredte en hæslig Lugt, og vi lede frygtelige Smerter. Jeg havde desuden en meget stærk Appetit, men jeg kunde ikke holde Noget hos mig, og det varede hele fire Maaneder. Først efter Paaske ankom jeg til Kjøbenhavn med Fødderne fulde af Huller, og først nogen Tid efter kunde jeg gaae med Sko. Jeg troer desuden, at denne ulykkelige Reise har været Kilden til de fleste af de Sygdomme, jeg senere har været plaget af. Alle mine Lidelseskammerater have ogsaa beholdt en sørgelig Erindring derom. Den ene af Borgerne er bleven syg, den Anden, som var med mig paa Isen, og en af Baadfolkene døde kort efter; de Andre mistede deres Sundhed paa forskjellig Maade.

Dette er den sande og simple Fortælling om dette mærkelige Eventyr, i hvilket Forsynets vidunderlige Veie fremtraadte ligesaa klart som Middagssolen. Og den samme Gud, som lader sin Villie skee i Himlen og paa Jorden, paa Havet og i Skabningens Afgrunde, uden hvis Villie intet Haar falder fra vort Hoved, ingen Fugl falder til Jorden, — han, uden hvem Intet kan skee i Verden, være lovet og priset i al Evighed!

Naar Trækfuglene drage bort.

(Efter W. Baer.)

Naar vore Fugle have udruget deres Unger, faae de noget Andet at tænke paa; de maae forberede sig paa den lange Reise mod Sydens solklare Egne. Paa den Tid bemærke vi derfor en stor Travlhed i Fugleverdenen. De samle sig i Skarer og øve sig i at flyve, da den Færdighed, som Ungerne alt have erhvervet sig deri, langtfra er tilstrækkelig for den lange, lange, nærforestaaende Reise. Især kan dette bemærkes hos Svalerne om Efterssommeren og det er ogsaa disse, som give Signalet til Afreise og begynde dermed. De flokke sig paa Kirkernes eller Husenes Tage eller paa Telegraftraadene, hvor man seer dem sidde i lange Rækker. De flagre da uroligt omkring og udføre allehaande Flyvekunster. Og en skjøn Dag, stundom alt i August, naar man endnu ikke sporer det Mindste til de Dages umilde Veir, om hvilke det hedder: „de behage os ikke", vende de ikke tilbage fra en saadan Udflugt. De ere pludselig trindtom forsvundne fra Egnen, kun faa Efternølere ere blevne tilbage, der have forsinket sig med Udrugningen.

Fordi det Omtalte er noget Almindeligt, lægge de fleste Mennesker kun lidet Mærke dertil. Og dog knytter sig dertil med Hensyn til Tiden og den Maade, hvorpaa Forberedelserne til Reisen drives, høist interessante Omstændigheder, saa at en nøiagtig Jagttagelse af Fuglenes Adfærd og Virksomhed paa den Tid frembyder en stor Fylde af veen Nydelse og lærerig Erfaring.

De klimatiske Forhold i vore Egne ere Aarsagerne til disse Vandringer. Det Klædebon, som Naturen har givet Fuglene, er ikke skikket til at modstaae vor barske Vinter, og saa er der desuden en anden Grund, der tvinger Fuglene til at foretage denne Reise. Efteraarets raae Vinde ødelægge de Larver og de utallige andre Insekter, der ere Fuglenes bedste Føde. De vilde altsaa komme til at savne deres Underhold. Derfor begive de sig til hine varme og solklare Egne, hvor de finde Næring i Overflod.

I Almindelighed har man troet, at en uforklarlig Naturdrift, Instinktet, tvinger Fuglene til at forlade Hjemmet, førend de lide egentlig Nød. Men den Tid er forbi, da man tankeløst efterstnakkede Andres Mening uden Modsigelse. Saaledes betragter man nu ikke mere Dyrene som blotte Maskiner, der sættes i Bevægelse ved en Naturdrift, men man indrømmer dem Dømmekraft ligesom Mennesket, om vel i en indskrænket Grad. Det er ikke sagt formeget, naar vi paastaae, at Fuglene vide, naar deres Reisetid nærmer sig. Erfaringen har lært de Gamle at kjende ubedragelige Tegn, og disse meddele de da til Ungerne.

De Første, som give Signal til Afreise, ere Muur- eller Taarnsvalerne, som paa enhver Sommeraften under høi Jubel flyve omkaps — et Skuespil, der fortsættes undertiden hele Timer uden at de trættes. Ligesom i at klattre søge de ogsaa deres Lige i at flyve, og da de fordetmeste opholde sig i de høiere Regioner, kunne de vel bedre end de fleste andre Fugle her mærke, naar der forestaaer en Forandring i Veiret. Det kan vel ogsaa være, at de begynde at spore Mangel paa et eller andet Insekt, der tjener dem til Føde, hvilket, som de af tidligere Erfaring vide, varsler om

Høstens Nærmelse. Saasnart de blive dette vaer, forkynde de det rundt omkring.

Naar nu Budskabet derom er trængt til Huusſvalerne, ruſte ogſaa disſe ſig til Afreiſe, og tillige lade de paa en eller anden Maade de andre Fugle vide, at de maae belave ſig paa at drage bort. Saaledes følger den ene Fugleart den anden fra Auguſt til ind i Oktober, ſaa at der i det Hele kun bliver et Mindretal af Arter tilbage. De Arter, ſom tilſidſt drage bort, mærke vel ogſaa af Bladenes Farveſkifte og Henvisnen, at det er paatide at ſøge det behageligere Vinteropholdsſted.

At Fuglene ikke ubevidſt følge en Naturdrift, derfor tale adſkillige andre Kjendsgjerninger. Vi ſee f. Ex., at Svalerne Aar for Aar vende tilbage til den ſamme Rede. Tages der Henſyn til den langvarige Fraværelſe og de med Reiſen forbundne Vanſkeligheder og Farer, ſynes det utroligt, at et ikkemenneſkeligt Væſen ſkulde være iſtand til efter et otte Maaneders Ophold i Centralafrika at kunne vende tilbage netop til den Bondegaard eller til den lille By, hvor det er født eller alt har bygget en Rede. Men i England har man iagttaget, at flere Muurſvaler, der vare blevne gjort kjendelige ved et Tegn, tre Aar efter hinanden vendte tilbage til det ſamme Sted, ja, en af dem blev efter ſyv Aars Forløb fanget paa ſamme Sted. Med ſlige Fremtoninger for Øie maae man dog tiltroe Fuglene en overordentlig Hukommelſe, en mærkværdig Stedſands og andre dermed i Forbindelſe ſtaaende Evner, med eet Ord, en ikke ringe Forſtand. Ligeſaa lidt kan det betvivles, at ikke alene Arterne indbyrdes kunne gjøre ſig forſtaaelige, men at de ogſaa kunne meddele ſig til andre forſkjellige Dyr. Tillige vide Fuglene ogſaa meget vel, at de ved forenede Kræfter bedre kunne

modstaae Reisens Farer og lettere overvinde de dermed forbundne Savn. Man seer derfor, hvorledes ganske forskjellige Arter samle sig sammen, for at tiltræde Reisen i større Skarer.

Saaledes drage de da skarevis i hurtig Flugt over Bjerg og Sø, over Land og Stad til de fjerne Egne. Have de megen Hast, saa flyve de Dag og Nat uden Ro eller Rast. Er det ikke Tilfældet, saa overnatte de sædvanlig paa et passende Sted og reise kun om Dagen, d. v. s. fra den tidligste Morgenstund til omtrent Klokken fire om Eftermiddagen. Ifølge Veirets Beskaffenhed flyve de enten høit i Luften eller i de lavere Regioner; det Første gjøre de navnlig naar Veiret er klart og frisk, det Sidste naar Luften er diset eller naar det regner. Ved Flugten høit i Luften ere selv høie Bjerge ikke nogen Hindring; flyve Trækfuglene lavt nede, saa synes de at undgaae store, udstrakte Skove. De daarligere Flyvere foretrække at reise ved Nattetid.

Flere Fugle, saasom Traner, Storke, Vildænder og Vildgjæs reise i en vis bestemt Orden; de danne en Trekant for bedre at kunne gjennemskære Luften. Bliver den Fugl træt, som er i Spidsen, da skifter den Plads med en Anden. Mange Fugle, navnlig de mindre, reise uden nogen Orden, hultertilbulter mellem hverandre. Træffe to Skarer sammen, saa forene de sig under livlige Glædesyttringer, derimod tage de Fugle, der paa Grund af forsinket Udrugning endnu ikke have endt deres Ungers Opdragelse, ikke den mindste Notice af en ankommende eller i deres Nærhed hvilende Sværm.

Der tvistes endnu blandt Naturforskere om, hvorvidt Fuglene trække med Vinden eller mod Vinden. Ifølge Nogles Paastand er Modvind aldeles ikke tilhinder for Trækfuglene, medens Andre fortælle, at f. Ex. Vagtlen oftere ved en stærk

kontrair Vind drives tilbage til det Sted, hvorfra de fløi bort. Saaledes vil man have bemærket, at en stærk Sirokko-vind i September næsten bestandig kaster en Mængde Vagtler paa Sydvestkysten ved Mekka, ligesom ogsaa at en stærk Vind, der blæser fra Grækenland, hidbringer mange, der ere drevne frem i en modsat Retning. Atter Andre ville mene, at Vinden udøver, naar den blæser lempelig, en forstyrrende Virkning paa Sværmens Retning. Ved en saadan Vind ere Trækfuglene ofte nødsagede til at tage en flere Dages Hvile.

Fordetmeste følge Fuglene paa denne Reise de Floder og Dale, som gaae i Retning med den. Ligesaa kjende de meget godt de dybe Indsnit i Bjergene, der forbinde Dale med hinanden, da de ikke ret vel ere istand til at flyve over de høie Alpetinder. Men der er ogsaa Fugle, som fortsætte deres Vei uden Hensyn til Dalenes eller Flodernes Retning.

Nogle Arter af Trækfugle forlade Europa ganske om Vinteren og opslaae deres Bopæl i det nordlige Afrika; men der er Andre, som kun begive sig til det behagelige og milde Klima i det sydlige Europa. At flyve over Middelhavet maae betragtes som en stor Idræt, naar den udføres af smaae Sangfugle og Andre, der ikke ere indrettede paa en saa lang Reise. De maae da idetmindste gjøre en Tour paa 150 Miil. Derfor fyldes ogsaa ikke saa sjeldent Skibenes Rær paa Havet pludselig med Tusinder af Smaafugle, der benytte den gunstige Leilighed til at hvile sig. Mange Fugle synes ikke at finde Behag i Middelhavets sydlige Kyster, de drage derfor uden at opholde sig længere ind i det Indre af Afrika, til Nubien, Abyssinien og selv til Timbuktu — hvor langt er endnu ikke afgjort. Men neppe drage de videre end til den store Ørkens Oaser.

Hvor lang Tid der bruges til denne Reise er endnu ikke nøiagtigt bekjendt. Brehm har dog allerede den 5te August i Chartum, under den 15de Bredegrad, seet Muursvaler vandre ind, der almindelig pleie at forlade deres Hjem punktlig den 1ste August. Men rigtignok har ikke noget andet Dyr saa let ved at drage bort til det Fjerne som Fuglene. Medens f. Ex. en Hest i et Sekund kan tilbagelægge tre Alen, flyver en Fugl i samme Tid 18 Alen, altsaa omtrent 60 Miil i 24 Timer. Men denne Hurtighed overgaaes endnu langt af Andre. En Brevdue f. Ex. tilbagelægger 20 Alen i Sekundet og den amerikanske Trækdue endog 32 Alen.

Landene mellem den store afrikanske Ørken og Middelhavets Sydkyst danne dog, skjøndt de i fysisk og tildeels ogsaa i klimatisk Henseende ere forskjellige, strengt taget kun en Udvidelse af Europa, thi Plante- og Dyrverdenen er europæisk. Først naar den Reisende har gjennemvandret Ørkenen Sahara med dens Saltsøer og Sandskyer og da igjen kommer til en med Grønt beklædt Egn, betræder han et Omraade med et nyt dyrisk Liv. Derfor befinde vore smaae Sangere, der udgjøre Størsteparten af Trækfuglene, sig saa vel paa hine Middelhavets Kyststrækninger. Enhver Fugl søger og finder her en Byggeplads, der svarer til den i Hjemmet, og hvor den ogsaa kan færdes paa samme Maade som hjemme. Søerne og Sumpene ved den sydlige Kyst af Middelhavet, der beskylles af Havets Vande og forsynes med fersk Vand fra Nilen, frembyde paa den Tid Vandringen skeer et Billede, som et Øieblik fortjener at betragtes. Paa Grund af deres Rigdom paa Fisk og andre Vanddyr og paa Grund af Riismarkernes Nærhed ere de et Yndlingsopholdssted for utallige Fugle. Desuden afgive de herlige Palme-

skove et i Sandhed paradisisk Opholdssted for de bevingede Trækfugleskarer. Findes der end her om Sommeren et rigt Fugleliv, saa staaer dog Antallet af de regelmæssige Beboere ikke i noget Forhold til de Gjæster, der leve her om Vinteren. At angive deres Mængde kun tilnærmelsesviis, er aldeles umuligt. Det synes næsten, som om alle Jordens Fugle her have sat hverandre Stævne. Man forstaaer neppe, hvorledes disse Millioner kunne leve her og finde deres Underhold.

Paa lignende Maade forene Skovene i det Indre af Afrika med deres Floder og Regnsøer og de med dem sammenhængende Stepper Alt, hvad der kan formaae en Trækfugl til at opholde sig i Uger og Maaneder. Paa den Tid, da Alt er Liv og Blomstring, indfinde de nordiske vandrende Gjæster sig i Tusinder og atter Tusinder. De have ikke her at kæmpe med Næringssorger eller at lide af barsk Veirligt. Kun ere de udsatte for Forfølgelse af andre Fugle. Ellers gaaer det dem saa godt her som det kun kan tænkes i et fremmed Land. Men ligesom Livet i et fremmed Land dog altid har noget Trist ved sig, saaledes har det det ogsaa for Fuglene. De vide ret godt, at de ere paa fremmed Sted, og skjøndt de ikke trykkes af nogen jordisk Sorg, er det dog ikke deres rette Liv. De ere ikke de samme muntre Smaadyr som hos os, selv den livligste Sanger er her stille som en Muus indtil dens Udlændighedstilstand er forbi. Ligesom de kolde Nordenvinde have drevet dem bort fra Hjemmet, drives de her bort af Ørkenens hede Vinde, der under de stedlige Navne Harmattan, Sirokko, Chamsin, Samun og Samil snart bringe det Grønne til at visne og tvinge Trækfuglene til igjen at drage mod Nord. Som de bestandig længe iforveien have mærket Nærmelsen af den kolde Vind,

hvilken de ikke vare istand til at trodse, saaledes vente de ogsaa i det fjerne Syden med Utaalmodighed paa Afreisens Stund. Nærmer denne sig, saa indfinder sig igjen den fordums Munterhed. Et nyt Liv synes at besjæle dem; de gamle Sange lyde atter, og de klinge høiere og gladere jo nærmere den Tid kommer, da de skulle vende tilbage.

Middelhavets Sydkyster ere da Samlingspladsen for de Skarer, som komme fra det Indre af Afrika. Her hvile de sig lidt, for at styrke sig til den lange Flugt over Havet. Da begynder Tilbagereisen til det gamle Hjem, og i omvendt Orden mod den, i hvilken de ere dragne hid; de, som tilsidst forlode os, ere de Første, der ankomme. Disse kunne nok, som man kalder det, udholde en Tørn.

Derfor seer man dem hos os alt i Februar og er Veiret gunstigt stundom ogsaa i Januar, medens Fuglene fra det høie Nord, som have overvintret hos os, nu begynde at bryde op. Rigtignok gaaer det undertiden de Hjemkomne ikke saa godt hos os som i de fremmede Lande. Vinteren har sine onde Luner; den vil nødig afgive sit Herredømme til Vaaren. Er den istand til at drille den, undlader den det ikke, og saaledes blive de tilbagevendende Smaae ofte overraskede af Frost og høi Snee i de hjemlige Egne. Mange af de stakkels Reisende vende nu tilbage igjen; idetmindste drage de saa langt mod Syd, at de ere beskyttede mod Veirets værste Anfægtelser. Men Andre kunne ikke beslutte sig til at tiltræde et saa hurtigt Tilbagetog; de vente, betænke sig og haabe — indtil de gaae tilgrunde i Nød og Elendighed. Ved at indrette Fodersteder i den første Foraarstid vilde man være istand til at frelse mange af disse Stakler. Dette er saameget mere at anbefale som det netop er disse smaae yndige Skabninger, der om Sommeren glæde vort Hjerte

med deres glade Sange og Kviddren, og som nu i Tusindviis gaae tilgrunde i den sidste Jis og Snee.

For Rovfugle frembyder de mindre Fugles Trækfid en riig Høst; de følge dem i hele Skarer. Navnlig seer man dem talrigt svæve over Markerne langs Middelhavets Sydkyster, hvor Trækfuglene forsamle sig inden de tiltræde Flugten mod Nord. Paa et engelsk Krigsskib, som befandt sig en Snees Miil fra den engelske Kyst, saae man en Foraarsaften, hvorledes pludselig hele Takkelagen fyldtes med Tusinder Smaafugle, der kom dragende i spredte Skarer fra Syd. Deriblandt befandt sig mange Falke og nogle mindre Ugler. Ikke saasnart havde de smaae Fugle nedladt sig paa Rærne, førend Falkene begyndte at hente deres Bytte; Røverne vare saa frække, at de fortærede de arme Fanger faa Skridt fra Mandskabet. Ved at skyde paa Røverne søgte Officererne at gjøre en Ende paa Myrderiet, men forgjæves; Rovfuglene forfulgte de ulykkelige Dyr rastløst fra Toug til Toug, fra Ræ til Ræ og rundt om hele Skibet indtil Natten gjorde Ende paa Ødelæggelsesværket. Ven og Fjende begave sig derpaa til Ro og ved Daggry fortsatte de i Forening deres Flugt mod Nord.

Men endnu farligere for Trækfuglene end deres Lige ere Menneskene. Den brutale Grusomhed, hvormed Italienerne udrydde de smaae Fugle uden Forskjel, naar de paa deres Vandringer passere Italien, er neppe til at beskrive. Ligemeget om Fuglen er stor eller lille, nyttig eller skadelig — Alt myrdes hvad der bærer en Fjerklædning. Endog de hos os med saa stor Skaansel behandlede Svaler, de smukke Græssmutter, Nattergalene, de smaae Sangere af enhversomhelst Art blive i Orangernes Land uden Forskjel af Kræmmere og Haandværkere, af Præster og Adelsmænd

uafladeligt paa den Tid, de drage derigjennem, forfulgte med Fælder, Garn, Geværer, med afrettede Spurvehøge, ja endog med Fiskerkroge. Endog i Skolerne læres der Ungdommen, hvorledes man skal bære sig ad med at fange Fugle. Paa det pragtfulde Slot, som Jesuiterne eiede i Montalto, var der mangfoldige Apparater til Fuglefangst, hvori høitbedagede Oldinge deeltoge med Iver, for at kunne styrke deres dalende Livskraft ved at spise Maisvælling med Smaafugle.

Saaledes drives Mordet paa de uskyldige Fugle i Italien formelig som en Industrigreen. Det forskaffer Folket Brødet. Man vilde hellere gjøre en ny Revolution end at opgive Jagten med Garn, Fælder og de andre Efterstræbelsesmidler, der have været i Brug siden umindelige Tider. Sørgeligt er det, at det italienske Parlament endnu i 1867 ved Forhandlingen om Jagtloven af de nævnte Hensyn lod sig bevæge til paany at stadfæste dette forfærdelige Fugleslagteri, medens man ellers overalt har været betænkt paa, at affkaffe den skjændige Misbrug. Imidlertid har der dog i den senere Tid i Italien selv hævet sig nogle Stemmer mod denne Skamplet paa Landet og Folket. Den italienske Alpeklub har i sit Tidsskrift med Bitterhed foreholdt sine Landsmænd det Skammelige i denne Forfølgelse af Fuglene, hvis Skadelighed desuden viser sig i en overordentlig stor Forøgelse af Insekter til Plage for Landmanden. Dette giver Haab om, at den Tid ogsaa vil komme, da Folket vil skamme sig ved den syndige Behandling af Trækfuglene; men rigtignok vil der desværre sikkert endnu hengaae flere Aar inden der skeer nogen Forandring til det Bedre, thi Menigmand i Italien staaer endnu meget langt tilbage i Henseende til den Grad af Dannelse, der alene er istand til at bevirke en slig Forandring.

Mellem Pirater.

(Af en Sømands Erindringer.)

Vi laae paa Singapores Rhed. „Løvestaden" eller „Østasiens Konstantinopel" havde dengang langtfra den Betydning, det Antal Indvaanere og den Handel, som den nu kan glæde sig ved, ikkedestomindre gjorde den alt dengang Indtrykket af en livlig Handelsstad, der var i god Fremgang. I den store, for alle Vinde beskyttede Bugt laae Hundreder af alleslags Skibe og Fartøier for Anker, fra den brittiske Marines mægtige Tredækker til Kinas usle Kyst-Dschunke. Mellem disse Fartøier løb den hele Dag frem og tilbage utallige Baade, som deels hørte til Skibene, deels drev Handel fra Land. Blandt dem faldt meest i Øinene de hindostanske Laskars skarpbyggede Sampangs med deres Telttag af Palmebast, de store Seil og en Matros staaende i Spidsen paa Udkik, for ved Søgang at sørge for, at det smalle, flade Fartøi ikke kæntrer. Vi havde Tid og Leilighed nok til fra Dækket at betragte hele det brogede Liv, thi Ingen af os fik Lov til at gaae i Land. Vi vare nemlig udkommanderede for at beskytte den brittiske Handel mod det overhaandtagende Sørøveri i det kinesiske Hav og Sulu-Søen; flere Begivenheder af den Art i den sidste Tid havde hidkaldt os fra Kapstaden til Forstærkning af den indiske Flotille, og vi vare beordrede til at holde os slag- og seilfærdige hvert Minut. Det Avisodampskib, der var sendt forud for os, var gaaet til Sarawak, og Korvetten „Seahorse", som lige var kommen efter os i vort Kjølvand, behøvede nogle Dage til

at indtage Munition. Vi behøvede ikke at vente længe paa at faae Arbeide. En Aften løb den preussiske Brig „Melanie" ind, ilde tilredt, med een Død og to Saarede ombord, og meldte, at den engelske Bark „Ospray", Kapitain Shaw, var bleven angrebet og taget af en Piratflaade paa Høiden af Kap Sirik; „Melanie" var vel nok med sine sex Karronader kommet „Ospray" til Hjælp; men Malayernes Overmagt havde været for stor; den var bleven hilset med en Regn af Kugler, havde været udsat for ved brændende Pile i Tækkelagen at stikkes i Brand, og derfor seet sig nødt til at søge at undkomme, hvilket aabenbart kun var lykkedes fordi Sørøverne havde været altfor meget beskjæftigede med deres første Bytte.

Ved Modtagelsen af denne Efterretning blev der strax ombord hos os truffet de fornødne Foranstaltninger, navnlig bleve Vandtønderne fyldte. Som vi havde ventet ankom endnu samme Nat Dampavisoen „Thunderer" fra Sarawak og bragte Ordrer til den berømte Radschah Sir J. Brooke, den brittiske Resident paa Borneo; Damperen selv skulde inden tre Dage følge efter med „Seahorse". Ved Morgengry lettede vi Anker og vare snart ude i den kinesiske Sø; den femte Dag naaede vi Høiden af Kap Sirik og den sjette Dag havde vi de blaae Krembangbjerge paa Øen Borneo i sigte. Her aabnede Kapitainen sine Depescher; nu befandt vi os paa den for vor Virksomhed bestemte Skueplads.

Det Skib, hvorpaa jeg dengang befandt mig som Styrmand, var Hds. brittiske Majestæts Kutter „Mariner" paa tolv Kanoner, kommanderet af Lieutenant Mathison. Dens Bemanding bestod, foruden Officerer og Underofficerer, af toogtyve Matroser, næsten lutter Englændere, tredive Mand Marinere under Lieutenant Davies, et Antal indiske Laskarer,

som vare hyrede i Singapore, en kinesisk Tolk og en dito Kok; i det Hele vare vi omtrent 80 Mand og Kutterens Rum vare overfyldte. Desuagtet havde vi om Natten umiddelbart før vor Afgang taget en Passageer og hans Tjener ombord, en Hollænder, Mynheer van der Bosch. Det var en ung bleg Mand, af hans Tjener erfarede vi, at han var bosat i Yokohama i Japan, var taget til Singapore, for at gjenoprette sin ved Klimatet nedbrudte Sundhed, og havde der ventet Paarørende fra Batavia med det af Piraterne tagne Skib „Ospray". Taus stod den Arme den hele Dag ved Rælingen og saae mod Sydvest; selv Kommandeurens og Officerernes venlige Tiltale formaaede kun for et Øieblik at bringe ham ud af sin mørke Grublen; Matroserne vare ham ivrigt til Tjeneste, thi de kunde strax see at han var en flink Mand, og de havde alt modtaget flere Beviser paa hans Rundhaandethed, som bleve ydede paa en Maade, der i høi Grad forhøiede Værdien. Med eet Ord: vor Passageer var en af de Mænd, som indtage Hjerterne, uden at de behøve at gjøre sig nogen Uleilighed derfor.

Sørøveruvæsenet i det indiske Arkipel havde siden Midten af Aarene Fyrgetyve naaet en Høide og et Omfang, som aldrig nogensinde forhen. Det har altid været en Plage for Handelsskibene og begunstiges ualmindeligt af det tildeels overordentlig vanskelige Farvand med dets utallige Klipper og Øgrupper, der ikke alene skjænke Piraterne sikkre Tilholdssteder, men tillige gjøre det meget vanskeligt for større Skibe at nærme sig. Selv de af Hollænderne til Kystens Beskyttelse underholdte Krydsbaade med deres ottepundige Kanoner have et for stort Dybtgaaende, ere altfor plumpt byggede til at de med Kraft kunne forfølge de Indfødtes hurtige, fladbundede Skibe. Dertil kommer, at disse Indfødte, der

fordetmeste berufe sig med Opium, i deres mohamedanske Fatalisme kun lidet bryde sig om Livet, gjerne sætte det paa Spil for den mindste Bindings Skyld, og derfor ved deres Angreb storme frem med en saa frygtelig Heftighed, at de alene derved i mange Tilfælde seire. Men møder dem den selvbevidste Koldblodighed, der er eiendommelig for Europæeren, faae de en rolig Modtagelse og kastes de tilbage ved regelmæssig Krigskunst med overlegne Vaaben, saa forsvinder Rusen ligesaa hurtig som den er kommen, og den fanatiske Tapperhed forvandler sig strax til skammelig Feighed. Derfor angribe Sulu-Pirateme langt hellere kinesiske end europæiske Skibe, og de Sidstnævnte kun med stor Forsigtighed, naar de ere sikkre paa at have at gjøre med ufarlige Koffardiskibe og ere visse paa at være de Stærkere.

Er et Skib kommet i deres Vold, saa bliver hele Bemandingen uden Naade nedsablet; men undertiden lader man dog ogsaa enkelte Personer af Anseelse beholde Livet, for at udpresse Løsepenge for dem. Der afsendes da en Baad til den nærmeste europæiske Post, for at stille Fordringen. I Almindelighed bestemmes en nærliggende Ø til Udveerlingen, og denne skeer da punktlig efter Aftale. Befrygtes der Forræderi, bliver Baaden holdt tilbage eller Tidspunktet forsømt, da blive de Fangne ubønhørligt myrdede. Sørøveriet drives ikke alene af Malayer, der navnlig beboe Java og Sumatra, men ogsaa af et stort Antal af de Nationer, der beboe det indiske Arkipel og som deeltage deri med lige Iver og Dygtighed, saasom Balineser, Bugineser, Suluaner, Sumatraner, Makassaner, Kayaner, Dajakerne fra Øen Borneos Nordkyst o. s. v. Alle disse Røverstammer, der til fælles Diemeed forene sig i store Flotiller, føre indbyrdes Navnet Orang-Laut, d. v. s. Sømænd; Hollænderne kalde dem Lompongs,

formodentlig efter Residentskabet af samme Navn paa Sumatra, og Englænderne betegne dem sædvanlig som Sulu-Pirater. Som alt omtalt havde de i de sidste Aar været meget forvovne trods den Energi, som Radschaen Sir J. Brooke havde udfoldet imod dem; i Bugten ved Bruni havde en engelsk Eskadre for Størstedelen tilintetgjort en Flotille paa over hundrede Fartøier, og til Overflod havde Sultanen af Bruni, Muda Hassim, ladet Hovedet slaae af paa alle Flygtninge, der kom i Land, hvilke Hoveder, som Sagnet fortalte, bleve ham betalte af Sir J. Brooke med en Guinee pr. Stykke. Men desuagtet var der ikke indtraadt nogen Forandring til det Bedre. Tvertimod syntes Blodhævnen, der blandt disse Nationer er en hellig Pligt, at anspore til endnu mere forvovne Foretagender end forhen. Dertil kom hiin bekjendte, ubegribelige Bevægelse, som undertiden viser sig blandt Dajaks-Nationerne i en umættelig Higen efter — menneskelige Hjerneskaller, og som netop dengang syntes at være stærkt vakt. Da roe de paa deres smaae, flade, med en Mast forsynede Badongs (Kystfartøier) hele Mile ud i Søen, og vee det arme med kinesiske Kulis besatte Udvandrerskib, som de møde! De egentlige Lampongs betjene sig derimod paa deres Røvertog af Prauer eller Prahuer, større Fartøier med to korte Master med Seil af Palmebast, uden Dæk, men med en Art Tag af Katjanmaatter; de føre sædvanlige Kanoner, Lillas kaldede, som skyde Kugler paa et eller to Pund; dog skal der ogsaa være kinesiske Pirat-Dschunker med sex, ja endog med tyve eller flere Attenpundiger. Hæk og Boug paa Prauerne ere ophøiede, og de ere i det Indvendige forsynede med Roerbænke, med Plads for fireogtyve til tredsindstyve Mand, der ved stille Veir drive Fartøiet hurtigt frem med de lange Pagayer (Aarer). Paa enhver Prau er der

en Befalingsmand, Nacoda'en. Bemandingen er sjeldent bevæbnet med Geværer, men fører kun Landsen og den malayiske Kris, en farlig Dolk med en slangeagtig Klinge. Dajakerne derimod ere væbnede med Klewangen, det frygtelige, ovenfor brede Sværd, hvormed de kunne kløve en Jernstang i eet Hug. Paa Turban, Bælte og et kort Skjørt nær ere de nøgne, men deres Legeme er saa stærkt indgnedet med Kokusolie, at de i Afstand see ud som Skikkelser af poleret Bronce.

Alle disse Oplysninger skyldte jeg vor Tolk Foung-Tschi, med hvem jeg hurtig havde sluttet Venskab. Kineserne ere ellers ikke Folk, man kan have synderlig Sympathi for, de ere smudsige og ubehagelige; men han gjorde en Undtagelse, han var en sand Gentleman, bestandig anstændig klædt, uden dog at have opgivet sin Nationaldragt. Han talte Engelsk særdeles godt, desuden Hollandsk, Malayisk og Dajakernes Sprog. Om disse vidste han at fortælle meget Rædselsfuldt; ved et Overfald af Dajaker paa den Landsby, hvor han i sin Ungdom havde boet, var hele hans Familie bleven nedsablet paa det Grusomste, og han selv var kun med stor Nød sluppen derfra med Livet. Han var derefter draget til Batavia og derpaa til Sumatra, hvor han havde lært de forskjellige Sorog og var bleven en meget søgt og afholdt Tolk. Han havde giftet sig med en Hollænderinde, førte nu et fuldstændig europæisk Liv, og følte aldeles ingen Lyst til at vende tilbage til Kina.

De Ordrer, Lieutenant Mathisom havde modtaget, gik ud paa, at han skulde krydse en Uge mellem Kap Sirik og Sørøver-Øerne, en talrig Gruppe af ganske smaae Øer ved den nordvestlige Spidse af Borneo, og derved navnlig holde skarpt Udkik med de Sidstnævnte, der ere almindelige Smut-

huller for Piraterne. Vi skulde søge at opdage Vraget af „Ospray" saavelsom Resten af Barkens Bemanding, der muligen havde frelst sig i Baadene; efter Udløbet af denne Tid skulde vi seile til Sarawak, for der i Forening med „Seahorse" og „Thunderer" at stille os til Sir J. Brookes Disposition. Vi havde alt paa Singapores Rhed givet vor Kutter Udseende af et Koffardiskib, saavidt det lod sig gjøre. Lugerne vare lukkede og overmalede saaledes, at de ikke udefra kunde bemærkes, Seilene vare gjorte mindre og givet Snittet af en Koffardifarers. Foruden vore Tolv- og Attenpundigere havde vi paa Dækket to Svingbasser, som vare maskerede af Bomuldsballer. Marinesoldaterne turde saa lidt som muligt lade sig see paa Dækket i deres Uniform, Matroserne viste sig kun lidet og den ringe Tjeneste ved Seilene blev besørget af Laskarerne.

Aftenen den 17de September saae vi Palo-Montains Landemærke, et kegleformigt Bjerg, sandsynligviis af vulkansk Oprindelse, hvis Udløber danner Borneos nordvestlige Forbjerg. Vinden havde begyndt at tabe sig, og endnu inden Solen var gaaet ned, var der indtraadt et fuldstændigt Blikstille, hvilket naturligviis ikke forbedrede vort Humeur synderligt; for Sømanden er Bevægelse en Livsbetingelse og i længere Tid havde vi Allesammen været Fanger. Paa vort Kryds havde vi heller ikke bemærket det mindste Mistænkelige; vi havde ikke mødt Andet end det til Vandspeilet nedbrændte Vrag af en kinesisk Wankang, sandsynligviis et af de Udvandrerskibe, der gaae til Sunda-Øerne. Men det kunde ikke sees, om Ulykken var skeet ved et Tilfælde eller om det var Sørøveres Værk.

Imidlertid vare vi paa vor Post; vi befandt os netop paa et af de farligste Steder, i hvis Nærhed „Ospray" var

bleven taget. Vi lode et Anker falde, Skytsets Ladninger bleve fornyede, Vagterne fordobblede. Men, skjøndt disse flere Gange om Natten vilde have hørt dæmpede Aareslag i Nærheden, forbleve vi dog uanfægtede og vi ærgrede os næsten derover. Blikstillet vedblev og den vidunderlig smukke Morgen var os kun en ringe Erstatning. Vi laae omtrent sex engelske Mile fra Kysten; tydeligt kunde vi see de hvide Kampongs skimte igjennem de mørkegrønne Arrutræer, der atter overragedes af ranke Kokuspalmer, bag Skovbræmmen steg de takkede Bjergstrækninger iveiret og smeltede i det vide Fjerne sammen med Himlens ubeskrivelig rene Blaa. Om vor Kjøl legede i det krystalklare Vand talrige grønne Søslanger med spidse Hoveder og funklende Øine, Fiske med Guld- og Sølvskjæl, Sødjævler, medens eventyrlige Sprøitefisk og Polyper tumlede sig mellem Nautilusarter, Meduser og Mollusker; Albatrosser og Søørne fløi omkaps med den høst skrigende Kormoran og Landfugle med brogede Fjer hvilede paa vore Rær og Stænger.

Men nu begyndte ogsaa et andet Skuespil at vise sig. Gjennem vore Kiggerter saae vi, hvorledes der hist og her gik Baade ud fra Land og nærmede sig med raske Slag af Pagayerne; det varede ikke længe førend vi vare omringede af et stort Antal smaae Prauer og Bandongs; men det var dog kun de Baade, som overalt her paa disse Kyster drive Handel med Levnetsmidler og udbyde Pisang, Kokusnødder, Mangostaner, Jambus, Fiske, Aber og Fugle til Salg. Tolken underrettede dem om, at de ikke maatte komme ombord; men da desuagtet en dristig Petombang (Afkom af en Kineser og en Dajakkvinde) leende roede nærmere, vistes der ham et Gevær, der bragte ham til at tage Flugten i en Fart.

Imidlertid havde Mynheer van der Bosch talt ivrigt med vor Øverstkommanderende; derpaa svang han sig op i Vanterne og kaldte paa en Prau, hvori der befandt sig fire Malayerinder; disse kom uden Frygt nærmere og Hollænderen begyndte nu en Samtale med dem i deres eget Sprog; det lod dog ikke til, at han fik Stort at vide, thi med en smertelig Hovedrysten vendte han sig bort, efterat have kastet en Haandfuld Penge ned i Prauen. Foung-Tschi, der imidlertid forsigtigt havde holdt Øie med Baadene, henvendte sig nu til Kommandeuren; Lieutenant Davies, Hollænderen og Baadsmanden kaldtes til og der blev holdt Raad. Vi saae tydeligt, at der var Noget paafærde, og idet Tolken gik forbi mig, hviskede han: „Pas paa! Ifald det ikke snart begynder at blæse op, bliver det til Alvor." Det var ogsaa i Sandhed paafaldende at see, hvilken eiendommelig Bevægelse der var imellem de om os forsamlede Viktualiebaade. Smaae, med fire Aarer forsynede Bandongs fløi i forskjellige Retninger fra Kysten hid til os, og efter et kort Ophold enten tilbage igjen eller mod Vest; det lod heller ikke til, som om Sælgerne brød sig stort om at slaae en Handel af, de med Mænd bemandede Baade trak sig efterhaanden ganske tilbage, kun de, der betjentes af Kvinder, holdt sig endnu nogen Tid rundt om Skibet, tilbydende i deres Lands Sprog ristet Riis og Høns med gule Fødder, der have det bedste Kjød. Men da Solen steg høiere bleve endelig ogsaa Kvinderne kjede deraf og roede langsomt hjem. Men vi søgte Skygge under de fugtede Seil for at faae os en Luur i den kvælende Middagshede.

Henimod Aften kom atter nogle Baade, for at iagttage os. Aabenbart vidste de Indfødte ikke rigtig, hvad de skulde tænke om os, de syntes ikke ganske at stole paa Kutterens

fredelige Udseende, men de kunde heller ikke godt ansee den for et Krigsfartøi, da Ingen uden de indiske Laskarer og Hollænderen havde viist sig ovenfor Skandseklædningen. Men Alt var paa Dækket parat til Fægtning; Geværer, Piker, Entrebiler stode om Stormasten, Skrinet med Fyrværkerisager var aabnet, Skytset i bedste Orden og Skibslægen udbredte sine uhyggelige Bestik. Foung-Tsch' spaaede med den største Bestemthed et Overfald og Lieutenant Mathison syntes at være af samme Mening. Vor Mynheer van der Boschs Sindsbevægelse var overordentlig, han talte den Dag mere end han havde gjort hele Ugen iforveien. Engang hørte jeg, hvorledes han bad Kommandeuren om at give ham Giggen, for at seile med den iland, men det blev afslaaet paa det Bestemteste. Derefter bragte hans Tjener Pieter et heelt Arsenal af Vaaben op paa Dækket; jeg beundrede derimellem prægtige Pistoler og en saakaldet Buk, en dobbeltløbet Bøsse, som blev ladet paa det Omhyggeligste.

Solen dalede, paa Horisonten viste sig den for hine Bredegrader eiendommelige Flimren i Luften, som pleier at bebude Vindens Komme. Lieutenant Mathison traf med Hensyn hertil sine Forberedelser. Ved Skumringens Indtræden viste sig paa Land, hvor man allerede ved Hjælp af Kikkerterne havde bemærket en stærk Bevægelse, en Række efterhaanden antændte Blus, hvis regelmæssige Fordeling ikke lod Tvivl om, at de jo vare bestemte til Signaler. Der var over hundrede saadanne Bauner, der endog strakte sig ud i Søen og altsaa syntes anbragte paa Fartøier. Uagtet vistnok Hjertet bankede stærkede hos mangen En blandt os, der endnu ikke havde været med i et Slag, især da vi kjendte den ubarmhjertige Fjende, med hvilken vi sandsynligviis vilde faae at gjøre, saa lod dog Ingen af Mandskabet sig mærke

dermed. Tvertimod brændte vi Alle af Begjærlighed efter at øve Gjengjældelse mod de Kannibaler, af hvis Færd Foung-Tschi havde givet os de grædseligste Skildringer.

Midt om Natten blev jeg vækket: „De komme!" raabte Matrosen til mig; i et Nu vare alle Mand paa Dækket, ikke en Eneste kom for seent. Natten var klar og stille; ingen anden Lyd end en fjern Brusen trængte til os; det var det dæmpede Aareslag af talrige Fartøier; gjennem Natkikkerten saae man tydeligt, at de i en vid Cirkelbue nærmede sig vort Skib. I faa Minutter var Enhver paa den ham anviste Post; der var paalagt den største Stilhed, og desuagtet var det forunderligt, med hvilken Orden og Præcision enhver Mand gjorde sin Pligt. Jeg havde faaet en Hæderspost; med to Marinesoldater og en Laskar stod jeg paa Skandsen til Betjening af den derværende Svingbasse; desuden befandt sig her paa dette ophøiede Sted Kommandeuren, Lieutenant Davies og en Signalmand, og som Frivillige Hollænderen og hans Tjener. En lang, ængstelig Time hengik, Piraternes Flotille var nu i Nærheden, alt laae jeg bag min Kanon og maalte Afstanden, Soldaten ved Siden af mig rakte Lunten hen til Kulbækkenet — da vinkede Lieutenant Mathison og forbausede saae vi over Bagstævnen ud i den mørke Kreds, der havde trukket sig rundt omkring os, dog uden endnu at være i paalidelig Skudvidde. Baadene standsede pludselig som ved et fælles Signal; et Lys flammede op, derefter et andet og paa eengang belyste to høie Ildstøtter en sælsom, frygtelig Scene. Kommandeuren havde med Spænding seet i Kikkerten, nu lod han den tænderskærende synke med det Udraab: „De Skurke!" Van der Bosch greb Kikkerten, men ikke saasnart havde han kastet et Blik gjennem den førend han tumlede tilbage og vilde uden Pieters stærke

Arm være styrtet om paa Dækket. Vi Andre vare uden Kikkert ikke i Begyndelsen istand til at see Alt tydeligt, men faa Minutter efter vare Prauerne saa nær, at vi kunde see et Skuespil af den meest raffinerede Ondskab, en saa djævelsk og listig Forholdsregel, der kun kunde udruges af saa afskyelige Barbarer som dem, der nu i Hundredeviis omringede os, higende efter at drikke vort Blod. Fra to store Prauer, der i ikke stor Afstand fulgte hinanden i Kjølvandet, belyste grelle Flammer fra Harpix i Kobberkjedler to Ulykkelige, der vare bundne til Masten. Det var to Hvide, en Mand og en Kvinde. Den Første, i den forreste Prau, var ganske nøgen; paa Skjægets eiendommelige Form kunde man kjende den brittiske Sømand; han raabte flere Gange til os, men uforstaaeligt, indtil sandsynligviis en Knevl lukkede hans Mund. Paa den anden Prau var en Kvinde bunden til Masten, ogsaa hun var nøgen indtil Hofterne, lange blonde Haar flød ned og indhyllede hendes Bryst som med et Slør.

Jeg veed ikke om Raseri eller Medlidenhed var den meest fremtrædende Følelse hos os ved denne frygtelige Scene. Aabenbart var det Umenneskernes Hensigt, ved dette græsselige Middel at forhindre os fra at rette vore Kanoner mod dem. Og Beregningen var ogsaa temmelig rigtig. Thi ikke saasnart var Mynheer van der Bosch kommet sig af sin Afmagt, førend han styrtede hen til Kommandeuren og med det lidenskabeligste Udtryk bad ham om, ikke at lade skyde. „Der, der, — Pigen der," raabte han og udstrakte sin skjælvende Haand — „hun er — hun er min Brud!" Som et Tordenslag ramte disse Ord os alle. Arme, ulykkelige Mand! Thi hvor gjerne end den brittiske Sømand vil udøve Barmhjertighed, kan han, tør han det ikke, naar hans

Landsmænds Liv og Statens Eiendom staaer paa Spil. Dybt rystet vendte Lieutenant Mathison sig bort — fortvivlet vred van der Bosch sine Hænder, men da syntes han pludselig at opmande sig, han vinkede ad sin Tjener, greb den dobbeltløbede Bøsse og begge stillede sig skudfærdige bag Skandseklædningen.

Og nu lød høit og klart som fra en Klokke vor Befalingsmands første Kommandoord. Hvorledes skal jeg beskrive, hvad der nu kom? Signaltrompeten lød, Baadsmandens Pibe kaldte, Lyskuglerne steg op og forvandlede Nat til Dag, op fløi Lugerne, fra Styrbord og Bagbord knagede Bredsiderne og udøste en Regn af Kardætsker og Kugler paa de overraskede Pirater; min Svingbasse sendte sin Kugle med sin gamle prøvede Sikkerhed paa den forreste store Prau og og traf den i Bougen mellem Vind og Vand, som den store Forvirring og det indstrømmende Vand i Fartøiet noksom viste. Fra Sørøverflotillen lød paa samme Tid Muslinghorn, Gongong'er og et frygteligt Hyl, Lilla'erne sendte deres smaae Kugler mod Kutterens Beklædning uden at gjøre Skade, brændende Pile og Brandkugler naaede den heller ikke og ligesaa lidt de af og til affkudte Musketkugler. Planen fra Sørøvernes Side var godt lagt, og den hele Ordning af Angrebet vidnede om en dygtig ledende Haand. Men den pludselige Demaskering af vort Fartøi som en velarmeret Krigskutter og de frygtelige Salver, med hvilke det modtog dem, havde strax bragt Forvirring blandt Piraterne. Dajakernes Bandongs søgte derfor hurtigt at komme udenfor Skudvidde, Lieutenant Davies lod derpaa de paany ladte Kanoner rette saaledes, at de kunde modtage de muligt Tilbagevendende paa en kraftig Maade; derpaa fløi han hen til Bougen. Her havde en Prau, understøttet af flere Bandongs,

trods den velrettede Ild fra Svingbassen skudt sig hen under Bougsprydet, alt rede vilde Skikkelser paa Klyverbommen, djævelske Ansigter dukkede op over Skandseklædningen; men det var kun et Øieblik, Svingbassen brummede igjen, fra Klyverbommen fløi de lemlæstede Legemer i Luften, en Musketsalve kastede de Opklattrede ned i Dybet, og paa Dækket vred to mørkebrune Skikkelser sig hjælpeløse i Matrosernes Kæmpearme, som i en Haandevending havde bundet dem.

Imidlertid vare vi paa Skandsen ikke uvirksomme. Et andet Skud havde demonteret Lillakanonen paa den alt beskadigede Prau, men den anden større var alt kommet nærmere; den førte to stærkere Stykker Skyts, alt fløi Splinterne rundt omkring os, flere Kugler vare slaaede ind i Kahytten — men endnu bestandig tøvede vi med at rette vore Skud paa den vilde Menneskemasse, i hvis Midte den bundne Piges rørende Skikkelse med fremad bøiet Hoved, aabenbart afmægtig eller maaskee endog død, advarende viste sig for os. Tæt ved Siden af hende og høit over alle de Andre stod en mørk, hvidhaaret Olding, prægtigt klædt og med den blinkende Kris i Haanden. Utvivlsomt var det Prauens Befalingsmand. Med triumferende Mine svang han Vaabnet som om han vilde støde det i den Ulykkeliges Barm — da lød tæt ved os et kort, skarpt Knald, og vi saae Nacodaen styrte baglænds midt imellem sine Folk, der udstødte et fortvivlet Hyl. Det var van der Bosch, der havde skudt, hans uforlignelige Gevær havde gjort sin Skyldighed paa en næsten utrolig Afstand.

Strax efter lød Muslingehornene, og Signalildene slukkedes — alt svømmede Bandongerne i stor Afstand og Prauerne vendte sig til Flugt. Da krusede sig pludselig Havets forhen saa speilglatte Flade, Vinden friskede op.

„Ned med Baadene!“ lød Kommandoordet, aldrig før havde de løbet saa let ud af Taljerne; efter faa Øieblikkes Forløb vare Jollen og Storbaaden i Vandet, Aarerne pidskede Strømmen, vi optoge Jagten, medens Kutterens Seil udfoldede sig og fangede Vinden. Jeg befandt mig i Storbaaden med van der Bosch, som var den Første, der var sprungen ned; naturligviis satte vi efter Prauen med Pigen. „Tusinde Guineer til Mandskabet, naar vi frelse hende!“ havde Hollænderen raabt, men det behøvedes ikke, for at anspore os. Desværre var Prauen alt langt forud, den var stærkere bemandet og havde maaskee to Gange saamange Aarer som vi; derimod var vor Baad skarptbygget, lettere og fuld af kjække Gutter. Jollen saae vi — Dagen begyndte netop at grye — naae den anden Prau og tage den i Besiddelse; den syntes forladt af sit Mandskab; ufortrødent fortsattes Forfølgelsen af den anden Prau; den holdt af mod Sydost og da den nu havde Seil oppe, maatte vi befrygte, at den vilde undslippe. Fortvivlet var van der Bosch sunken ned i stille Bøn i sin Tjeners Skjød, men aldrig er nogen Bøn bleven opfyldt hurtigere og paa en skjønnere Maade. Hys! hvad var det? Et Kanonskud — og til Luvart! Og der i den opgaaende Sols første Straaler hvilken Røg! En Damper — det er ingen Feiltagelse — Hurra! Det er „Thunderer“! Nu er den nær, hal ud, Manne, paa dem! Hip, hip, hip! Hurra for Gammel-England. Ja, det var Hjælp i rette Tid; Dampavisoen bruste hid og afskar Prauen fra Landet, fra Vindsiden kom Kutteren under det fulde Pres af Seil, og ovenikjøbet nærmede sig nu ogsaa Jollen, for at tage Deel i Jagten. Den forfulgte Praus Mandskab syntes et Øieblik raadvild, men derefter fulgte det sine Kammeraters Exempel, vi saae en

Mængde mørke Legemer styrte sig ud i Vandet, derpaa gyngede det forladte Fartøi om paa Bølgerne, der nu vare komne i Røre. Efter faa Minutters Forløb laae vi tætved det, van der Bosch svang sig over — men med et Smertensskrig foer han tilbage. Paa Fokkemasten hang den bundne Pige oversprøitet med Blod, af hendes Bryst ragede Grebet af en Kris frem, og for hendes Fødder laae den skudte Nacoda. En Rædselsgysen betog os Alle ved dette Skue; heldigviis var Saarlægen med i Storbaaden, han traadte til. „Hun lever!" raabte han; „hun er kun ganske let saaret!" Og han trak Kris'en ud og svang den triumferende i Luften; det farlige Vaaben var gaaet igjennem under Armen, havde kun sønderskaaret Kjøddelene og boret sig ind i Masten.

Medens Lægen med den gamle Pieters Hjælp skar den saarede Pige løs og forbandt hende, var van der Bosch kommen til sig selv; Overgangen fra den dybeste Smerte til den høieste Glæde gjorde ham stum; han sank paa Knæ — vi stode omkring med Huen i Haanden og forenede os med ham i en stille Tak til Gud, der saa vidunderlig havde frelst den unge Pige. Da han reiste sig, raktes der ham en hvid, skjælvende Haand fra en overkastet grov Soldaterkappe, og blaae, i Taarer svømmende Øine saae op til ham.

Imidlertid havde Jollen i Forening med „Thunderer" og dennes Baade rømmet frygtelig op mellem de svømmende Pirater. Ikke Mange af dem naaede Land, hvor imidlertid Detachements af Strandvagter, der vare beordrede hid fra Sarawak, sprængte frem og tilbage paa deres vilde Heste og huggede ned, hvad Flintekuglerne og Bølgerne havde sparet. Der blev kun gjort faa Fanger, og disse bleve senere knyttede op uden Naade. Dampskibet, som var bleven sendt af Resi-

denten, for at tage os paa Slæb i Blikstillet, og som ved vor Kanonade havde faaet Hastværk, tog Hollænderen og hans frelste Brud ombord. Storbaad og Jolle vendte tilbage til Kutteren. Paa denne, der kun havde et Par let Saarede, forefandt vi den til Masten paa den anden Prau bundne Mand, men desværre i en trøstesløs Tilstand. Det var Kapitain Shaw fra Barken „Ospray"; ham havde Kris'en bedre rammet, han havde kun nogle faa Timer tilbage at leve i og var aldeles uden Bevidsthed. Af Frøken van Gaasbeck, Mynheer van der Bosch's Brud, erfarede vi senere de nærmere Omstændigheder ved Overfaldet: Ledsaget af to hollandske Kammerpiger og en Malayerpige havde Damen indskibet sig i Batavia med „Ospray", som paa sin Fart til Shanghai vilde lægge an ved Singapore; her skulde hun vies til sin Forlovede og derefter reise med ham til Japan. Modvind havde bragt Barken ud af sin Kours og den var dreven ind ved Nordvestkysten af Borneo. Her blev den ved høilys Dag angreben af den samme Sørøverflotille, som senere søgte at binde an med os, og taget efter en fortvivlet Modstand. Hele Bemandingen blev uden Barmhjertighed nedsablet; hvad der var bleven af Frøken van Gaasbecks Ledsagerinder, havde hun ikke erfaret, kun hun selv og Kapitainen bleve skaanede, fordi Sørøverne haabede at faae en anseelig Løsesum for dem. Der blev sendt et Bud med Fordringen derom til den hollandske Resident i Pontianak, medens de Ulykkelige, efterat „Ospray" fuldstændig var bleven udplyndret og nedbrændt, bleve bragte hen til en lille Ø. Her bleve de bevogtede i afsondrede Hytter og ret godt forpleiede, indtil Efterretningen om vor Kutters Ankomst naaede Piraterne inden endnu Budet kunde være tilbage fra Pontianak; hvad der da videre skete er alt fortalt.

Nacodaens Lig paa den store Prau opklarede alt Øvrigt. Endnu samme Aften løb vi ind paa Rheden ved Sarawak og fik strax Besøg af Radschahen, Sir J. Brooke, der seilede os imøde paa sin prægtige Yacht. Han saavelsom flere af hans talrige, eventyrligt brogede Følge gjenkjendte i Liget den saa berygtede Prinds Amon. Denne Olding havde i Løbet af tredive Aar holdt hele Borneos Nordvestkyst i stadig Frygt og Spænding, og der gaves intet saa bekjendt og man kan vel sige blandt Folket intet saa hædret Navn som hans. Han var femte Søn af Sultan Uman Aka Mudia af Sambas. Efter sin Faders Død gjorde han Oprør mod sin ældre Broder, Faderens Efterfølger, men kunde trods sin Tapperhed og Snedighed ikke holde sig mod Sultanens Overmagt. Prinds Amon anfaae det derfor rigtigst, ved passende Leilighed at forsone sig med ham, han fik et aarligt Pengebeløb og kastede sig med Iver over Sørøverhaandværket. Han forstod at organisere sine Tilhængere paa en udmærket Maade og bestandig vidste han at undgaae alle Europæernes Efterstræbelser. Stor var derfor de Indfødtes Jammer over den gamle Mands Død, der trods alle sine Niddingsgjerninger blev af dem betragtet som en stor og ædel Helt, og endnu større blev den, da den ubønhørlige Radschah lod hans Lig klynge op ved Siden af fire fangne Pirater.

Efterat vi havde opholdt os en Dag paa Rheden ved Sarawak bleve vi beordrede tilbage til Singapore. Den unge frelste Dame var bleven forsynet med de nødvendige Klæder af Lady Brooke, og hun og hendes Forlovede fulgte nu med os. Det gik nu atter vestpaa; men paa Grund af stadig Modvind naaede vi først Singapore efter ni lange Dages Forløb. Her fik vi strax Landlov og en heel Uge vare vi Dagens Løver. Overalt modtoges vi med den

største Venlighed, men dog intetsteds hjerteligere og smukkere end i Mynheer van der Boschs Bungalo (Landsted); han betragtede os Alle, ligened til Skibsdrengene, som sine Gjæster saalænge vi vare i Land. Og et smukt Skue var det, da vi Alle, Mand for Mand, stode i bedste Søndagspuds i Kirken, for at overvære den vakkre Mands Vielse med Frøken van Gaasbeck, der nu atter blomstrede som en Rose, og et ikke mindre skjønt Skue var det at see os samlede i Bungaloens Have om den mægtige rygende Bolle under Kasuariner, Muser, Palmer og Bambus, der vare forbundne med Guirlander af farvede Lamper. Brusende lød Musiken fra den oplyste Sal, men hvor overdøvedes den ikke af vore kraftige Hurraraab — og hvor smuk var Bruden ikke, da hun traadte frem under Verandaen og smilende og glad klinkede med Enhver af os — ja, det var en uforglemmelig Aften. Enstemmig havde Mandskabet paa „Mariner" afslaaet Mynheer van der Boschs tusinde Guineer, men den vakkre Herre føiede et andet Tusinde til i „sin Hustrues Navn" og skjænkede Kapitalen til Stiftelsen for gamle Sømænd. Hil ham! Kun en kort Tid opholdt han sig i Singapore og reiste med sin Kone til Yokohama. Enhver af Besætningen fik en Erindring fra ham, og den vakkre Foung-Tschi tog han med sig, for at give ham en fast Ansættelse.

Endnu bleve vi omtrent tre Uger paa Singapores Rhed, men fik ingen Leilighed til igjen at forsøge os mod Lampongerne. Det Værk, som vi med saa god Lykke havde paabegyndt, fortsatte Skibene „Seahorse" og „Thunderer" om muligt endnu mere grundigt. Piratvæsenet langs Borneos Nordvestkyst blev næsten ganske udryddet for en lang Række af Aar. Rigtignok hed det, at de lode de Uskyldige

undgjælde sammen med de Skyldige, men hvem er istand til under slige Omstændigheder at udøve fuldstændig Retfærdighed!

En Valplads.

(Af All the Year round.)

Det var en klar Oktoberdag, ingen Sky var at see paa den rene, blaa Himmel, og Versailles viste sig fra sin allerbedste Side, som det laae der, badende sig i Solens Straaler. Tydsklands sorte og hvide Flag vaiede vel over det, og paa Place d'Armes saaes preussisk Feltartilleri; men de gode Folk i Versailles vare allerede blevne vante til saadanne Syn, og skjøndt flere end En kastede bedrøvede Blikke paa Flaget og sukkede efter den Tid, da den livlige Trikolor skulde indtage dets Plads, forstod Byens Indvaanere dog altfor godt deres eget Bedste til at vise Tegn paa et ugjæstmildt Sindelag mod de Fremmede. Det var nu over Middag, og efter at have spiist Frokost i Hotel des Reservoirs nøde Armeens Store i Ro og Mag deres Cigarer. Prindsen af Hohenzollern havde besteget sin sorte Hest, Prindsen af Würtemberg stod ved Siden af sin mælkehvide Araber og knappede sine Handsker, inden han svang sig i Sadlen. Alt var stille rundt om; selve Vinden syntes at tie og lytte.

Et Kanonskuds mægtige Drøn afbrød med Et Stilheden.

Med tilbagetrængt Aandedræt lyttede jeg efter det næste. Den lille Slagterdreng tætved mig satte sin Kurv fra sig, og stod stille og ubevægelig med foroverbøiet Hoved, lig en Hund, der spidser Øren. Nogle unge Damer, som stode i Begreb med at tage en Spadseretour i Parken, standsede ogsaa og syntes uvisse, om de skulde gaae videre eller vende tilbage til Hjemmet. Deres Beslutning var dog snart tagen, thi Kanonerne begyndte atter at dundre, og smaae, hvide Røgsøiler, der viste, hvor de exploderende Bomber sloge ned, trak hen over Træerne. Tys, hvad er det for en skingrende Lyd i det Fjerne? Et Trompetstød naturligviis. Det gjentages paa nærmere Hold, og jeg kan snart see Advareren standse paa et Punkt ligeoverfor mig, sætte et Messinginstrument for Munden og gjentage Allarmsignalet. Dets Virkning er lig et elektrisk Stød. De høie militaire Herrer kaste deres Cigarer bort og svænde deres Sabler fastere om Livet; Nogle ile tilbage til Hotel des Reservoirs for at tømme et Afskedsbæger, Andre kaste sig paa Hesten og jage afsted til deres Regimenter, medens igjen Andre staae stille, høre opmærksomt efter Kanontordenen fra Mont Valerien eller gribe en Vens Haand for at sige Farvel, maaskee for stedse.

Efter nogle faa Øieblikke var hele Pladsen fuld af travle, ivrige Mennesker. Soldaterne mylrede frem fra alle Sider. Men der var ingensomhelst Tummel eller Forvirring. Hver Mand vidste, hvor hans Division, Regiment og Kompagni stod, og følgelig hvor han havde at begive sig hen. Og hver Mand fremstillede sig, ikke een savnedes. Snart lød Raabet: „Marsch, afsted!“ og i tætsluttede Geledder, med Hjelme og Bajonetter blinkende i Solskinnet og vaiende Faner droge det mægtige Preussens Stridsmænd under Trommernes Hvirvlen ud af Byen, Mange for at lide en

kvalfuld Død. Der saaes ligesaa lidt noget Tegn paa Frygt eller Modvillie til at gaae i Kampen, som Antydning til Skryderi; hver Mand syntes blot at tænke paa den Gjerning, han havde at udføre, og at have besluttet at udrette den vel; de sammenpressede Læber og det faste, rolige Blik vidnede tilfulde herom. Byens Folk gjøs, idet de saae dem marschere afsted, og mangen smuk, ung Pige blegnede maaskee ved Tanken om, at hendes Forlovede, som havde sagt hende Farvel for tre Maaneder siden, nu skulde møde disse frygtelige Preussere. Derefter kom Feltartilleriet. Hver Kanon fulgtes af otte Artillerister og blev trukken af sex stærke Heste. Saa red Kavalleriet forbi, de skrækindjagende Uhlaner i Spidsen, og bagefter dem de raske, glimrende Dragoner og svært ekviperede Kyrassérer. Idet Skaren passerede forbi mig, faldt mit Blik paa en prægtig Landeværnsofficeer. Jeg havde flere Gange lagt Mærke til denne Mand og beundret hans krigerske Skikkelse; urokkeligt Mod stod skrevet i det rolige, mandige Aasyn, og hans Legemsbygning kunde med Rette kaldes herkulisk. Idag var hans ellers saa klare Blik formørket som af hemmelig Sorg. Hvad kunde der være iveien med ham? Jeg vidste det ikke, men følte mig uimodstaaelig hendragen til ham og fulgte hans blanke, sorte Hjelm med mit Blik, indtil han var forsvunden i det Fjerne.

De fleste Tropper var snart ude af Versailles; kun et Vagtmandskab var tilbage i Slottet, og udenfor Byens Porte saaes endeel Piketer med lange Tændnaalsgeværer. Paa begge Sider af Germainveien havde Grupper af Tilskuere samlet sig; de snakkede ivrigt sammen i en dæmpet Tone, men den summende Lyd at deres Stemmer ophørte pludselig ved Synet af en Trop Uhlaner. Med hævede Landser og

de smaae sorte og hvide Vimpler flagrende i Vinden droge de forbi; efter dem kom en aaben Vogn, trukken af fire Heste. Kongen og Grev Moltke sad i den; begge saae alvorlige ud og vare indviklede i en ivrig Samtale. Den kongelige Stab, bestaaende af Officerer, iførte de forskjellige Uniformer, som sees i den store Armee, fulgte efter Vognen. Saa kom et Antal Rideknægte, hver førende en Hest ved Tøilen, og tilsidst nok en Trop Uhlaner. Saasnart Toget var draget forbi blev der Liv og Røre blandt Hoben, og ved Lyden af den sig nærmende Slagtummel raabtes: „Vive la France!" „A bas les prussiens!" Raabene gjentoges af den i Gader og Alleer forsamlede Mængde, men snart sagtnede Støien paany, idet nok en Trop Ryttere viste sig. Det var Kronprindsen af Preussen med sin Stab. De rede hurtigt forbi. Paa et Vink af to Officerer, som vare Venner af mig, fulgte jeg efter dem. Ogsaa jeg var tilhest, og vi rede i Galop hen til et Sted, hvorfra vi fuldkommen kunde overskue Slagmarken. Paa Skraaningen ved Mont Valerien stode omtrent 12,000 Franskmænd i tætte Masser. De vare opstillede lige under Fortets Kanoner, og havde to til tre mindre men ligeledes tætsluttede Troppemasser ved hver Flanke. Nedenfor dem, ved Foden af Skraaningen i sydvestlig Retning, angrebe de Franske med stor Heftighed niende og tiende preussiske Divisions Linieregimenter. De preussiske Forposter og længst fremskudte Tropper bleve drevne tilbage til Hovedstyrken, og de Franskes Operationer syntes rettede mod Landsbyen Bougival, som ligger tætved Seinen. Mellem den og Garches, som ligger paa den anden Side af Landtungen og ligeledes nær Floden, er den skraa Slette opfyldt af Skovstykker, der strække sig henimod Vaucresson, og i disse afventede Preusserne Franskmændenes Angreb. Dette skete

paa en eiendommelig, men kjæk og rask Maade; foran Tirailleurerne kom nemlig to Feltstykker samt en Mitrailleuse, som Hestene trak afsted over Stok og Steen i stor Fart; med Et vendtes Kanonernes Mundinger mod Fjenden, og Artilleristerne rettede en levende Ild mod Skovene, hvor Preusserne stode. De havde imidlertid intet let Arbeide, thi selv uden Ly og Dække staae Preusserne som Mure, og beskyttede af Huse og Træer ere de næsten urokkelige. Geværsalver knaldede uafladelig, og Røg syntes at opstige fra hver eneste Plet. De under Mont Valeriens Kanoner posterede franske Tropper rørte sig ikke af Pletten den hele Dag, men skjøde uafladelig paa de tilhøire for Bougival staaende Preussere. Det svære Skyts var heller ikke uvirksomt, thi af og til overdøvedes Geværsalvernes Bragen af Kanontorden fra Fortet, medens den infernalske Musik stadig akkompagneredes af Mitrailleusernes Rat—ta—tat. Hvor forfærdelig denne Lyd klinger under Slagets Tummel kan Ingen forestille sig.

Omtrent Klokken halvfire syntes de Franske at rykke frem med forøget Kraft og Iver; deres Maal var den Bakkekam, hvor Preusserne havde taget Stilling. Men hvor var det dødbringende preussiske Artilleri vel henne? Pludselig syntes de Franske at faae Øie paa en ny Fjende i deres Flanke, thi de standsede, og begyndte langsomt at vige under et Slags Krebsgang. Den skjulte Fjende havde endelig ladet sig tilsyne; i saa tætsluttede Geledder som muligt rykkede Landeværnet af Garden frem, og gik løs paa de Franske. Disse trak sig tilbage i stor Uorden, en heel Skare kastede sine Vaaben fra sig og flygtede. Endeel Kavalleri styrtede nu frem til Angreb, forsvandt i Røgen, kom ud igjen, og sprængte op ad en Bakke. To til tre Ryttere faldt, men de

to Kanoner og Mitrailleusen bleve tagne. Efterat have afslaaet Udfaldet begyndte Tydskerne at trække sig tilbage; Klokken var nu omtrent halvfem, Franskmændene fattede nyt Mod og syntes tilbøielige til at fornye Kampen, men General Kirchbach var altfor klog til at forfølge sin Seir, da han derved vilde udsætte sine Folk for at blive dræbt som Fluer af Mont Valeriens Kanoner. De Franske sendte Fjenden til Afsked nogle faa Bomber, som under deres Explosion oplyste Mørket, og vendte saa tilbage til deres Forter, deres Hovedstad og deres Volde, for at berette de forventningsfuldt ophidsede Parisere om deres Bedrifter eller sørge over Styrken af det Jernbælte, som Tydskerne have lagt omkring Byen.

Den sidste Salve var affyret, og Natten brød frem kold, mørk og sørgelig. Jeg fulgte nogle Ambulancer til Slagmarken, fik fat i en Lygte og vandrede affted paa egen Haand, for at yde Saarede og Døende hvad Lindring jeg formaaede. Til den Ende havde jeg medtaget en stor Læderpose indeholdende Charpi, Bandager, Instrumenter etc., to Flasker Brændevin samt en Flaske Vand. Jeg skal aldrig glemme den Gysen, som overfaldt mig, idet jeg kom henimod Valpladsen. Jeg banede mig Vei gjennem Skoven som jeg bedst kunde. Ved Lyden af en dyb, smertelig Stønnen mandede jeg mig op, og gik lige hen til det Sted, hvorfra den kom. Jeg fandt der en stakkels saaret Preusser, som i Begyndelsen ikke syntes at lægge Mærke til mig. Han var næsten fra sig selv af Smerte og led forfærdeligt. Paa mit Spørgsmaal om, hvor han var saaret, gav han til Svar, at det var i Underlivet. Jeg tog en Flaske Opium ud af min Pose og gav ham 15 Draaber i en Smule Vand. Han modtog Medicinen med Taknemmelighed og uden at

gjøre et eneste Spørgsmaal. Paa et lille Kort skrev jeg nu paa Tydsk: „Saaret i Underlivet, saaet femten Draaber Opium", og fæstede det midt paa Brystet af hans Kappe. Derefter lagde jeg Charpi, dyppet i Vand, i hans Saar, bad ham huske paa Kortet, ifald en anden Læge skulde tage ham under Behandling, svøbte ham saa godt som muligt ind i Kappen og gik saa videre for at opsøge andre Lidende. Der var desværre nok af dem. Tilhøire, tilvenstre og i Fronten, kort fra alle Kanter lød Skrig og Jamren; tydske Saaredes „Herrn Jesus!" var blandet med Franskmændenes klagende „Mon Dieu, mon Dieu, mon Dieu!" Nogle sade paa Jorden, Andre lænede sig mod Træerne, Nogle raabte paa Vand, Andre paa Hjælp. Jeg ønskede næsten, at jeg ogsaa var bleven saaret; det var saa skrækkeligt selv at være uskadt, uden at kunne hjælpe Alle. En Soldat var skudt tvers igjennem Brystet og kunde ikke tale, men medens jeg forbandt en saaret Kammerat ved hans Side, trak han idelig i mit Frakkeskjød, og hvergang jeg vendte mig om, pegede han med en bønlig Mine paa sit Saar. Der var noget saa Hjerteskærende i hans stumme Bøn og anraabende Blikke, at min Bevægelse næsten overvældede mig. Ved Siden af ham sad en Franskmand, som hele Tiden udstødte jammerlige Hyl, hvorved jeg fik Mistanke om, at det i Grunden ikke var saa farligt med ham. Ved nærmere Undersøgelse viste det sig ogsaa, at han kun havde faaet en Kugle i det Tykke af Læggen. Det var snart gjort at tage den ud, men om jeg havde sat Staklens Been af uden at kloroformere ham, kunde han ikke holdt værre Huus. Han var i sjelden Grad ømfindtlig for Smerte, og der var i denne Henseende en paafaldende Forskjel mellem ham og hans tydske

Sidemand, hvis Kræfter sank hurtigt og øiensynligen snart vare udtømte.

Jeg kom nu til en lille aaben Plads i Skoven, men havde neppe betraadt den, førend et Vindstød slukkede Lyset i min Lygte. Uheldigviis havde jeg ingen Fyrstikker medtaget. Jeg sneg mig frem saa forsigtigt som muligt, men det var bælgmørkt, og jeg kunde ikke see i en halv Alens Afstand fra mig. Det varede ikke længe, førend jeg faldt over et paa Jorden liggende Menneske; jeg talte til ham, men fik intet Svar, og idet jeg lagde min Haand paa hans Ansigt, fornam jeg, at det var koldt og stivt. Næste Øieblik snublede jeg over nok et Legeme, undersøgte det, og med samme Resultat. Det faldt mig ind at søge efter Fyrstikker i den døde Mands Lomme; til min Glæde fandt jeg der en Pibe, og naturligviis ogsaa Noget at tænde den med. Saaledes fik jeg da paany tændt min Lygte, og holdt den iveiret for at overskue Scenen rundt om mig. Til min Dødsdag vil den staae for mig; spredte liig en Vifte, med Fødderne sammen, laae otte Mænd omtrent midt paa Pladsen, mellem dem og den Side af Skoven, hvorfra jeg kom, saae jeg de to andre Lig, over hvilke jeg nylig havde snublet, og tætved fem Døde til. Jeg var lamslaaet af Rædsel, femten døde Mennesker paa een Plet, og jeg det eneste levende Væsen mellem dem! Hvor forfærdelig var ikke denne Dødsstilhed! Skjælvende paa hele Legemet over det gruelige Syn vilde jeg atter sænke min Lygte, men opdagede idetsamme, at en af de formeentlige Døde rørte sig. Dette bragte strax min Fatning tilbage; jeg ilede hen til den Saarede, og fandt, at han havde faaet en frygtelig Flænge i Hovedet. Hele Ansigtet var bedækket med Blod, hvilket i Forbindelse med de vildt rullende Øine gav ham et i Sandhed frygteligt

Udseende. Jeg befølte hans Hjerneskal; den var ubeskadiget, men da jeg spurgte, hvorfor han ikke reiste sig op og gik derfra, pegede han paa sit Knæ. Hastigt undersøgte jeg det og fandt, at hele Knæskallen var afskudt. Jeg forbandt hans Saar, og da hans Tænder klapprede af Kulde, tog jeg en Kappe fra en af de nærliggende døde Soldaters Oppakning og indhyllede ham i den. Idet jeg reiste mig for at gaae, sagde han: „Hu, det var en skrækkelig Kugle, kun Halvdelen af de Trufne ligger her, de Andre ere kravlede bort." Af de syv Andre vare sex steendøde. Ja, denne Bombe fra Mont Valerien havde i Sandhed gjort god Virkning; vel var der En til, som endnu levede, men, barmhjertige Himmel, i hvilken Tilstand! Jeg vil skaane Læseren for en Beskrivelse deraf. Hans Læber vare blaae, han mumlede: „Wasser, Wasser!" Jeg rakte ham min Flaske, men saae strax, at han ikke mere stod til at redde. I dette Øieblik skimtede jeg Lys mellem Træerne, og saae, at det nærmede sig. To Sygebærere, „Krankenträger", vare komne ind i Skoven; de standsede for at optage en saaret Mand, og jeg gik hen til dem, fortalte, hvad jeg nys havde seet og fik deres Løfte om strax at komme tilbage og hente de endnu levende Stakler, som laae paa den aabne Plads. Jeg troede nu, at min Gjerning var endt for denne Nat, og begav mig bort i Retning af den Vei, der fører til Garches. Snart kom jeg til en flad Mark, hvor mange Lys bevægede sig frem og tilbage; Folk vare ifærd med at søge efter saarede Soldater og bære dem hen til Landsbyen. I nogen Frastand saae jeg et stillestaaende Lys og hørte en dump, eensformig Lyd, som om en Spade blev stødt ned i den frosne Jord. Jeg vidste strax, hvad dette havde at betyde, og vendte mig til en anden Kant. Hjelme og Tornystre laae

strøede om til alle Sider. Efter en kort Vandring kom jeg til en Række Vinhaver, hvor en heftig Kamp havde fundet Sted. Alle Saarede syntes at være bragte bort, men mange Døde laae rundt omkring. Idet jeg nærmede mig Veien, hørte jeg et Menneske i Nærheden med lav Stemme bede om Vand, skyndte mig derhen og fandt en Mand liggende paa Ryggen i et Dige. Han aandede kort og tungt; jeg gav ham Vand og undersøgte saa, hvor han var saaret. Hans Skjorte var blodig, vaad og varm paa Brystet, jeg rev den op, men stødte derved til min Lygte, saa Lyset gik ud. Da jeg havde faaet det tændt igjen, besaae jeg den Saaredes Ansigt, det var ligblegt og bar allerede Dødens Præg, men jeg kjendte det og kunde ikke tilbageholde et lydeligt Udbrud af Bestyrtelse; den Saarede var ingen Anden end den selvsamme Landeværnsofficeer, som flere Gange havde tildraget sig min Opmærksomhed. Ja, ved Middagstid havde jeg seet ham i fuld Manddomskraft og ti Timer senere gjenfandt jeg ham døende! Efterat have lagt fugtigt Charpi i det forfærdelige, gabende Saar i hans Bryst, svøbte jeg ham vel ind i en død Franskmands Kappe og gik bort for at hente et Par Sygebærere. Jeg var kun borte tyve til femogtyve Minutter, men da jeg kom tilbage, fandt jeg til min Forfærdelse, at den saarede Officeer var død og hans Frakke og Vest vare stjaalne. Jeg saae mig om og løb et Stykke nedad Veien til Garches, i Haab om at faae fat paa Tyvene, der vare Ligplyndrere, om ikke noget værre, men traf Ingen. Da jeg kom tilbage, stode Sygebærerne endnu ved Siden af Liget; jeg undersøgte den Dødes Hals, men fandt intetsomhelst Spor af Vold og haabede derfor, at den kjække Aand var bortflygtet, førend de Gribbe i Menneskeskikkelse,

der saa ofte hjemsøge Valpladsene, huggede deres Klør i det vœrgeløse Legeme.

Ja saadan er Krigen. Er det muligt, at Omstœndighederne nogensinde kunne retfœrdiggjøre eller blot undskylde Fremkaldelsen af saadanne Rœdselsscener, som jeg ovenfor har beskrevet? Og jeg kan forsikkre, at Beskrivelsen staaer meget langt tilbage for den gyselige Virkelighed. Hvad jeg hiin Nat var Vidne til, forfølger mig uafladelig som en skrœkkelig Drøm, og vil aldrig, aldrig gaae mig af Minde. Og kan den, der er ansvarsfri og kun har strœbt at lindre de arme Offres Lidelser, bevare et saadant Indtryk deraf, hvad burde saa ikke de kronede Herskere og ledende Mœnd føle, som have vœret grusomme eller letsindige nok til at bringe saa stor Jammer og Elendighed over deres Medmennesker ved at fremkalde Krig for at fremme deres egne œrgjœrrige Planer?

Münchhauseniader.

„Du skal ikke lyve."

„Men naar Nogen lader Dig mœrke med, at han ikke fœster Lid til dine Ord, saa kan det nok falde Dig ind, at opdiske for ham de meest utrolige Ting, for at spotte ham for hans Mangel paa Tillid til din Sandfœrdighed. Det kan ikke kaldes at lyve, men det kan betragtes som en tilladelig Spøg.

Det have Menneskene altid vidst og have fundet deres Fornøielse i at opfinde Historier, om hvis Usandhed Ingen kunde tvivle. Flere af disse Løgnehistorier, der ere komne for Lyset i dannede Nationers Literatur, maae ubetinget kunne betegnes som Mesterværker af Vittighed og digterisk Indbildningskraft. Efter en Bog af denne Art, som vakte stor Opsigt og megen Munterhed, kalder man hele Arten Münchhauseniader.

Men blandt dem fortjene tre som de fuldkomneste Mønstre i deres Art vor Opmærksomhed. Den første af de Münchhauseniader, om hvilke der her er Talen, skylder den gamle græske Skribent Lukianos sin Oprindelse. Han var født 130 Aar efter Christi Fødsel i Samosata i Komagana og af sin Familie bestemt til at oplæres som Steenhugger. Men ved Naturanlæg og Tilbøielighed blev han Taler, et Fag, som var meget anseet i Grækenland. Som Taler og tillige som Skribent i forskjellige Fag gjorde han megen Lykke, han erhvervede sig en stor Formue og hans Navn blev verdensberømt. Lukianos havde et skarpt Blik for sin Tids Udskeielser og tugtede Menneskenes Feil med ubønhørlig Haan.

Den geografiske Videnskab stod dengang paa et meget lavt Trin. Man havde de eventyrligste Begreber om fremmede Lande og flere af disse troede man befolket med de fabelagtigste Skabninger. Lukianos havde et Øie for denne Uforstand og skrev sin „Sandfærdige Historie", for at blotte Reisebeskrivernes Upaalidelighed og Læsernes Lettroenhed. En Løgner bekæmmer man bedst derved at man overtrumfer ham med Løgne, og derfor var netop „Den sandfærdige Historie" en Løgnehistorie af det reneste Vand. Det, at Forfatteren tillige i sit Værk spotter over andre Tidens Skrøbelig-

heder og navnlig over den daværende lærde Verden, skulle vi ikke videre omtale. Vi skulle blot indskrænke os til kortelig at angive Bogens Indhold, for at godtgjøre, hvor stor Forfatterens Opfindelsesevne var og hvor fiin hans Vittighed.

Lukianos skildrer en Reise, som han selv vil have gjort. Han drager ud, for at overtyde sig om, hvormegen Sandhed der er i de alt tilstedeværende Beretninger om fremmede Lande. Dreven ud af sin Kours af en Storm kommer han til en Ø, der gjennemstrømmes af en Flod af Viin og er beboet af Skabninger, hvis Legeme halvt er Menneske, halvt Viinstok. En Skypompe slynger Skibet op paa Skyerne, paa hvilke det seiler videre indtil det kommer til Maanen. De Reisende deeltage nu i en Krig, der netop er udbrudt mellem Sol og Maane, og seile videre, efterat de have lært mangfoldige sælsomme Ting at kjende paa Maanen. De synke igjen ned paa Havet og blive med Skibet og Alt opslugte af et Uhyre, i hvis Indre de træffe paa to Mennesker, der tidligere ere komne derind, saavelsom ogsaa nogle Arter sælsomme Skabninger, en Blanding af Dyr og Menneske. De Sidstnævnte udrydde de, og fra Søuhyrets Svælg overvære de et Slag mellem Havjetter, der komme paa svømmende Øer. Endelig dræbe de Uhyret, idet de antænde en Skov i dets Bug, og saa opnaae de igjen deres Frihed. Havet fryser til Is og Skibet glider afsted derover som en Slæde. Derpaa gjøre vi Bekjendtskab med Oxer med Horn under Øinene, med en Ø af Ost og en Sø af Mælk, med Folk af Kork, der kunne gaae paa Vandet som paa det faste Land. Saaledes gaaer det videre gjennem Drømmenes Land, over en Skov, der er voxet ud af Havet, og over en Kløft, som gjennemskjærer det. Endnu mangfoldige andre, ofte meget farlige Eventyr have de Reisende at bestaae, indtil en Storm

tilintetgjør Fartøiet. Efterat Fortælleren har skildret, hvorlunde Mandskabet har frelst sig paa den øde Kyst af en ubekjendt Verdensdeel, lover han at fortsætte sin Beretning i en følgende Deel, men som aldrig er udkommen. Saaledes ender han med en Løgn, der paa en værdig Maade slutter sig til alt det Øvrige.

Den anden Forfatter, vi ville fortælle om, er Jonathan Swift. Han var født 1677 i Dublin og opnaaede et berømt Navn ved sine literaire Arbeider. Som Lukianos havde han en udpræget Tilbøielighed for Satire og gjorde de selskabelige Tilstandes Forkeertheder, den lærde Verden saavelsom Statslivet og det kirkelige Liv latterlig. Ogsaa fra denne Mands Pen have vi en stor Løgnehistorie, der er forfattet med saamegen Vid og Opfindsomhed, at selv saadanne Læsere, der ikke kunne forstaae eller fatte de satiriske Hentydninger, kunne finde Fornøielse i at læse den. Den hedder „Lemuel Gullivers Reiser".

Vi lære her en Englænder ved Navn Gulliver at kjende, der i sin Reiselyst har besøgt mange fremmede Lande og fortæller Læserne sine Erfaringer og Eventyr. Først fører han os til Landet Liliput, hvis Indvaanere kun have en Høide af en halv Fod og give Anledning til de pudsigste Optrin derved, at de slet ikke vide hvad de skulle gjøre med en i Forhold til dem saa kæmpemæssig Karl som Gulliver. Efterat han har forladt dette Land kommer han paa sin næste Reise til et Rige af Jetter, der i Størrelse ere ham ligesaa overlegne som han var Liliputerne. Derpaa høre vi om en i Luften flyvende Ø, hvis Beboere i den Grad have fordybet sig i Kunst og Videnskab, at de ikke have fjerneste Sands eller Tanke for det virkelige Livs Krav. Den sælsomme Reisebeskrivelse fører os gjennem et Land af Troldmænd,

bringer os sammen med udødelige Mennesker og ender med Skildringen af et Land, der er beboet af Heste med Menneskeforstand. Alt dette bliver i sine Enkeltheder, som vi ikke nærmere kunne gaae ind paa, ført frem for Læsernes Øine paa den meest underholdende Maade.*)

Den tredie Bog endelig, „Friherre von Münchhausens forunderlige Reiser og Eventyr tillands og tilvands", har givet den hele Art af Løgnehistorier dens Navn. Den er forfattet af den tydske Digter G. A. Bürger, sandsynligviis med Hjælp af nogle literaire Venner, og udgivet i Aaret 1788. Det hedder, at Digteren kjendte en Hr. von Münchhausen, der holdt af at fortælle i fortrolige Kredse meget usandsynlige Historier fra sine Reiser og Krige. Dette gav Bürger Ideen til at skrive denne Bog. Om han har gjentaget forskjellige af Münchhausens Fortællinger med betydelige Overdrivelser og Udsmykninger, skulle vi ikke kunne sige; i ethvert Tilfælde er Meget tilføiet af egen Opfindelse eller ogsaa taget af andre Bøger.

Münchhausens for de Fleste bekjendte Historier knytte sig til en Reise i Rusland, til hans Ophold i Tyrkiet, til Reiser tilsøes, til Krig og til Jagt. Den sandhedselskende Friherre binder sin Hest til en Pæl, der viser sig at være Spiret paa et Kirketaarn, efterat Sneen, der har skjult Landsbyen, er smeltet. En af en gal Hund bidt Overfrakke bliver selv gal af Vandskræk og maa skydes. Friherren rider paa en affkudt Kanonkugle gjennem Luften til Maanen, han sluges af en

*) Utvivlsomt har baade Lukianos' „Sandfærdige Historie" og Swifts „Gullivers Reise" paavirket Holberg i hans „Niels Klims underjordiske Reise", men dette moralske og politiske Vittighedsværk er dog af en heel anden Beskaffenhed end de nævnte.

Hvalfisk, ja selv i det Indre af Ætna faaer han Leilighed til at see sig omkring. Det vilde føre os for vidt at nævne alle de Historier, som den opfindsomme Münchhausen dikter op med. Paa hver Side af Bogen finde vi Ting, som vilde stille Verden paa Hovedet, naar de vare sande. Men netop fordi de ikke ere det, men ere opfundne med stor Skarpsindighed og fortælles med den pudsigste Anskuelighed og med Skinnet af en oprigtig Sandhedskjærlighed, frembyde de rigt Stof for Morskab. Bogen er desuden aldeles godmodig, uden den fjerneste Hensigt at tugte menneskelige Feil. I det Høieste kan man sige i denne Henseende, at den Tanke ligger til Grund for Bogen at latterliggjøre stærk Overdrivelse og Lettroenhed.

Bürgers Münchhausen-Bog behagede derfor alle Lattermilde saa godt, at den blev meget læst, udkom i mange Oplag og blev efterlignet af Andre. Kunstnere bemægtigede sig Stoffet for at fremstille det i Billeder og bidrog saaledes til, at Indholdet blev endnu mere bekjendt. Og saaledes har Digteren det paa sin Samvittighed, at alle usandsynlige Jagt-, Reise- og Krigseventyr efter hans Bog føre Navnet af „Münchhauseniader". Men den virkelige Münchhausen, der iøvrigt paa sine eventyrlige Fortællinger nær skal have været en godmodig og vakker Mand, skal aldrig have kunnet tilgivet Digteren, at han paa den Maade stillede ham frem.

Bambusroret og dets Anvendelse.

(Af F. Jäger: „Singapore, Malacca, Java".)

Jo længere man opholder sig i de østasiatiske Lande, desto mere stiger Forbauselsen over den nyttige og mangfoldige Anvendelse af forskjellige Planter, blandt hvilke Kokuspalmen og Bambusroret vel tilkomme den første Plads. Af Bambus bygger Javaneseren sit Huus, alle hans Meubler bestaae af Bambus; i et Bambusrør, der vel forkuller derved, koger han paa Reisen sin Riis ved en Bambusild, hvis han maaskee ikke foretrækker at koge deri unge Bambusskud, der afgive en meget smagfuld Gemyse.

Ofte bestaaer hele Huset af Bambus; Væggene ere af fladtpressede, flettede Straa; Tagene tækkes sædvanligt med Palmeblade eller Græs, men ogsaa med Bambusspaaner, der lægges paa som Teglsteen. Nogle med Vand fyldte, fra Tagmønningen parviis nedhængende store Kummer udgjøre et Slukningsapparat, der altid er ved Haanden. Lader, Loer, Stalde, næsten alle Agerdyrkningsredskaber, saavelsom Hegnet om Gaarden bestaae af Bambus.

I en Straavisk af Bambus, der lodret er ophængt under Loftet, og i den ene Ende er forsynet med et Hul, bygge de braadløse Bier deres Celler, der forsyne Javaneseren med Vox til Farvningen af hans Sarong (en Art Overstykke). Det siirlige Hegn, som omgiver en lille Landsby, Portene ved begge Ender med ophøiede Bænke, hvor Vagterne sidde, Alt er af Bambus. Ved Siden af disse Bænke hænge flere Exemplarer af et eiendommeligt Instrument, hvormed Tyve

og andre Forbrydere fanges. Det bestaaer af to armtykke Bundter af den tornede Bambus' tynde Sidegrene, der gaffelformigt ere befæstede til en Stang og tjene til at gribe den Forfulgte om Halsen.

I mange malayiske Lande, hvor Floden er den eneste Vei gjennem den tætte Skov, hæver sig ved Bredderne og navnlig ved de dyndede Mundinger Grupper af Hytter paa Pæle. Som ved de gamle Pælebygninger ere de oftere forbundne med hinanden ved et fælles Galeri. Naar ikke Palmestammer ere anvendte til Stolper, bestaaer Alt af Bambus. Intetsteds viser sig mere tydeligt Bekvemmeligheden ved Tropebeboernes Liv end i slige Kolonier.

Størstedelen af den af flere Hundredetusinde Sjæle bestaaende Befolkning i Kongeriget Siams Hovedstad lever i Huse, der svømme paa Bambusflaader og som i milelange Rækker ere fastgjorte paa begge Sider af Floden og Kanalerne. Synes En ikke om sit Naboskab, saa svømmer han med Ebben eller Floden nedad eller opad Strømmen.

For alle Arter af Sparreværk, Træværk, Stakitter, Rammer og Stolper er Bambusrøret uovertræffeligt; foruden den almindelige Stige faaer man af det en mindre bekvem, men let transportabel ved kun at hugge Huller ind i Spaanen. Den leverer ligesaa vel de herlige Bure til de smaae Sangfugle eller Pragttorbister som ogsaa de store, i hvilke ved Festligheder Tigre og Bøffeler kæmpe sammen. Skal der i Honkong opføres et stort Steenhuus, saa bygges først af Bambus en i de ydre Omrids ligesaa stor Bygning og tækkes med Bambus- eller Palmeblade, under hvis beskyttende Tag da Arbeidet hurtigt gaaer for sig uhindret af Regn eller Solhede. I hele Kina existerer der, som jeg troer, ingen Theatre af Steen; selv det store Theater i Kanton, der

rummer en stor Tilskuermængde, er udelukkende opført af Bambus.

Allehaande Husgeraad, Stole, Borde, Bæverstole, Senge ere af Bambus; de lange krusede afskrabede Spaaner tjene til Fyld for Hynder; kjøligere og mere elastiske Puder faaer man idet man spænder en fiin Bambus- eller Rottingmaatte over to i deres Middelpunkter ved Enderne af en Stav befæstede Skiver. Ikke alene de Fattiges Hytter ere meublerede med Bambus, men ogsaa i den Riges Bolig gjenfinder man den i Form af bekvemme Sovestole og i allehaande fiirlige Redskaber. Foran Verandaen hænge Persienner af tynde ved Silketraade til hinanden knyttede Pinde, der vel tillade Luften at strømme igjennem, men, navnlig naar de ere mørkegrønne, paa en behagelig Maade dæmpe Lyset. Der finder man de fiirligste Kurve af Bambusbast og de kunstigst udskaarne Bægere. De lakeerte Bambusdaaser fra Birma ere berømte og i Palembang overtrækker man Kurve af tynde Bambusspaaner med en Lak, der er saa elastisk, at man kan vride Kurven paa alle Maader uden at Lakken springer af.

En Spaan af kileformigt Tversnit, hvis skarpe Kant dannes af det ydre kiselrige Lag paa Røret, giver en skarp Kniv. Denne anvendes endog til kirurgiske Operationer. Men det ydre Lag leverer ikke alene en skarp Kniv, men ogsaa en ypperlig Slibesteen for Staal- og Jernknive.

I Kina produceres det meste Papir af Bambusplanten, og i Europa anvendes Bambuspapir til Trykning af Kunstværker. Ved de Pensler, som i Kina træde istedetfor Skriverpenne, ere Skafterne af Bambustræ; grovere Pensler forskaffer man sig let derved, at man banker den ene Ende af en Bambusspliut saa længe med en Hammer indtil den skilles i enkelte Trevler paalangs.

Til Jagt og Krig leverer Bambusplanten Blæserør, af hvilke der udskydes forgiftede Pile, Pileskafter og Pilespidser, Landser, Pallisader, spanske Ryttere, endvidere Fodlandser (fra sex Tommer til to Fod lange Bambusspyd, der stikkes saaledes i Jorden, at kun Spidserne rage frem, som bedækkede med Avner eller løs Jord tilsøie den barfødde Fjende farlige Saar). Tjørnbambus'en, en indtil fyrgetyve Fod høi, meget svær og med skarpe Pigge og Torne forsynet Art, danner en uigjennemtrængelig Vold, mod hvilken selv Artilleriet Intet formaaer at udrette, saa at Hollænderne, belærte ved deres Erfaringer fra Krigene mod Padry'erne paa Sumatra, nu bestandig plante dem om deres egne Forter.

Bambusplanten giver Fiskeren fortræffelige Flaader, Master, Seilstænger, Stiver for Maatteseil, Ruser, Fangekurve, Spyd til Spidning af store Fisk og Udlæggere, hvorved hans smalle Baad beskyttes mod at kuldseile. Til dette Øiemed vælges lidt bueformige Rør, som befæstes parallelt med Baaden i nogle Alens Afstand ved Hjælp af Tværstænger og med den konvexe Side nedad. Rettende sig efter Vindens Styrke dukker Røret mere eller mindre ned paa Læsiden og støtter Fartøiet. Ogsaa til Bygning af Hængebroer anvendes Bambus paa forskjellig Maade; men man bygger desuden Hængebroer, der ligge som en Flaade paa Vandet. Gjennem Bambusrør, hvis Ender ere bøiede ind i hinanden, leder man Vandet i store Strækninger langt over Bjerg og Dal.

En Snylteart af Bambus, der er meget tynd og seig, leverer spaltet allehaande fint Fletværk, Touge og Sække; ja selv et Slags Trøier gjøre Kineserne af en lille Art, idet de skære de mindre Skud af en Ravnepenneposes Tykkelse i

Stykker paa en halv Tomme, trække dem som Voxperler paa Traade og strikke dem sammen ved Masker. Kinesiske Modeherrer bære gjerne deslige Trøier paa det blotte Legeme, for at beskytte deres hvide Bomulds Overkjortel mod Sved. De Fattiges Regnkapper og de Handlendes grove Paraplyer bestaae af Bambusblade. De under Navn af Peberrør i Europa bekjendte Spadseer- og Paraplystokke ere af Bambus. Ved de kinesiske og japanesiske Solskjærm bestaaer det hele Stel af Bambussplint og Overtrækket er af ferniseret Papir.

Drager man ud i en Skov paa Jagt eller paa en botanisk Undersøgelse, saa kan man vanskelig faae Kulierne til at medtage Kurve, da et Bambusrør leverer alt Fornødent til deraf i den korteste Tid at flette Kurve, Børe o. dsl. Leddene i Bambusrøret tjene til at opbevare smaae eller flydende Gjenstande. Ogsaa de lovlig bestemte Maal for flydende Varer og for Korn ere af Bambus.

I en Bambusbusk er der Musik-Instrumenter for et heelt Orkester. Den nærmest liggende Anvendelse er til Fløiter og Piber. Mintroerne paa Malaka gjøre Guitarer af Bambus, men ogsaa Kinesernes affkyelige Violin, „hii-ïeng“ laves deraf. Dette Instrument bestaaer af et tre til fire Tommer langt Rør, der paa den ene Ende er overspændt med en Slangehud som et Trommeskind; paa Siden deraf er indstukket en omtrent to Fod lang Bambusstok, paa hvis øverste Ende er anbragt Hvirvlen for to Strenge, hvormed gnides paa Slangehuden og som frembringe alt Andet end harmoniske Toner. Et langt mere behageligt Instrument er Anklong'en, bestaaende af et Antal Rør af graderet Længde, der hænge paa et lille Stativ og ved at stødes imod hinanden bringes i tonende Svingninger. Logan omtaler en Art Æolsharpe, som han saae i Naning og betegner som

den malayiske Kunsts Triumf. „Thi hvad kan være dristigere og sindrigere end den Tanke, at forvandle et heelt Bambusrør paa tredive og fyrgetyve Fod frisk fra Skoven til et musikalsk Instrument blot ved den simple Indskæring af nogle Huller."

Til religieuse Øiemed leverer Bambusplanten paa Philippinerne Kirker, Kapeller og Kors. Af dens knortede Rødder udskære Kineserne fantastiske Figurer til Templet og Huusaltaret. Af Bambusroden skæres ogsaa de eiendommelige Kastetræer i Templerne, af hvilke Kineserne adspørge Skjæbnen, for af den Maade, hvorpaa de falde, at kunne gjætte sig til Udfaldet af et Forehavende; men ikke sjeldent kaste de saa længe med disse Træstykker indtil de tilsidst faae et gunstigt Svar.

Ogsaa som Fyrtøi anvendes Bambusved og er vel at foretrække fremfor alle af Vilde brugelige Fyrtøi. Man spalter et godt tørret Rør af to til tre Fods Længde i Midten, skraber af de indre Vægge den sølvglindsende Hinde og det bløde Træ saa fiint som muligt og ruller det Affkrabede sammen til en løs Kugle, der lægges paa Jorden og bedækkes med den ene Halvdeel af Røret, saa at den ovenfor trykkes mod Rundingen. Af den anden Halvdeel spalter man endnu et Stykke, saa at der bliver et næsten fladt Brædt tilbage, hvis ene Side skjærpes. Med denne Side gnider man nu paa Bambusrøret, der fastholdes enten af en Ledsager eller af en Pløk, frem og tilbage netop over det Sted hvor det fine Affkrabede ligger, idet man efterhaanden forøger Trykket og Hurtigheden. Saaledes fremstaaer der et Indsnit tvers gjennem Længdetrevlerne, Varmen vorer meget hurtigt ved den stærke Gniden og i det Øieblik Rørets Runding er gjennemskaaret, antændes det forkullede Træpulver til

Gnister, der falde i den nedenunder liggende Kugle af Trevler og ved forsigtigt at blæses til efterhaanden flammer op. Forsøget kan let gjøres og lykkes hver Gang, naar Alt er rigtigt forberedt.

Flere Bambusarter have meget tykke Vægge i Forhold til deres Gjennemsnit, andre meget tynde ved stor Omfang. Paa Skraaningen af Semera (Øst-Java) maalte jeg Bambusrør med meget tynde Vægge, der havde en Høide af halvfjerdsindstyve Fod, sexogtyve Tommers Tykkelse ved Roden, og som lige indtil Spidsen vare fyldte med Vand. Dette Vand tilskrives en særegen Lægedomskraft. I det lever et lille Krebsdyr, som af Javaneserne kaldes Ikanwadr, men som jeg aldrig har kunnet finde. Endnu større Lægekraft tiltroer man de Kiseludsvedninger, som danne sig i flere Bambusrør og under Navnet Tabaschir eller Bambuskamfer forekomme i Handelen. Den spiller en betydelig Rolle i den kinesiske Medicin. Den bruges ogsaa som Poleermiddel; store Kvantiteter gaae til Arabien; hvad den der bruges til har jeg ikke kunnet udfinde.

Om Skjønheden af en paa en aaben Mark eller paa en Høi fritstaaende Bambusbusk, hvis ovenfor rigt befjedrede Halme i Vindstille paa alle Sider bøie sig til Jorden som et Springvands Straaler, kan man umuligt gjøre sig et Begreb af de vantrevne Exemplarer i Krogene af vore snævre Drivhuse. I landskabelig Ynde overgaae de saavel Palmen som Kæmpebregnerne.

Vandringer gjennem Yeddo.

(Efter „Globus".)

I.

Der er ingen Tvivl om, at „O Yeddo", d. e. den store Yeddo, Hovedstaden i Japan, har over en Million Indbyggere og indtager et langt større Fladerum end selve London. Den store Flod (O Gawa) strømmer gjennem den fra Nordvest mod Nordost og deler den i to ulige Halvparter. Den nordøstlige Deel, Kvarteret Hondscho, er gjennemskaaret af en Mængde Kanaler, og Byens øvrige Kvarterer ere ligeledes rige paa naturlige og kunstige Vandløb.

Den Europæer, der første Gang besøger Yeddo, forbauses over det ualmindelige brogede Liv paa Kanalerne og i Gaderne i denne mærkelige By, hvor Alt forekommer ham fremmed og sælsomt. Han seer strax, at der her er en stor Civilisation, men at denne er af en heel eiendommelig Art, at han befinder sig blandt en kraftig og begavet Nation, der besidder en livlig Aand og en udviklet Forstand og som ved sin Arbeidsomhed og Kunstflid udmærker sig fremfor alle andre Asiater. Japaneserne ere et Kulturfolk, de føre et bevæget Liv og følge med Tiden, den golde Stilstand, der er saa betegnende for alle østerlandske Folkeslag, kjende de ikke, og de have ogsaa en paa store Begivenheder riig Historie, der i Nutiden er kommen ind paa et ganske nyt Trin af Udvikling.

Men derom skulle vi mulig tale en anden Gang. Nu gjøre vi en Spadseretour gjennem Yeddos Gader og betragte Livet og den travle Virksomhed. Hvor flittig Japaneseren end er, holder han dog af at more sig; han har mange Festligheder, de fleste af religieus Oprindelse, og Adspredelser har han ingen Mangel paa hverken Dag eller Nat. Han finder disse paa de store Torve, i og ved Siden af Templerne, i Boutikerne, i Cirkus, i Theatret, og de koste ikke meget, hvilket er Hovedsagen for den store Mængde. Selv i Sibaja, de Theatre, der omtrent svare til vore Operahuse, er Entreen meget billig.

Stadens enkelte Dele have ogsaa med Hensyn til de folkelige Forlystelser et ganske forskjelligt Præg. I Forstaden Fokugava seer man kun Gjøglere af den laveste Art; i Hondscho opføres der to Gange om Aaret store Brydekampe; Yamasta har et Marked, som varer hele Aaret, og hvor der hver Dag optræder de forskjelligste Kunstnere; i Asaka ere Forlystelserne beregnede saavel paa den grovere som paa den finere Smag. Den Deel af Byen, der fører Navnet Fukagava, ligger ved Stranden og har en Befolkning, der meest bestaaer af Fiskere, Søfolk og deslige. Jeg pleiede, fortæller Schweizeren Humbert, ofte om Morgenen i Flodtiden at roe ud i Havnen i nordlig Retning, sædvanlig til Øen Iskava, som ligger ved den store Flods Munding, og derfra videre til bagved de store Værfter, der tilhøre Regeringen og begrændse den sydvestlige Deel af Hondscho. I Gaderne ved Havnen er der altid et stærkt Røre. Her tørres Fisk, Molusker og Tang; histhenne er der paa Snore ophængt Abura-Kami, en Art Oliepapir, som hos Japaneserne træde istedetfor vore vandtætte Tøier. Her tilberedes ogsaa en Art fortræffelig Liim af Fiskenes Lever, og af visse Havvæxter eftergjorte

spiselige Fuglereder, som skuffende ligne de japanesiske Søsvalers (Salanganers) Reder. De indpakkes omhyggeligt og forsendes til Kina.

Af stor Vigtighed er ogsaa Tilberedelsen af kogte Fiskepølser af forskjellige Fisk, med en egen Farve for hver Art. Midt i et rummeligt Kjøkken staaer en stor hvid Kjedel, hvori ethvert Slags Fisk koges for sig; andre Arter hakkes først, eller tørres og stødes ganske fiint. De forskjellige Masser kryddres, Deigen rulles ind i fiirlige Skind og pakkes omhyggeligt i Kister. Disse Pølselavere forrette deres Arbeide under Sang til Takt af Knivslag. Pludselig slippe de Alt, fare op og ile ud af Døren. Hvorfor? Fordi Løven fra Korea skal til at dandse. Man har maaskee seet den alt hundrede Gange, men hver Gang den nærmer sig udøver den samme Tiltrækningskraft paa Publikum naar det blot hører den skingrende Pibe og Tamburinens Lyd.

Fire „Kunstnere" komme fra en Sidegade; de tre ere Gadeorkesteret, den Fjerde forestiller Løven. Denne er behængt med et Klæde af stribet eller broget Tøi og er udstyret med et eventyrligt Løvehoved. Han er saaledes bleven til et Uhyre, der efter Behag kan gjøre sig stor eller lille. Og Jublen er stor baade naar han strækker sig op og synker ned. Dristige Smaadrenge vove sig hen til Løven og løfte Overklædet op, for at see, hvad der findes derunder, ja En og Anden kniber endog Uhyret i Benet. Saa vender det Hovedet mod den Forvovne og giver sig til at brøle; det spærrer Gabet op og ryster sin Manke, der bestaaer af Papirstrimler og hænger i Totter om det rødmalede Ansigt. Saa hopper og springer det igjen efter Orkesterets Musik, men det har selv en Tamburin, hvorpaa det slaaer løs af alle Kræfter. Naar det har reist sig op saa høit som muligt,

synker det sammen igjen, forvandler sig til et firfødet Dyr, gjør nogle Spring i Luften og lader Kappe og Hoved falde. Nu bliver Uhyret til Gjøgler. Han lægger en Trommestik paa sin venstre Haands Tommelfinger, stiller en anden Stok ovenpaa denne og lægger en tredie tversover. Nu kaster han dem alle op i Luften, opfanger dem med Hænderne, sætter dem i en ustandselig dreiende Bevægelse og føier tilsidst tre Kugler til. Tilskuerne give deres Beundring tilkjende i Udraab og nu benyttes det rette Øieblik til at lade Viften gaae omkring. Denne gjør i Japan samme Tjeneste som Gjøglernes Tallerken paa vore Markeder. Naar Indsamlingen af frivillige Gaver er forbi, udhviler den koreanske Løve sig og ryger en Pibe Tobak. Til Morskab for den kjære Ungdom trækker han da igjen sin Løvehud over Hovedet, for at see ud som et Uhyre.

Blandt de nyttigere Medlemmer af Samfundet, der drive deres Haandværk paa Gaden, bemærke vi den lystige Skoflikker, der udbedrer Træsandalerne, Kobbersmeden og Kjedelflikkeren, Manden, der sætter sønderslaaet Porcelain sammen med Liim, og Klædehandleren, der fører et heelt Oplag af sine Varer med sig. En vigtig Person er Kludesamleren, som uden at vide det ogsaa arbeider for Papirfabrikerne i Europa. Hele Dagen er han i Virksomhed og fylder med stor Iver sin Kurv, som han bærer paa den venstre Arm. I den høire Haand har han to lange Stokke, hvormed han kaster sit Fund op i Kurven uden at behøve at bukke sig ned. Ligesom de andre Gade-Industridrivende har han ofte Leilighed til Adspredelse og Morskab, derfor bliver han af og til staaende. Han træffer paa en Bekjendt, taler et Par Ord med ham, og tager et Par Drag af sin Pibe. Ikke langt derfra fængsler en dandsende Harlekin hans Opmærk-

somhed. Ingen finder det anstødeligt, at denne Figur er klædt som de saakaldte dandsende Præster. En Anden fremviser Modellen til et Tempel, hvor en lille hvid Muus gaaer opad Trappen, ringer med Klokken og falder derefter paa Knæ for Alteret. En Tredie fremviser Fugle, som han har afrettet paa forskjellig Maade, En skyder med Bue, en Anden trækker en lille Vogn med Bomuld o. s. v. Nu viser der sig en Gjøgler, som stiller sig op paa en Stabel Stole, medens han lader tre eller fire Porcellainskopper svinge om Hovedet paa sig og tillige knækker et Æg, hvoraf han udtrækker hundrede Alen Baand. Han gnider et lille Stykke Papir mellem Hænderne, lukker det op, og nu flyver en heel Hærskare af Fluer ud deraf.

De fleste af disse Kunstnere betragte det, de fortjene paa denne Maade, som en Bifortjeneste; det er dem især om at gjøre at lokke Kjøbere til de Varer, som de have at forhandle for Kjøbmændene. Paa Stativer opstille de Marionetter og Dukker og de uddele tillige Slikkerier til den Flok Børn, som aldrig mangler.

Det lønner Umagen at kaste et Blik ind i en Boutik i denne Deel af Staden. I en siirlig Indpakning, som Japaneserne ypperligt forstaae sig paa, ligge her Bundter af Silkesnore; her findes de smaae Pinde af haardt Træ eller Bambus, som de betjene sig af istedetfor Gafler; Tandstikkere, der forfærdiges af et vellugtende Træ, og Tandbørster af blødt Træ, der ved begge Ender ere forsynede med Kvaster af krusede Traade. Japaneсernes Tandpulver er fortræffeligt, det siges for en væsentlig Deel at bestaae af pulveriseret Elfenbeen. Det ligger i smaae siirlige Træesker, hvis Laag kan skydes frem og tilbage; et andet Slags Pulver

opbevares i Metaldaaser; det er det, som de gifte Koner benytte til at sværte Tænderne.

I Forfærdigelsen af Haardværksgjenstande overgaaer intet andet Folk Japaneserne. Snedkerne og Kunstdreierne levere en Mængde ypperlige Arbeider, især smaae Nipssager af Almetræe, Bambus, Bark, Been, Hjortetakker, Elfenbeen, Rav, Muslingeskaller, Skildpadde og Kokusnød. Medens de kinesiske Elfenbeensarbeidere udføre allehaande Kuriositeter, som tage Tid og udkræve Taalmodighed, indlade de japanesiske sig ikke paa Sligt. Især lægge de Vægt paa at efterligne Naturen med al mulig Troskab, og naar de give deres Indbildningskraft Tøilen, saa skeer det som oftest med et godt Blik for det Komiske. Hos Elfenbeensdreierne i Yeddo træffer man paa smaae Figurer, der ere beundringsværdigt udførte, især saadanne, som forestille Dyr, saasom Aber, Tigere, Bjørne, Bøfler, Muus. For os Europæere have slige Kunstsager kun Værd som Sjeldenheder, men for Japanesere af begge Kjøn kunne de betragtes som uundværlige i praktisk Henseende. Paa de Tobakspiber og Tobakspunge, de altid føre med sig, er der fæstet Silkesnore, hvis ene Ende er smykket med slige Figurer; derved forhindres Piber og Punge, som bæres i Beltet, fra at falde ud. Ogsaa Medicindaasen, som Japaneseren altid bærer paa sig, er forsynet med en saadan Snor omtrent som vor Uhrkjæde med Signeter.

Væverne ere meget talrige; de forfærdige ikke blot Tøi af Silke og Bomuld, men ogsaa af Nældernes Trevler; af dette sidste sælges meget til Malerne, der anvende det som Lærred. Et af Hamp forfærdiget Stof udmærker sig ved Fiinhed og Styrke; denne Plante naaer i Japan en Høide af otte til ti Fod. Kurvemagere og Maatteflettere levere

grove og fine Varer og Bødkerne ere meget duelige i deres Fag; meest arbeide de i Bambus.

Æsker, Daaser og Skriin spille en vigtig Rolle i Japanesernes Haandværksbedrift og Huusholdning. Stærkt eftersurgte ere de, som forfærdiges af Kamfertræ paa Øen Kiusin og som aldrig miste deres Duft. En anden Art Æsker er de af Bast eller Spaan, der indeholde et halvt Dusin andre Æsker, som nøie passe i hinanden. Man forfærdiger ogsaa slige Æsker af Pap, som smukt lakeres; iøvrigt gjøres i Japan mange Redskaber, der hos os ere af Metal, af Træ eller Pap.

Man forbauses over det Værktøis Simpelhed, der anvendes ved Forfærdigelsen af disse saa kunstige Sager. Jeg gaaer forbi en heel Deel Boutiker, hvor forskjellige Haandværkere arbeide hver i sit Fag, og jeg troer, at det Værktøi, de bruge, beregnet i Penge ikke er en Snees Daler værd. I den ene Boutik forfærdiges Dukker af Pap, en meget eftersurgt Artikel. Dukken bestaaer kun af Hoved, Bryst og Mave og har en rød Kappe over sig. Denne Form skal minde om en af Buddhas Ypperstepræster, der var en saa from Mand, at han ved at skyde sig frem paa Knæerne til de hellige Steder tilsidst sled Benene af sig, saa at der kun blev Hoved og Krop tilbage. Disse Dukker kunne reise sig op af sig selv som vore smaae Figurer af Hyldemarv. I en anden Boutik skære to Mænd, uden noget andet Værktøi end en Hammer og nogle Meisler, Pibehoveder ud af Metal, og en Tredie udborer Trærørene paa den simpleste Maade. En Buemager bøier et Stykke Træ over nogle brændende Høvlspaaner, og hans Læredreng befæster med Liim og Seilgarn Kvaster af Silke, Haar eller Papir til lange Landser. Af disse Kvasters forskjellige Beskaffenhed kan man i Afstand

see, hvilken Rang en civil eller militair Embedsmand indtager.

I en Sidegade seer jeg fem eller sex Arbeidere ifærd med at forfærdige Sandaler og Trætøfler. De have fordeelt Arbeidet imellem sig saaledes at hver Enkelt har sin egen Ting at gjøre. Den Ene skærer med en Haandsaug et Stykke Træ i eens lange Staver, den Anden giver disse Form af Saaler, den Tredie afrunder og høvler dem og den Fjerde borer Hullerne, gjennem hvilke Bastsnoren trækkes. Naar dette Fodtøi er kommet saavidt, sendes det til Lakereren.

Mærkelig er Forfærdigelsen af Uhre og af Solskiver. De Førstnævnte minde om de bekjendte Gjøgeuhre fra Schwarzwald. De japanesiske Uhre ere indrettede efter Systemet for de saakaldte bevægelige Timer, der efter Aarstiden ere kortere eller længere. Kunstneren sidder foran en lille Ambolt og forfærdiger paa denne alle Uhrets enkelte Dele paa Klokken nær, paa hvilken Timerne slaaes. Hans Værktøi ligger ved Siden af ham paa Maatten, hvorpaa han sidder paa Gulvet; det er nogle File, en Hammer, et Par Tænger og Bor. Solskiverne bære Japaneserne paa sig; de ere omtrent saa store som en Kastanie og gjemmes i en af Kobbersmeden forfærdiget Kasse; Uhrmageren gjør kun det Indvendige. Man kan aabne Kassen som en Nød, idet begge Skaller ere forbundne ved et Hængsel. Paa Midten af den ene Halvdeel er en lille Viser, hvis Skygge falder paa Periferien; denne er deelt i tolv lige Dele, afpassede efter de tolv japanesiske Timer, hvoraf hver udgjør to af vore. Den anden Halvdeel indeholder i en valtseformig Fordybning en Magnetnaal, som svinger frit over den vandrette Flade. Under Naalen er der fire Tegn, som staae 90 Grader fra hverandre og angive Kardinalpunkterne. Denne Halvkugles runde Flade er lige-

ledes inddeelt i 12 Dele, som svare til den Andens og ere betegnede med samme Numere, men i omvendt Orden. Den, som vil bruge Solskiven, stiller den ved Hjælp af Magnetnaalen; Retningen af Skyggen fra Viseren angiver da temmelig nøiagtigt Tiden.

Medens Uhrmageren arbeider indfinder sig en Trop Gjøglere i Nærheden af hans Bod, og nogle Minutter efter kommer der en anden Trop. Den Ene gjør sine Kunster under aaben Himmel og blandt den udmærker sig fremfor Alle Sabelslugeren og dernæst det store Vidunder Luftspringeren. Sidstnævnte springer igjennem to paakryds stillede Tøndebaand, der ere fastgjorte ved en Stang, hvorpaa der staaer en Kumme med Vand, af hvilket Intet maa spildes under Springet. Et andet af denne Akrobats Kunststykker bestaaer i at springe gjennem en 3 til 4 Alen lang Cylinder af Bambus, hvori der staaer fire Lys, som han maa fare over uden at slukke noget af dem. Hans kjærlige Ægtefælle sidder ved Siden af og spiller paa en Cither under Forestillingen; hun taler og synger til denne Musik snart i de dybeste Brysttoner, snart med en fiin, pibende Stemme.

Den anden Gjøglertrop er kommen fra Kioto, for at fortjene Penge og blive beundret i Yeddo. Den giver sine Forestillinger under et stort Tag af Sivmaatter og har allehaande Redskaber liig dem vore Taskenspillere bruge paa Markederne, kun med den Forskjel, at det japanesiske er forfærdiget af Bambus. Stort Ry er gaaet forud for denne Trop og dens Kunststykker trække fuldt Huus. Den har ikke nogen egentlig Bajads, men den kan rose sig af, at hvert enkelt Medlem kan præstere noget ganske Udmærket saavel i det komiske som i det tragiske Fag og pludselig gaae fra det Latterlige over til det meest Alvorlige. Dragten er yderst

simpel, og de japanesiske Kunstnere have endnu ikke drevet det til at klæde sig i Trikot; men disse Taskenspillere fra Kioto have en Hovedbedækning, der synes at karrikere de Huer eller Hatte, hvormed de store Lehnsherrer, Daimio'erne, vise sig offentlig.

II.

Væddekampe høre til Japanesernes meest yndede Skuespil. I Beskrivelsen af den preussiske Expedition i Østasien fortæller A. Berg Følgende:

„Nogle af os havde Leilighed til at overtyde os om Rigtigheden af de utrolige Skildringer, som Reisende før os have givet af disse Væddekampe. De japanesiske Stormænd holde Kæmperne til egen og Folkets Fornøielse; de høre paa en vis Maade til deres Hofstat og deres Haandværk staaer i stor Anseelse. Det er sande Kæmpeskikkelser, ikke blot i Henseende til Høide, men ogsaa i Henseende til alle Legemsformer, der ere stærkt udviklede. Disse Mennesker vise sig som store Fedt- og Kjødmasser og man skulde ikke troe om dem, at de vare saa smidige og kunde udvikle en saa stor Muskelkraft som det i Virkeligheden viser sig at være Tilfældet. Et saadant Uhyre tager to Sække hver med et Centner Riis paa Skulderen og bærer dem dandsende bort. De give et mærkeligt Vidnesbyrd paa Smidighed og Udholdenhed, naar de brydes og søge at kaste hinanden til Jorden eller naar de som Tyre løbe med Hovederne mod hinanden med en saadan Kraft og Voldsomhed, at Blodet flyder i Strømme. Dette Skuespil skal være meget modbydeligt. De efterligne ogsaa Tyrens Bevægelser; førend de angribe stampe de med Fødderne mod Jorden, stirre

rasende paa hinanden, rode Sandet op og kaste det brølende og snøftende over Skuldrene. Paa Grund af de tykke Fedtmasser ere deres Saar sjeldent farlige og naar Kampen er forbi, reise de sig under Spøg og Latter."

Schweizeren Humbert bemærker udtrykkelig, at disse Væddekampe ere de meest yndede af alle Forlystelser i Yeddo. Væddekæmpernes Laug er meget gammelt, det stiftedes under Zimus', den første Mikados Regering, 658 før Christi Fødsel. Det staaer under den keiserlige Regerings Beskyttelse og maa hvert Aar overgive denne et Program, ifølge hvilket det sender enkelte Afdelinger af de Kæmper, som høre til Foreningen, omkring i Provindserne. Men det har ingen fast Cirkus i nogen By; for hver Forestilling opslaaes der en saadan paa en aaben Plads, undertiden af et betydelig Omfang. Indretningen er bestandig den samme. Galleriet er ved simple Bambusstiger sat i Forbindelse med de nederste Pladser. Mænd og Kvinder sidde mellem hverandre som i vore Theatre; for Embedsmænd og høie Rangspersoner er der lukkede Loger; der er kun to Slags Priser for Entreen.

I Reglen er der altid overfyldt Huus. Tilskuerne trænge sig ind længe førend Forestillingen begynder og strides ivrigt om den ene eller anden Kæmpers Fortrin, i hvilken Anledning der sluttes Væddemaal, som undertiden angaae temmelig betydelige Summer. Kæmperne ere imidlertid i Paaklædningsværelserne, hvor de afføre sig deres Klæder og slynge et langt Silkeskjærf om Livet. Desuden have de et Slags Fløilsforklæde paa med deres Vaabenmærke og med en Fortegnelse over de Udmærkelser, de hidtil have nydt, Alt broderet med skinnende Farver. Disse Forberedelser tage lang Tid; thi endnu sidder Bæltet ikke fast nok om Kæmperne eller ogsaa er det spændt for stramt; Hovedbeklædningen

maa rykkes lidt mere frem eller tilbage, Forklædet maa hænge høiere eller lavere. Saa udstrækkes Arme og Been, der vrides i hvert Lem saa det knager, hver Muskel strækkes og prøves. Endelig røres den store Tromme, der er anbragt over Indgangen, og de hidtil saa snaksomme Tilskuere tie bomstille. Alle ere spændte paa den storartede Forestilling, som Plakaterne have forkyndt; det er som om Guder, Helte og Jetter ville lade sig see i Cirkus.

Først optræder en pynteligt klædt Mand og hilser yderst høflig paa Publikum. Det er Regisseuren. Han stiller sig midt paa Scenen og forkynder med høi Stemme og i syngende Tonefald, hvad Tilskuerne have at vente sig; han opregner ogsaa alle Kæmperne ved Navn og omtaler de Bedrifter, som Medlemmerne af begge Partier hidtil have forøvet. Nu røres Trommen for anden Gang og Kæmperne komme ind i en Parademarsch, den Ene efter den Anden, med langsomme Skridt og nedhængende Arme. De kneise høit med Hovedet og see stolte paa Tilskuerne, fra hvilke der nu lyder en Mumlen af Forbauselse og Beundring. Dette er der ogsaa al Anledning til, thi intet andet Sted paa Jorden vil man finde Mage til disse Yeddokæmper. Blandt disse Folk er i mange Aarhundreder en Levemaade og en Oplæring i deres Kald, som i alle Henseender er hensigtsmæssig, gaaet i Arv fra Fader til Søn, hvorved de ere blevne optugtede til sande Mønstre i deres Art.

Efter Parademarschen dele Kæmperne sig i to Partier, tage Forklæderne af og sætte sig paa Hug rundt om paa Arenaen. Denne er en lidt ophøiet, kredsformig Plads, bedækket med Sand og omgivet af en dobbelt Række Halmknipper. Over den hæver sig et elegant Tag, hvilende paa fire Stolper af forskjellig Farve, men forøvrigt er Skue-

pladsen ganske aaben. Paa den ene Stolpe hænger en Kost til at stænke med, paa den anden en Papirpose fyldt med Salt, paa den tredie en Æressabel og ved den fjerde staaer der et Kar med Vand med en Øse i.

Ved hver Ville sidder en Kampdommer og Regisseuren forlader ikke Kampppladsen. Som Kommandostav har han en Vifte med Silkesnore og med denne vinker han to Kæmpere, en af hvert Parti, at komme op paa Kampppladsen. Naar det er skeet og de vise sig for Publikum, forkynder han deres Navn og Titler. Men Kampen begynder ikke endnu, det er Skik og Brug at spænde Folks Forventning ved forskjellige Ophævelser. Først see de paa hinanden, som for at maale hinandens Styrke, og saa vende de hinanden Ryggen. De stønne, snøfte, stampe mod Jorden, derefter tage de lidt Salt af Papirposen og strøe det om paa Jorden. Derved besværges de onde Aander. Nu mødes begge Kæmperne igjen som tilfældigviis og sætte sig ned overfor hinanden, saa at den Enes Fodsaaler stemmes mod den Andens. Nu see de stivt paa hinanden, og naar de ere kjede deraf, reise de sig op, den Ene gaaer hen til Papirposen med Salt, den Anden til Vandkarret, idet de stramme deres Bælter. Nu slaae de med Hænderne mod Knæer og Hofter og løfte først det høire, saa det venstre Been. Denne Bevægelse gjentages flere Gange, men saa, inden man veed af det, begynder pludselig Kampen. Begge Kæmper stemme Hænderne fladt mod hinanden, for at prøve, hvem der er stærkest. Dommeren erklærer, at den Ene ikke har Noget forud for den Anden, og nu begynder den egentlige Brydning.

Humbert siger, at disse Væddekampe ere ret interessante og underholdende Skuespil. Egentlig farlige ere de ikke. De gaae ud paa, at den ene Mand skal trænge eller kaste den

Anden udenfor den Kreds, som dannes af Halmknipperne. Er han blot kommen et Skridt udenfor denne, saa har han tabt. Kæmperne søge at seire paa den Maade, at de kaste sig med hele deres Kjødmasse mod Modstanderen, saa at Behændighed og Muskelkraft kun lidet kommer i Betragtning. Humbert har aldrig seet nogen Kæmper blive kastet til Jorden, men de Kæmpende forsøge ofte ved Livtag at løfte hinanden op; naar Kampen synes at ville blive lidenskabelig og heftig, lægger Regisseuren sig derimellem med sin Vifte.

Seirherren belønnes rigeligt af dem, som have væddet paa ham; man kaster ogsaa Bælter og Silketørklæder til ham, som han den næste Dag bringer hjem til Eiermanden og faaer en Pengegave istedet. Berømte Væddekæmpere spille hos Japaneserne den samme Rolle som udmærkede Tyrefægtere i Spanien; de have Adgang til Adelsmænds og rige Borgeres Huse og have Ret til at gaae med Sabel. Børnene paa Gaden kjende deres Navn og de nyde mange Beviser paa Opmærksomhed.

Vi forlade Kæmperne og fortsætte vor Vandring. Fra Hondscho gaae vi over den store Flod ad en Bro, som hedder Riogoku-Bassi. Denne smukke Bro er omtrent 1000 Fod lang og fører til en Plads, hvorpaa Yeddos fire anseeligste Theatre staae. Vi ere nu ved Floden Tamorikes Udløb i Ogava. Langs den høire Strandbred staaer der en Række prægtige Taarepile; fra den venstre Bred kommer man over en Bro ind i Kvarteret Asaksa i Nærheden af den nordlige Keisergade, der strækker sig langs Ogava. Her er en stor Deel anseelige Bygninger med de keiserlige Værfter og Riismagasiner. I denne Gade møder man ofte Pilgrimme, som komme tilbage fra Templet i Fusi yama. For Europæere yde de et eiendommeligt Skue; nogle bære Billeder og Faner,

Andre bære Kasser paa Ryggen med deres Forraad af The, Riis og Kjøkkentøi.

Den hele Egn nedenfor den store Landevei og Søen er en broget Samling af borgerlige Huse, offentlige Haver og Thehuse, Regeringsmagasiner, Templer og Paladser med Vaabenskjolde. Her har den fornemme Verden sine Væddeløbsbaner og Ridehuse. En af disse Væddeløbsbaner, Bagirogio baba, er meget stor og uden Tag. I Nærheden er der ikke faa Beværtningssteder for Adelen. Ved den ene Ende af Banen er der en Park med høie Træer og ved den anden Ende hæver sig Byens høieste Signaltaarn. Saadanne Taarne, hvoraf Yeddo har et stort Antal, ere simple, men meget stærkt byggede Sparreværk med forskjellige Brædegulv, hvortil Stiger føre op. Øverst oppe har Vægteren sin Plads; saasnart han seer, at der er udbrudt Ildebrand, slaaer han med en Hammer paa en Metalklokke, som hænger paa Taget.

Den høiere Adels Væddeløbsbaner ere omgivne af Plankeværk. Tæt derved opslaae omvandrende Skuespillere og Sangere deres Boder, indenfor er der et Galleri, der er afdeelt i Loger. Hvert Medlem af det Selskab, som eier Banen, har sin egen, med sit Familievaaben smykkede Loge. Man aflægger og modtager Besøg i disse Loger og baade paa Væddeløbsbanerne og i Rideskolerne hersker der streng Orden.

I de nordlige Kvarterer yde de grønne skovbevoxede Høie ved Yamasta et smukt Skue. Paa det høieste Punkt ligger et rummeligt Tempel med store Gallerier og bag det er en hellig Lund. Derfra har man Udsigt til den yndige Sinibasi-Sø med nogle smaae, til en Guddom indviede Øer, hvorfra en med Træer beplantet Bro fører til det faste Land. Rundt om Søen er der Hundreder af Thehuse, der til enhver

Tid ere stærkt besøgte, men meest naar Ferskentræerne blomstre. De fleste af dem gjæstes af Borgerfolk, som forfriske sig der med Hustru og Børn. Drenge og Piger lege paa Græsplainerne og i de skyggefulde Alleer eller roe om paa Søen i Smaabaade.

Mange Spadserende lægge Veien over Yamastatorvet. Dette kan betragtes som Yeddos Champs elysées. Vanddragere vande de makadamiserede Veie; Skarer af Børn flokkes om en Mand, der lader Aber dandse, eller omkring en Anden, der sælger Lededukker og kunstige Sommerfugle, eller omkring en kinesisk Fyrværker. Paa begge Sider af den brede Promenade er der høie Ahorntræer, og under disse staae eller sidde Handlende af enhver Art. Gadeindustrien er meget udviklet i Japan, og man kan ikke tænke sig noget mere broget Skue end her paa Yamastapladsen. Hvor brogede og maleriske ere ikke de store Skilte med deres farvede Billeder og kæmpemæssige Bogstaver! Mindst tillokkende er Kjøbmanden, som falbyder Rottekrudt, thi rundt om ham ligger en stor Deel Dyr, paa hvilke han med et heldigt Udfald har prøvet sit Middel og som ere en Anbefaling derfor. Tætved Rottemorderen staaer en Mand, der er saa tæt indhyllet i en Skindpels, som om det var barsk Vinter; med denne Pels og ikke mindre med et Bjørnehoved og to Bjørnelabber lokker han Kunderne hid. Hvem kan vel endnu betvivle, at det Bjørnefedt, han falbyder deels i Muslingeskaller, deels i ferniseret Papir, er ægte? Japaneserne anse Bjørnefedt for et meget virksomt Lægemiddel i Hudsygdomme; men hvad de afflaaede Tudsehuder, der ere udstillede her paa Torvet, ere godt for, skulle vi ikke kunne sige. Der er endvidere en klog Sandsiger; paa det Stillads, der er reist foran ham, sidder en lille Djævel i rød Kappe, be-

svarende de Spørgsmaal, den kloge Mand henvender til ham, ved at banke med en Hammer paa en Metalskive.

Stereoskopet har allerede fundet Vei til Japan; for Mænd, der ustraffet lege med Ilden og have et heelt Fyrværkeriapparat med en brændende Lunte hængende paa deres venstre Arm, gaae vi helst af Veien og foretrække at holde os til de Folk, der sælge Skiver af Vandmeloner, eller til dem, der skjænke Thee paa aaben Gade. En Udraaber har Piber og fyldte Tobakspunge, han rækker en Lunte frem, og Den, som vil tænde sin Pibe, kan gjøre det gratis Vore Æsker med Tændstikker passe ikke i Japan, de fordærves let i den meget fugtige Luft. I hvert Huus brænder Dag og Nat Kul i et Metalbækken. Man kjender ikke her til at tænde Ild ved Hjælp af Staal, Flintsteen og Svamp; enhver Japaneser forstaaer godt at tænde Ild ved at gnide to forskjellige Slags Træ mod hinanden.

III.

Jo mere man nærmer sig den store Yamastaplads, desto tættere bliver Vrimlen. Langs Veien seer man en Mængde „vandrende Boder", det vil sige fire Bambusstænger, over hvilke der er spændt en Maatte. Mange driftige Folk drive deres Forretning kun under aaben Himmel, t. Ex. Folke-Astronomen og den flyvende Boghandler. Den Første forklarer Planetsystemet og roser sin udmærkede Kikkert, gjennem hvilken Enhver for en Bagatel kan anstille Jagttagelser paa Sol, Maane og Stjerner. Den Anden roser med snøvlende Stemme sine Pjecer, der indeholde Beskrivelse af det sidste Mord og Henrettelse, og byder illustrerede Blade tilsalgs.

Men han har ogsaa andre literaire Sager. Pressen i Yeddo giver ogsaa Beretninger om Bynyt med tilhørende Tegninger samt Efterretninger om Begivenhederne vesterpaa. Dog har den endnu ikke bragt det til ledende Artikler, den holder sig kun til Kjendsgjerninger, men det kan ikke betvivles, at dette Tilløb til en Bladliteratur under det nuværende Omsving, der er indtraadt i Statsforholdene i Japan, let kan udvikle sig til noget Betydeligt. Alt siden 1860 udkommer der et Ugeblad i det japanesiske og engelske Sprog, som har orienterende Artikler om politiske Begivenheder. Humbert har samlet endeel af disse Blade; mange af dem handle om den amerikanske Borgerkrig, og bringer Portraiter af Præsident Lincoln og andre berømte Mænd.

Den politiske Satire er ikke fremmed for Japaneserne, ja selv kirkelige Personer og Ting maae holde for. Dette viser sig navnlig paa de store og smaae Theatre, ja endog paa Marionettheatrene. Her figurere som oftest gamle Mikadoer (Keisere) i Stykkerne og mange Dukker ere klædte som Daimioer (de høieste Adelsmænd af fyrstelig Rang), der i denne Skikkelse undertiden agere Harlekin. En Yndlingsfigur i det komiske Heltedrama er „den høie Hr. Matamore", en Fyrste, som stifter Ufred overalt og tillige er uforskammet og blodtørstig. Ogsaa Embedsmændene og Adelsmændene af Mikadoens Omgivelser gives til Priis for Latteren.

Paa den store Plads Yamasta er der mellem 20 og 30 Theatre for Marionetter, Gjøglere, Taskenspillere, Eventyrfortællere, borgerlige Lystspil, Farcer og historiske Dramer. Desuden er der to Cirkus'er for Væddeløb og paa alle Sider af Pladsen som ogsaa ved Indgangen til de offentlige Haver og Alleerne en Mængde Værtshuse og Theboder, hvor der musiceres. Vi finde saaledes i Yeddo ganske det Samme

som i vore europæiske Byer, men naturligviis i en heelt anden eiendommelig og national Skikkelse.

Alle disse Bygninger ere simple og opførte af let Materiale, Stolper og Lægter af Bambus og Fyrretræ, Maatter og Forhæng af Silke eller Bomuldstøi, Tapeter og Tæpper af vandtæt Papir. Men udenfor yde de et meget broget Skue, da der her er opslaaet Plakater og udhængt Billeder, Skilter og Faner i alle mulige Farver. De forskjellige Kunstnere gaae ind og ud, Udsælgere lovprise deres Varer med stor Tungefærdighed, Trompeter, Trommer, Piber, Pauker og Gongonger buldre, saa at Støien undertiden er forfærdelig.

De Steder, hvor der gives store theatralske Forestillinger, kan man kjende i Fraastand paa de høie firkantede Taarne eller rettere Bambusstilladser, der ere betrukne med ferniseret Papir. Overalt træder det nationale Element i Forgrunden og selv de største og fornemste Theatre i Japan, Sibaja, have intet aristokratisk Præg. I hele Japan findes der kun et eneste Hoftheater, Mikadoens. Egentlig kan man ikke kalde Japanesernes høiere Drama originalt, det er væsentlig dannet efter Kinesernes Mønster, hvilket er temmelig paafaldende for et saa begavet Folk.

I Yeddo ligge de fornemste Theatre i de to Asaksa-Kvarterer. Her findes strax et Antal Skuespilhuse i Nærheden af Riogoko-Broen, en anden Gruppe i det nordøstlige Asaksa-Imato, og ikke langt derfra en tredie Gruppe. Denne hedder Sibaja-Matsi og dens tre omfangsrige Sibaja-Theatre føre Navn af Wakamurasa, Nisimumra og Kavasasaki. For disse Skuepladse er det at Yeddos dramatiske Digtere nærmest skrive deres Stykker og fra Hovedstaden udbredes de over hele Riget. Skuespillerne foretage i Ferien Reiser til Provindserne,

hvor de ligesom de europæiske give Gjæsteforestillinger. Rollerne i Stykkerne spilles kun af Mænd, alene i de store Operaer optræde Kvinder, men da blot som Balletdandserinder. Jøvrigt udgjøre Skuespillerne en Stand for sig, som ikke nyder nogen synderlig Anseelse. I Sibajatheatrene bestaaer Publikum især af Middelklasserne, men der indfinder sig dog ogsaa Arbeidere og Folk af den laveste Klasse, naar de blot kunne erlægge Adgangsprisen. Fornemme Folk indfinde sig kun undtagelsesviis og da sidde de i tilgittrede Loger.

Før Solens Nedgang træde de japanesiske Skuespillere, som Gjøglerne paa de europæiske Markeder, frem paa høire og venstre Side af den store Indgangsdør paa en Art Balkon i borgerlig Klædning og med en Vifte. En Taler henvender sig til Mængden udenfor, forkynder Titlen paa det Stykke, der skal opføres, og fremhæver med Roes de Skuespillere, som udføre Hovedrollerne. Derefter kommer en Anden, der opvarter med allehaande plumpe Vittigheder, og en Art Bajads, der gjør Grimasser og udfører forskjellige behændige Kunststykker med sin Vifte. Nu tændes Lygterne som Signal til, at Stykket begynder, men Publikum har ingen Hast, det bliver endnu staaende lidt udenfor, for at see den smukke Belysning. To Rækker brogede Lamper, en nederst paa Bygningen og en ovenfor ved Taget, tage sig smukt ud, og Mellemrummet er udfyldt med farvet Papir, bag hvilket der brænder Lys. Ved Indgangsdøren hænger der uhyre store Lygter, hvis Skin falder paa de Billeder og Indskrifter, der skulle anskueliggjøre og forklare Stykkets Hovedscener. Ethvert Theater har sit eget Vaaben og en Mængde Flag med særegne Farver.

Vi gaae nu ind i Theatret og opad Trappen til Galleriet,

hvor en Tjener aabner Døren til en stor Loge for os. Naar vi have taget Plads bringer en Pige paa en stor Bakke The, Saki (varm Risvin), Kager, Konfekt, en lille Kulpande, Piber og Tobak.

Theatrene ere byggede i Firkant med to Gallerier. Det øverste er den fornemste Plads og der seer man mange Damer i Pynt, det vil sige: de ere til op over Ørene indhyllede i Kjoler af Krep med en Silkekaabe over. Paa det andet Galleri sidde Mændene. Lamperækker og Orkester er der ikke, men Loger tætved Scenen. Parterret seer ovenfra ud som et Dambrædt, der er Afdelinger hver til omtrent otte Personer. De fleste af disse indhegnede Pladser abonneres hele Aaret af Borgerfolk, som tage deres Børn og Venner fra Provindsen med i Theatret. Den hele Aften bydes The og andre Forfriskninger om af Theatertjenere mod Betaling.

Husets Belysning bestaaer i Papirlygter, som hænge paa Gallerierne. Lysekrone kjender man ikke til og Loftet er ganske fladt; den japanesiske Bygningskunst har ingen Kuppel. Paa Fortæppet er med kæmpemæssige Bogstaver malet en Indskrift i det kinesiske Sprog og ovenover hænger en Skive af Pap, som i Midten er gjennemboret af en Piil. Dette skal sindbilledlig antyde, at Skuespillerne ved deres Talent ville gjøre et gjennemtrængende Indtryk paa Tilskuerne. Disse begynde nu at blive urolige, hist og her høres en livlig Ordstrid, der dog snart overdøves af en rædsom Larm af Trommer, Piber, Gongoner og andre Instrumenter. Saaledes skaffes Rolighed tilveie.

Forestillingen varer i Reglen til Kl. et om Natten. Der gives et Lystspil, et Sørgespil og en Trylleopera med Ballet. I Mellemakterne optræde Luftspringere og Gjøglere af forskjellig

Slags. Naar den, som spiller Hovedrollen, skal optræde, forkyndes dette bestandig derved, at en Theatertjener banker med en tyk Stok paa de Brædder, der som en Forlængelse af Scenen gaae ud til Parterret; Ankomsten af en ond Aand eller en Djævel forkyndes ved et Lyn. De Skuespillere, hvorpaa man særligt ønsker at henlede Publikums Opmærksomhed, ledsages ind paa Skuepladsen af et Par „Koskeis". Enhver af disse har et Lys paa en lang Stang og man behøver blot at følge Bevægelsen af disse Lys for øieblikkelig at vide, hvad man skal beundre: Ansigtets Udtryk, Legemets Holdning eller ogsaa visse Smaating ved Dragten. Det Samme er Tilfældet naar Dandserinder optræde. Under Balletten pleie disse Koskeis at sidde paa Brædderne udenfor Scenen; de holde da gjerne Lyset hen til en eller anden af Tilskuerne; denne veed da strax hvad det har at betyde og pudser Lyset med Fingrene. Publikum er iøvrigt meget godmodigt. Det er ikke saa sjeldent at det taler med under Stykket. Ivrige Theatervenner sende undertiden yndede Skuespillere mere eller mindre kostbare Foræringer; dette lovprises da paa den Maade, at Skuespillerne lade Giverens Navn og Gavens Værdi trykke paa broget Papir og opslaae som en Plakat i Theatret.

Aabenbart staaer det japanesiske Drama endnu i sin Barndom. Et historisk Skuespil er umuligt paa Grund af de politiske Forhold; de Stykker, der nærme sig dette, ere et Sammensurium af Historie, Gudelære og latterlige Fabler, hvori Japaneserne selv neppe kunne finde nogen Mening. Operaen er endnu mindre udviklet og staaer langt under den kinesiske. Bedst synes den borgelige Komedie at være, men den lider som Operaen af en utrolig Plumphed, hvorved Europæeren vædmes. Men mærkeligt nok vedrører

Usædeligheden i disse Lystspil aldrig en gift Kone; det er strengt forbudt at krænke Ægteskabets Helligbed.

I Forsamlingsværelset eller Foyeren og bag Koulisserne sees kun Mandspersoner med Undtagelse af Pyntekoner og Skuespillernes Hustruer, der bringe deres Mænd Forfriskninger. Det er ikke uden Interesse at iagttage de forskjellige Grupper der. Her sidde Spillemænd paa Gulvet, nyde deres Aftensmaaltid og vente til Regisseuren kalder dem ind; hist prøve to Skuespillere de Stillinger og den Mimik, hvormed de haabe at fortrylle Publikum; en anden Kunstner staaer foran Speilet og sminker sig; en ung Djævel har for et Øieblik taget sin Maske med Horn og sin Manke af og tilvifter sig Kjølighed med en stor Vifte eller tager et Par Drag af sin Tobakspibe; Maskinfolk forandre Dekorationen og undersøge de Faldøre, gjennem hvilke Djævle og Flammer skulle stige op. Imidlertid spilles der uafbrudt paa Scenen.

Ikke mindre broget gaaer det til i Theater-Restaurationen. Der har man taget Plads paa Maatter og adspreder sig paa forskjellig Maade. Der spilles Dam, Triktrak, Morra eller Tæruinger. De japanesiske Tærninger ere aflangt-firkantede og lakerede, de Spillende bruge to, en i hver Haand. Nu træde Sangerinder ind og tage Plads under et Billede af Glædens Gud. Ikke saasnart have de berørt Strengene førend en Modeherre træder hen til dem, gjør forskjellige Dandsetrin i Takt med Musiken og koketterer med Viften. Derefter lader han sig bringe kogt Fisk med Riis og drikker en Kop The dertil.

Pludselig bliver det tomt i Restaurationen, thi Slag paa Gongongen forkynde, at Gjøglere og Luftspringere skulle optræde og disse ere meget yndede af Borgermanden. Men de dramatiske Forfattere, Literaterne, Kunstvennerne rynke

med Næsen ad Sligt og finde det under deres Værdighed at see paa Gjøgleværk, der imidlertid ved den Fuldkommenhed, hvormed det udføres i de japanesiske Theatre, ved den Opfindsomhed og Ynde, der udvikles derved, utvivlsomt er den bedste Deel af Forestillingerne.

Hvirvelvind-Dalen.

(Af „Aus allen Welttheilen".)

Det var Mandagen den 9de November 1868, da vi tidlig om Morgenen i Lander-County (Nevada) c. 100 Miil østlig for Sakramento og 5 Miil fra Argenti kastede Blikket ud gjennem Vinduet paa den bekvemme Sovevogn, hvori vi rullede henad Stillehavs-Jernveien. Det var en klar, kold Vintermorgen og det Skuespil, som viste sig for os, var saa tiltrækkende og oplivende, som man sjeldent finder det selv paa det amerikanske Fastland. Mod Øst strakte sig den øvre Dal ved Humboldtfloden, en stor Prairi, indtil det Punkt, hvor nøgne, sneedækte Bjergkjæder fra Nord og Syd, trækkende sig steilt ned til Flodens Bredder, danne det pragtfulde Pas med det hæslige Navn Brawawe-Porten. Fjernt i Nordost hiinsides Porten glimrede Humboldtbjergene i Vinterdragt med deres Takker, aftegnende sig koldt, hvidt og skarpt mod den blaae Himmel. Røde og nøgne Fjelde begrændsede paa begge Sider Dalen paa en Strækning af over en Snees Miil mod Vest. Bag os den lange Linie

af Jernskinner og Telegrafstænger, og rundtom os den bestandig mere fremtrængende Civilisation. Foran langt oppe i Dalen og endnu mange Mile hinsides Porten de blaae Røgskyer fra de Tusinder af kinesiske Arbeideres Lagerild, som vare beskjæftigede ved Jernbanen. Paa begge Sider store Tog af Heste og Muldyr, der trak Vogne med Bygningsmateriale og Proviant for Arbeiderne. Bag os Tog paa Tog med Sveller, Skinner og efter dem Sværme af Asiater i blaae Kjortler, der ankom for at fuldende Værket. Opsynsmænd og Sendebud galopperede frem og tilbage paa Prairien. I Nærheden var man ifærd med af stærke, firkantede Stammer at bygge en solid Bro over en dyb Arm af Humboldtfloden. Indhyllet i sit pjaltede Tæppe stod en høi, kraftig Indianer af Schoschonernes Stamme og saae taus til, hvorledes Skinne blev lagt ved Skinne, hvorledes Telegraftraaden blev rullet ud og fastgjort ved de Stænger, der vare nedrammede i den Jord, der havde tilhørt hans Fædre og ham selv. Det er dog neppe sandsynligt, at han beskjæftigede sig med denne Tanke. Indianeren er en praktisk Mand saavidt hans Evner strække til. Sikkert beregnede han, hvor meget Byg han kunde opsamle af Smudset, naar Muldyrene vare fodrede, og med sit Ørnøie speidede han efter gamle, bortkastede Klæder, som han kunde samle op naar Toget var taget afsted.

Efter Frokosten bestege vi Heste og galopperede mod Sydost, for at aflægge et Besøg ved de store, vulkanske Springkilder i Hvirvelvind-Dalen. En spansk Dame, som havde været der Dagen iforveien, havde beskrevet os, hvor den laae. Solen steg op over de sneebedækkede Bjergtoppe og udgjød et sandt Lyshav fra den skyfrie Himmel ned paa den store, brune Dal. Paa Græs og hentørrede Buske

var der udbredt et glimrende Tæppe af Riim, der funklede i Solens Straaler som sølvindfattede Diamanter. Muntre og veltilmode rede vi videre i den friske, vinterlige Bjergluft, som drev Blodet hurtigere gjennem vore Aarer.

Vore Heste, der vare vante til Terrainet, satte affted i en rask Gallop. Uden at bryde sig om Klippeblokkene og Salviekrattet, uden at agte paa de smaae Bække, der hist og her krydsede vor Vei, uden at snuble eller at blive skye, glædede de sig utvivlsomt ligesaameget over Udflugten som vi selv. En Flok Agerhøns fløi tæt foran os op, det var som om de vidste, at vi ikke havde Skydegeværer med. En Ulv sprang med et stærkt, kort Hyl frem af en Busk og vendte sig ærgerlig om mod de forvovne, ubedte Gjæster, der havde forstyrret den i sin Morgensøvn. Vi sporede vore Heste og forfulgte den en halv Miils Vei indtil den forsvandt i Krattet.

Bøiende om Schoschonklippen kom vi paa aaben Grund; foran mod Syd laae Hvirvelvind-Dalen i Miles Længde, paa begge Sider begrændset af golde, røde Høie. Omtrent halvanden Miil mod Sydost saae vi et Høidedrag strække sig fra en Bjergkam og forgrene sig i blaae og hvide baandlignende Striber. Saaledes vare Lokaliteterne ved disse vulkanske Springkilder blevne skildrede for os; dog saae vi foruden disse farvede Striber Intet, der kunde vække vor Opmærksomhed, og hvis vi ikke havde vidst, at disse Springkilder befandt sig i Nærheden, vilde vi sikkert have passeret Veien, uden at ane, at de vare der. Vi rede nu et godt Kvarteer videre, da pludselig min Ledsager raabte: „Derhenne springe de!" Seende derhen bemærkede jeg en Straale hvid Damp skyde høit op i Luften fra Høidedraget. En anden, en tredie fulgte og i faa Minutter steg et Dusin eller flere op fra forskjellige Steder af Høien, et Par ogsaa fra Dalgrunden.

En halv Times Ridt bragte os til Foden af Høidedraget. Endnu forinden vi kom dertil naaede en Larm vort Øre som af en Mængde Dampmaskiner, der paa eengang arbeidede i et uhyre Værksted, og da vi sporede vore Heste op ad den steile, under Hovene dumpt og hult drønende Skrænt, hørte vi paany Larmen fra Bjergets Indre. Vi stege af, bandt vore stønnende Heste, der nu næsten vare blevne skye, til en mægtig, heelt porøs Klippeblok og nærmede os til den Aabning i Jorden, hvorfra Dampen steg op. Den kunde vel være ti Tommer i Gjennemsnit og udgjød en Strøm af kogende, krystalklart Vand, medens Dampsøilen steg i Luften til en Høide af fra 40 til 50 Fod. Det hele Høidedrag syntes at være fremkommet efterhaanden i Aarenes Løb af Bundfald af Kalk, Natron og Svovl og var som en Følge af den store underjordiske Varme overalt bedækket med Blærer. Det var som om vi befandt os paa Overfladen af en Kalkovn, hvorpaa der nylig var falden en stærk Regn. Den runde Aabning syntes overalt som overtrukken af almindeligt hvidt Porcellain; den laae lidt høiere end Fladen rundtomkring, hvilket var et tydeligt Beviis paa, at den var voxet ved at de i det udstrømmende Vand indeholdte Bestanddele efterhaanden havde afsat sig derpaa. En Art Bassin, flere Fod i Gjennemsnit, omgav Aabningen og indeholdt en stor Mængde interessante Kalkdannelser. Nogle af dem lignede Koraller, andre vare runde og glatte som om de vare polerede, atter andre viste kun Polituren paa den ene Side, medens en anden lignede en lille Kurv med Voxblomster. Vi gik hen til et andet Spring af endnu større Omfang. Medens vi ved den første kun havde hørt en sagte, summende Lyd ved Vandets Opstigen, arbeidede denne derimod som en Damppumpe med regelmæssige Stempelslag. Ogsaa Vandet

strømmede ikke ud uafbrudt, men i enkelte Straaler, som svarede nøiagtigt til Slagene. Af disse talte vi hundrede i Minuttet.

Rundt omkring os strømmede Dampen ud af et stort Antal Aabninger, af hvilke nogle neppe vare en Tomme i Gjennemsnit. Hele Høidedragets Overflade var som en sigteformig gjennemboret Skorpe. Paa et Sted lykkedes det os med vore Støvlehæle at træde et Hul i denne Skorpe og vi fandt deri en blød, grovkornet Masse, rød, hvid og guul, ikke ulig en med Rødviinssauce blandet Riisbudding, der nylig er kommen ud af Ovnen. Lugten var mindre indbydende, og vi vare nærved at faae Ondt. Vi stak vore Hænder ned i Massen saalænge vi kunde udholde Heden og fandt at den blev blødere jo dybere den laae.

Ved at vende Blikket over en smal Forhøining mod Syd saae vi endeel Kilder, der nu vel vare stillestaaende, men sikkert havde rindet om Natten, thi lange Baand af Is trak sig fra dem over Skraaningen ned til den i 150 Fods Dybde beliggende Slette, som optog alt Vandet.

Et Blik mod Syd over den omtrent en Fjerdingvei brede Flade viste os en Mængde af disse Varmtvands-Vulkaner (hvis dette Udtryk er tilladt) i fuld Virksomhed og et Antal andre, der vel for Øieblikket hvilede, men efter al Sandsynlighed vare istand til at gjenoptage deres Virksomhed hvert Øieblik det skulde være. Den største af de Sidstnævnte havde en Aabning som et stort Sukkerfad og var ovenfor fyldt med Vand, der blinkede i Solstraalerne. Solen stod nu høit paa Himlen og Luften var, navnlig i Nærheden af Dampsøilerne, varm nok til at vække et uimodstaaeligt Ønske hos os efter et lunkent Bad. Vandet i Bassinet var vel ikke kogende, men dog altfor varmt for et Bad, og vi besluttede derfor

at see os lidt omkring indtil det tilstrækkeligt var afkjølet. I et andet Bækken fandt vi en som det lod til særdeles smuk Koralgreen, som vi efter mange forgjæves Forsøg fiskede ud ved Hjælp af to Stokke. Ved en nærmere Undersøgelse viste den sig til vor store Ærgrelse kun at være en tør Salvieskængel, der var overtrukken med Kalk. En anden Gjenstand af lignende Udseende syntes at være meget lovende. Ogsaa den blev fisket ud og nu viste den sig som en med Kalk overtrukken Lap af et Bomuldstæppe, som vi for Kurieusitetens Skyld toge med os. Men hvad var der vel bleven af den Mand, som havde baaret dette Tæppe? Dette Spørgsmaal gav os endeel at tænke paa. Maaskee kunde vi dybt nede i Vandet finde en Marmorstatue, som besvarede det. Endelig fandt vi et fladt Bassin fyldt med Vand, som nylig var flydt ned fra en Sprudel, der nu hvilede. Vi benyttede det til at forfriske vore stærkt ophedede Fødder deri indtil Vandets Afkjøling i det store Bassin kunde skjænke os Nydelsen af et fuldstændigt Bad, og anvendte tillige Tiden til at tage den os omgivende eiendommelige Scene i nærmere Øiesyn.

Idetmindste syntes der her at være hundrede større, mere eller mindre virksomme Sprudler foruden Hundreder af snævrere Aabninger paa Skrænten, af hvilke der opsteg Dampe og ildelugtende Gasarter. Den Bjergkam, hvortil Kilde-Bakkedraget læner sig, hæver sig omtrent 300 Fod steilt over det, og længere tilbage mod Øst ere Bjergspidserne endnu nogle hundrede Fod høiere. Røde, vulkanske Klippeblokke, der vestpaa henimod Dalen ligge i Lag ovenpaa hinanden, vise sig overalt paa Høien, og Lava, der er blandet med Skroller af Kvarts og med Klippestykker, ligge spredte rundt omkring nede i Dalen. Det seer ud som om Kilderne oprindelig ere skudte frem langt dybere end nu nedenfor

Brinken og have efterhaanden opført det hele Høidedrag af sit eget Bundfald, idet de Rør, hvorfra Vandet strømmer ud, have forlænget sig opad og derved efterhaanden dannet Høidedraget. Heller ikke er det usandsynligt, at Høidedraget bedækker et vulkansk Krater, hvori det fra Høien fremvældende kolde Vand ved Berøringen med de hede Klipper tildeels forvandles til en Damp, der driver det efterstrømmende Vand op gjennem Rørene. De kort- eller langvarigere Afbrydelser kunne forklares ved den Omstændighed, at de underjordiske Vandbeholdere, der staae i Forbindelse med Rørene, hver Gang efterat de ere udtømte, til en vis Grad igjen maae være fyldte inden Vandet paany kan hæves op ved Hjælp af Dampen. Men hvorfra hidrører disse mægtige Masser af Kalk, Natron og Svovl, som Vandet efterhaanden afsætter? — Eller er det blot kemiske Virkninger i Jordens Indre, som Springene have at takke for deres Fremkomst.

Medens vi badende vore Fødder i det lunkne Vand drøftede disse interessante Spørgsmaal, hørtes dybt fra Jordens Indre en sagte, summende, klagende Lyd, der fulgtes af et skarpt „klap, klap, klap!" som om et Par Kæmpehænder med al Magt sloges mod hinanden; derpaa fløi fra den store Sprudel, som vi havde tiltænkt Æren af vort Badebesøg, med vældig Brusen en Søile af kogende Vand højt op i Luften, styrtede ned i alle Retninger og skjød i en otte Fod bred Strøm ned ad Skrænten. Vare vi blevne nogle faa Minutter længere ved Randen af denne Sprudel, aa vilde sandsynligvis senere Besøgere her have truffet to vidunderlige Statuer, enhver en Personifikation af mandig Skjønhed, og udentvivl havde der i kunstelskende Kredse udviklet sig uendelige Diskussioner om den Billedhuggers Nationalitet, hvis udødelige Genius havde skjænket Verden saa

uovertræffelige Mesterværker. Men til vor store Glæde sparede vi Verden for denne Uvished. Vel et Kvarteer strømmede Vandet frem med lige Vælde, derpaa blev Straalen efterhaanden lavere. En sagte, gurglende Lyd, som af en døende Cyklops Strube, trængte op, Vandet sank endnu dybere; derpaa fulgte en lang Dødsrallen, hvorved Højdedragets Overflade mærkeligt skjælvede paa en lang Strækning; endelig var Alt stille.

Vi gik hen til vore Heste, for at forlade det ubyggelige Sted. Et Bassin med klart, aldeles afkjølet Vand vakte vor Opmærksomhed; vi øste deraf for at drikke. Da huskede vi heldigviis betids paa Vandets forstenende Egenskaber. Skulde vi kjøbe en Lædskedrik med Faren for at faae vore Ganer beklædte med et Overtræk af Porcellain? Hvilken Værd vilde da den bedste og meest velsmagende Frokost med tilhørende Champagne have for os? Hurtigt lode vi Vandet igjen løbe ud i Bassinet.

Vi førte vore urolige Heste ad Skrænten ned i Dalen, satte os op og rede afsted. Da vi havde tilbagelagt omtrent en halv Miil, saae vi Springene langs det hele Højdedrag og paa Skrænterne ned til Sletten, hvilke hidtil kun enkeltviis havde været virksomme, ligesom paa eengang i fuldt Arbeide, medens en mægtig Dampsky svævede og hvirvlede hid og did i Søndenvinden, der nu var bleven friskere. En halv Time derefter vendte vi os atter om, og saae nu ikke noget Spor af Damp. Foran os i Dalen ved Humboldtfloden saae vi Arbeiderkolonnerne flyttede flere Mile hen til Brawawe-Porten og Leiren forlagt hen til et andet Sted. De to Arme af den store Kjæde, der skulde forbinde Atlanterhavet med det stille Ocean, vare rykkede endeel nærmere til det endelige Foreningspunkt. Bag os laae de forkalkede

Fjeldruiner, den udbrændte Verdens glødende, dampende Gruushob fra den døde Urtid; foran os Nutidens travle, kraftige Liv — den forhaabningsfulde, store Fremtid.

En Jagt i Østindien.

Der gives to Arter Leoparder i Indien. Paa Hindostans Sletter færdes Tschitahen, der fordetmeste angriber unge Antiloper og Raadyr. Den fanges ofte ung, tæmmes og kan da som en Jagthund afrettes til at drive Vildtet for Skud. Den anden Leopard kaldes Luckabugga, den er et langt større og vældigere Dyr, som naar det engang har smagt Menneskeblod bliver Menneskeæder og især er gridsk efter Børn. Den opholder sig meest paa Himalayas Skrænter og i Terrays store Skove, og de Indfødte paastaae om den, som om Tigeren, at naar den engang har mættet sig ved Menneskekjød, forsmaaer den enhver anden Føde og lurer Dag og Nat paa Mennesker.

En Sommeraften var jeg med nogle Venner paa en Udflugt fra Almora til Nepal. Vore Telte stode ved Bredden af Kala-Nudden, en Grændseflod mellem de engelske Besiddelser og Radschaen af Nepal. Vi vare netop ifærd med at gaae ud, for at skyde nogle Agerhøns til Aftensmad, da Forstanderen for den nærliggende engelske Landsby Petoraguhr indfandt sig hos os, for at bede os om Hjælp til at

gjøre Jagt paa en Leopard, der i flere Maaneder havde udbredt Rædsel mellem Landsbyernes Indvaanere og alt havde røvet tolv Børn. Forgjæves havde man stillet Fælder og Snarer, bestandig havde den forstaaet at undgaae dem.

En gammel Zemindar havde nylig været i Landsbyen og bragt det sørgelige Budskab, at hans eneste Søn, et Barn paa sex Aar, der havde leget udenfor Hyttens Dør, var bleven greben af Leoparden og slæbt bort for Faderens Øine. Den stakkels Mand var ilet efter Udyret og havde slaaet flere Gange efter det med en Jernhakke, men det var undkommet og forsvundet med sit Bytte i Skoven. Da kort efter flere Folk havde begivet sig ud og forfulgt Dyrets Spor, fandt de kun faa Knokler og blodige Haar — de eneste Rester af Barnet.

Denne Fortælling rørte os dybt og vi besluttede at gjøre Jagt paa Menneskeæderen. Ram Bux, vor Karavanefører, fik Ordre til at forberede Alt til Jagten, og der lovedes ti Rupier til Den, som kunde bringe os Rovdyret paa Skud.

Det vil være trættende at fortælle om alle de falske Efterretninger, der bragtes os, og om den blinde Allarm, der ofte blev gjort. Vi sade hver Nat paa Træerne, en Ged var bunden nedenfor som Lokkemad og vi ventede paa Leopardens Komme. Engang faldt en stor rødguul Hund, som uden at ane Ondt kom travende, som Offer for et overilet Skud. Derefter var Alt roligt i flere Nætter.

Vi begyndte stærkt at tvivle om Gedens Tiltrækningskraft og erstattede den derfor med en lille Abe. En af vore Venner havde ladet en Hængemaatte gjøre fast paa Træet, vi Andre sade saa godt som det lod sig gjøre paa Grenene. Ved Midnat gik Maanen ned og det blev næsten ganske

mørkt. En halv Time derefter begyndte Aben at skrige, bestandig høiere og mere forskrækket. Omsider rørte sig Noget i Mørket. Vore Flinteløb bleve rettede mod et Par tindrende Øine. Der faldt otte Skud — og en mager Schakal laae gjennemhullet som en Sigte paa Jorden. Efter deslige Tilfælde opgave vi Haabet om at træffe vor Fjende paa dette Sted og trak os tilbage til vore Telte.

Ram Bux, vor Fører, havde paalagt de Indfødte rundtomkring, at melde os strax naar Leoparden viste sig nogetsteds, og at gjøre det endnu forinden man gav sig til at forfølge Dyret. En Aften sade vi udenfor Teltene og røg vore Cigarer, da vi pludselig saae en Indfødt komme ilende ned fra Bjerget fra Veien henimod Nepal. Ankommen til Floden blæste han en stor Læderpose op, satte ved dens Hjælp over den stærke Strømning — aldeles paa samme Maade som de gamle Assyriere gjorde ifølge Tegningerne paa deres Steenmonumenter — og dreves bort et Stykke Vei fra vore Telte. Men Ram Bux løb ham imøde og snart kom de begge To, ivrigt talende sammen og slaaende ud med Armene.

Den Fremmede var en Ghurka-Indier, som boede omtrent en Fjerdingvei fra vor Leir opad Floden og ganske i Nærheden af denne. Han var et af Regeringens Postbude og derfor fordetmeste fraværende om Dagen, kun hans Hustru med et Pattebarn og en seksaarig Pige vare tilbage i Huset. Den lille Pige var forsvunden medens Moderen havde hentet Vand; sikkert havde Leoparden røvet hende. Ghurka-Indieren havde fundet Dyrets Spor paa Jorden og kom nu for at bede os om i Forening med ham forfølge Dyret i Skoven. Ram Bux erklærede, at det var for seent at gjøre det denne Nat, men opfordrede os til at være rede

ved Morgengry. Tillige sendte han Bud til den nærmeste Landsby for at faae en Snees Folk, som bleve leiede for 4 Pence hver til at gjøre Tjeneste som Klappere. Da vi rykkede ud tidlig om Morgenen havde enhver af disse Klappere et eller andet Instrument til at gjøre Allarm med: Trommer, Tamtam, Klokker eller en gammel Luntebøsse. Vi satte over Floden paa et Brædt, der bares af et med Luft fyldt Bøffelskind, medens Folkene hjalp sig med deres Faareskind eller svømmede over Strømmen.

Da vi havde naaet Ghurkaens Hytte udbredte Klapperne sig i en lang Linie. Vi stode i Midten paa det Sted, hvor Sporene af Leoparden viste sig. Den arme Indier og Ram Bux bleve hos os; Sidstnævnte førte en Brintsharryhund ved en Line. Paa et bestemt Tegn satte Folkene sig i Bevægelse, der sloges paa Tamtam'erne og der opstod en Larm, der var stærk nok til at forjage enhver Leopard paa en Miils Afstand.

Hunden foer ivrigt afsted efter Sporet, men desuagtet var vor Marsch gjennem Bambus-Dschunglerne meget langsom. Snart kunde Hunden neppe mere holdes. Et lille Stykke Vei videre kom vi til det Sted, hvor Udyret havde fortæret sit Rov; af det stakkels Barn var der kun nogle faa Rester tilbage, ved hvis Syn Indieren udbrød i hjerteskærende Klager. Det lod altsaa til, at Menneskeæderen var bleven forjaget af Larmen.

Uden at spilde et Øieblik gik Ghurka-Indieren og Ram Bux til Værket; de gravede en Grube lidt borte fra den Plads, hvor Resterne af Barnet laae, og maskerede den med Bambusgrene. Vi skjulte os i denne Grube; Ram Bux blev hos os og Ghurkaen gik med Hunden efter Klapperne, som ivrigt bleve ved at gjøre Støi.

Ram Bux meddeelte os nu, at Leoparden, der ganske vist var i Nærheden, vilde troe, at Faren var forbi, naar Larmen var ophørt, og at den sikkert om to til tre Timer vilde vende tilbage, for at slutte Maaltidet. Vi maatte forholde os stille, thi Dyret var meget listigt og den sagteste Larm vilde forspilde vor Jagt.

Efter en Times Venten tog jeg mit Cigaretui frem, men Ram Bux forbød mig med saa stor Bestemthed at ryge, at jeg maatte lystre ham. Klokken var ni om Morgenen og vore Ledsageres Larm var alt for længere Tid siden hendøet mellem Bjergene. Nogle hvide Falke styrtede ned over Resterne af Barnet kun en Snees Skridt fra os. Pludselig lagde Ram Bux sine Fingre paa Munden og gav os Tegn til ikke at røre os, ikke at tale. Mine Fingre omfattede Geværlaasen og mine Øine speidede i alle Retninger. Jeg saae Intet, men et Par Minutter derefter bemærkede jeg en bølgeformig Bevægelse i Græsset og derpaa sprang Leoparden pludselig midt ind i Lysningen.

Et Øieblik var jeg overrasket, men derpaa løftede jeg Geværet til min Skulder og kom derved til at streife Grenenes Blade foran os. Leoparden vendte sine Øine til mig og i samme Nu som den syntes at belave sig paa et Spring, affyrede jeg begge Løb. Leoparden sprang høit op i Luften og faldt ned paa Ryggen.

Ram Bux var ilet ud og befandt sig allerede ved Siden af den førend jeg endnu havde reist mig fra min knælende Stilling. Da jeg nærmede mig, saae jeg, at Dyret fægtede med alle fire Fødder om i Luften. Jeg havde skudt i dens Øine og gjort den blind, men endnu var det meget farligt at nærme sig til den. Jeg skjød med min Revolver efter

den, men Dyret kastede sig om saa vildt, at det var umuligt at faae sikkert Sigte.

Ram Bux søgte forgjæves at komme til at gjennemskære Senerne paa Dyrets Bagbeen og jeg ilte tilbage til Gruben, for igjen at lade mit Gevær. Imidlertid kom Ghurkaen løbende med Hunden; han havde aabenbart ventet i Nærheden og var ved Skuddene ilet hid for at hævne sit Barn. Han skreg højt af Glæde, da han saae Dyret bløde og skjælve af Smerte, slap derpaa Hunden, der strax bed sig fast ved Leopardens Strube, medens han selv kastede sig over Dyret uden at bryde sig om dets Klør og Tænder. Med to Snit overskar han Dyrets Springsener og de frygtelige Bagfødder vare lammede. Jeg fyrede nu et Skud ind i Leopardens Gab og den var død. Ram Bux og Ghurkaen flaaede Skindet af medens jeg tændte en Cigar.

Ved at besee Skindet bemærkede vi paa Ryggen to friske Huller deri, de mindede om den stakkels Zemindar, som forgjæves havde søgt at frelse sit Barn med sin Hakke.

Ved vor Tilbagekomst hilstes vi med Jubel af Folkene i Landsbyen. Enhver, der havde mistet et Barn ved Udyret, vilde have en Klo deraf, hvilken han hængte om Halsen som en Amulet mod Ulykke i Fremtiden.

Menneskeæderens Hud ligger nu paa et Billardværelses Gulv i et bekjendt Slot i Nordengland.

En brav Mand.

Den 23de Marts 1852, Kl. ti Formiddag, opstod der Ild i det franske Theater i Moskau, hvor 150 Mennesker havde Bopæl og som sysselsatte over Tusinde. Flammerne udbredte sig med en saadan Heftighed, at tredsindstyve Elever ved Konservatoriet, som paa den Tid havde Dandsetime, kun med stor Anstrængelse kunde frelses. Nogle af dem bleve saarede og lemlæstede. Nogle Børn bleve kastede ud af Vinduerne og opfangedes af de nedenfor Staaende. Den tykke Røg lammede Brandfolkenes Anstrængelser og efter tre Timers Forløb var Bygningen en sort Ruin. Elleve Mennesker omkom og Nogle undgik Døden kun som ved et Undervœrk; blandt disse befandt sig en Mand, som blev frelst ved en heltemodig Handling, hvorom Følgende indeholder det Nærmere.

Basili Gavriloff Marin, en Kron-Livegen fra Landsbyen Evsejavaja og af Haandværk Kobbersmed, vendte i Midten af Marts fra et Besøg i Landsbyen tilbage til St. Petersborg. Han ankom med ti af sine Kammerater Natten til den 23de Marts til Moskau og da Toget alt var afgaaet, vare de nødsagede til at blive der til den næste Eftermiddag Kl. 3. „Folk fra Landet," fortæller Marin selv, „ere nysgjærrige, og da vi aldrig før havde været i Moskau, besluttede vi at see den store og gamle Stads Mærkværdigheder. Vi traadte ind i Jomfru Marias Domkirke og kysede alle hendes Relikvier. Vi stege op til den øverste Deel af

Ivan-Velikys-Taarn, og gik derefter til Fuglemarkedet. Her hørte vi, at der raſede en ſkrækkelig Ild, og at det ſtore Theater ſtod i Flammer. Da det først var Middag, beſluttede vi at ile derhen."

De ankom til Stedet netop da Ilden raſede ſtærkeſt. Theatret brændte indenfra udtil og Flammerne, der havde udbredt ſig med overordentlig Hurtighed, ſloge med vildt Raſeri ud af Taget og Vinduerne. Da Ilden udbrød vare tre Arbeidere beſkjæftigede i den øverſte Deel af Bygningen, den naaede dem ſaa hurtigt, at de kun havde Tid til at komme ud paa Taget gjennem et Vindue; de klattrede her fortvivlede omkring, omgivne af Flammer, ſom hvert Øieblik kom dem nærmere, og uden Haab om Frelſe. To af dem ſtyrtede ſig ned fra Taget og laae døde paa Broſtenene. Den Tredie blev tilbage og ſkreg, næſten kvalt af Røgen, om Hjælp paa en Maade, der bragte Dødsangſt i Alles Hjerter, ſom hørte ham. Hans Død ſyntes uundgaaelig. Der var ingen Stige, ſom var lang nok til at naae Bygningens Tag, og den Ulykkelige havde kun Valget mellem at omkomme i Flammerne eller ligeſom ſine Kammerater at ſpringe ned. Men ſelv i denne yderſte Nød forlod Beſindigheden ham ikke og han ſøgte et Tilflugtsſted paa den Side, hvor Vinden blæſte Flammerne bort fra ham.

Marin og hans Ledſagere havde hele Tiden været Tilſkuere til Scenen. „Jeg taug," fortæller Marin, „men mit Hjerte bankede ſtærkt og jeg ſpurgte mig ſelv, hvorledes det arme Menneſke vel kunde reddes." — „Kammerater," raabte pludſelig den brave Mand, „vent her paa mig indtil jeg har forſøgt paa at frelſe Manden deroppe." — Hans Ledſagere ſaae overraſkede paa ham, men uden at raade ham fra hans Forſæt. — „Gud være med Dig," ſagde de, „thi

det er en god Gjerning Du vil gjøre." — Uden at spilde et Øieblik gik Marin hen til de tilstedeværende Øvrighedspersoner og bad om Tilladelse til at maatte forsøge paa at frelse Manden for den skrækkelige Død. Tilladelsen blev givet med Iver, han kastede sin Hue og sin Overfrakke af Faareskind og overgav disse Ting til Politiet. Ledsaget af sin Broder og forsynet med et stærkt Toug iilte han hen til en Stige, der stod mod Muren, men som paa langt nær ikke kunde naae op til Taget. Marin gjorde Korsets Tegn og steg op. Da han naaede Enden af Stigen, bandt han Touget om Livet paa sig, og idet han atter andægtigt korsede sig, klatrede han ad en af Vandrenderne op til Taget.

Aandeløs af Frygt og Beundring fulgte den forbausede Mængde nedefor enhver af hans Bevægelser. Flammerne spillede om ham med græsseligt Raseri og midt imellem den skrækkelige Larm af de nedstyrtende Bjælker hørte man Angstskriget af den Ulykkelige, som vel saae Hjælpen nærme sig, men frygtede for, at den vilde komme for seent. Intet skrækkede Marin tilbage fra den livsfarlige Opklattren. „Det var koldt," fortæller han, „og en svær Storm rasede, men jeg mærkede Intet dertil, thi fra det Øieblik, jeg havde besluttet at frelse Mennesket, var mit Hjerte som Ild." Hans brændende Hænder omklamrede Renden, hvis frosne Tilstand forsinkede Opklattringen, men dog fortsatte han sin Vei modigt. „Renden knagede under min Omfavnelse," fortæller han, „jeg var bange for at den skulde gaae i Stykker, men heldigviis naaede jeg Enden, hvor der var Plads nok for mine Fødder."

Hans Broder, som imidlertid var bleven staaende paa Stigen, havde bundet en stærk Hage ved Touget. Marin kastede det op til Manden paa Taget og raabte til ham, at

han skulde binde det fast deroppe; det gjorde han. Marin lagde nu Touget dobbelt, for at det skulde være desto mere sikkert, og nu opfordrede han Manden til at holde sig fast ved Touget og lade sig glide nedad Renden, omsluttende den med Benene, idet han selv gav Exemplet. I det Øieblik, da Marin naaede Stigen, efterfulgt af Manden, som han havde frelst, opstod der en mærkværdig Bevægelse. Hvert Hoved blottede sig og hver Haand gjorde Korsets Tegn. Da Marin naaede Jorden, var Manden alt langt nede paa Stigen og udenfor al Fare. — „Jeg havde neppe naaet Jorden," fortæller Marin, „førend en Herre i Kappe og med en militair Hjelm paa Hovedet kom hen til mig og gav mig fem og tyve Sølvrubler." Alle flokkedes om ham og Enhver gav efter Evne, Nogle ti Sølvkopeker, Andre en Rubel, Andre kun Kobberpenge. „Vi takke Dig, brave Mand," lød det fra alle Sider; „Du er en modig og god Christen, Gud bevare din Sundhed og velsigne Dig!"

„Hvad der blev af Manden, som jeg havde frelst," siger Marin, „veed jeg ikke. Men det vedkommer heller ikke mig, Gud være lovet, at han var reddet. En Herre — en Adjutant — tog mig med i sin Slæde og førte mig til Kancelliet, hvor han skrev Alting op som det var foregaaet." Under alt dette mistede Marin ikke sin Aandsnærværelse — han frygtede bestandig for, at Toget skulde gaae. Kl. 3 sad han paa Jernbanen og den 25de Marts naaede han sit Bestemmelsessted, hvor hans Herre, Godseier Flottof, ventede ham. Han udbad sig en Dags Frihed til at besøge sin Tante, der havde en Boutik i Vasili Ostroff, og det blev ham beredvillig tilladt. Da han forlod hende for at gaae hjem, blev han til sin Forbauselse opfordret til at indfinde sig hos Stormesteren for Politiet, der fulgte ham til det

keiserlige Palads. Det Beviis paa Mod og Opoffrelse, som han nylig havde viist, var bleven meddeelt Keiseren og denne ønskede at see ham.

Aldrig havde han, selv i sine dristigste Drømme, tænkt paa, at en slig Ære skulde blive ham, en simpel Mand af Folket, tildeel. Keiseren modtog Marin i sit Kabinet og sagde til ham med den største Godhed: „Marin, jeg takker Dig for den store og ædle Handling, som Du har udført, men jeg vil høre af din egen Mund, hvorledes Du bar Dig ad dermed ved Guds Bistand."

Marin fortalte sit Eventyr paa sin simple, jævne Maade og da han havde endt, omfavnede Czaren ham og sagde: „Gud velsigne Dig, min Søn! Og husk paa, at naar Du nogensinde trænger til min Hjælp, skal Du komme til mig, og Du skal ikke gaae forgjæves." Derpaa gav Keiseren ham en Medaille og 150 Sølvrubler. Marin forlod Keiseren overvættes lykkelig; nu er han en agtet Borger i St. Petersborg.

Sikkringsmidler mod Lynild.

Man finder vel i mange Bøger mere eller mindre fuldstændige Fortegnelser over Sikkringsmidler mod den dræbende Lynild, men desuagtet er det neppe overflødigt at omtale de nyere og nyeste Erfaringer i denne Retning. Foreløbig kan man trøste sig med, at Faren for at blive dræbt af Lynilden er betydelig mindre end Faren for at omkomme ved Kjørsel med Heste eller paa Jernbanen, ved nedfaldende Tagsteen o. s. v. Den ængstende Følelse, som man betages af under et stærkt Tordenveir, er desuagtet ikke ringe og finder sin Forklaring ved den elektriske Spænding mellem Skyer og Jord, som i høi Grad paavirker pirrelige Nerver. Selv store Helte og ellers stærke og sunde Personer kunne betages af en næsten latterlig Frygt for Uveir. Keiser Augustus, der ved Tiden for Christi Fødsel beherskede næsten

hele den bekjendte Verden, viste sig som en sand Usselryg under Tordenveir og klædte sig til Beskyttelse for Zeus' truende Tordenkile i en Dragt af Sælhundeskind og Slangeham, der endnu den Dag idag tillægges en særegen beskyttende Kraft, foruden at han tillige skjulte sig i en Kjælder under Jorden. Den sidstnævnte Muldvarpevisdom hyldes endnu af mange frygtsomme Sjæle. Keiseren og de Fornemme i Japan have særegne underjordiske Smuthuller til dette Øiemeed, og i Paladshaven i Yeddo findes der en dyb, vandtæt muret Grotte, over hvilken befinder sig et Vandbassin, der kan slukke Lynilden, hvis denne skulde slaae ned i Grotten, hvor Keiseren strax tager Ophold under et Uveir. Vand er en af de bedste Ledere for Elektriciteten og derfor en god Lynafleder; ikke destomindre har der været Tilfælde, hvor Lynilden ved at slaae ned i Damme og Søer har dræbt alle Fisk deri. Slaaer Lynet ned i en Dam med Fisk, saa kunne de ikke dræbte Fisk kun frelses derved, at Vandet løber ud og at der kommer friskt Vand istedet.

Opholdet under Jorden yder ikke nogen afgjort Sikkerhed, thi man kjender Exempler paa, at Lynilden er gaaet igjennem de tykkeste Mure, og trængt tyve til tredive Fod ned i Jorden. De meest bekjendte Beskyttelsesmidler ere Silke og Glas, naar de omgive Legemet paa alle Sider. Den samme Lynstraale, der knuser de tykkeste Mure og Jernmasser, glider magtesløs hen over Silke og Glas. Derimod udøver metalliske Gjenstande paa vore Klæder eller tæt i vor Nærhed en stærk Tiltrækning for Lynilden. I Fængslet i Biberach vare tyve Fanger forsamlede i eet Rum under et Tordenveir. Lynet slog ned, og den Eneste af dem, der var lænket paa Hænder og Fødder, blev truffen af Straalen og dræbt paa Stedet.

Ifølge den berømte Naturforsker Aragos Anskuelse behøver man iøvrigt ikke at ængstes over de mindre Gjenstande af Metal, saasom Uhre, Ringe, Medaillons o. s. v., som man bærer paa sig. Paa Personer, der ere blevne dræbte af Lynild, har man rigtignok i de fleste Tilfælde fundet disse Gjenstande mere eller mindre beskadigede, ja endog fuldstændigt smeltede. Herved viser Lynilden sig som en stor Gaade. Personer ere blevne trufne af Lynilden, uden at den har

skadet dem i mindste Maade, medens derimod Penge eller andre metalliske Gjenstande, som de bar paa sig, vare smeltede. Saaledes fortæller Kundmann om en ung Pige, hvis Messingpiil i Haaret blev smeltet af Lynilden, uden at et Haar blev krummet paa hendes Hoved. Arago saae en Dame i Paris, hvis Guldarmbaand blev af Lynilden revet af Haandledet paa hende, uden at hun selv fik den mindste Skramme. Dette klinger utroligt, men er dog en i utallige Former og Tilfælde videnskabelig stadfæstet Kjendsgjerning. Man har endog fundet smeltede Penge hos Personer, der ere trufne af Lynild, uden at Lommerne vare brændte.

Ja, Elektriciteten er endnu, hvor ofte den end viser sig i Naturen og trods dens blændende Lyn, den dybeste, meest tilslørede Hemmelighed. Faraday, den berømte engelske Granfker af Elektriciteten, blev engang, efterat han havde tilbragt fyrgetyve Aar med at studere den og skrevet fire tykke Bind deorm, spurgt: „Naa, kjære Faraday, siig mig nu engang tydelig, hvad er egentlig Elektriciteten?“ — „Det skulde De have spurgt mig om for fyrgetyve Aar siden,“ svarede han, „nu veed jeg det ikke mere.“

Franklin, Lynafledereus berømte Opfinder, anbefaler i Huse uden Lynafledere som Forsigtighedsregler at undgaae Nærheden af Ovne eller Kaminer, fordi Soden er en god Elektricitetsleder; ligesaa Nærheden af Metaller og Speile, og som sikkreste Middel anbefaler han at tage Plads under et Uveir i Midten af Værelset; dog maa der ikke hænge rogen Lysekrone paa dette Sted. Faren forøges naar en stor Deel Mennesker eller andre levende Væsener ere trængte sammen paa eet Sted. Det er altsaa godt, under et Uveir at undgaae store Forsamlinger i Theatre, Kirker o. s. v., og selv hjemme er det rigtigst at sørge for, at den hele Familie ikke frygtsom klokker sig sammen i eet Værelse. Alle levende Væsener uddunste nemlig, især under et Uveirs trykkende Luft, Vanddampe og disse ere, som al fugtig Luft og Vand, gode Ledere for Elektriciteten. Derfor bliver ogsaa Faarehjorder, som klokke sig sammen i det Frie, hyppigt ramte af Lynet. Ved Eremitagen i Dyrehaven blev i afvigte Sommer under et stærkt Uveir en heel Skare Daadyr og Hjorte, der havde trængt sig sammen under et Træ, dræbt af Lynilden. Korn,

Vegetabilier og andre Masser, som uddunste Fugtighed, tiltrække let Lynilden.

Den, som i det Frie overraskes af et Uveir, maa her være forsigtigere end hjemme. For det Første maa han ikke i Hui og Hast ile mod Vinden, fordi der da altid bagved ham opstaaer et tyndere Luftlag, som let kan trække det i Nærheden nedslaaende Lyn til sig. Ligesaa er det som bekjendt meget farligt at tage Plads under høie Træer, der ere vaade af Regnen. Hellere maa man, naar man ikke kan naae at komme under Tag, foretrække at lade sig gjennembløde og roligt gaae sin Vei, end at løbe affsted eller at søge Ly under Træer eller andre høit opragende Gjenstande. En Deel Mennesker, der engang søgte Ly under Indgangen til en Landsbykirke mod en Tordenregn, blev ihjelslaaet af et eneste Lyn. Hvo, som med Heste og Vogn overraskes i det Frie af et Uveir, handler rigtigst i at vende Hestene med Ryggen imod Stormen og holde stille med dem. Blive de ikke staaende af sig selv, maae de holdes ved Tømmen i nogen Afstand.

I Reglen spores et Uveirs Nærmelse længere Tid forud, saa at man, naar det Modsatte ikke kan undgaaes, itide søger at komme i Huus. Men Forsigtighedsregler ere kun nødvendige, naar Uveiret er lige over vore Hoveder. Jo længere det varer mellem Lynene og Tordenskraldene, desto fjernere er Faren. Men dette Tidsrum bliver rigtignok ogsaa meget hurtig kortere og kortere, da Tordenskyerne komme ilende med en fabelagtig Hurtighed og da ogsaa ofte ligesaa hurtigt jage bort over vore Hoveder. Disse Uveirsskyer have ogsaa, som det kaldes, deres egen Vind, og det er ikke sjeldent, at et Uveir, der alt er draget forbi, vender tilbage igjen med forstærket Kraft eller følges af et endnu mere rasende. Undertiden farer ogsaa Lynet ud fra flere Tordenskyer paa eengang, saa at man kun da med fuld Sikkerhed kan anse sig fri for Fare, naar der mellem Lynene og Tordenskraldene hengaaer saa megen Tid, at man kan tælle til Femten eller til Tyve. Endelig lægge man Mærke til, at Faren i det Frie aldrig er saa stor som paa Jernbaner eller paa Vogne med Heste for.